ÁRVAHÁZI NAPTÁR

KIADJA:

A LIGONIERI BETHLEN OTTHON

Ligonieri árvagyermekek

ALMANAC

OF THE

BETHLEN HOME OF LIGONIER, PA.

SZERKESZTETTE—EDITED BY:

REV. LOUIS NÁNÁSSY

ÁRVAATYA—SUPERINTENDENT

ÁRA—PRICE: 50 CENTS

1941

EXPERT PRINTING CO. 163 HAZELWOOD AVE., PITTSBURGH, PA.

A MI ÉRDEKÜNK AZ ÖN ÉRDEKE

Mikor egy város előre halad, azt rendesen népe alkotó erejének lehet tulajdonitani.

A mi intézményünk fontos szerepet tölt be a város felépitésében.

Ez a bank állandóan arra törekszik, hogy kölcsönös segitésen alapuló üzleti összeköttetést munkáljon.

THE FIRST NATIONAL BANK IN LIGONIER

A MELLBANK CORPORATION TAGJA

A FEDERAL RESERVE BANK TAGJA

A FEDERAL DEPOSIT INS. CORP. TAGJA

A LIGONIERI BETHLEN OTTHON

NAPTÁRA

1941

SZERKESZTETTE

NÁNÁSSY LAJOS

ÁRVAATYA

ÁRA: 50 CENT

A NAPTÁR TISZTA JÖVEDELME A LIGONIERI BETHLEN OTTHON ÁRVÁIT ÉS ÖREGEIT ILLETI

TÁJÉKOZTATÁS AZ 1941-IK ÉVRE

Az 1941-ik esztendő az Egyesült Államok megalapitásának 165-ik bevégző és 166-ik kezdő esztendeje.

A zsidók számitása szerint az 1941-ik esztendő az 5702-ik év. A japán időszámitás szerint 2561-ik, a mohamedánok számitása szerint az 1360-ik esztendő.

A Krisztus születése óta	1941	év	telt	el
A római birodalom bukása óta	1464	"	"	"
A puskapor feltalálása óta	695	"	"	"
A nyomda feltalálása óta	501	"	"	"
Amerika felfedezése óta	479	"	"	"
A reformáció óta	424	"	"	"
A dohánynak Európába vitele óta	381	"	"	"
A gőzhajó feltalálása óta	236	"	"	"
Washington György születése óta	209	"	"	"
Az Egyesült Államok megalapitása óta	165	"	"	"
A telegráf feltalálása óta	104	"	"	"
A fényképezés feltalálása óta	103	"	"	"
A telefon feltalálása óta	65	"	"	"
Az Amerikai Magyar Ref. Egyesül. megalapitása óta	45	"	"	"
A Bethlen Otthon megalapitása óta	20	"	"	"

VÁLTOZÓ ÜNNEPEK

Hetvened vasárnap	február 6
Hamvazó szerda	február 26
Virágvasárnap	április 6
Nagypéntek	április 11
Husvét	április 13
Áldozó csütörtök	május 22
Pünkösd	junius 1
Szentháromság vasárnap	junius 8
Advent első vasárnapja	november 30

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK ÜNNEPEI

Január 1. Ujév.

Február 12. A. Lincoln születésnapja: egyes északi államokban törvényes ünnep.

Február 22. A Washington György születésnapja.

Május 30. Memorial Day, a háboruban elesett katonák emlékére.

Junius 14. Flag Day. A zászló ünnepnapja.

Julius 4. A függetlenségi nyilatkozat aláirásának emléknapja.

Szeptember első hétfője. Labor Day, a munka ünnepe.

Október 12. Columbus Day.

November 11. Békekötési nap.

November 27. Hálaadási nap az elnök parancsára.

December 25. Karácsony.

A déli államokban január 19-ike a Lee születésnapja, április 26-ika a konfederáció emléke North és South Carolinában, junius 3-ika a Jefferson születésnapja.

Az Amerikai Magyar Református Egyesület

A VEZÉRTESTÜLET TAGJAI:

Dr. UJLAKI FERENC elnök, Toledo, O.; FIÓK ALBERT alelnök, Pittsburgh, Pa.; MOLNÁR ISTVÁN titkár, KIRÁLY IMRE pénztárnok, VASVÁRY ÖDÖN számvevő, BORSY-KEREKES GYÖRGY szervező-titkár, Washington, D. C.; Dr. NÁNÁSSY LAJOS árvaatya, Ligonier, Pa.; ESTU JÁNOS, Pittsburgh, Pa.: KOVÁCHY M. GYÖRGY, Cleveland, O.; KÖTELES ISTVÁN, Bridgeport, Conn.; PAPP KÁROLY, New Brunswick, N. J.; TÉGLÁSSY PÁL, Pittsburgh, Pa.; Dr. VINCZE KÁROLY, Perth Amboy, N. J.

●

ÉLETBIZTOSITÁS ÉS BETEGSEGÉLY A LEGMODERNEBB MÓDOZATOK MELLETT. — OTTHON A MAGYAR ÁRVÁK ÉS ÖREGEKNEK.

●

— TÁRSASUTAZÁSOK MAGYARORSZÁGBA. —

●

KÉRJEN FELVILÁGOSITÁST:

FIELD SECRETARY

THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA

1726 PENNSYLVANIA AVENUE, N. W. KOSSUTH BUILDING
WASHINGTON, D. C.

(Az egyesület tulajdonát képező központi iroda a Fehér Háztól 200 lépésnyi távolságban van.)

Minden nagyobb magyar telepen van a Református Egyesületnek osztálya.

Az Egyesületnél a központi szervező-titkár irányitása mellett hat kerületi szervező s mintegy 200 helyi megbizott dolgozik.

●

Magyar református embernek első sorban ebben az Egyesületben van a helye! Másvallásu honfitársainkat is szivesen látjuk.

Január
31 nap.
*
Régente:
Vizöntőhava

Télhó.
*
Boldog-asszony-hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Szerda	Ujév. Zwingli *1484, Schaff F. *1819	I. Pét. 2:12-19.
2	Csütörtök	Ábel, Béla, Seth	Luk. 7.
3	Pének	Énok, Benjámin	Fil. 2:1-11.
4	Szombat	Titus, Leona	I. Pét. 4:12-19.
1. VASÁRNAP.		Karácsony után való II. Vasárnap. A pásztorok a gyermek Jézusnál. Luk. 2:33-40. Kegyelem alatt vagyunk. Róm. 6:12-18	
5	Vasárnap	Noé. Simon	Ján. 5.
6	Hétfő	Vizkereszt	Máté 2:1-12.
7	Kedd	Attila. Metuzsálem	Ján. 6:26-71.
8	Szerda	Mercel	Ján. 7.
9	Csütörtök	Szörény, Sem.	Ján. 8:1-20.
10	Péntek	Melánia	Ján. 8:21-50.
11	Szombat	Ágota	Ján. 9.
2. VASÁRNAP.		Vizkereszt utáni I. Vasárnap. A tizenkétéves Jézus. Luk. 2:41-52. Élő áldozatunk. Róm. 12:1-5.	
12	Vasárnap	Poitiersi Hilár †367.	Márk 3:20-35.
13	Hétfő	Vidor	Ján. 10:22-42.
14	Kedd	Bódog. Révész I. *1826.	Márk 1:1-20.
15	Szerda	Loránt, Lasco †1560.	Márk 1.21-45.
16	Csütörtök	Gusztáv, Révész B. *1816.	Márk 2.
17	Péntek	Antal †356.	Márk 3:1-19.
18	Szombat	Piroska, Ebrárd *1818.	Márk 4.
3. VASÁRNAP.		Vizkereszt utáni II. Vasárnap. A Kánai menyegző. Ján. 2:1-11. Ker. Kötelességek. Róm. 12:6-16.	
19	Vasárnap	Sára. Heidelbergi Káté	Márk 5, 6:1-6.
20	Hétfő	Hans Lacks 1576.	Márk 6:30-56.
21	Kedd	Ágnes, Kun Bert. *1817.	Márk 7:1-23.
22	Szerda	Artur, Fejes I. *1838.	Márk 7:24-37.
23	Csütörtök	Ézsaiás, Zelma	Márk 9.
24	Péntek	Taddeus	Márk 10:1-3-.
25	Szombat	Saul Megtérése, Pál	Luk. 3.
4. VASÁRNAP.		Vizkereszt utáni III. Vasárnap. A Kapernaumi százados. Mát. 8:1-13. A ker. bosszu. Róm. 12:16-21.	
26	Vasárnap	Polykarpus †155, Báthory	Luk. 4.
27	Hétfő	Tertullián †220.	Luk. 5.
28	Kedd	Károly	Luk. 6:1-19.
29	Szerda	Eusébius *340.	Luk. 7.
30	Csütörtök	Márton, Lactantius	Luk. 8.
31	Péntek	Fábján, Virgilia	Luk. 9:1-36.

KEZDJE UJ ÉVÉT OKOS TAKARÉKOSSÁGGAL!

VEGYEN ÉLETBIZTOSITÁST!

A legjobb feltételeket adja

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

A Bethlen Otthon történetében az ujév fejlődést jelent. Épületet vásároltunk, azt átalakitjuk és megtoldjuk. Adományt kérünk mindenkitől az épitési alapra.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 5-én. Utolsó negyed 20-án.
Holdtölte 13-án. Uj hold 27-én.

Február 28 nap.

Régente: Halakhava.

Télutó. Böjtelő-hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Szombat	Ignác	Luk. 6:20-49.
5. VASÁRNAP.		Vizkereszt utáni IV. Vasárnap. Jézus lecsendesiti a vihart. Máté 8:1-13. Ker. engedelmesség. Róm. 13:1-7.	
2	Vasárnap	Jézus bem. a templomban, Karolina	Luk. 2:21-40.
3	Hétfő	Balázs	Luk. 9:37-62.
4	Kedd	Veronika, Rákóczi Zs. †1652.	Luk. 10.
5	Szerda	Ágota	Luk. 11:1-36.
6	Csütörtök	Dorottya, Jób	Luk. 11:37-54.
7	Péntek	Tódor	Luk. 12:1-21
8	Szombat	Salamon, Aranka	Luk. 12:22-35.
6. VASÁRNAP.		Hetvened Vasárnap. A szőlőmunkások. Máté 20:1-16. Versenyfutás. I. Kor. 9:24-10:5.	
9	Vasárnap	Appolónia	Luk. 13:1-21.
10	Hétfő	Árpád	Luk. 14.
11	Kedd	Dezső	Luk. 15.
12	Szerda	Lincoln, Balogh P. *1792.	Luk. 16
13	Csütörtök	Ella	Luk. 17:20-37.
14	Péntek	Bálint	Luk. 18:1-30.
15	Szombat	Zoltán	Luk. 19:1-28.
7. VASÁRNAP.		Hatvanad Vasárnap. Példázat a magvetőről. Luk. 8:4-15. Pál dicsősége a munkában és szenvedésben. II. Kor. 11:9-12:9.	
16	Vasárnap	Juliánna, Melanchton *1498.	Luk. 19:29-20:8.
17	Hétfő	Konstantin	Luk. 20:9-21:4.
18	Kedd	Simon, Luther †1546.	Luk. 21:5-37
19	Szerda	Zsuzsánna	Luk. 22:1-30.
20	Csütörtök	Aladár	Márk. 15:16-47.
21	Péntek	Eleanóra	Ján 12:20-37.
22	Szombat	Washington.	Máté 20:17-33.
8. VASÁRANP.		Ötvened Vasárnap. A vak meggyógyitása. Luk. 18:31-43. A szeretet dicsősége. I. Kor. 13:1-13.	
23	Vasárnap	Alfréd	Máté 21.
24	Hétfő	Mátyás ap. Debreceni zsinat 1567.	Máté 22.
25	Kedd	Géza, Hushagyó kedd	Máté 23.
26	Szerda	Ákos, Hamvazó szerda	Máté 6:1-18.
27	Csütörtök	Zakariás	Máté 24:1-31.
28	Péntek	Elemér, Döllinger *1799.	Máté 24:32-51.

FARSANGBAN SE FELEDKEZZÉK MEG MAGÁRÓL...

BIZTOSITSA ÉLETÉT CSALÁDJA JAVÁRA

Szivesen szolgál felvilágositással

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

A ligonieri hideg telet az áldozatos adakozók nagyban enyhithetik. Igy vásárolhatunk meleg téli ruhát gyermekeinknek és öregeinknek.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 4-én. Utolsó negyed 18-án.
Holdtölte 11-én. Uj hold 25-én.

Márczius 31 nap.

*

Régente: Koshava.

Tavaszelő.

*

Bőjtmás-hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Szombat	Albin	Luk. 22:31-71.
9. VASÁRNAP.	Bőjtben I. Vasárnap. Jézus megkisértése. Máté 4:1-11. Krisztus szolgái. II. Kor. 6:1-10.		
2	Vasárnap	Lujza	Luk. 23:1-12.
3	Hétfő	Kornélia, Bod P. †1769.	Luk. 23:13-32.
4	Kedd	Flórián	Márk. 10:32-52.
5	Szerda	Perpetua	Márk 11.
6	Csütörtök	Jenő, Ursinus †1538.	Márk 12.
7	Péntek	Tamás	Márk 13.
8	Szombat	Zoltán, Method és Cyril	Márk 14.
10. VASÁRNAP.	Bőjtben II. Vasárnap. A kanaánita asszony. Máté 15:21-28. Buzditás szent életre. II. Thesz. 4:1-7.		
9	Vasárnap	Franciska	Márk 15.
10	Hétfő	Olimpia	Máté 24:32-51.
11	Kedd	Aladár	Máté 25.
12	Szerda	Gergely	Máté 26:1-16.
13	Csütörtök	Rudolf	Máté 26:17-35.
14	Péntek	Matild	Máté 26:36-56.
15	Szombat	Kristóf, Olevianus †1587.	Máté 27:32-50
11. VASÁRNAP.	Bőjtben III. Vasárnap. Jézus ördögöt üz ki. Luk. 11:14-28. Az Isten követői. Ef. 5:1-9.		
16	Vasárnap	Henriette	Máté 27:51-66.
17	Hétfő	Gertrud	Ján. 11.
18	Kedd	Sándor	Ján. 12.
19	Szerda	József	Ján. 13:1-30.
20	Csütörtök	Benedek	Ján. 13:31-14 r.
21	Péntek	Hubart, Szikszai Gy. *1738.	Ján. 15.
22	Szombat	Katalin	Ján. 16.
12. VASÁRNAP.	Bőjtben IV. Vasárnap. Jézus ötezer embert vendégel meg. Ján. 6:1-15. Az igéret gyermekei. Gal. 4:21-31.		
23	Vasárnap	Bartimeus, Farkas J. *1833.	Ján. 17.
24	Hétfő	Dániel, Ruyter *1607.	Jel. 1.
25	Kedd	Manó	Jel. 2.
26	Szerda	Hermás pászt., II. Helv. Hitv. 1536.	Jel. 3.
27	Csütörtök	Hajnalka	Jel. 4, 5.
28	Péntek	Gedeon, Comenius *1592.	Jel. 6.
29	Szombat	Jeremiás	Jel. 7, 8.
13. VASÁRNAP.	Bőjtben V. Vasárnap. Jézust meg akarják kövezni. Ján. 8:46-59. A mi főpapunk. Zsid. 9:11-15.		
30	Vasárnap	Mária és Mártha	Jel. 9, 10.
31	Hétfő	Timótheus ap., Cartesius †1596.	Jel. 11, 12.

Az igazi bőjt az, ha megszegjük kenyerünket az éhezőnek. Küldje be adományát minél hamarabb a ligonieri Bethlen Otthonba.

A BŐJTI IDŐSZAK MEGGONDOLÁSRA KÉSZTET...

GONDOSKODOTT MÁR HITVESÉRŐL?

A legnagyobb változatát nyujtja az életbiztositásoknak

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 6-án.
Holdtölte 13-án.
Utolsó negyed 19-én.
Uj hold 27-én.

Április
30 nap.
Régente:
Bikahava.

Tavaszhó.
Szent-
György-
hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Kedd	Hugó, Erdélyi János *1814.	Jel. 13.
3	Szerda	Áron	Jel. 14:1-13
3	Csütörtök	Ambrus †397.	Jel. 14:14-20.
4	Péntek	Izidor, Viret †1595.	Jel. 15.
5	Szombat	Vince, Kármán †1795.	Jel. 16:1-8.
14. VASÁRNAP.		Virágvasárnap. Krisztus bevonulása Jeruzsálembe. Máté 21:1-9. Krisztus megaláztatása és felmagasztalása. Fil. 2:5-11.	
6	Vasárnap	Celestin	Jel. 16:9-21.
7	Hétfő	Herman	Jel. 17.
8	Kedd	Lidia	Jel. 18.
9	Szerda	Erkhárt, Nagyenyedi zsin. 1564.	Jel. 19:1-10.
10	Csütörtök	Nagycsütörtök, Zoltán	Ján. 6.
11	Péntek	Nagypéntek, Leo	Zsid. 10.
12	Szombat	Nagyszombat, Gyula	Luk. 23:32-49.
15. VASÁRNAP.		Husvétvasárnap. A Krisztus feltámadása. Márk 6:1-18. Krisztus a mi husvéti bárányunk. I. Kor. 5:6-8.	
13	Vasárnap	Justin vért. Nantesi ed. 1598.	Luk. 24:1-12.
14	Hétfő	Husvéthétfő, Tibor, Dobos *1804	Ap. Csel. 2:22-27.
15	Kedd	Atala	I. Kor. 15.
16	Szerda	Lambert	Róm. 6.
17	Csütörtök	Luther Wormsban, Lórántffy Zs.	Róm. 8.
18	Péntek	Melanchton †1560.	Zsid. 8.
19	Szombat	Anselm †1109.	Zsid. 9.
16. VASÁRNAP.		Husvét után való I. Vasárnap. Jézus megjelen a tanitványoknak. Ján. 20:19-31. A diadalmas hit. I. Ján. 5:4-12.	
20	Vasárnap	Bugenhagen †1558.	I. Kor. 3
21	Hétfő	Origines †254.	Jel. 19:11-21.
22	Kedd	Szotér, Nagy Péter pk. *1819.	Jel. 20.
23	Szerda	Béla	Jel. 21:1-8.
24	Csütörtök	György	Jel. 21:9-27.
25	Péntek	Márk ev., Őri Fülöp *1739.	Jel. 22.
26	Szombat	Áron	I. Ján. 1.
17. VASÁRNAP.		Husvét után való II. Vasárnap. A jó pásztor. Ján. 10:11-16. Krisztus példaadása. I. Pét. 2:21-25.	
27	Vasárnap	Rebeka	I. Ján. 2.
28	Hétfő	Valéria	Zsid. 4.
29	Kedd	Jákób. Albertina	Zsid. 5.
30	Szerda	Katalin, Meletius †381.	Zsid. 6.

A feltámadás ünnepe után az uj életre kelt emberek megmutatják az ő hitüket jócselekedetek által. Gyakoroljuk ezt a jócselekedetet a Bethlen Otthon lakóival szemben.

A VÁLTOZÓ IDŐJÁRÁS BETEGGÉ TEHETI!
BIZTOSITSON MAGÁNAK BETEGSEGÉLYT!
Heti $5.00 vagy $10.00 betegsegélyt fizet
AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET
1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 4-én.
Holdtölte 11-én.
Utolsó negyed 18-án.
Uj hold 26-án.

Május 31 nap.

Régente: Ikrekhava.

Tavaszutó. Pünkösdhava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Csütörtök	Fülöp és Jakab ap.	I. Ján. 3.
2	Péntek	Athanáz *323, Szegedi Kiss †1572.	I. Ján. 4.
3	Szombat	Irma, Pósaházi *1686.	I. Ján. 5.
18. VASÁRNAP.		**Husvét után való III. Vasárnap.** Krisztus vigasztalja tanitványait. Ján. 16:16-23. Ker. feladatok. I. Pét. 2:11-20.	
4	Vasárnap	Flórián. Wicklif elitél. 1415.	Ján. ev. 1.
5	Hétfő	Bölcs Frigyes 1525.	Ján. ev. 2.
6	Kedd	Dam. János	Ján. ev. 3.
7	Szerda	Silász, Budai É. *1766.	Ján. ev. 4.
8	Csütörtök	Naz. Gergely †389.	Ján. ev. 7.
9	Péntek	Zinzendorf †1760.	Ján. 8:31-59.
10	Szombat	Antal, Pápai Páriz *1649.	Ján. 9.
19. VASÁRNAP.		**Husvét után való IV. Vasárnap.** Krisztus Vigasztalót igér. Ján. 16:5-15. Ajándékok és kötelességek. I. Pét. 2:11-20.	
11	Vasárnap	Arndt János †1621.	Ján. 10.
12	Hétfő	Illés prof., Pongrác	Ján. 11.
13	Kedd	Szervác	Ján.. 12.
14	Szerda	Bonifác	Ján. 13.
15	Csütörtök	Mózes, Gerezsdi egyes. 1833.	Ján. 14.
16	Péntek	Florisi Joakhim *1202, Vitringa	Ján. 15.
17	Szombat	Paszkál	Ján. 16.
20. VASÁRNAP.		**Husvét után való V. Vasárnap.** Buzditás imádkozásra. Ján. 16:23-20. Az Ige hallgatói és megtartói. Jak. 1:22-27.	
18	Vasárnap	Erik, Keserüi Dayka *1633.	Ján. 17.
19	Hétfő	Ivó	Ján. 18.
20	Kedd	Bernát	Ján. 19.
21	Szerda	Timótheus	Zsid. 1.
22	Csütörtök	Áldozó Csüt. Nagy Konstant †337	Márk. 16:14-20.
23	Péntek	Dezső, Savanarola †1498.	Zsid. 2.
24	Szombat	Eszter	Zsid. 3.
21. VASÁRNAP.		**Áldozócsütörtök után való Vasárnap.** A Vigasztaló bizonyságtétele. Ján. 15:26-16:1. Isten kegyelm. sáfárai. I. Pét. 4:7-11.	
25	Vasárnap	Orbán, Szász Dom. *1838.	II. Kir. 2:1-14.
26	Hétfő	Aladár, Beda †735.	Dán. 9:1-12.
27	Kedd	Kálvin †1567.	130. Zs. Ján. 20.
28	Szerda	Emil	6. Zsolt. Ján. 21.
29	Csütörtök	Prágai Jeromos †1416.	Ezek. 37:1-14.
30	Péntek	Memorial Day, Fáy A. *1786.	32. Zsolt.
31	Szombat	Peronella, Bres Gidó *1567.	51. Zsolt.

A mennybe ment Jézus az árvákat reánk bizta. Azt várja, hogy minden férfi irgalmas samaritánus és minden nő Tábitha legyen.

HA SZÉP IS A TAVASZ: EGYSZER VÉGE LESZ!

BIZTOSITSA CSALÁDJÁT HALÁLA ESETÉRE

azonnal felel tudakozódó levelére

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 4-én.
Holdtölte 11-én.
Utolsó negyed 17-én.
Új hold 26-án.

Junius
30 nap.
*
Régente:
Rákhava.

Nyáreló.
*
Szent-Iván
hava

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
22. VASÁRNAP.		Pünkösdvasárnap. A Vigasztaló. Ján. 14:23-31. A Szentlélek kitöltetése. Ap. Csel. 2:1-13.	
1	Vasárnap	Jusztin	Jóel 3.
2	Hétfő	Anna	II. Móz. 19, Gal. 3.
3	Kedd	Klotild	Gal. 5, I. Kor. 12.
4	Szerda	Kerény	Róm. 12.
5	Csütörtök	Norbert †1134.	I. Róm. 14.
6	Péntek	Gottschalk †868.	Róm. 6:19-7. r.
7	Szombat	Róbert	Róm. 8.
23. VASÁRNAP.		Szentháromságvasárnap. Krisztus beszélgetése Nikodémussal. Ján. 3:1-15. A Szentháromság titka. Róm. 11:33-36.	
8	Vasárnap	Medárd, I. Rákóczi Gy. *1593.	Ap. Csel. 1.
9	Hétfő	Felix	Ap. Csel. 2.
10	Kedd	Margit, Apácai Cseri *1625.	Ap. Csel. 3.
11	Szerda	Barnabás	Ap. Csel. 4.
12	Csütörtök	Klaudius	Ap. Csel. 5.
13	Péntek	Tóbiás	Ap. Csel. 6.
14	Szombat	Vazul, Flag-day	Ap. Csel. 7.
24. VASÁRNAP.		Szentháromságvasárnap utáni I. Vasárnap. A gazdag és Lázár. Luk. 16:19-31. Isteni szeretet. I. Ján. 4:16-21.	
15	Vasárnap	Víd, Szász K. *1829.	Ap. Csel. 8.
16	Hétfő	Jusztin	Ap. Csel. 9.
17	Kedd	Laura	Ap. Csel. 10.
18	Szerda	Arnold	Ap. Csel. 11.
19	Csütörtök	Gyárfás	Ap. Csel. 12.
20	Péntek	Rafael	I. Pét. 2.
21	Szombat	Alajos, Baur F. *1792.	I. Pét. 3.
25. VASÁRNAP.		Szentháromságvasárnap utáni II. Vasárnap. A nagy vacsora. Luk. 14:16-24. Buzditás felebaráti szeretetre. I. Ján. 3:13-18.	
22	Vasárnap	Paulina	Ézs. 6.
23	Hétfő	Zoltán	I. Pét. 4.
24	Kedd	Iván, Béza *1519.	I. Pét. 5.
25	Szerda	Vilmos	Zsid. 11.
26	Csütörtök	János	Zsid. 12.
27	Péntek	László	Zsid. 13.
28	Szombat	Leó	121. Zsolt.
26. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni III. Vasárnap. Az elveszett juh. Luk. 15:1-10. Ker. vigyázat. I. Pét. 5:6-11.	
29	Vasárnap	Péter és Pál ap.	98. Zsolt.
30	Hétfő	Pál emléke	24. Zsolt.

A szép nyári hónapokban hálával gondolunk Ligonierből jóltevőinkre, akiknek látogatását ebben az évben is örömmel várjuk.

JUNIUS A HÁZASSÁGOK HÓNAPJA...
LEGSZEBB NÁSZAJÁNDÉK EGY JÓ ÉLETBIZTOSITÁS
Uj házasoknak kitünő okmányokat kinál
AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET
1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 2-án.
Holdtölte 9-én.
Utolsó negyed 16-án.
Uj hold 24-én.

Julius
31 nap.
Régente:
Oroszlánhó.

Nyárhó.
Szent
Jakab-
hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Kedd	Tibold	25. Zsolt.
2	Szerda	Ráday Pál †1677.	28. Zsolt.
3	Csütörtök	Kornélius	30. Zsolt.
4	Péntek	Függetlenségi nap	33. Zsolt.
5	Szombat	Ulrik	34. Zsolt.
27. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni IV. Vas.** A szálka és gerenda. Luk. 6:26-42. Várakozás az örökbe fogadásra. Róm. 8:18-23.	
6	Vasárnap	**Ref. Egyes. és Bethlen Otthon nap**	35. Zsolt.
7	Hétfő	Eszter	36. Zsolt.
8	Kedd	Teréz	42. Zsolt.
9	Szerda	Lukrécia	43. Zsolt.
10	Csütörtök	Nass, Vilmos, Kálvin *1509.	45. Zsolt.
11	Péntek	Izabella	50. Zsolt.
12	Szombat	Zoltán, Erásmus †1536.	61. Zsolt.
28. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni V. Vas.** A csodálatos halfogás. Luk. 5:1-11. Az egység és szeretet kötelessége. I. Pét. 3:8-15.	
13	Vasárnap	Jenő	65. Zsolt.
14	Hétfő	Karolina	66. Zsolt.
15	Kedd	Ruth	67. Zsolt.
16	Szerda	Elek	77. Zsolt.
17	Csütörtök	Frigyes, Bullinger *1054.	80. Zsolt.
18	Péntek	Emília	84. Zsolt.
19	Szoombat	Illés, Lomb. Péter †1160.	86. Zsolt.
29. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni VI. Vas.** A farizeusok igazsága. Máté 5:20-26. A Krisztusban való élet. Róm. 6:3-11.	
20	Vasárnap	Henrik Bonaventura 1274.	89. Zsolt.
21	Hétfő	Dániel	91. Zsolt.
22	Kedd	Mária Magdolna	92. Zsolt.
23	Szerda	Lenke	95. Zsolt.
24	Csütörtök	Krisztina	96. Zsolt.
25	Péntek	Id. Jakab ap.	100. Zsolt.
26	Szombat	Anna, Kempisi T.	103. Zsolt.
30. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni VII. Vas.** Jézus jóltartja a sokaságot. Márk 8:1-9. A bün zsoldja és Isten ajándéka. Róm. 6:19-23.	
27	Vasárnap	Olga	104. Zsolt.
28	Hétfő	Ince, Bach †1750.	105. Zsolt.
29	Kedd	Mártha	122. Zsolt.
30	Szerda	Judit	135. Zsolt.
31	Csütörtök	Ignác	138. Zsolt.

Az aratás hónapjában a lelki életre is vonatkozik: "Aki bőven vet, bőven is arat." Míg időnk van, cselekedjünk jót minden-kivel, kiváltképen a mi hitünknek cselédeivel!

VESZÉLY FENYEGETI A TURISTÁKAT!

OKOS DOLOG BALESETBIZTOSITÁSRÓL GONDOSKODNI

az első magyar intézmény, ahol ilyen biztositást vehet

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Első negyed 1-én és 31-én. Utolsó negyed 16-án.
Holdtölte 8-án. Uj hold 24-én.

Augusztus 31 nap.

Régente: Szűzhava.

Nyárutó. Kisasszonyhava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Péntek	Vasas Péter	Jak. 1.
2	Szombat	Gusztáv	Jak. 2.
31. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni VIII. Vas. Óvás a hamis prófétáktól. Máté 7:15-23. Fiak és örökösök. Róm. 8:12-17.	
3	Vasárnap	Ágoston	Jak. 3.
4	Hétfő	Domonkos	Jak. 4.
5	Kedd	Oszvald	Jak. 5.
6	Szerda	Berta, Bécsi béke 1606.	Judás.
7	Csütörtök	Ibolya	I. Thesz. 1.
8	Péntek	László	I. Thess. 2.
9	Szombat	Emőd, Cocceius *1603.	I. Thess. 3.
32. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni IX. Vas. Az igazságtalan sáfár. Luk. 16:1-9. Intelem a keresztyénekhez. I. Kor. 10:6-13.	
10	Vasárnap	Lőrinc †258, Olevianus *1636.	I. Thesz. 4.
11	Hétfő	Zsuzsánna	I. Thesz. 5.
12	Kedd	Klára	II. Thesz 1.
13	Szerda	Ipoly	II. Thesz. 2.
14	Csütörtök	Özseb	II. Thesz. 3.
15	Péntek	Szüz Mária felm., Kohlbrügge *1803	Gal. 1.
16	Szombat	Ábrahám, Hercegszőlősi zsin. 1575	Gal. 2.
33. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni X. Vas. Jézus sir Jeruzsálem felett. Luk. 19:41-48. Lelki ajándékok. I. Kor. 12:1-11.	
17	Vasárnap	Anasztáz	Gal. 3.
18	Hétfő	Ilona	Gal. 4.
19	Kedd	Huba	Gal. 5.
20	Szerda	István kir. Clair. Bernát †1153.	Gal. 6.
21	Csütörtök	Sámuel	I. Kor. 1.
22	Péntek	Menyhért, Váradi víta 1568.	I. Kor. 2.
23	Szombat	Farkas	I. Kor. 3.
34. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni XI. Vas. A farizeus és publikánus. Luk. 18:9-14. Az Isten kegyelme. I. Kor. 15:1-10.	
24	Vasárnap	Bertalan	I. Kor. 4.
25	Hétfő	Lajos, Herder *1744.	I. Kor. 5.
26	Kedd	Izsó	I. Kor. 6.
27	Szerda	Gebhárdt	I. Kor. 7.
28	Csütörtök	Ágoston †430	I. Kor. 8, 9.
29	Péntek	Ker. János lefejezése	I. Kor. 10.
30	Szombat	Róza, Szenci Molnár *1574.	I. Kor. 11.
35. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni XII. Vas. A siketnéma meggyógyitása. Márk 7:31-37. Törvény és evangélium. II. Kor. 3:4-11.	
31	Vasárnap	Bunyan, Oberlin *1740.	I. Kor. 13.

A jószivü magyarok kenyeret juttatnak az árvák asztalára. Aratási hálaadáskor a legnagyobb hálával emlékezünk jótevőinkre.

VÉGE AZ ARATÁSNAK A MEZŐN,
DE A HALÁL MINDIG ARAT
Az életbiztositás az "itt maradtak" életét könnyiti meg
AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET
1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Holdtölte 7-én. Uj hold 22-én.
Utolsó negyed 14-én. Első negyed 29-én.

Szeptember 30 nap. Régente: Mérleghava

Őszelő. Szent-Mihálybava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Hétfő	Labor Day, Egyed	I. Kor. 14.
2	Kedd	Rebeka	II. Kor. 1.
3	Szerda	Albert	II. Kor. 2.
4	Csütörtök	Rozália	II. Kor. 3.
5	Péntek	Viktor	II. Kor. 4.
6	Szombat	Zakariás	II. Kor. 5.
36. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XIII. Vas.** Az irgalmas szamaritánus. Luk. 10:23-37. A hit igéretei. Gal. 3:15-22.	
7	Vasárnap	Regina	II. Kor. 6.
8	Hétfő	Mária	II. Kor. 7.
9	Kedd	Ádám	II. Kor. 8.
10	Szerda	Erik	II. Kor. 9.
11	Csütörtök	Theodora	II. Kor. 10.
12	Péntek	Gidó	II. Kor. 12:1-18.
13	Szombat	Loránt, Fárel †1565.	II. Kor. 12:19--től
37. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XIV. Vas.** A tiz bélpoklos. Luk. 17:11-19. A test és lélek gyümölcsei. Gal. 5:16-24.	
14	Vasárnap	Szerénke, Chrysostomus †407.	146. Zsolt.
15	Hétfő	Nikodémus	150. Zsolt.
16	Kedd	Edit	Róm. 1.
17	Szerda	Ottó, Bullinger †1575.	Róm. 2.
18	Csütörtök	Tamás	Róm. 3.
19	Péntek	Vilmos, Ámós próf.	Róm. 4.
20	Szombat	Frederika	Róm. 7:1-13.
38. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XV. Vas.** Isten és mammon. Máté 6:24-34. Vetés és aratás. Gal. 5:25-6:10.	
21	Vasárnap	Máté ap.	Róm. 7:14-25.
22	Hétfő	Móric	Róm. 9:1-13.
23	Kedd	Tekla	Róm. 9:14-33.
24	Szerda	Gellért	Róm. 10.
25	Csütörtök	Farkas	Róm. 11:1-21.
26	Péntek	Jusztina	Róm. 11:22-36.
27	Szombat	Adalbert	Róm. 15:1-13.
39. VASÁRNAP.		Szentháromságvasárnap utáni **XVI. Vasárnap.** A naini özvegy fia. Luk. 7:11-17. Pál ap. imádsága a hivőkért. Ef. 3:13-21.	
28	Vasárnap	Vencel	Róm. 15:14-33.
29	Hétfő	Mihály és angyalok	Róm. 16.
30	Kedd	Jeromos †420, Kaftán *1858.	I. Zsolt.

MENNEK A GYEREKEK A TUDOMÁNY CSARNOKÁBA

VAN-E ELÉG PÉNZE ISKOLÁZTATÁSRA?

Kitünő iskoláztatási biztositást is ajánl

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

Ebben az évben megnyitjuk a Bethlen Otthon árvaházát a városban megvásárolt épületben. A kiadások tetemesek Szives adományt kérünk.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |

A hold fényváltozásai

Holdtölte 5-én.
Utolsó negyed 13-án.
Uj hold 20-án.
Első negyed 27-én.

Október
31 nap.
•
Régente:
Bökölyhava

Őszhó.
•
Mindszent-
hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Szerda	Aladár	2. Zsolt.
2	Csütörtök	Lucián	3. Zsolt.
3	Péntek	Tairus	5. Zsolt.
4	Szombat	Assisi Ferenc †1226.	8. Zsolt.
40. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XVII.** Vasárnap. A gutaütött meggyógyitása. Luk. 14:1-11. Egységre való ügy. Ef. 4:1-16.	
5	Vasárnap	Aurél	9. Zsolt.
6	Hétfő	Elfrida, Komáromi Csipkés *1678.	15. Zsolt.
7	Kedd	Amádia	16. Zsolt.
8	Szerda	Etelka	19. Zsolt.
9	Csütörtök	Dénes	23. Zsolt.
10	Péntek	Gedeon	Ef. 1.
11	Szombat	Kálmán, Zwingli †1531.	Ef. 2.
41. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XVIII.** Vasárnap. A nagy parancsolat. Máté 23:34-46. Testvéri közösség. I. Kor. 1:4-9.	
12	Vasárnap	Miksa, Columbus-day	Ef. 3.
13	Hétfő	Ede	Ef. 4.
14	Kedd	Helen, Béza †1605.	Ef. 5.
15	Szerda	Teréz	Ef. 6.
16	Csütörtök	Latimer és Ridley	Kol. 1.
17	Péntek	Hedvig	Kol. 2.
18	Szombat	Lukács ev.	Kol. 3.
42. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XIX.** Vasárnap. A gutaütött meggyógy. Máté 9:1-8. Az uj ember felöltözése. Ef. 4:22-28.	
19	Vasárnap	Nándor	Kol. 4.
20	Hétfő	Irén	Filemon
21	Kedd	Orsolya, Hilárius †370.	Fil. 1.
22	Szerda	Előd	Fil. 2.
23	Csütörtök	Kap. János	Fil. 3.
24	Péntek	Salamon	Fil. 4.
25	Szombat	Vilma	I. Tim. 1
43. VASÁRNAP.		Szentháromságvas. utáni **XX.** Vasárnap. A királyi menyegző. Máté 22:1-14. Megteljesedés a lélekkel. Ef. 5:15-21.	
26	Vasárnap	Demeter	I Tim. 2.
27	Hétfő	Sabina	I. Tim. 3.
28	Kedd	Simon és Judás ap.	I. Tim. 4.
29	Szerda	N. Alfréd, 901, Kuyper *1837.	I. Tim. 5.
30	Csütörtök	Kolos	I. Tim. 6.
31	Péntek	Reformációi nap, 1517.	46. és 47. Zsolt.

"HULLANAK A FÁKRÓL AZ ŐSZI LEVELEK..."

AZ ÉLETFÁJÁRÓL EGYSZER MINDNYÁJAN LEHULLUNK

Az özvegyek és árvák életét könnyiti biztositásaival

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

Huszadik évét éli a Bethlen Otthon. Mindig megértő és támogató szeretet vette körül. Ezt kérjük most is, amikor a szeretet munka fejlődést igazol.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Holdtölte 5-én.
Utolsó negyed 13-án.
Uj hold 20-án.
Első negyed 27-én.

November 30 nap. Régente: Nyilashava.

Őszutó. Szent-András-hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Szombat	Minden szentek, Mariánna	Jel. 7:1-17.
44. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni XXI. Vas.** A királyi főember fia meggyógyul. Ján. 4:46-54. A Ker. ember fegyv. Ef. 6:10-17.	
2	Vasárnap	Halottak napja, Győző	39. Zsolt.
3	Hétfő	Hubert	Tit. 1.
4	Kedd	Károly	Tit. 2.
5	Szerda	Imre	Tit. 3.
6	Csütörtök	Gusztáv A. †1632.	II. Tim. 1.
7	Péntek	Rezső	II. Tim. 2.
8	Szombat	Gottfried	II. Tim. 3.
45. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni XXII. Vas.** A könyörtelen szolga Máté 18:23-35. Az igazságosság gyümölcsei. Fil. 1:3-11.	
9	Vasárnap	Tivadar	II. Tim. 4.
10	Hétfő	Jer. Simon, Luther *1483.	102. Zsolt.
11	Kedd	Márton, Békekötési nap	II. János.
12	Szerda	Jónás	III. János.
13	Csütörtök	Ágoston *353.	115. Zsolt.
14	Péntek	Kelemen	116. Zsolt.
15	Szombat	Lipót, Bethlen G. †1629.	118. Zsolt.
46. VASÁRNAP.		**Szentháromságvas. utáni XXIII. Vasárnap.** Mennyei polgárság. Fil. 3:17-21. Isten és a császár. Máté 22:15-22.	
16	Vasárnap	Ödön	119. Zsolt. 1-38.
17	Hétfő	Hugó	119. Zsolt. 39-70.
18	Kedd	Ottó	119. Zsolt. 71-92.
19	Szerda	Árpádházi Erzsébet †1231.	119. Zsolt. 93-113.
20	Csütörtök	Jolán, Kiss Áron *1815.	119. Zsolt. 114-134.
21	Péntek	Ilona, Hatvani *1718.	119. Zsolt 134-160.
22	Szombat	Róm. Kelemen 101, Alvinci †1634.	119. Zsolt. 161-176.
47. VASÁRNAP.		**Advent előtti vasárnap.** A tiz szüz. Máté 25:1-13. Várjuk készen az Urat. II. Pét. 3:3-14.	
23	Vasárnap	Oekolompadius †1531.	120. és 121. Zsolt.
24	Hétfő	Knox 1572.	Ézs. 1.
25	Kedd	Katalin, Bethlen Kata *1700.	Ézs. 2.
26	Szerda	Gergely	Ézs. 3.
27	Csütörtök	Elemér	Ézs. 4.
28	Péntek	Piroska	Ézs. 5.
29	Szombat	Nóé	Ézs. 7.
48. VASÁRNAP.		**Advent I. Vasárnapja.** Krisztus bevonulása. Máté 21:1-9. A kegyelem utja. Róm. 12:11-14.	
30	Vasárnap	András ap.	Ézs. 8.

A ligonieri sürü őszi ködöt elüzi a jószivü adományozók napsugaras ege, hogy a téli ruházkodás kérdése ne okozzon nehézséget.

AZ ÉLET ŐSZÉN JÓ A MELEG OTTHON!

MI LESZ, HA ÖREGSÉGÉRE MAGÁRA MARAD?

Az egyetlen magyar intézmény, mely öreg tagjairól a Bethlen Otthon által gondoskodik

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |

A hold fényváltozásai

Holdtölte 3-án.
Utolsó negyed 11-én.
Uj hold 18-án.
Első negyed 25-én.

Deczember

31 nap.

Régente:

Bakhava.

Télelő.

Karácsony-hava.

	A hét napjai	Naptár	Bibliai lecke
1	Hétfő	Natália	Ézs. 9.
2	Kedd	Aranka	Ézs. 10, 11.
3	Szerda	Olivia	I. Móz. 3.
4	Csütörtök	Borbála	I. Móz. 8.
5	Péntek	Vilma	I. Móz. 9.
6	Szombat	Miklós †326.	I. Móz. 15.
49. VASÁRNAP.		Advent II. Vasárnapja. A Krisztus második eljövete. Luk. 21:25-36. A reménység igéi. Róm. 15:4-13.	
7	Vasárnap	Ambrus	V. Móz. 5.
8	Hétfő	Mária fogantatása	II. Móz. 12.
9	Kedd	Joakim	V. Móz. 16.
10	Szerda	Judit	II. Sám. 7.
11	Csütörtök	Lehel	Jer. 23.
12	Péntek	Gabriella	Jer. 31.
13	Szombat	Luca	Ézs. 25, 26.
50. VASÁRNAP.		Advent III. Vasárnapja. Ker. János a börtönben. Máté 11:2-10. Isten titkainak sáfárai. I. Kor. 4:1-5.	
14	Vasárnap	Benő	Ézs. 32.
15	Hétfő	Linci béke 1645, Méliusz †1572.	Ézs. 35.
16	Kedd	Etelka	Ézs. 38.
17	Szerda	Lázár	Ézs. 39.
18	Csütörtök	Auguszta	Ézs. 40.
19	Péntek	Viola, Gusztáv A. *1611.	Ézs. 41.
20	Szombat	Ignác †115, Teofil	Ézs. 42.
51. VASÁRNAP.		Advent IV. Vasárnapja. Ker. János tanubizonysága. Ján. 1:19-29. Öröm és béke. Fil. 4:4-9.	
21	Vasárnap	Tamás ap.	Ézs. 43.
22	Hétfő	Zénó	Ézs. 44.
23	Kedd	Viktória	Ézs. 45.
24	Szerda	Ádám és Éva	I. Móz. 2.
25	Csütörtök	Karácsony I. napja	Ézs. 49.
26	Péntek	Karácsony II. napja, István	Ézs. 55.
27	Szombat	János ap.	II. Pét. 3.
52. VASÁRNAP.		Karácsony után való Vasárnap. Örökösök vagyunk. Gal. 4:1-7. Az angyal megjelen Józsefnek. Máté 1:18-29.	
28	Vasárnap	Bethlehemi kisdedek	Ézs. 60.
29	Hétfő	Dávid, Bocskay †1606.	Ézs. 61.
30	Kedd	Zoárd, Párius *1534.	Ézs. 62.
31	Szerda	Szilveszter	90. Zsolt.

KARÁCSONY JÖTTÉN GONDOLJUNK AZ ÁRVÁKRA!

AZ ÖN GYERMEKE IS ÁRVASÁGRA JUTHAT

Az egyetlen magyar intézmény, mely a tagok árváinak gondját felveszi

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 PENNSYLVANIA AVE. N. W. WASHINGTON, D. C.

Karácsony ünnepén minden jó magyar szive
a BETHLEN OTTHON
árvái és öregei felé fordul.

JEGYZETEK

1 |
2 |
3 |
4 |
5 |
6 |
7 |
8 |
9 |
10 |
11 |
12 |
13 |
14 |
15 |
16 |
17 |
18 |
19 |
20 |
21 |
22 |
23 |
24 |
25 |
26 |
27 |
28 |
29 |
30 |
31 |

A hold fényváltozásai

Holdtölte 3-án.
Utolsó negyed 11-én.
Ujhold 18-án.
Első negyed 25-én.

INTÉZŐ BIZOTTSÁGI JELENTÉS

A BETHLEN OTTHON 1939. ÉVI MUNKÁJÁRÓL.

MÉLYEN TISZTELT IGAZGATÓSÁG!

A Bethlen Otthon 1939-ik évi müködéséről a következőkben van szerencsénk számot adni:

I. ÁRVAHÁZI MUNKA.

1938. december 31-én 45 gyermek volt az Intézetben. Az 1939-ik év folyamán a következők távoztak el: Allen Róbert anyjához New Yorkba; Czuri Bertalan a Drexel Collegeba Philadelphiába; Magyar János atyjához New Yorkba; Péter Antal és Péter Piroska szüleikhez Mexicoba; Szabó Amália, Szabó Katalin és Szabó Béla testvéreikhez New Yorkba (ez utóbbi tüdőbajasok szanatoriumában van Saranac Lake, N. Y. államban); Szabó Edna a Papp Károly lelkész és neje otthonába New Brunswick, N. J.; Molnár Géza, aki iskoláit bevégezte, az Intézet farmján mint fizetett munkás dolgozik, Zólyomi Ede és Zólyomi Elemér atyjukhoz Tonawandába, N. Y.; Lengyel Margit, Lengyel Irén és Lengyel Ernő nagynénjükhöz Tonawandába, N. Y.; tehát öszesen eltávozott 15 gyermek.

Az 1939-ik év folyamán bejöttek: Cziráky Mariska tartás végett Clevelandból; Juhász Miklós, Juhász Gyula, Juhász Alice és Juhász Dorothy félárvák Johnstown, Pa.-ból; Lengyel Margit, Lengyel Irén és Lengyel Ernő félárvák Youngstown, O.-ból; Maytner Ferenc tartás végett Detroit, Mich.-ből; Molnár János egész árva Painesville, O.-ból; tehát bejött 1939-ben összesen 10 gyermek.

Létszám 1939. december 31-én 40 gyermek. Ezek között van 29 fiu és 11 leány. Vallásra nézve 38 református és 2 róm. kath. A 40 gyermek közül iskolaköteles 38 gyermek: elemi iskolába jár 28, high schoolba 9, és collegeba 1.

A gyermekek névsora és a rájuk vonatkozó adatok a következők:

1. Bazsó András, ref. egész árva, 12 éves. Tartásdijat nem fizet.
2. Bazsó Jolán, ref. egész árva, 15 éves. Tartásdijat nem fizet.
3. Csomay József, ref. egész árva, 15 éves. Tartásdijat nem fizet.
4. Csontos László, ref. félárva, 7 éves Anyja havi $7.50 fizet.
5. Csontos Thelma, ref. félárva, 11 éves. Tartásdijat nem fizet.
6. Cziráky Mariska, ref. nem árva, 15 éves. Anyja havi $15.00 fizet.
7. Hanics Elemér, ref. félárva, 17 éves. Atyja havi $5.00 igért.
8. Hanics Ödön, ref. félárva, 15 éves. Atyja havi $5.00 igért.
9. Horváth József, ref. egész árva, 19 éves. Tartásdijat nem fizet.
10. Horváth Elemér, ref. egész árva, 17 éves. Tartásdijat nem fizet.
11. Juhász Alice, ref. félárva, 5 éves. Atyja havi $10.00 fizet.
12. Juhász Dorothy, ref. félárva, 3 éves. Atyja havi $10.00 fizet.
13. Juhász Gyula, ref. félárva, 7 éves. Atyja havi $10.00 fizet.
14. Juhász Miklós, ref. félárva, 9 éves. Atyja havi $10.00 fizet.
15. Kiss Ödön, ref. félárva, 15 éves. Anyja havi $10.00 fizet.
16. Maytner Ferenc, ref. nem árva, 11 éves. Anyja havi $12.50 fizet.
17. Magyar Géza ,róm. kath. nem árva, 10 éves. Atyja havi $5.00 fizet.
18. Magyar József, róm. kath. nem árva, 14 éves. Atyja havi $5.00 fizet.
19. Mándi Mihály, ref. félárva, 15 éves. Tartásdijat nem fizet.
20. Mándi Zsuzsánna, ref. félárva, 13 éves. Tartásdijat nem fizet.
21. Molnár Gyula, ref. egész árva, 15 éves. Tartásdijat nem fizet.
2. Molnár János, ref. egész árva, 9 éves. Tartásdijat nem fizet.
23. Németh Gábor, ref. egész árva, 18 éves. Tartásdijat nem fizet.
24. Prém Irma, ref. félárva, 15 éves. Atyja havi $15.00 igért.
25. Prunyi János, ref. egész árva, 14 éves. Tartásdijat nem fizet.
26. Prunyi Sára, ref. egész árva, 13 éves. Tartásdijat nem fizet.
27. Szabad András, ref. nem árva, 12 éves. Atyja havi $11.25 fizet.
28. Szabad Gizella, ref. nem árva, 9 éves. Atyja havi $11.25 fizet.
29. Szabad Ilona, ref. nem árva, 11 éves. Atyja havi $11.25 fizet.
30. Szabad Róbert, ref. nem árva, 8 éves. Atyja havi $11.25 fizet.
31. Szabó Gábor, ref. egész árva, 12 éves. Tartásdijat nem fizet.
32. Szabó Gyula, ref. egész árva, 17 éves. Tartásdijat nem fizet.
33. Szabó Margit, ref. egész árva, 15 éves. Tartásdijat nem fizet.
34. Tatár Imre, ref. nem árva, 14 éves. Atyja havi $15.00 fizet.
35. Takács Lajos, ref. félárva, 16 éves. Atyja havi $15.00 fizet.
36. Tárkányi Dezső, ref. félárva, 9 éves. Atyja havi $10.00 fizet.

37. Tárkányi Elek, ref. félárva, 11 éves. Atyja havi $10.00 fizet.

38. Tóth Ferenc, ref. az intézet gyámsága alatt, 16 éves. Tartásdijat nem fizet.

39. Tóth Gyula, ref. az intézet gyámsága alatt, 13 éves. Tartásdijat nem fizet.

40. Tóth Rudolf, ref. az intézet gyámsága alatt, 17 éves. Tartásdijat nem fizet.

Van tehát 13 teljes árva, 15 félárva, 3 félárva az intézet gyámsága alatt és nevelés végett van 9 gyermek. A 15 félárva után, ha szüleik fizetési kötelezettségeiknek pontosan tudnának eleget tenni, havi $117.50 tartásdijat kellene fizetni. Azonban pl. decemberben csak $80.00 folyt be. A 9 nem árva gyermek után szüleik havi $97.50 tartásdijat fizetnek.

A Bethlen Otthon árvaházának kötelékébe tartozik még Egry Ilona, aki a Mission House College növendéke. Érte tandijat, ruha költséget, utiköltséget és egyéb kiadásokat a Bethlen Otthon pénztára előlegezi, mig keresetképes lesz. Nyáron át a Bethlen Otthon mindennapi iskolájában tanit. Szabó Edna New Brunswick, N. J.-ben a Papp Károly lelkész és neje hajlékában talált otthont.

Az árvaházi növendékek egészséges, tápláló és böséges eledelt kapnak. Reggelre cerealt, cocoat, kenyeret, legtöbbször vajat is. Délre a nagy távolság miatt magokkal viszik az iskolába a lunchot, ami kenyérből, husból vagy tojásból vagy sajtból és süteményből áll, amihez néha gyümölcs és candy járul. (A déli étkezés e módja uj-év után, amikor 11 gyermek leköltözött az uj árvaházi épületbe a városba, a leköltözött gyermekek részére megváltozott, mert délben haza járnak és meleg ételt kaptak. Az őszi szezonra, remélve, hogy az uj épület kibővitése befejezést nyer, a többi gyermekek is leköltözve, délben valamennyien otthon étkeznek.) Délután uzsonnára tejet vagy lekváros kenyeret kapnak. Este vacsorára két tál meleg ételt. Mikor itthon étkeznek, minden alkalommal van tej a gyermekek részére. A vasárnapi és ünnepi ebéd három fogásból áll.

A gyermekek a Ref. Egyesületnél mind biztositva vannak.

II. AGGMENHÁZI MUNKA.

Dr. Kalassay Sándor aggmenházi felügyelő árvaatyához a következő jelentést küldte:

"Nagytiszteletü Árvaatya:

Az 1939-ik esztendő aggmenházunknak az életében a jó reménységnek az esztendeje volt. Ha később válnak is be reménységeink, amelyek ennek az esztendőnek a folyamán feltámadtak a lelkeinkben, megnyugvással tekintünk a jövő elé, mert megnyugtat az a tudat, hogy mindazok a fórumok, amelyekkel Aggmenházunk kapcsolatban áll, meglátták Intézetütnk ezen ágának a szegényes helyzetét és észrevették, hogy abban a helyzetben, amelyben vagyunk, nem lehet kellőképen gondot viselnünk azokra, akiket hozzánk küldött és nekünk adott az Isten. Szétszórt állapotban nem lehet megfelelő lelki és testi gondozást adnunk a reánk bizottaknak.

Intézetünk Igazgató Tanácsa, Egyesületünk Igazgatósága és később az Egyesületi-közgyülés kiküldött bizottságának a javaslata alapján maga az Egyesület közgyülése határozta el, hogy az árvaházat, a gyermekek legjobban felfogott érdekét tekintve, letelepiti a városba, abba a nagyon jutányos áron megvásárolható házba, amely az árvák gondozására ideálisan megfelelő s mostani árvaházi épületet, a közeli épületekkel együtt az aggmenház céljaira fogja felhasználni, hogy igy együtt élve a reánk bizottakról megfelelő módon viselhessünk gondot.

Aggmenházunk tehát ki fog emelkedni a kisérletezésből és elfoglalja az amerikai magyar református közéletben azt a helyet, amely a jótékonysági munkának ezt az ágát méltán megilleti.

Aggmenházunknak az élete a mult évben is normális élet volt. Gondozottaink az adott körülmények között elég kényelemben éltek s megfelelő gondozásban részesültek. Azt, amit az Intézet adni tudott a legnagyobb örömmel adta. Nemcsak a mindennapi kenyeret s megfáradt testnek nyugodalmas pihenő helyet, hanem megfelelő lelki gondozást is. Az ember azonban ember marad s a maga elesettségében sem tudja mindenkor kellőképen méltányolni a szerető kéznek a simogatását s az áldozatkész lelkeknek az önfeláldozó szeretetét. Összetört szivek, csalódott lelekek nehezen tudnak belenyugodni a megváltozhatatlanba. Ezért boritja be a sziveket a nyugtalanság, az elégedetlenség felhője. Mindennapi, reggeli áhitatunk pedig egyenesen azt a célt szolgálja, hogy megnyugvást, elégedettséget vigyen be az életünkbe. Azt akarjuk, hogy Isten kegyelmének a napja ragyogjon be azoknak a lelkébe, akikre sokszor ráborul az önmeghasonlásnak, az aggódásnak, a busulásnak a sötét éjszakája. Vasárnapi istentiszteleteink az Intézet templomában a keresztyén közösséget munkálják, mert itt együtt áll meg Istennek szine előtt az aggastyán, a kicsiny árva gyermek. Együtt borulnak le az Urnak szine előtt a munkások, a gondozók a gondozottakkal. Itt mindenki megérezheti, hogy egyek vagyunk az Atyában az Ur Jézus Krisztus által.

Jóleső érzéssel kell megállapitanom, hogy Intézetünk templomának ezt a rendeltetését, egyes szórványos esetektől eltekintve, mindenki megértette. Arra a megnyugtató érzésre, amely egyedül az istentisztelet alatt érintheti meg a lelkeket, az öregeknek a legnagyobb szükségük van. Nekünk napról-napra kell éreznünk, hogy "a halál velünk jár."

Az elmult évben is háromszor jelent meg kö-

zöttünk. Hivó szavára eltávoztak az életből, hogy megjelenjenek az Urnak szine előtt számadásra:

1. HALÁSZ MIHÁLY, aki intézetünknek a legrégibb és legöregebb lakója volt. 1924-ben jött be az Intézetbe, amikor már elmult 75 éves. Igy 88 éves volt, amikor visszaadta lelkét az Atyának. Meghalt 1939 március elsején. Megszedett szőlőág volt, akinek valóban nem volt már senkije sem az élők között.

2. SZOPÓ JÓZSEF volt a második halott. Ő 1927-ben jött be az Intézetbe. Amig munkaképes volt, sok mindenféle munkát végzett el szivesen. Intézetünk templomának a megépitésében tevékeny részt vett. Az utóbbi időben már sokat betegeskedett s 1939 augusztus 13-án szivszélhüdés következtében fejezte be 69 évre terjedő életét.

3. ÖZV. ANGYAL JÁNOSNÉ, görög katholikus vallásu asszony testvérünk. Ő 1937-ben jött be az Intézetbe s 1939 október 27-én fejezte be életét 85 éves korában. Gyermekei Trentonba vitették és temették el saját vallása szertartása szerint.

4. A negyedik halott volt MEZEY JÓZSEF, aki az Intézetnek már régebben kültagja volt. Ő még 1938-ban halt meg Trentonban a szanatoriumban. Halálesetéről csak ennek az évnek vége felé vettünk tudomást.

Emlékezetük élni fog Intézetünk történetében!

A megüresedett helyekre a felvételért folyamodó testvérek közül azonnal felvette az Intéző Bizottság a következő testvéreket:

1. LUKÁCS JÓZSEFET, aki az Egyesület alliancei osztályának volt a tagja. Beérkezett 1939 március 20-án.

2. FODRÓCZI Sándort, a south bendi osztálynak a tagját, aki május 7-én érkezett be az Intézetbe.

3. KISS MARISKÁT, a perth amboyi 80-ik osztálytól, aki szeptember 24-én érkezett be.

4. Felvette még az Igazgató Tanács SZEGEDY LAJOS testvérünket, aki tartásdij fejében 1000 dollár készpénzt helyezett el az Intézet pénztárában.

Ez idő szerint tehát a következő lakói vannak aggmenházunknak:

Név, vallás, kor, mikor jött be.	Biztositása	Összeg	Kölcsön	Fizetünk évente
1. Botos Ferenc, ref. 68 éves 1935. január.	Csoport biztositás	$ 500.00	$ —.—	$ 26.76
	Bridgeporti Szövetség	1000.00	140.00	65.00
2. Botos Ferencné, ref. 60 éves 1935. január.	Bridgeporti Szövetség	$1000.00	—.—	$ 37.20
3. Csáji Mihály, ref. 78 éves 1927. május.	Református Egyesület	$1000.00	$ 293.40	$ 40.80
	Csoport biztositás	500.00	—.—	67.20
4. Fodróczi Sándor, r. k. 54 éves 1939. május 7-én.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 24.60
5. Gonda Lajos, ref. 77 éves 1935. junius.	Református Egyesület	$1000.00	$ 39.00	$ 43.14
	Csoport biztositás	500.00	—.—	62.40
6. Gonda Lajosné, ref. 62 éves 1935. junius.	Bridgeporti Szövetség	$1000.00	—.—	$ 37.80
	Csoport biztositás	500.00	—.—	18.36
7. Ignácz Mihály, ref. 61 éves 1934. január.	Prudential Ins. Co.	$1000.00	$ 166.74	$ 70.08
	Csoport biztositás	500.00	—.—	18.36
8. Imre József, ref. 73 éves 1935. május.	W. O. W.	$1000.00	$ 210.00	$ 65.04
	Csoport biztositás	500.00	—.—	36.48
9. Kiss Mária, r. k. 66 éves 1939. szeptember.	Református Egyesület	$1000.00	$ 215.00	$ 53.70
	Bridgeporti Szövetség	$1000.00	—.—	$ 57.00
10. Özv. Kozora Andrásné, r. k. 68 éves, 1932. szeptember.	Chicagoi I. Munk. Bts.	300.00	—.—	20.70
	Prot. Home Circle	2500.00	$ 167.00	157.38
	Csoport biztositás	500.00	—.—	28.92
11. Kun István, ref. 68 éves. 1935. március.	Csoport biztositás	$1000.00	—.—	$ 62.52
12. Lukács József, r. k. 63 éves 1939. március.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 65.76
13. Molnár István, ref. 72 éves 1933. május.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 40.80
	Csoport biztositás	500.00	—.—	39.36
14. Molnár Béla, ref. 39 éves 1933. május.	Prudential Ins. Co.	$ 645.00	—.—	$ 34.80
	Bezárt bankban készpén	362.81	—.—	—.—
15. Nagy Miklós, ref. 62 éves 1928. március.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 37.56
	Csoport biztositás	1000.00	—.—	39.36
16. Olajos Károly, ref. 63 éves 1930. április.	Verhovay Segélyegylet	$1000.00	$ 77.00	$ 50.34
	Csoport biztositás	1000.00	—.—	42.48

Név, vallás, kor, mikor jött be.	Biztositása	Összeg	Kölcsön	Fizetünk évente
17. Papp István, ref. 73 éves 1938. október.	Csoport biztositás	500.00	—.—	$ 45.96
18. Pollák Istvánné, ref. 55 éves 1936. november.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 44.64
	Woodmen Circle	1500.00	—.—	30.36
	Csoport biztositás	500.00	—.—	11.04
19. Puskás Lajos, r. k. 56 éves 1937. január.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 28.08
	Csoport biztositás	500.00	—.—	11.88
20. Puskás Lajosné, ref. 61 éves 1937. január.	Református Egyesület	$1000.00	—.—	$ 30.00
	Csoport biztositás	500.00	—.—	17.04
21. Szabó Dániel, ref. 61 éves 1936. március.	W. O. W.	$1000.00	—.—	$ 35.76
	Csoport biztositás	500.00	—.—	26.76
22. Szabó Dánielné, r. k. 69 éves 1936. március.	Csoport biztositás	$ 500.00	—.—	$ 28.92
23. Szabó Mária, ref. 71 éves 1933. május.	Bridgeporti bankban	$ 25.00	—.—	—.—
	Csoport biztositás	$ 500.00	—.—	$ 36.48
24. Szegedy Lajos, ref. 70 éves 1939. november.	Csoport biztositás	500.00	—.—	$ 36.48

Az Intézetből eltávozott, de az Intézet kötelékébe tartozó tagok:

1. Lengyel L. János, Ref. Egyesületnél $1000.00 biztositása után $39.12 évi összeget fizetünk.

2. Mészáros Sándor, a Ref. Egyesületnél $1000.00 biztositása után évi $40.80 fizetünk.

3. Varga Ferencné, a Ref. Egyesületnél 1000.00 biztositása után évi $37.56 fizetünk.

A biztositások összege csoportonként és összesen:

1. Csoportbiztositás	$14,000.00
2. Református Egyesületnél	10,000.00
3. Amerikai biztositó társulatoknál	7,645.00
4. Bridgeporti Szövetségnél	4,000.00
5. Verhovay Egyletnél	1,000.00
6. A Betegsegélyző Egyletnél	300.00
7. Követelés bezárt bankoknál	387.81
Összesen	$37,332.81

Kölcsön a kötvényeken $1,308.14. Fizettünk az elmult évben az összes biztositások fenntartásáért $1,727.30 összeget.

Gondozottaink közül az elmult években többen betegeskedtek. Egy páran már-már betegeskedni is fognak. A betegség azonban abban a korban, amelyben az Isten kegyelme által már eljutottunk, nem meglepő dolog.

Azok, akik egészségesek, ugy férfiak, mint nők, szivesen végzik azt a munkát, ami nekik már korábban kiosztatott. Ebben a tekintetben most csak annyi a változás, hogy a tehenészetbten Fodróczi Sándor vette át a munkát Botos Ferenctől. Nagy Miklós és Szabó Dániel helyébe osztatott be. Lukács József a tyukokat gondozza. Kiss Máriában ügyes varrónőt nyert az Intézet, amilyenre már szinte kezdettől szükség volt. Szabó Dániel és neje a Menoher farmról beköltöztek, mert Szabó Dánielné elbetegesedett.

Az aggmenházban a háztartást Kalassay Sándorné vezeti. A szakácsnői munkát az aggmenházban ebben az évben is Izsák Györgyné végezte odaadó hüséggel.

Szétszórt állapotban való élésünk miatt munkálkodásunkban kétségtelenül sok a kivánni való. De most, amikor már megindult az árva gyermekek áttelepitése, a legszebb reményekkel vagyunk eltelve a jövőt illetőleg. Hisszük, hogy 1940-ik évben már minden jogos igényt ki tudunk elégiteni.

Most, mikor már megindult az aggkori segélynek a kiutalása, bizonyosan sokan lesznek testvéreink között olyanok, akik az aggmenházi munkát feleslegesnek fogják tartani. Nem szabad azonban elfeledni azt, hogy az elöregedett magyarok között mindig lesznek olyan összetört életü öregek, akik életük utolsó esztendeiben csak a magyar aggmenházakban találhatnak menedéket és oltalmat. A megyei szegényházak talán idők multával megszüntethetik az aggoknak a gondozását, vagy egészen más alapokra térnek át. De a nemzetiségi és vallásfelekezeti Intézeteknek még nagyon hosszu időre kiterjedő feladataik vannak.

Ezeknek a feladatoknak a megoldására össze kell fognia az Amerikában élő református magyarságnak. Nem szabad elfelednünk azt, hogy az ugynevezett második generációban is vannak már, akik elérték a félszázadik esztendőt. Az idő nem vár. Megöregszik a harmadik generáció is. És, ha idejekorán össze nem fog az első generációval s nem lesz hajlandó a testvérszeretetnek a gyakorlására, elveszti lábai alól a talajt s öreg korában nem lesz menedéke. Mig, ha összefog az ifjuság az öregedőkkel, ugy biztos és kényelmes, gondtalan jövendőt biztosithat magának.

A mi nemzedékünk lerakta a fundamentumot. Erre a fundamentumra azonban mindig, folytonosan épitgetni kell. A legerősebb várfalak is leomlanak, ha azoknak a megtartásával nem gondolnak.

Nekünk reménységünk van a jövőben és az ifjabb magyar református nemzedékben. Ez a reménységünk nem fog szégyent vallani! Napról-napra látjuk, hogy testvéreinknek a szivében Isten szeretete buzog, s a Szentlélek ereje által készen vannak arra, hogy Isten iránt való szeretetüket mindenkor megmutassák az emberszeretetben.

Hisszük, hogy az uj eszendőben megvalósulnak a régi álmok s a nekünk megnyitott kapun által menve szélesebb mezőn végezhetjtük majd az elesett öregek gondozását Isten nevének a dicsőségére.

Kérem jelentésem tudomásul vételét.

Isten áldó kegyelmét kérve Nagyiszteletü Árvaatyának minden munkálkodására, vagyok őszinte tiszteletemnek nyilvánitásával

KALASSAY, SÁNDOR,
1940. január 5-én. aggmenházi felügyelő."

III. HIVATALNOKOK ÉS ALKALMAZOTTAK

1939. december 31-én a Betthlen Otthon hivatalnokai és alkalmazottai a következők voltak:

1. Nánássy Lajos árvaatya, aki az egész intézetért felelős.
2. Kalassay Sándor aggmenházi felügyelő, aki az árvaatyának munkájáról minden hónapban jelentést tesz.
3. Babinszky András tanitó, aki a gyermekekre felügyel, őket tanitja és az irodai munkában segédkezik.
4. Izsák György farmi előmunkás.
5. Gacsályi Imréné árvaházi szakácsnő.
6. Izsák Györgyné aggmenházi szakácsnő.
7. Janiga József, aki nyáron a farmon, télen főleg a bányában dolgozik.
8. Baltic György, aki nyáron a farmon, télen főleg a bányában dolgozik.
9. Janiga Józsefné, aki az árvaházi épületben a házi munkában segédkezik. Munkájáért fizetést nem kap, hanem annak ellenszolgálata gyanánt férjével és unokájával élelmezésben részesülnek és az általok használt lakás után bérletet fizetnek.
10. Molnár Géza farmi munkás.

Nánássy Lajosné, Kalassay Sándorné és Babinszky Andrásné munkájokért nem kapnak fizetést, illetve ők is tartoznak dolgozni a férjeiknek járó fizetésért. Nánássy Lajosné az egész intézet számára végzi az élelmezési, háztartási és ruhanemü cikkek rendelését és szétosztását, az árvaházi épület háztartásának irányitója. Kalassay Sándorné az aggmenházi épület háztartásának vezetője. Babinszky Andrásné az árvaházi épületben a sokoldalu háztartási munkák végzésében segédkezik.

A hivatalnokok, azok feleségei, a fizetett munkások után az intézet saját pénztárából a csoportbiztositásba a következő összegeket fizeti:

1. Nánássy Lajosért $1000.00 után évi $29.28
2. Kalassay Sándorért $1000.00 után évi $72.96
3. Babinszky Andrásért $1000.00 után évi $18.12
4. Nánássy Lajosnéért $1000.00 után évi $12.96
5. Kalassay Sándorné $1000.00 után évi $49.56
6. Babinszky Andrásné $1000.00 után évi $10.92
7. Izsák Györgyért $1000.00 után évi $17.04
8. Izsák Györgynéért $1000.00 után évi $19.32
0. Gacsályi Imrénéért $1000.00 után évi $25.32

Ezenkivül Pennsylvania állam törvényei értelmében baleset biztositás cimen a hivatalnokok, fizetett munkások és dolgozni képes aggmenházi lakók után évi $98.78 dijat fizettünk.

A bánya munkások után fizetjtük a Social Security Act járulékait, ami a napszám egy százaléka volt. Továbbá a bánya után a Treasury Departmentbe minden tonna szén után egy centet és a Bituminuous Coal Commission részére minden 5 tonna szén után egy centet.

IV. AZ INTÉZET NÉPESSÉGE.

A Bethlen Otthonban 1939 december 31-én volt 40 gyermek, 23 rendes és 1 rendkivüli lakó, 1 farmi előmunkás, 1 fizetett férfi munkás, 2 fizetett női munkás, 3 hivatalnok, 3 családtag az árvaatya, az aggmenházi felügyelő családjában 1, a tanitó családjában 8, Janiga Józsefék, akik az Intézetből kapnak ellátást 3, összesen 86 egyén.

Az eltávozott és felvett gyermekek és aggok számarányát tekintve az Intézet állandó lakóinak számát 1939-ben átlag 90-re lehet tenni. Az Intéző Bizottság gyülései napi 48, az Igazgatóság gyülései nap 36, a nyaraló gyermekek napi 720, a konvenció árvaházi bizottsága napi 81, a látogatók egész éven át 572 napi étkezést jelentettek. Ez azt jelenti, hogy egész éven át naponta 7 egyénnel több részesült ellátásban, vagyis naponta 93 egyén.

V. ÉPÜLETEK.

Intézetünkben a következő épületek vannak:

1. Árvaházi főépület. Ez az egész intézet központja, ahol a tanitó és 8 családtagja, 4 aggmenházi lakó, a szakácsnő és 27 gyermek, tehát összesen 40 egyén lakik. Itt van az iroda, gyülésterem, nyomda, raktár, konyha, ebédlő, stb.
2. Az aggmenházi főépület. Itt lakik az aggmenházi felügyelő és neje, és 6 aggmenházi lakó, összesen 8 egyén.
3. A cselédház, az aggmenházi főépület szomszédságában. Itt lakik a farmi előmunkás és neje, 1 farmi munkás és 1 árvaházi nagyobb fiu, összesen 4 egyén.
4. Az aggmenházi ebédlő feletti lakás. 4 aggmenházi lakó lakik benne.
5. A fütőház, az aggmenházi ebédlő mellett. Itt lakik 2 aggmenházi lakó.
6. A Menoher farmon levő ház. 1 aggmenházi lakó és 1 árvaházi nagyonbb fiu lakik benne, összesen 2 egyén.
7. A kórház épület. 6 aggmenházi lakó lakik benne.
8. Árvaatya volt lakása. Most üresen áll.
9. Kettős ház egyike. Janiga Józsefék laknak benne 3-an.

Az Amerikai Magyar Református Egyesület Vezértestülete

Felső sor: Estu János, Téglássy Pál, Dr. Nánássy Lajos árvaatya, Fiók Albert alelnök, Papp Károly, Dr. Tóth Sándor, Dr. Vincze Károly, Köteles István
Alsó sor: Borsy-Kerekes György szervező-titkár, Molnár István titkár, Dr. Ujlaki Ferenc elnök, Király Imre pénztárnok, Vasváry Ödön számvevő.

Lorántffy Nőegylet, Toledo, O.

10. Kettős ház másika. Muzeum, irattár és raktár céljaira szolgál.

11. A templom és mellette a két iskola.

12. A Ligonier városában levő uj árvaházi épület. Árvaatya és 3 családtagja és 11 árvaházi gyermek lakik benne, összesen 15 egyén.

Tüz ellen az összes épületek biztositva vannak $79,000.00 összegben. A tüzbiztositásért három évre $1,089.85 összegü dijat fizettünk. Az adó 1939-ben $881.62 összeget tett ki.

VI. MEZŐGAZDASÁGUNK.

Az Intézet tulajdonát a következő földek képezik:

1. A Mitchell féle régi birtok 6 acker.
2. A Melville féle régi birtok 93 acker.
3. A főépület körül 93 házhely 2 acker.
4. A Menoher birtok 77 acker, (belőle 6 acker erdő.)
5. A Kasner birtok 5 acker. Összesen 183 acker.

Ezenkivül évi $240.00-ért az Ankeney farmot is béreltük, körülbelül 80 ackert. Igy 263 acker földön folyt a gazdálkodás.

Az 1939-ik esztendőben az időjárás nem volt kedvező és a bérelt farm nem vált be, azért a gazdálkodásunkról szóló kimutatás nem lesz olyan kedvező, mint az előző esztendőkben, amikor a közvetlen szomszédságunkban levő farmot béreltük. De azért termésünk elégnek mutatkozik a mi szükségletünknek a kielégitésére.

Kimutatásunk gazdálkodásunknak mind azt az ágát felöleli, amelyeket folytattunk.

1.) FARMI HOZADÉK.

a.) Az általános gazdálkodásból

Buza termett 395 bushell, értéke	$ 395.00
Gabona termett 118 bushell, értéke	76.70
Árpa termett 207 bushell, értéke	134.55
Zab termett 1166 bushell, értéke	583.00
Kukorica termett 1376 bushell, értéke	688.00
Krumpli termett 413 bushell, értéke	278.45
Kerti vetemények és gyümölcs értéke	1020.85
Silóban soybeans és kukorica	400.00
Széna termett 50 tonna, értéke	500.00
Szalma lett 75 tonna, értéke	600.00
Kukorica koró értéke	30.00
Trágya értéke	300.00
Összesen	$5,006.55

b.) Tejtermelésből

120,383 font tej, értéke	$4,805.19

c.) Hus és tojásfélékből

1422 font borju és tinó, elhasználva, értéke	$ 213.30
7234 font sertés, elhasználva, értéke	723.40
264 font birka, elhasználva, értéke	39.60
10 font pulyka, elhasználva, értéke	3.00
204½ font liba, elhasználva, értéke	40.90
110 font kacsa, elhasználva, értéke	22.00
1211 font tyuk és csirke, elhasználva, értéke	242.20
35,835 darab tojás, értéke	1243.40
260 kacsatojás, értéke	5.20
Összesen	$2,533.00

d.) Állatszaporulat

9 borju, értéke	$ 270.00
53 malac, értéke	164.60
28 bárány, értéke	140.00
772 csirke értéke	77.20
75 kacsa, értéke	11.25
12 liba, értéke	3.60
Összesen	$ 666.65

Izsák György és a ligonieri tehenek egy csoportja

Az amerikai magyarság szeretetintézményét szivélyesen üdvözlik a

Magyarosan vágott és perzselt disznók. Ugyszintén magyarosan készitett kolbász, füstölt szalonna, disznósajt és házilag olvasztott friss zsir legjobb beválsárlási forrása.

9374 Copeland Av.
Detroit, Mich.

Telefonok:
Vinewood 2-3917 és
Vinewood 2-3918

Ribits Gáspár, elnök
Máté István, pénzt.
Bajnai Károly, titkár

Delray Packing Company magyar vágóhid tulajdonosai.

c.) Készpénzért eladva

Termények és állatok	$1,520.24
A GAZDÁLKODÁS ÖSSZES HOZADÉKA	$14,531.63

2.) KIADÁSOK A GAZDÁLKODÁSRA.

Készpénzfizetés munkásoknak	$ 1332.99
Bérelt legelő	240.00
Vetőmag, plánta	321.04
Kovácsmunka	56.50
Állatorvos	30.00
Tejvizsgáló egyesületbe	51.00
Vásárolt eledel állatoknak	1302.96
Állatvásárlás	479.50
Mütrágya	237.33
Törlesztés vásárolt gépekre	892.28
Szerszámokért	20.28
Javitási munkálatok	132.96
Gazoline, petroleum, olaj	467.75
Cséplés, silótöltés	160.99
Orvosság állatoknak	24.00
Tüzbiztositás	150.00
Kölcsönre törlesztés és kamat	350.00
Truck biztositás	77.25
Villany	50.00
Szén, gáz	50.00
Gépek értékcsökkenése	300.00
Munkások élelmezése sajátunkból	2790.00
Állatok élelmezése termésünkből	1301.00
Tehén és juhlegelő felszámitása sajátunkból	336.00
Munkások biztositása	45.00
Vegyes kiadások	62.65
ÖSSZES KIADÁS A GAZDÁLKODÁSRA	$11,271.48

Haszon tehát a gazdálkodáson: $3,260.15, ami azt jelenti, hogy fenti összegből $1,520.24 folyt be készpénzben a pénztárba, a többi pedig terményekben áll rendelkezésünkre.

CSOPORTOSITVA AZ ÁLLATTENYÉSZTÉST: Hozadék volt a tehenészeten $2,854.79, a tyukászaton $526.21, a sertéstenyésztésen $291.23, ráfizetés a juhtenyésztésen $77.65 (e ráfizetés látszólagos, mert ellős juhainkat nem öltük le.)

VI. SZÉNBÁNYÁSZATUNK.

1939-ben kibányásztunk 19,890 bushell szenet, ami kitesz 756 tonnát. Ebből eladtunk 13,848 bushellt, saját használatunkra forditottunk 5719 bushellt, raktáron volt dec. 31-én 540 bushell szén. A kibányászott szén értéke $1,625.51. — Kiadásaink voltak a bányászaatra: Bányászok fizetésébe $643.20, bánya javitásokra $67.73, szállitási költségekre (olaj, gazoline, munkás fizetés) $183.22, gép javitásokra $37.08, adókba $15.81, szénmázsálásokra $6.10; összes kiadás a bányászatra $959.97.

E fenti számadásokban benne foglaltatik a saját használatunkra forditott 5,719 bushell szállitott szén értéke $571.90 összegben. Igy haszon a szénbányászaton $665.54, s ha ebből levonjuk az általunk elhasznált szén értékét, akkor a tiszta készpénz hozadék $93.64.

VIII. MÉSZKŐ TERMELÉSÜNK

Az 1939-ik évben 150 tonna égetett meszet termeltünk, értéke $425.00, továbbá 21 és fél tonna nyers mészkövet egy vásárló maga fejtett, értéke $21.50, eladtunk az égetett mészből $4.50-ért tonnánként 5.94 tonnát $26.73-ért. Készpénz kiadásaink nem voltak a termelésre, mert azt a kőbányából még az 1938-ik év folyamán fejtették és részben a nyár folyamán a nagyobb fiuk; az égetéshez felhasználtunk $895 bushell szenet. (Ez összeg a szénbányászat elszámolásában mint "saját használatunkra forditott" tétel alatt bevételként szerepel, igy következetesen a mészkő termelésnél ez mint kiadás kell, hogy szerepeljen s levonandó a termelt mészkő értékéből.) Hozadék a mészkő termelésben $446.50, ebből levonva az égetéshez használt szén értékét $89.50, igy tiszta haszon marad a mészkőtermelésen $357.00. (A mészkőtermelés bevételi és kiadási tételei az évi számadásban a farmi rovatban vannak foglalva.)

IX. A BETHLEN OTTHON 1939-ik ÉVI SZÁMADÁSAI.

a.) BEVÉTELEK:

I.	Adományok	$ 6,962.28
II.	Tartásdijak	4,160.75
III.	Amerikai Magyar Ref. Egyesület (havi 10 centek)	13,263.90
IV.	Farmi bevételek	1,520.24
V.	Naptár hirdetésekből	598.15
VI.	Naptár példányokból	849.03
VII.	Életbiztositásokból..	935.51
VIII.	Szénbányászat készpénz bevételei	1,095.78
IX.	Vegyes bevételek	2,944.45
X.	Épitési alapra (január, február, március)	183.89
ÉVI ÖSSZES BEVÉTELEK		$32,513.98

b.) KIADÁSOK:

I.	Fizetések	$ 2,220.00
II.	Élelem	2,246.76
III.	Ruházat	820.61
IV.	Bánya (napszám, javitás, szállitás)	969.58
V.	Gáz, villany	783.56
VI.	Orvoslás	523.70
VII.	Befektetések	1,835.33
VIII.	Javitások	1,498.33
IX.	Épitkezés (1938. számlából)	13.36
X.	Háztartás	470.58
XI.	Életbiztositás	2,305.87
XII.	Tüzbiztositás	1,090.35
XIII.	Adó	881.62
XIV.	Naptár készités és szállitás	1,144.02
XV.	Iroda és nyomda	229.96
XVI.	Törlesztés és kamat	4,325.53
XVII.	Posta és szállitás	271.78
XVIII.	Telefon	193.04
XIX.	Árvaatya utiköltségei	800.96
XX.	Gyermekek és öregek utiköltségei	279.06
XXI.	Gyülés költségek	470.00
XXII.	Farmi kiadások	5,196.61
XXIII.	Temetési költségek	387.50
XXIV.	Vegyes kiadások	6,968.28
ÉVi ÖSSZES KIADÁSOK		$35,926.39

ZÁRLAT.

Áthozat 1938-ról		$ 5,389.88
1939-ik évi összes bevétel		32,513.98
Összesen		37,903.86
Könyvelési átirások levonva		6,967.14
1939-ik évi tényleges bevétel az áthozattal		30,936.72
Kiadások 1939-ben	$35,926.39	
Könyvelési átirások levonva	6,967.14	28,959.25
MARADVÁNY 1939. DECEMBER 31-én		$ 1,977.47

KIMUTATÁS AZ ÉPITÉSI ALAPRÓL

Külön kezelésben az épitési alap forgalma 1939-ben a következő volt:

a.) Bevételek:	12 havi összesen	$ 7,076.03
	Áthozat 1938-ról	4,547.53
	Összesen áthozattal	11,623.56
b.) Kiadások:	12 havi összesen	1,751.13
Maradvány banki betét 1939 december 31-én		$ 9,872.43

Az épitési alapra Ligoinerben befizetett $11,-623.56 összegből $6,544.47 aggmenházi elhunyt lakók (Szarka, Szopó, Angyalné, Mezei) és végrendeleti hagyomány (Nagy Vince) utján folyt be, $5,079.09 pedig egyeseknek és testületeknek kegyes adománya.

A kiadási tételekben szereplő és az általános alapra bevétel gyanánt áttett $1,751.13 összeg az épitkezéssel szorosan összefüggő kiadások (mérnöki fizetés, mérnöki utak, propaganda utak, a megvásárolt ház bebutorozása) fedezésére történt.

A Ligonieri First National Bank 1524. számu betétkönyvén kimutatott $9,872.43 összeghez jön még a chicagoi bizottság pénztárosa, Benkő Ambrus által kimutatott és kezelt $649.25, igy összesen tényleges pénz az épitési alap javára 1939 december 31-én $10,521.68.

X. BEFEKTETÉSEK 1939-BEN.

1939-ben az irodát uj asztalokkal, székkel és szőnyeggel láttuk el $120.00 értékben; a nagyobb gyermekek használatára egy irógépet vettünk $12.50-ért, gyapjutakarókat $80.00 értékben; az aggmenházba egy uj szőnyeget $35.00-ért. A gazdálkodásban uj truckot vásároltunk $1,135.00-ért, aratógépet 400 dollárért és 2 lovat 350 dollárért.

A Református Egyesület által kölcsön gyanánt utalványozott $16,792.62 összegért megvásároltuk Ligonier városában az árvaházi épületet és azt 1939 december havában rendbe hoztuk, átfestettük, plumber javitásokat eszközöltünk rajta, székekkel, diványokkal és konyhaedényekkel láttuk el. A javitási munka, a berendezés decemberben $924.10 összeget tett ki, amit az épitési alapból fedeztünk.

XI. MUZEUM ÉS LEVÉLTÁR.

Dr. Kalassay Sándor muzeum őr jelenti: "Ebben a munkában még mindig nem haladtunk előre. A muzeum helyéül kijelölt épületben nem akarunk addig nagyobb befektetést eszközölni, mig már valahogy dülőre nem jutunk az Aggmenház áttelepitésével.

Ha ugyanis az aggmenház a tervek szerint át lesz telepitve a mostani főépületbe, akkor itt alkalmas helyen lehet elhelyezni a levéltárt és a muzeumot.

A mult évben Ft. Sebestyén Endre ama könyveit kaptuk meg, amelyeket nem tudott értékesiteni hazamenetele alkalmával. Igy is vagy 300 értékes könyvett kaptunk.

Nt. Harsányi Istvánnétól ujabb értékes dolgokat kaptunk.

Nt. Papp Károly egy értékes Kossuth levelet adományozott a muzeum részére.

Az árvaatya Lynch, Ky.-ból behozta a muzeumba a megszünt egyháznak az anyakönyvét, urasztali edényeit.

Meg kell emlitenem, hogy a levéltári adataink, lapjaink alapján irta meg Kalassay László doktori értekezését. Ezt csak azért emlitem meg, mert ez nyilvánvalóvá teszi, hogy a következő nemzedék érdekében is szükség van arra, hogy levéltárunk és muzeumunk minél tartalmasabb legyen.

Abban a reményben, hogy estére hanyatló életemnek ezt az álmát megvalósithatom, kérem, hogy egységes erővel igyekezzünk arra, hogy az amerikai magyar reformátusság életére vonatkozó adatok egy helyen összegyüjtve álljanak mindazoknak rendelkezésére, akik a mi elmult életünket meg akarják ismerni."

XII. VAGYONMÉRLEG.

a.) **Vagyon:**

Árvaházi régi épület	$ 30,000.00
Templom	3,500.00
Baby Home	3,000.00
Kórház épület	2,600.00
Kettős ház	4,000.00
Garage és mellé épületek	1,100.00
Berendezés fenti épületekben	15,000.00
Aggmenházi főépület	7,500.00
Berendezés aggmenházi épületben	4,500.00
Istálló, csür, szin, ólak	6,900.00
183 acre föld	20,000.00
Épület Menoher farmon	1,000.00
Gépek, felszerelések	3,280.50
Állatok értéke	3,901.00
Meglevő takarmány	2,069.75
Élelmiszer, ruha	748.00
Uj árvaház a városban, berendezéssel	22,000.00
Bányafelszerelés és mészkőtörő gép	1,000.00
Készpénz: általános alapon	1,977.47
Forgó tőke	250.00
Épitési alapon	9,872.43
ÖSSZES VAGYON	$144,199.15

Nyári magyar iskola, Alpha, N. J.

b.) Teher

Régi kölcsön	$65,729.67
Uj kölcsön	16,749.87
ÖSSZES TEHER	82,479.54
c.) TISZTA VAGYON	$ 61,71961

Fenti jelentésünk tudomásul vételét kérve, maradtunk az Igazgató-tanácshoz őszinte tisztelettel:

FIÓK ALBERT, elnök.
DÓKUS GÁBOR, URBÁN JÓZSEF, VARGA LAJOS,
az Intéző Bizottság tagjai.

ÁRVAATYAI JELENTÉS

A BETHLEN OTTHON 1940. ELSŐ FÉLÉVI MUNKÁJÁRÓL

IGEN TISZTELT IGAZGATÓ TANÁCS!

Az 1940. év első félévéről a következő jelentést van szerencsém előterjeszteni:

I. A GYERMEKEK LÉTSZÁMA. 1939 december 31-ikén volt 40 gyermek. Eltávoztak hatan. Névszerint: Cziráky Mariska anyjához Clevelandba (O.), Hanics Elemér atyjához Alphára (N. J.), Juhász Alice és Dorottya atyjukhoz Johnstownba (Pa.), Kiss Ödön anyjához Fairfieldre (Conn.) és Prém Irma atyjához Clevelandba (O.)

Visszajött Hanics Matild félárva, aki próbaidőre volt kiadva Osagera (W. Va,), továbbá Szabó Amália és Katalin egész árvák New York városból.

A gyermekek száma tehát junius 30-án 37. A gyermekek között van 15 egész árva, 7 félárva, 12 nem-árva (főleg elvált szülők gyermekei, vagy az anya elmegyógyintézetben van) és 3 gyermek az intézet gyámsága alatt. Tartásdijat kapunk 3 félárva és 12 nem-árva gyermek után.

A 37 gyermek közül 1 Collegeba, 9 High Schoolba és 27 elemi iskolába járt. (Valamennyi gyermek sikeresen végezte el az iskola évet. Az elemi iskola VIII-ik osztályát 4 gyermek végezte el sikeresen, akik a jövő iskola évre a High Schoolba mennek. A High School IV-ik évfolyamát 1 növendék fejezte be, aki a jövő iskola évre Collegeba megy.)

II. AZ ÖREGEK LÉTSZÁMA. 1939 december 31-én volt 23 rendes és 1 rendkivüli lakó. 1940 első felében bejött Szuhai Gábor Rossfordról (10), és Kiss János Daytonból (O.) Létszám tehát 26.

Dr. Kalassay Sándor a következő jelentést terjesztette elő 1940 félévi munkájáról:

"NAGYTISZTELETÜ ÁRVAATYA! Tisztelettel jelentem, hogy Isten kegyelméből mindazok, akik 1939 végén az aggmenház lakói voltunk: megmaradtunk, sőt ebben az évben Itsen még két testvért küldött hozzánk, hogy Intézetünk védő szárnyainak árnyékában éljék le életüket.

A mult év végén a gondozottak száma 24 volt s a bejött két uj taggal ez a szám 26-ra emelkedett.

A gondozás szempontjából nem tehetünk eleget minden követelménynek, mert a gondozottak nem laknak együtt, igy én csak azt a 14 testvért gondozom, akik velem laknak együtt. Nyolcan laknak a nagy épületben, hárman az ugynevezett kórházi épületbten és egy — a rendkivüli lakó — a Menoher farmon. Kétségtelen dolog, hogy ezeknek az ellátásáról is gondoskodva van, de addig az ideig, amig az aggmenház lakói nem fognak együtt lakni, nem lehet a teljes felelősséggel járó gondozásról szó.

A gondozottak között ebben az évben különösen sokan voltak betegek. Ez természetes állapot. Minél előbb megyünk az időben: annál jobban letötrünk. A testi erő fogyatkozik s képtelenné lesz bármiféle munkának a folytatására. Ez az oka, hogy munkáskézben már is hiányosság van. Ide lent Csáji Mihály, Kun István, Botos Ferenc teljesen munkaképtelenek. A nagy házban is állandóan beteg Gonda Lajos, Szabó Dánielné, özv. Kozora Andrásné. Rajtuk kivül is egyik másik testvérünk sokszor betegeskedik. Természetes, hogy gondoskodunk róluk. A betegek állandóan orvosi kezelés alatt vannak.

Egyébként megvagyunk csendességben. Mulo bajok vannak, de azokat Isten kegyelme eloszlatja. Minden borulat után kiderül az ég!

Isten áldó kegyelme őrködjék Intézetünk és testvéreink felett!

Szeretettel: Kalassay Sándor."

III. TELJES LÉTSZÁM. 1939 december 31-én volt 86. Eltávoztak 1940-ben Janigáék hárman, továbbá Molnár Géza farmi munkás. Bejött szakácsnőnek Juhász Erzsébet, kisegitő női munkásnak Tóth Katalin, mesterembernek Ibos János. Létszám 1940 junius 30-ikán: 37 gyermek, 26 öreg, 1 farmi előmunkás, 3 szakácsnő és 1 női munkás, 1 mesterember, árvaatya és családtagjainak száma 4, aggmenházi felügyelő és neje 2, tanitó és családja 10. Létszám a nyaraló gyermekeken és felnőtteken kivül 85.

IV. ANYAGIAK.

1.) Havi bevételek:

Januárban	$ 2,888.50
Februárban	2,982.64
Márciusban	2,731.16
Áprilisban	2,473.49
Májusban	2,002.29
Juniusban	2,900.90
Összesen	15,979.08
Áthozat a mult évről	1,977.24
Összes bevétel	$17,956.32

A bevételek a következőleg oszlanak meg:

1. Adományokból	$ 2,275.52
2. Tartásdijból	1,701.00
3. Egyesületi illeték	7,225.90
4. Naptárért	746.96
5. Hirdetésért	496.96
6. Farmi bevételek	920.66
7. Szénért	512.18
8. Vegyes bevételek	1,956.27
9. Biztositásból	143.63
Összesen	15,979.08
Áthozat a mult évről	1,977.24
A félévi összbevétel	$17,956.32

Jegyzet: A vegyes bevételekben a legnagyobb részt azok az összegek képezik, amelyek az épitkezési alapról lettek átirva az általános alapra.

2.) Kiadások a következők voltak:

Januárban	$ 3,487.17
Februárban	2,706.62
Márciusban	2,545.69
Áprilisban	2,770.07
Májusban	2,484.06
Juniusban	3,124.41
Összesen	$17,118.02

A kiadások a következőleg oszlanak meg:

1. Fizetésekre	$ 2,985.02
2. Élelemre	820.78
3. Ruhára	205.52
4. Bányára	594.80
5. Gázért és villanyért	447.11
6. Orvoslásra	181.59
7. Befektetés	816.85
8. Javitás	438.44
9. Háztartási cikkek	191.63
10. Életbiztositásra	1,140.35
11. Tüzbiztositásra	155.75
12. Törlesztésbe	2,481.36
13. Adóba	698.98
14. Naptárért	509.32
15. Iroda, nyomda	95.83
18. Árvaatya utiköltsége	362.91
19. Gyermekek utiköltsége	52.21
20. Gyülési költség	31.00
21. Farmi kiadások	2,352.19
22. Vegyes kiadások	2,322.23
Összesen	$17,118.02

Összegezés:

Bevétel	$17,956.32
Kiadás	17,118.02
Maradvány	838.30
Számadási hiba	3.00
A helyes maradvány	$ 841.30

V. KIMUTATÁS AZ ÉPITKEZÉSI ALAPRÓL

Bevételek 1940-ben

Januárban	$ 911.30
Februárban	34.07
Márciusban	414.64
Áprilisban	178.62
Májusban	79.61
Juniusban	104.21
Összesen	1,722.45
Áthozat 1939-ről	9,880.43
Az összes bevétel	$11,602.88

Kiadások 1940-ben

Januárban	$ 353.34
Februárban	520.10
Márciusban	76.99
Áprilisban	517.82
Májusban	30.93
Juniusban	—.—
Összesen	$1,499.18

Összegezés:

Bevétel	$11,602.88
Kiadás	1,499.18
Maradvány	$10,103.70

VI. GAZDÁLKODÁS

1.) Kimutatás a tehenészetről

	A tejmennyiség:	Bevétel:	Kiadás:
Január	10,016 font	$ 465.74	$ 141.17
Február	8,118 font	373.42	138.50
Március	8,557 font	342.04	141.50
Április	7,278 font	360.26	141.45
Május	9,474 font	402.84	100.10
Junius	13,596 font	584.04	100.10
Összesen	57,039 font	$2,528.34	$ 662.67
Eladott borju értéke		15.00	
Leölt borju értéke		32.32	
Összesen		$2,575.66	
Levonva a kiadást		662.67	
Haszon a tehenészeten		$1,912.99	

2.) **Kimutatás a juhtenyésztésről**

	Bevétel:	Kiadás:
Január	$ —.—	$ 15.00
Február	—.—	15.00
Március	—.—	15.00
Április	67.00	15.00
Május	48.00	15.00
Junius	115.16	15.00
Összesen	$230.16	$ 90.00

Haszon a juhtenyésztésen $140.16

3.) **Kimutatás a tyukászatról**

	Bevétel:	Kiadás:
Január	$ 113.06	$ 55.25
Február	113.05	59.03
Március	97.10	43.00
Április	76.96	37.00
Május	122.65	51.30
Junius	87.20	54.20
Összesen	$ 610.20	$299.78

Haszon a tyukászaton $310.42

4.) **Kimutatás a sertéstenyésztésről**

	Bevétel:	Kiadás:
Janár	$ 228.50	$114.50
Február	156.10	56.75
Március	49.10	59.75
Április	53.00	46.05
Május	51.40	34.05
Junius	53.00	46.05
Összesen	$ 571.40	$357.15

Haszon a sertéstenyésztésen $212.25

VII. SZÉNBÁNYÁSZAT

	Bevétel:	Kiadás:
Január	$ 315.80	$176.91
Február	166.35	92.30
Március	169.32	95.44
Április	120.91	71.37
Május	39.48	75.85
Junius	20.70	11.02
Összesen	$ 832.56	$522.89

Haszon a szénbányászaton $309.67

VIII. ÁRVAHÁZI VASÁRNAPOK

Az 1940. év első felében a következő helyeken tartottunk árvaházi vasárnapokat: Clevelandban a presbyteriánus egyházban, Daisytownban, Fairporton, Conneauton, Uniontownban, McKeesporton az első egyházban, Detroitban az első egyházban, Windberen az első egyházban, Hammondon (La.), Kossuthvillen és Plant Cityben (Fla.), Philadelphiában, Morgantownban, New Yorkban a független egyházban, Bronxban, Cliffsideon, Elyriában, Lorainban, Whitingon, Indiana Harboron, Garyben (Ind.), Whartonban, Daytonban, Columbusban, Woodbridgen, Rossvillen, So. Norwalkon, New Brunswickon a Sommerset streeti egyházban, So. Riveren és Wallingfordon.

Képeket mutattunk be: Daisytownban, Fairporton, Uniontownban, Cantonban, McKeesporton, Detroitban, Windberen, Hammondon (La.), Kossuthvillen, Plant Cityben (Fla.), Johnstonwban, New Yorkban a Hungarian Reference Libraryban, Elyriában, Lorainban, Whitingon, Chicagoban a so. sidei egyházban, Indiana Harboron, Garyban (Ind.), Franklinben, Whartonban, Daytonban, Columbusban és So. Norwalkon.

Képeket készitettünk: a Bethlen Otthonról, a daisytowni, fairporti, elyriai, windberi, morgantowni, whitingi, garyi (Ind.), whartoni, daytoni, columbusi, new brunswicki Somerset streeti, so. riveri és so. norwalki egyházakról.

Jelentésem szives tudomásulvételét kérve maradok szeretettel:

NÁNÁSSY LAJOS, árvaatya.

ÁRVAATYAI JELENTÉS

AZ 1939-IK ÉVRŐL

MÉLYEN TISZTELT IGAZGATÓ-TANÁCS!

A Bethlen Otthon 1939-ik évi müködéséről a következőkben van szerencsém számot adni:

I. ANYAGIAK.

Isten iránt érzett mélységes hálával kell kijelentenem, hogy az 1939-ik évben a Bethlen Otthont támogató jószivü testvérek adománya, továbbá az Amerikai Magyar Református Egyesület felnőtt tagjainak havi 10 centekből összegyült és állandóan emelkedést mutató segitsége által nemcsak fennakadásunk nem volt az anyagiakban, hanem a befektetéseken kivül az összes számlák kifizetése után az általános alapon $1,977.47 áthozattal zárhattuk az évet.

Városok szerint a következő adományokat kaptuk:

a.) **Az általános alapra:**

Cleveland, O. $496.08, Pittsburgh, Pa. $374.18, Detroit, Mich. $309.89, Chicago, Ill. $365.53, Bridgeport, Conn. 308.35, Ligonier, Pa. $249.17, New York, N. Y. $241.36, Youngstown, O. $237.26, Logan, W. Va. és vidéke $223.00, Perth Amboy, N. J. $204.66, Dayton, O. $135.80, Massena, N. Y. és vidéke $132.70, McKeesport, Pa. 132.04, New Brunswick, N. J. $124.40, Philadelphia, Pa. $119.90, Trenton, N. J. $116.36, So. River, N. J. $109.60, Lorain, O. $107.50, Canton, O. $105.75, East Chicago, Ind. $105.00, Alpha, N. J. $105.00, Bethlehem, Pa. $100.

$100.00 és $75.00 között: Washington, D. C., Carteret, N. J. és Homestead, Pa.

$75.00 és $50.00 között: Fairfield, Conn., Passaic, N. J., Gary, W. Va., Flint, Mich., Johnstown, Pa., Newark, N. J., So. Norwalk, Conn.

Intermediate C. E. csoport
New Brunswick, N. J., Somerset St.

Egyháztanács, Daisytown, Pa.

$50.00 és $40.00 között: Akron, O., Rankin, Pa., Joliet, Ill., Brownsville, Pa. Duquesne, Pa., Fairport Harbor, O., Morgantown, W. Va., Martinsferry, O. és környéke, St. Louis, Mo.

$40.00 és $30.00 között: Tonawanda, N. Y., Daisytown, Pa., Lackawanna, N. Y., Stamford, Conn., Phoenixville, Pa.

$30.00 és $20.00 között: Robeling, N. J., Kalamazoo, Mich., Windber, Pa., Lynch, Ky., Alliance, O., Middletown, O., Donora, Pa., Springdale, Pa., Woodbridge, N. J., Los Angeles, Cal., Elizabeth, N. J., Caro, Mich., Coraopolis, Pa., Elyria, O., St. Paul, Minn., Hammond, Ind.

$20.00 és $15.00 között: Milwaukee, Wis., Vintondale, Pa., Racine Wis., Gary, Ind., Rossford, O., McKees Rocks, Pa., Depew, N. Y., Farrell, Pa., East Pittsburgh, Pa., Leechburg, Pa., Stowe, Pa., Barracksville, W. Va., Barnesboro, Pa.

$10.00 és $5.00 közötti adományt kaptunk 36 helyről és $5.00-nál kisebb adományt pedig 51 helyről. Őszinte elismeréssel emlékezünk meg a jótékonyságot gyakorló testvérekről, akik igy lehetvé tették, hogy az adományok összege 1939-ben $6,962.23 volt, ami az előbbi évihez képest $1,661.50 többletet mutat.

1939-ben a következő egyházközségekben nem tartottak intézményesen árvaházi vasárnapot, noha magánosoktól ezekről a helyekről is kaptunk adományokat: az Evangelical and Reformed Church höz tartozó egyházközségek közül a coatsvillei, mount carmeli, connecticuti missiói körzet, perth amboyi, trentoni, barnesboroi, monogahelai, portagei, zelienoplei, akroni, ashtabulai, columbusi, coneauti, drakes-congoi, medinai, so. chicagoi, kearsargei, whitingi, oaklandi és san bernardinoi egyházközségekben; a Presbyterian Egyházhoz tartozó magyar egyházközségek közül az elgini, bayone-jersey cityi, caldwelli, franklini, whartoni, manevillei, new yorki, yonkersi, beaver fallsi, butleri, kingstoni, leechburgi, scrantoni, throopi és yatesboroi; a Független Egyház egyházközségei közül a flemingtoni, scrantoni, peekskilli, detroiti, windsori, leechburgi, windberi; a Reformed Church in America magyar egyházközséggei közül a new brunswicki, manvillei és peekskilli; a Southern Presbyterian Church-nél a hammondi (La.); az Indipendent egyházak közül a detroiti és st. louisi. Mennyivel lényegesen magasabb lett volna bevételünk és az ennek segitségével végezhető jótékonysági munkánk, ha a fent emlitett 47 anya- és társegyházban is tartottak volna rendszeresen valamilyen formában árvaházi vasárnapot!

Az Amerikai Magyar Református Egyesület 1939-ben tartott nagygyülésén egyesek, főleg költségkimélés szempontjából, kifogásolták az árvaatya kiutazását a különböző egyházakba árvaházi vasásnapok tartása végett. Igazuk volt azoknak, akik igy gondolkodtak, teljesen egyet értek velök. Nagyon szépen meg lehetne tenni minden egyházközségben, hogy vagy az évi költségvetésbe vennék fel a Bethlen Otthon támogatására szánt állandó összeget, vagy pedig helyi rendszeres gyüjtés utján hoznának össze tekintélyes adományt.

Azonban, amig ez minden helyen meg nem történik, kénytelen vagyok két hivatalnok társammal együtt felkeresni a legtöbb magyar ref. egyházat, hogy a kenyér botja el ne törjön az árvák és öregek asztalán. Pedig az épitési alap halaszthatatlan szorgalmazására tekintettel mennyire megkönyitené munkámat, ha csak EGY célra: az épitkezésre kellene kérnem és a Bethlen Otthon lakóinak eltartását egyházközségeink az árvaatya, aggmenházi felügyelő és tanitó által végzett árvaházi vasárnapokat kiutazgatásainak mellőzésével biztositani tudnák és akarnák!

A nagyobb testületek közül 1939-ben csak a New Yorki Segély Egylet adott $100.00 és a Rákóczi Egylet $50.00 adományt. Kisebb adományokat kaptunk a Református Egyesület, Verhovay, Bridgeporti Szövetség és a Munkás Betegsegélyző Szövetség osztályaitól, több magyar egylettől, egyházi nőegyletektől és C. E. csoportoktól.

Örvendetes jelenség volt, hogy egyes magyar városok nagybizottságai az 1939-ik évben is nagyszabásu ünnepélyeket rendeztek a magyar árvaházak javára; a mckeesporti magyarság pedig "Virágnap" rendezése által jöt segitségüknre.

A Bethlen Otthon fenntartása régebben tett alapitványok kamatjainak befizetését a depressziós években, sajnos, a legtöbb helyen állandóan beszüntették, ami által lényeges károsodás ért bennünket. Épen ezért elismerőleg kell emlitenünk a bridgeporti State Streeti Ref. Egyházat és Kálvin Egyletet, a pittsburghi Lorántffy Nőegyletet, a homesteadi Ref. Egyházi és Betegsegélyző Egyletet és az east chicagoi Ref. Női Egyletet. Ezek a testületek nem a Krisztus szegényein takarékoskodtak és az alapitványi kamatokat állandóan beszolgáltatták.

b.) Az épitési alapra:

Chicago, Ill. $637.16, New York, N. Y. $317.00, Ligonier, Pa. $161.00 (kamat banki betét után $90.82), Cicero, Ill. $150.00, Whiting, Ind. $148.85, Washington, D. C. $101.00, Bridgeport, Conn. $74.70, Pittsburgh, Pa. $71.15, Richeyville, Pa. $67.60, So. Norwalk, Conn. $66.35, McKeesport, Pa. $63.40, Perth Amboy, N. J. $57.15, Massena, N. Y. és vidéke $51.60, Philadelphia, Pa. $49.60, Toledo, O. $48.50, Cleveland, O. $43.00, Logan, W. Va. és vidéke $41.79, Buffalo, N. Y. $37.00, Donora, Pa. $35.93, Akron, O. $32.90, New Brunswick, N. J. $31.00, Lynch, Ky. $30.78, Brownsville, Pa. $21.27, Elizabeth, N. J. $20.76, Fairfield, Conn. $20.50, East Chicago, Ind. $20.00, Indiana Harbor, Ind. $19.00, Youngstown, O. $17.31, So. River, N. J. $13.00, Trenton, N. J. $12.70, Passaic, N. J. $11.03, Monessen, Pa. $10.30.

Vasárnapi iskolai tanitók
New Brunswick, N. J.. Somerset St.

Lelkészlakás és bérház, New Brunswick, N. J., Somerset St.

Belle Vernon, Pa., Canton, O., Duquesne, Pa., Elyria, O., Gary, Ind., Hammond, Ind., Kreischerville, N. J., Lancaster, Pa., Milwaukee, Wis., Racine, Wis. és St. Louis, Mo. $10.00-$10.00,—Flint, Mich. $8.45, Manville, N. J. $8.11, Daisytown, Pa. $6.00, Morgantown, W. Va. $6.00, Woodbridge, N. J. $5.60, Alliance, O. $5.55, Baltimore, Md., Basking Ridge, N. J., Bethlehem, Pa., Carteret, N. J., Detroit, Mich. $5.00-$5.00, Alpha, N. J. $4.90, Niles, O., Rossford, O. $4.00-$4.00, Springdale, Pa. $3.84, Stowe, Pa. $2.00, Stamford, Conn. $1.85.

Magyarországból $100.00, aggmenházi elhunyt lakók biztositásából $2,694.47, végrendeleti örökségből $1,850.00. Az épitési alap bevétele összesen az áthozattal $12,272.81.

II. SZELLEMI, LELKI ÉS TESTNEVELÉSI MUNKA A BETHLEN OTTHONBAN.

Intézetünk bentlakó 40 növendéke közül 19 a Ligonier Township Myers School, 9 a Ligonier Borough High School, 9 a Ligonier Borough Public School, 1 a latrobei St. Vincent's College növendéke, 2 pedig még nem jár iskolába.

A gyermekek szellemi képességéhez és szorgalmához képest az iskolában nyert osztályzatok különbözők. Vannak nagyon jó, közepes és gyöngébb tanulók. 1939-ben egy gyermek sem volt kénytelen megismételni az osztályt.

A high scholba járó nagyob gyermekek udvariasság tekintetében, tisztelettudás és szolgálatkészségben a tanárok megállapitása szerint vezetnek az összes növendékek között. A gyermekek iskoláztatása szempontjából végtelenül fontos, hogy 1939 karácsony óta 11 gyermek lent lakik Ligonier városban a high school és public school közvetlen szomszédságában. Itt az elemi iskolába járó gyermekeknek nem kell többé 2 mértföldnyi utat tenni a township iskoláig és 2 mértföldet vissza, hogy 2 tanitó foglalkozzék 8 osztály növendékeivel, hanem 1 perc alatt átsétálnak az iskolába, ahol minden osztálynak külön tanitója van, délre pedig meleg ebédre jönnek haza, ahelyett, hogy lunchukat magukkal kellene cipelni. Az uj árvaházi épület megtoldásával ugyanebben az előnyben részesülnek az összes iskolaköteles gyermekek.

A gyermekek magaviseletét illetőleg nem szabad elfelejteni azt a fundamentális keresztyén igazságot, hogy a bün behatolt ebbe a világba és rendeltetésünk az, hogy a bünös Ádám utódaiba beoltsuk a bünt ellensulyozó és legyőző Krisztust. A Bethlen Otthon növendékei sem nem angyalok, sem nem ördögök. Már régebben rámutattam arra a veszedelemre, hogy 14 éven felüli gyermekek felvétele, különösen akkor, ha az ilyen gyermekek világias környezetben és rossz példaadás hatása alatt éltek, milyen károkat okozhat az intézet jó hirnevének. Egy gyöngeelméjü fiut, aki automobillopásba keveredett engedély nélkül történt kiszökése után, kénytelenek voltunk eltávolitani. Egy másik nagyobb fiuval lopás vétsége miatt volt baj. Azonban a gyermekek tulnyomó nagy hányada engedelmes, illedelmes és hajlandó a jót elfogadni és gyakorolni. Erről a tényről látogatóink tehetnek bizonyságot.

A gyermekek hetekint háromszor jártak magyar iskolába, nyáron pedig két és fél hónapon keresztül szombat kivételével minden délelőtt. Hozzájok magyarul beszélünk és az udvariasságra, tisztelettudásra és munkára is megtanitjuk őket.

A vallásos öntudat ápolása és erősitése végett minden reggel és este rövid áhitatot, vasárnapon, ünnepnapon és bünbánati estéken pedig templomi istentiszteltetket tartunk. A gyermekek rendesen jártak a vasárnapi iskolába és a C. E. összejöveteleire.

Fiaink nagy előszeretettel üzték a sportot 1939-ben is és ügyességük által jó névre tettek szert. Ligonierban minden lehetőség meg van ahoz, hogy a tiszta levegő, tápláló eledel és tisztán tartott szobák által a gyermekek testileg fejlődjenek és erősödjenek.

Intézetünk a pennsylvaniai állami Welfare Department ellenőrzése alatt áll. Ennek a hivatalnak képviselői elismeréssel adóztak a Bethlen Otthon családias jellegéért, a jó tanulóknak nyujtot felsőbb iskoláztatási előnyért és az uj árvaházi épület megvásárlásáért. A Ligonier városban vásárolt gyermekotthon átalakitása és megtoldása a pennsylvaniai állam Department of Labor and Industry utasitása és helybenhagyása mellett megy végbe.

III. AGGMENHÁZI MUNKÁNK.

Noha 1939-ben vettünk fel uj lakókat az aggmenházba, munkánknak ez az ága még mindig kezdetleges állapotban van. Nagy hátrány volt a mult évben is, hogy öregeink négy helyen laktak szétszórva, ami az egységes irányitást és vezetést lehetetlenné tette. Emberi gyarlóságunkkal együtt jár, hogy a különböző épületekbe való elhelyezés és külön konyhákról való étkezés miatt a kicsinyeskedés némely lakónál elkerülhetetlen. Egészségtelen állapot volt az 1939-ik évben is, hogy a főépületben az öregek egy része kénytelen volt együtt lakni a gyermekekkel, noha az állami Welfare Department elfogadható tapasztalati okok alapján már régóta sürgeti az árvaházi munkának az aggmenházi munkától való elválasztását külön épületekben.

Nem panasz gyanánt mondom ezeket, csak mint tényeket emlitem fel, Hiszen a Bethlen Otthont ellenőrző és kormányzó összes testületek törekvése oda irányult, hogy ezen a bajon segitsenek. Épen azért vásároltuk meg a városban az uj gyermekotthont, hogy annak kitoldása után az összes gyermekeket oda telepitsük át, amikor a főépületet és a szomszédos házakat átadhatjuk az öregek részére, akik az aggmenházi felügyelő közvetlen ellenőrzése mellett egyöntetü, harmonikus kezelésben fognak részesülni. Tehát már rajta va-

gyunk azon az uton, amelyen tovább haladva a régi problémát megoldhatjuk.

Mindez az uj berendezkedés pénzbe fog kerülni, mert nemcsak a megvásárolt városi gyermekotthon kibővitéséről van szó, hanem arról is, hogy mielőtt a hegyen levő főépületet átadnánk az öregek kizárólagos használatára, azt előbb kivül és belül alaposan rendbe kell hoznunk. Igy az épitési alapra begyült adományokból árváink és öregeink egyaránt részesülni fognak.

IV. BESZÁMOLÁS A MUNKÁRÓL

Aggmenházi felügyelő és a Bethlen Otthon tanitója segitségével 1939-ben 63 egyházközségben tartottunk árvaházi vasárnapot, 16 egyházközségben az Amerikai Magyar Református Egyesület legutóbbi nagygyülésének intenciójához hiven a helyi lelkészek magok gondoskodtak a Bethlen Otthon támogatásáról, a chicago-southsidei egyház pedig a mult évben is beszolgáltatta a költségvetésbe felvett 100 dollár adományt. Részint az intézet propogálása, részint helyettesités végett megjelentünk 17 gyülekezetben. Az Amerikai Magyar Református Egyesület által a Bethlen Otthonnak kölcsönzött és propaganda célra nagyszerüen bevált moziképeket bemutattuk 24 helyen és amióta a felvevő gép a Bethlen Otthon használatában van, 15 gyülekezetről készitettünk képeket a ligonieri és közérdekü magyar felvételeken kivül.

Amikor itthon voltam, végeztem a vasárnapi, ünnepi és bünbánati istentiszteleteket a templomban, a reggeli és esteli áhitatokat az árvaházban. Aggmenházi felügyelő az aggmenházban vezetett rendszeres áhitatot minden reggel. Távollétemben a templomi istentiszteleteket aggmenházi felügyelő és tanitó végezte. Az utóbbi vezette ilyenkor a hétköznapi reggeli és esteli áhitatokat is.

1939-ben 11,113 levelet küldtünk ki és 512 csomagban naptárakat. A gyermekek törzskönyvét, anyakönyvét, a bevételi és kiadási naplót vezettük, a széneladásról és tartásdijról külön naplót készitettünk. Az irodai munkában tanitónk volt segitségemre, távollétemben a levelezést aggmenházi felügyelő végezte. Ugyancsak ő ügyelt fel a gazdálkodásnak arra az ágára, mely az aggmenházi épület közelében folyt, mig az általános gazdálkodást, a county agricultural agent tanácsainak gyakori kikérésével én magam iráńyitottam.

Az amerikai lapok a mult évben is nagy szolgálatot tettek a Bethlen Otthonak, amikor hireinket közölték és intézetünk nevét még ismertebbé tették Amerika magyarjai között. Fogadják őszinte köszönetemet. A Független Amerikai Magyar Egyház és Varga Lajos pittsburghi lelkész ingyenes vasánrapi iskolai képekkel voltak szivesek megajándékozni bennünket, amiért szintén hálásak vagyunk.

Istentől gazdagon megáldott és szép reményekre jogositó volt az 1939-ik esztendő. Hálás vagyok az Intéző Bizotságnak, Igazgató-tanácsnak, az Amerikai Magyar Református Egyesület igazgatójának és nagygyülésének a nyujtott sok segitségért és jóakaratért. Különösen az Intéző Bizottság tagjairól emlékezem meg elismeréssel, akiknek hivatali idejök letelt és a nagygyülés határozata alapján uj összetételü Intéző Bizottság fogja ellenőrizni a jövőben a Bethlen Otthon munkáját.

Isten kegyelme volt velünk több mint 18 éven át. Ő segitsen bennünket a jövőben is, amikor korszakalkotó, nagy munka előtt állunk az Ő kicsinyei s eleesettjei javára és az Ő nagy neve dicsőségére.

Isten gazdag áldását kérve az Igazgató-tanácsra és Otthonunkra, jelentésem szives tudomásul vételét kérve, maradok őszinte tisztelettel,

NÁNÁSSY LAJOS, árvaatya.

Bodnar's Tavern
9206 Cottage Grove Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Telefon: Aberdeen 5176
A magyarok szórakozó helye.

Andrew Pettinger
MAGYAR ÜGYVÉD
139 N. Clark Street, Suite 1517
CHICAGO, ILLINOIS
Suite 1513
Telefon: Central 5627

Phone: Columbus 5683
CSÁKAY BÁLINT ÉS FIA
FÜSZERÜZLETE
ÉS HUSMÉRÉSE
Megérdemli a magyarok támogatását!
4301 WEST LAKE STREET
CHICAGO, ILLINOIS

MÁTYÁS KIRÁLY

(születésének ötszázéves fordulójára)

Mátyás király az én királyom!
Emléke máglyaként lobog
Ötszáz esztendő távolából,
Dalommal néki hódolok.

És felkiáltom a halottat:
Ébredj a sirból, nagy király!
Kinek fél Európa térdelt
Egykor dicső lábainál.

Törökverő Hunyadi vére!
Nevedre lelkem megremeg,
Mintha büvös varázsigére
Az ég s a föld rendülne meg!

A szent királyok sem nagyobbak!
Dicsőséged lealkonyult:
De bus egünkre glóriádnak
Fölfesti biborát a mult.

S a Századok hosszu telében
Neved, mint felgyuló remény
Lobog tündéri lángolással
Mint messze északsarki fény.

Hollós Mátyás királynak termett,
Bálványozott és irigyelt,
Aki a száguldó időre
A vérpad árnyából figyelt.

S belékapott az üstökébe,
Marokra fogta jogarát,
Hogy sáppadoztak, hüledeztek
Az Ujlakyak és Garák.

Jó lecke volt: a kiskirályok,
Királyi trónra éhezők:
Amint morogva kushadoznak
Az ifju Mathias Rex előtt.

Az Árpádok királyi székét,
Mint első nemzeti király.
Ugy ülted meg, mint hegy a völgyet,
Ha rajta gránitszikla áll.

Mátyás király az én királyom!
A kunyhót, földet kedvelő,
Aki az ősi szittya földbül,
Mint Vulkán lángja tört elő!

Szerette az együgyü népet,
A vért és életet adót,
Ott nőnek a Kinizsi Pálok,
A törököt táncoltatók.

Nem nézte el behunyt szemekkel,
Mint sikkad a szegény joga,
Ma is mondják: mióta meghalt,
Oda az igazság, oda!

Mátyás király az én királyom!
Sugárzó bölcseség, erő,
Békében a tudósok atyja,
S harcban ellenséget verő.

Ha fényes kardvasát kivonta:
Cseh, lengyel, német és török
Szeppen a Fekete Seregtől
És békességért könyörög.

Amerre jár, fény, pompa várja,
Mint a mesének hercegét,
Akinek a lábanyomában
Virágként nyilnak a regék.

Tündérvárak a hegytetőkön,
Csipkéstetős márványfalak
Álmodoznak most is felőle,
Valahol, lent a föld alatt.

Kiásnám a napfényre őket,
Multunk csodás, de jeltelen,
Nézd meg magyar, hajdan mi voltál?
És mily siralmas a jelen.

S ha csontjaira rátalálnék,
Mint a pusztán Ezékiel:
Addig prófétálnék az Urnak,
Mig belé lelket nem lehel.

Mátyás király az én királyom!
Nagy volt, de nagyot is akart:
Világhatalom pólusára
Emelni a marok magyart.

S most sirjatok. Hogy tündökölve
Szunnyadt nagy álmai felett:
Férges fügét evett egy este:
Reggelre meghalt. Vége lett!

Baja Mihály.

Független Ifjusági Konferencia, Akron, O.

Konfirmáltak Csoportja. Független Egyház, Akron, O.

A LIGONIERI BETHLEN OTTHON

mely a naptár évenkinti kiadása által nem csak a segitő szeretet munkájához nyer némi anyagi támogatást, de az események nyomtatásban való megörökitése által történelmi szolgálatot is tesz, — tudvalevőleg

Az Amerikai Magyar Református Egyesület

tulajdona s mint ilyen közkincse az egész amerikai magyarságnak is.

A szeretetnek ezt a dicséretes intézményét fenntartó Egyesület immár közel öt évtizedes multra tekint vissza s tagjait tizezrekben számlálja. Az utóbbi néhány esztendő céltudatos és kitartó szervezési munkája szinte megkétszerezte azoknak számát, akik jólesően érzik, hogy ennek a nemes emberbaráti, testvérsegitő intézménynek tagjai.

A többszáz amerikai magyar telep között igen kevés van már olyan, ahol az Egyesületnek osztálya vagy legalább is egyes tagjai ne volnának. Még igy is van azonban legalább ötvenezer olyan amerikai magyar és református, aki nem tudja, hogy mi

a) életbiztositásban 60 éves korig;
b) betegsegélyezésben 45 éves korig;
c) árvák nevelésében;
d) öregek gondozásában;
e) ifjusági segélyekben;
f) óhazai zarándoklatok rendezésében;
g) kulturális teljesitményekben

valami olyat adnak tagjainknak, amit az amerikai magyarság soha és sehol meg nem találhat ilyen összetételben.

Amikor erről szólunk itt, kérjük első sorban tagjainkat, hogy legyenek ők maguk propagandistái saját egyesületünknek s hivják fel ismerőseik és barátaik figyelmét a mi közösségünkre.

Közelebbi felvilágositás nyerhető:

Hungarian Reformed Federation of America

1726 Pennsylvania Ave., N. W. ***Kossuth Building***

(Next block to the White House)

WASHINGTON, D. C.

EGY ÉLETBEVÁGÓ KÉRDÉS

Irta
Id. MURÁNYI JÁNOS
A Presbyterián Magyar Missió lelkésze Canonsburgban, Coraopolison és Flemingparkon a Pittsburghi Egyházmegye fennhatósága alatt Pennsylvaniában.

Ez elmélkedés alapjaképen ismerni kell azokat az igéket, amelyeket megirva találunk a Márk irása szerint való evangélium 11-ik részének 24-ik versében, amely igy hangzik: "Azért mondom néktek: Amit könyörgéstekben kértek, higyjétek, hogy mindazt megnyeritek, és meglészen."

Ezek az igék egy nagy életbe vágó kérdéshez vezetnek bennünket. Erre a kérdésre az Isten igéjén kivül semmiféle tudomány nem tud feleletet adni. A kérdés ez: Hogyan lehetséges az, hogy az emberiség a legnagyobb mértékben halad előre ugy anyagilag, mint szellemileg, mégis visszamarad abban, hogy elérje életének boldogságát, sőt az e célból Istenhez felküldött sok imádságai is eredménytelenekek látszanak. Fényes bizonyság erre az, hogy az elmult hetekben minden egyházban és egyházi testületben imádkoztak az egyetemes békességért és abban az időben a legkegyetlenebbül dühöngött a világháboru.

De hogyan adhatunk a feltett kérdésre határozott feleletet a fenti bibliai igék alapján?

Ezeket az igéket akkor mondta a mi Urunk, amikor Péter felhivta figyelmét arra a fügefára, mely elveszitette a földben levő életadó erővel az összeköttetést és azért elszáradt. Akkor mondta Jézus az ő tanitványainak ezt is: "Ti nektek birni kell az Isten hitével, mely által tietek lehet minden isteni erő." A fügefa példája mutatja, hogy mihelyt megszünt az összeköttetés az életadó erővel, a fa azonnal elveszitette növekedését és termékenységét, vagyis életmüködését. Igy veszíti el az emberiség is az Isten hitét és igy

A VITAL QUESTION

By
JOHN MURÁNYI, Sr.
Pastor of the Presbyterian Magyar Mission in Canonsburg, Coraopolis and Flemingpark under the supervision of the Presbytery of Pittsburgh, Penna.

For the basis of this meditation we must know the 24th verse of Chapter eleven in the Gospel according to Mark, as follows: "Therefore, I tell you, whenever you pray or ask for anything, have faith, that it has been granted you and you shall have it."

This text leads us to a vital question. No knowledge outside of the Word of God can give an answer to this question. The question is: How is it possible that mankind goes ahead in the greatest measure along the lines of material and spiritual advancement and yet, it is very much retarded in achieving happiness in life. Seemingly, much of prayers spoken to God for this purpose has no result. Striking example may be quoted: During last week in most churches and church societies prayers were offered for universal peace and at the same time the war was waged more ruthlessly.

How can we give an answer to the suggested question on the basis of our text?

This text was spoken by our Lord, when Peter called his attention to the figtree, which had lost contact with the life-giving power within the earth and wither. Jesus then said to his disciples: "Hav' God's faith, whereby you shall have all divine power." The example of the figtree shows, that as soon as the life-giving power is cut off, the tree is loosing its growth and productiviness or the power to live. So the man and mankind may lose the

fajul el nemcsak szellemileg, hanem anyagilag is.

Felhozok egy másik példát is.

Az ószövetségi nép legtanultabb vezetői az irástudók és papi fejedelmek voltak. Mindenki tőlük várta minden esetben a felvilágositást és segitséget. Még Heródes király is náluk tudakozódott a Messiás születése felől. Ők ismerték legjobban a vallás erkölcsi életigazságokat is. De, mivel hiányzott náluk a hit, amellyel elfogadhatták volna a maguk számára ezeket az igazságokat, mint élő valóságokat, és mivel igy nem hittek azokban igazán, nem voltak képesek közölni másokkal sem. A hit hiánya miatt követőikkel együtt bünösök maradtak, szeretetlenek felebarátaik iránt és Istenre nézve — **halottak.** Jézus ezt igy jellemezte: "Vak vezet világtalant s mind a ketten a verembe esnek."

Még egy példa...

Az irástudók és papi fejedelmek jól tudták, hogy a Messiás hozza el a bünmentes és halálementes, vagy örök életet, amely által lehet az ember Istennek igazi gyermeke és nem korcs gyermeke. (Zsid. 12.8) a nép pedig Istennek népe. Nekik azt is kellett tudni, hogy a názáreti Jézus a Messiás. Hiszen a Szentirást tökéletesen ismerték. Abból pedig a Messiás és a názáreti Jézus életének és hivatásának minden mozzanatát világosan láthatták. Büszkélkedtek is az ő nagy tudásukkal. A tudás szükséges is. De nem elég. Hitre is szükség van. És a tudás csak akkor áldásos, ha hittel párositjuk. (Zsid. 4.2) Azért nekik lelkük hitének erejével be kellett volna fogadni a messiási élet gondolatait. A gondolatnak óriási ereje van. Azzal nagyobb eredményt és változást lehet elérni (hit nélkül rosszat, hittel jót), mint az anyagi erőkkel. Sőt az anyagi erők is csak ugy és annyiban nyilvánulhatnak, amiképen az ember elméje elgondolja azokat. Még a dinamit csodálatos ereje is a gondolat szerint müködhet. És milyen tökéletes lehet az isteni tökéletes lélek gondolatának megnyilvánulása! Az Irás szerint még a világot is a tökéletes isteni gondolat megnyilvánulása: az "IGE" teremtette. Az emberiség egyik régi nagy bölcse a saját életét a gondolataival azonositotta, ezt

power of the faith in God and degenerate not only spiritually, but materially also.

I will quote other examples.

The most learned leaders of the Old Testament people were the scribes and priests. Everybody looked to them for information and help. Even King Herod turned to them to find out about the birth of the Messiah. These learned men knew only the principles of religion and morals. But in spite they lacked faith to accept these great life principles and not having believed in those principles they could not impart it to others. Lacking such faith they with their followers remained sinful and without love for their fellow-beings. They were blind, leprous and in the eyes of God — **dead.** Jesus spoke of them, saying: "Blind shall lead the blind and both fall into the pit."

The scribe and chief priests knew well that the Messiah will bring eternal life which would be free from sin and capacity for death, and his life would transform man into the true child of God and not bastard (Heb. 12.8) and the people God's people. They were supposed to know also, that Jesus of Nazareth was the Messiah, because they knew too well the Scriptures and they observed every move of His life and calling. They were even proud of the extent of their knowledge. Knowledge is needed, but so is faith needed. Knowledge is a blessing, when coupled with faith (Heb. 4.2.) They should have accepted through power of faith the thoughts of Messianic life. Thought has great power. Greater results and changes can be had through thought (without faith wrong and with faith right), then through matter. Material things can be realized in such measure only, as man's mind conceives them. Even the wonderful power of the dynamite, came about through discovery first in man's mind. How perfect must be the expression of the divine thought! According to the Scriptures ever the world is the expression of a perfect divine thought — the **"WORD."** A great thinker of old indentifies his life with his thoughts when he says: "I think, therefore

mondva: "Gondolkozom, tehát vagyok..." Nekünk messiási gondolatokkal és indulatokkal kell megtisztitani elménket és szivünket, a messiás-ellenes gondolatoktól és indulatoktól, mert "a szivből származnak a gonosz gondolatok." Milyen szépen mondja a mi énekünk: "Rossz gondolat bennem erőt ne vegyen." (141 dics. 5v.) Ha megtelik elménk és szivünk messiási gondolatokkal és indulatokkal s szivünk megerősödik a hitben, akkor a rosszat legyőzhetjük s az Isten országát épithetjük. A hitetlenség által veszitette el az ő lelkük az Isten lelkével való összeköttetést és ezáltal elveszitették az Isten kegyelmét is. Lelkük állapota igy "pokoli állapot" lett, amelyből nincs feltámadás. Ez az örök halál. De nemcsak magukat fosztották meg az örök élet üdvösségétől, hanem saját népüket is olyan nagy gonoszság elkövetésére kényszeritették, a melynek következménye csak a választott nép nemzeti és egyházi életének halála lehetett. Ezt igy tudva, nem lehet csudálkozni azon, hogy sokan vannak széles e világon, még komoly tudósok is, akik szerint a zsidóknak mostani nemzetközi példátlan üldözése is ennek átkos átöröklése. Én azonban nem osztom ezt a felfogást. Ez a felfogás olyan, mint amikor azt tanitják, hogy azért kell elszenvedni nekünk a halál büntetését, mert első szüleink bünösök lettek. Nem igaz. A halál azért a bün zsoldja mindnyájunkra nézve, mert mindnyájan bünösök vagyunk.

Milyen mások voltak a próféták. Ők nem voltak elismert vezetők és egyházi tekintélyek, vagy jövendőmondók. De hit által ugy befogadták lelkükbe a nagy életigazságokat, hogy azok megnyilvánultak az életükben. Az evangélium erejét a gyakorlatban mutatták fel. Gondolataikat a Mester tökéletes szelleméből meritették. Nem ők éltek, hanem a Krisztus élt bennük. Az összeköttetést az Isten örök életével nem veszitették el és tapasztalták, hogy Isten erőt és igaz ismeretet is azoknak ad, akik őt szeretik és azoknak fel van irva nevük is a mennyben. (Luk. 10.20.) De ezzel nem birhatnak azok, akik nem hisznek, még ha a legnagyobb elmék is. Azoknál az ó-ember marad meg, aki meg van romolva. (Ef. 4.22.) És elveszitik mindazokat is, amiket nyertek. Hasonlók a

I am..." We, too, should cleanse our thoughts and hearts from the un-Messianic thoughts and impulses, because "all bad thoughts come from the heart." How fine is the expression in the 141st song: "Incline not in me any evil thought" (verse 5.) If imbued with the Messianic spirit, increasing in faith, they could have fought evil and built the Kingdom of God. But through unbelief they have lost the connection with the Messianic soul, and thereby lost the divine grace. The state of their souls is the state of hell, from which there is no resurrection. This is eternal death. They not only robbed themselves of salvation of eternal life, but led their own people to commit a deed which could result only in the death of the national and religious life of that people. It can be seen that the present persecution of the Jews in many parts of the world are said to be by some learned men as the direct result of that curse. I myself do not beileve this. This conception is just as unfounded as the theory of original sin, whereby everyone is said to suffer the punishment of death, through the sinful nature of our original parents. This must not be true. Death may be the "Wage of sin," but only of our own sinfulness.

The prophets are distinctly different. They are not great leaders, not church authorities, not fortune tellers. They believed in great principles so, that they realized them in their own lives. They put the Gospel in practice. They received thoughts of the perfect Spirit of the Master. They lived not themselves, but Christ lived in them. They lost not the connection with the eternal life of God. God gives strength and knowledge to those who love Him, and their names are written in heaven. (Luc. 10.20.) This is not given to great minds of the world who have not the faith. They remain their old self which is corrupt. (Eph. 4.22.) They even lose that which they gained. They are like the grass which withers and

fühöz, mely elfonnyad, dicsőségük pedig a virághoz, mely a földre hull. Mert az anyagi világnak az a megmásithatatlan törvénye, hogy állandóan olyan változáson megy át, hogy elemeire bomlik, vagy a mint a Biblia mondja — tüz által emésztődik fel." Ezt a tüzet nevezi a biblia eredeti görög nyelve "gyehenná"-nak, vagy pokolnak. Igy mondta Jézus is: "Aki az ő felebarátját bolondnak mondja, héberül: Moreh, amely azt teszi, hogy kárhozat, méltó a gyehenna tüzére." (Lásd: Mát. 5.22 és 29;10.28;23.15 és 33; Jak. 3.6.) Ez az, amit Jézus olthatatlan tüznek is nevezett. Mát. 3.12 és Luk. 3.17.)

De a lélek, amely Isten szikrája mi bennünk, ha összhangban van az Isten lelkével és az Ő akaratával, vagyis az anyagi és szellemi világ törvényeivel, akkor állandóan növekedik és maradandóan gyümölcsöző lesz az örök életre. Azért mondja Pál: "Az igaz ember hitből él." Azért mondom én is az Ur Jézussal: "Amit könyörgéstekben kértek, higyjétek, hogy mindazt megnyeritek, és meg lészen."

their glory flowers which fall to the ground. It is the eternal law that everything in the material world goes through a change, changes its elements, or as expressed by the Bible — "is consumed by fire." This is the fire called Greek "gehenna" and English "hell." Jesus say: "Whosoever shall say: Thou fool (or Hebrew "Moreh," a Hebrew expression of condemnation) shall be in danger of the hell (or gehenna) of fire. (See: Ma. 5.22,29;10.28;23.15,33; Jam. 3.6.) This is the fire that cannot be put out. (Ma. 3.12 and Luk. 3.17.)

But the Soul, that divine spark in us, when it is in harmony with the Soul of God and with God's will, or the material and spiritual laws, is constantly growing, becomes productive toward eternal life. This is possible only through faith. So says Paul: "The rightous man lives by faith" and I am saying with the Lord Jesus: "Therefore I tell you, whenever you pray or ask for anything, have faith that has been granted you, and you shall have it."

A tonawandai gyülekezet, 1940 május 5-ikén.

A KOLLÉGIUM SZERETETE

(Felolvasás a Baltazár-Amerikai emlékünnepen 1940 máj. 22.)

A debreceni 400 éves Kollégiumot mindig az áldozatkész szeretet tartotta fenn, ezt hirdeti a homlokzatán levő felirat is. A református hivek, sőt sokszor a másvallásuak adományaiból épült fel mai épülete is, amikor a régi leégett. A tanszékek nagy részét nagy alapitványokból létesitették; mikor Mária Terézia alatt 1752-ben eltiltották a várost a tanárok fizetésétől, még külföldről is jönnek adományok Angliából, Hollandiából és Svájcból s az akkor még négy tanár fizetése kitelt az adományokból. (Az angol alapitvány kamatait még ma is kapjuk.) Nagy erővel indult meg az adakozás a református Kollégium református egyetemmé fejlesztésére. Köztudomásu, hogy Debrecen város lakossága is mennyit adott a tanulóknak élelemmel való ellátására, főztek az ifjaknak, kápsáláskor élelmiszereket adtak, stb.

Valami szinte páratlanul álló szeretet nyilvánult meg mindig a Kollégium iránt.

Ti, kedves gyermekeim, talán még nem érzitek, hogy mit jelent számotokra az, hogy ennek a régi 400 éves Kollégiumnak növendékei lehettek. Most még talán néha egy kis balsiker kellemetlen érzést vált ki bennetek, s talán már azt is kivánjátok, hogy bárcsak vége lenne tanulói pályátoknak, talán az iskolai fegyelemből szeretnétek már felszabadulni, azt hiszitek, hogy milyen jó lesz, mikor nem lesz előttetek megszabva a teendő, hanem azt végezhetitek, amihez kedvetek van.

Pár év mulva, amikor az élet küzdelmeit kezditek megpróbálni, már érzitek, hogy milyen jó volt a szerető, vezető kéz, milyen jó volt az azonnal elért elismerő szó, amit bizony az életben nem igen kaptok, sőt ott a kiválóság sokszor gáncsot eredményez, s milyen jó volt az iskolában követelt ismeretek megszerzése, mert bizony később, ha még a jó szándékotok megvolna is, nem volna időtök az általános müveltséghez tartozó ismeretek gyüjtésére, amit pedig társadalmi helyzetetek megkiván tőletek.

Ujabb pár év mulva nagyobb távlatból fogjátok látni a helyzetet, kezditek ismerni, értékelni azt a szellemi kincset, amit a Kollégium adott nektek, másokkal összehasonlitva magatokat, észrevesztek különbségeket, amelyeket a kollégiumi szellem nyomott rá az egyéniségetekre, a jellemetekre.

Hogy mik ezek a nyomok, nehéz szavakban elmondani. Vannak ennek a jellemvonásnak fogyatékosságai, bizonyos darabosság, nyakasság, a külső társadalmi formáknak kevésre becsülése, simaság hiánya, de ezek szinte következnek a kálvinista jellem kiválóságaiból, amilyenek az őszinteség, egyenesség s az igaznak talált meggyőződés bátor szinvallása, a régihez való ragaszkodás mellett a józan haladás szeretete s mindenek felett még vallásosságánál is erősebb hazaszeretet.

Legszebben jellemzi ezt Baltazár Dezső nagy püspökünk, akinek emlékére szenteljük a mai ünnepüneket is, egyik ujévi beszédében: "A Kollégium hagyománytömegét képezik: tiszta evangéliumi hit, embertestvéri szeretet, józan haladás, okos szabadság, egyszerüség, munka becsület, bátorság és a cselekedetekben és áldozatokban határozódó hazafiság." (1924 I. 1.) Majd igy folytatja: "Mind a politikai, mind a vallásos zsarnokság összeomlott századokon át ennek a Kollégiumnak kemény homlokzatán, amelyben kristályból voltak a jellemek, lángból a lelkek és szenvedések kiállott próbáiból az érdemek."

Kedves fiatal barátaim! Ti is fogjátok ezt érezni. Minél távolabb lesztek az iskola padjaitól, annál szebben tündöklik előttetek a Kollégium, annál erősebben fogjátok érezni a hálát iránta.

Egyik kedves széniorunk már egy év mulva azt irta Elberfeldből, hogy ott jó dolga van, szép, uri, kényelmes két szobájuk, és mégis visszavágyik a Kollégiumba.

Érdekes meglepetés volt számomra, hogy mikor régi adósságaik befizetésére való felszólitást küldtem néhány évvel ezelőtt eltávozott egyetemi hallgatókhoz, ilyen válaszok érkeztek: Egy orvos igy ir: "Természetes kötelességemnek érzem, hogy a Kollégiummal szemben, amelynek bentlakója voltam, adós ne maradjak, már csak azért sem, mert büszke vagyok rá, hogy annak történelmi, nemes, magyar levegőjét magamba szivhattam." Egy segédlelkész irja: "A Kollégium nagy szeretete, amellyel négy éven át engemet is keblére ölelt, szivemben viszontszeretetet ébresztett, sajnos, ezideig nem tudtam ezt megbizonyitani."

Egy tanár ezt irja: "Ezuttal is köszönetet mondok alma máterünknek, a jó öreg Kollégiumnak, amelynek köszönhetem, hogy

ember lettem. Hálás szivvel fogok is gondolni továbbra is a Kollégiumra."

Egy jogot végzett ifju: "Én a tartozásom megfizetését erkölcsi és jogi kötelességemnek elismerem és a nagyon loyalis formában megirt felszólitásra megigérem, hogy... kifizetem. "A hozzám küldött szeretetteljes felszólitásra vonatkozólag válaszolva: A Kollégiumra örökre csak hálásan tudok visszagondolni."

Igy gondolkoznak 4—5 év mulva. Későbbi korban még jobban nő a szeretet, ragaszkodás, aminek megható megnyilatkozásait olvashatjuk az alapitványtevők alapitó leveleiből.

Török Pál dunamelléki püspök (1878) ezt mondja: "A multban legkedvesebb emléküek azok az évek, amiket a debreceni Kollégiumban töltöttem."

Berghoffer Károly volt szénior: "Az ott töltött kilenc év részben sok nélkülözésekkel járt, de másrészről életem legboldogabb korszakát képezte."

Ármós Bálint ügyvéd: "Egyedül az iskolának s a mai viszonyok mellett el nem képzelhető nehéz küzdelmek és nélkülözések között szerzett tanulmányaimnak köszönhetem mindazt, amit birok."

Hajnal Ábel békési esperes: "Szellemi és anyagi vagyonomért Isten után a debreceni Kollégiumnak tartozom örök hálával."

Soltra Alajos ráckevei pap (1887): "Hála érzettől indittatva a debreceni ref. Kollégiumnak, mint ahol, habár akkor még nagyon nyomorult alumniumi koszton a filozófiai, jogi és theologóiai pályámat elvégeztem, (később az orvosi pályát is elvégezte!) hagyok és rendelek tiz theológus ifju részére ösztöndij alapul 20000 forintot."

Szegedi Sándor főgimn. tanar (1879): "Mivel mint tanuló és mint tanár életem nagy részét a debreceni ref. főiskolában töltöttem el, ennek érdeke annyira összeforrt lelkemmel, hogy halálom után is ezen nagyfontosságu tanintézet céljainak előmozditására szolgálni kedves kötelességemnek tartom: annálfogva minden ingó és ingatlan vagyonom általános örökösévé rendelem a debreceni ref. főiskolát."

Balogh János csökmői körorvos: "Vagyonomat halálom után helyesebben nem értékesithetem, minthogy azt tanügyi célokra hagyományozom,... ha értékes tehetségek előrejutását elősegitem, és ezzel nemzeti és kulturális szinvonal fenntartásához csekély vagyonommal én is hozzájárulok és ha ezt elértem, akkor nem hasztalan éltem le életemet."

Biedermann Eisig nagykereskedő: "A debreceni főiskolának egyik fő jellemvonása volt századokon át, hogy a tudományok fejlesztése mellett nem felejtkezett meg soha más felekezetetekkel szemben a nemes toleranciáról és az igaz szabadelvüségnek mindenkor megvivhatatlan bástyája volt."

Medve Károly és neje: "Szeretett vallásunk és főiskolánk iránti ragaszkodás jeléül a tanitóképezde és annak tanulói gyámolitására 20.000 koronát teszünk le."

Somogyi Gábor: "E főtanoda a jövőben is a vallás és a hazaszeretet és nemzeti anyanyelvünk sziklavára legyen."

Soós Gábor: "Adok a debreceni ref. főiskolának — mint egykor a tanulói pályámon kalauzomnak és segélyezőmnek — hála fejében tanulmányi alapra 50.000 forintot."

Az ember ugy van vele, mint Szabolcska hires költeményében, hogy nem tudja, mi van azon sirni való, hogy a gulyaménes ott delelget valahol... Mi az oka, hogy az egyszerü kollégiumi élet ilyen nagy hatással van?

Mindenesetre az ifjuság éveinek varázsában is rejlik ennek az oka s a hálában, mikor érzik, hogy az itt szerzett tudás és jellem adott megbecsülést pályájukon, vagy a hála azért a sok jótéteményért is, amellyel különösen régen a régi nagy alapitványok sok-sok ifjunak tették lehetővé, hogy majdnem ingyen végezték el a pályájukat, hiszen még ma is, a mult évben, ösztöndijakkal, tandij, tápintézeti, bentlakási segélyekkel a nehéz helyzetben levő Kollégium 78.000 P.-vel segitette az ifjakat, a könyvsegélyeket és más helyről (egyház, diákszövetség, tanáregyesület, állam) kapott ösztöndijakkal 110.000 P.-ével. De van még ennél nagyobb ok is, az a szellem, amit itt szivott magába, amit nemcsak a tanáraik nevelése adott nekik, hanem adott a mult, a megszentelt falak, az évszázados hagyományok.

Mindeneknél ékesebben fejezte ki Baltazár Dezső a Kollégium iránti szeretetét ujévi és más iskolai ünnepléyeken tartott beszédeiben. Dr. Kállay Kálmán a Kollégium disztermében Baltazár Dezső ravatalánál mondott bucsuztatójában megállapitotta ezt: "Minél magasabbra emelkedett, annál jobban szerette e Kollégiumot. Családja után minket szeretett legjobban. A most élő nemzedékben senki sincs, aki cselekedetekben megnyilvánuló szeretettel jobban szerette volna a Kollégiumot, mint Ő." Szeretnétek az Ő csodálatosan szép

nyelvén oly szépen ad kifejezést, hogy egyikmásik mondását emléklapokon kellene megörökiteni. 1917-ben a kollégiumi tanárok üdvözlésére adott válaszában azt mondotta: "Én első akarok lenni köztetek. De a szolgálatban, munkában, teherhordozásban, a reánk irányozott csapások felfogásában és a sebek türelmes, sőt dicsekvő türésében. A debreceni Kollégium vezető szerepét igyekszem fenntartani."

1924 ujévi beszédéből már fentebb közöltem, mint Ő mondja: "a Kollégium hagyománytömegét" képező szép jellemzést. — Ugyanolyan szépen jellemzi a Kollégiumot 1926 ujévi beszédében, amikor a 400 éves jubileum előkészitéséről beszélt: "A tiszántuli egyházkerület és az egyházkerület tudománytemploma: a Kollégium: a hitigazságok, a tudományos igazságok, a nemzeti igazságok egyenes szószólója volt mindig. Szegénység, mellőzés, hátravettetés, fenyegetés és üldözés sohase voltak előttünk akadályok, amikor bizonyságot kellett tenni az igazság mellett." Aztán a jubileumra célozva mondja, hogy milyen szép lesz, ha a zászlók meghajolnak a Kollégium előtt, szép lesz, ha áldoznak, alkotásokat létesitenek, szép lesz, ha helyrehozzák a hadikölcsön veszteségeket, de legszebb: a megtartott ősi lélek lesz."

A kollégiumi tanári karhoz füződő szeretetnek is gyönyörü megnyilatkozásai az ujévi beszédei: 1919-ben: "Egynek, testvérnek érzem magam veletek abban a hivatásban, amelyet haza és egyház iránt Kollégiumunk vállalt, századokon át eredményesen teljesitett és a jövőben is teljesiteni fokozott mértékben kötelessége." 1929-ben: "Bennem ezután is az igazság fanatikusát s a szerető testvért fogjátok találni, aki mindnyájatokat meleg szeretettel ölel keblére." 1933-ban: "Ugy érzem, hogy a komor idők sulya még jobban összeforraszt egy lélekké véletek, mint ahogy a vihar egy egységgé veri a nyájat."

Szerette a kollégiumi Kántust is, büszke volt rá, hogy Ő is tagja, zászlótartója volt, az amerikai alapitványból a Kántus számára is juttat évi 100 pengőt, a Baltazár-Amerikai emlékünnep után pedig mindig vacsorát adott a Kántus tagjai számára. A régi tagoknak örökké kedves emlékei maradnak ezek a kedves ünnepségek, ahol élvezte az ifjak énekét s kedvesen tréfálkozva elbeszélgetett velük.

De Baltazár Dezső nemcsak ékes szavakkal mondta ki mindig a Kollégium iránti szeretetét, hanem tettekkel is bizonyitotta. Most nem célom a Kollégium fejlesztésére vonatkozó alkotásait és terveit ismertetni, mert ez a nap a Kollégium megmentésének az ünnepe.

1921-ben a pénz elértéktelenedése létében fenyegeti a Kollégiumot. Ekkor mondja: "Tudjuk, hogy anyagi feltételekhez füződik a Kollégium cselekvőképességének helyreállitása" — "de erős bennünk az elhatározás, leküzdeni a nehézségeket, és erős a reménység, hogy ez a leküzdés sikerül."

Ekkor inditja meg az országos gyüjtést a Kollégium javára, amelyet tanárok és tisztviselők hajtottunk végre. A gyüjtés elég szép eredménnyel végződik, de közben a pénz értéke tovább sülyed, és ez sem segit. Ekkor érlelte meg magában azt a gondolatot, hogy mint 1922 ujévi beszédében mondja, a szükség kiáltását elviszi messze földre. Mert "a Kollégiumot nem engedhetjük veszni, mig csak a tudomány világossága, az evangélium tisztasága, az emberszeretet áldást és a hazaszeretet kötelme becses lesz előttünk." Majd ezt irja beszámolójában: Engem se engedett nyugodni az a hála, amellyel a szellemi édesanyaként szeretett Kollégiumnak, sem a felelősség, amellyel, mint előljáró, a debreceni Kollégium sorsáért a magyar nemzet és az egyetemes kultura történetének tartozom." "Nálam azt a hatást, amit a Kollégium anyagi romlása keltett, szent érzelemmé minősitette az a hála, amely nem tud elválni a lelkemtől, sirom zártáig szerető édesanyám, a Kollégium iránt."

Ez talán a legszebb nyilatkozat a Kollégium szeretete mellett. De e megnyilatkozásnál is szebben beszélt a tett. Nem riadt viszsza a fáradalmaktól, a veszedelmektől, 1922 május 6-án utnak indult Amerikába, hova május 22-én, a mai napon már 18 éve, érkezett meg. Ezért is ünnepeljük a mai napot. Az első utján Baja Mihály lelkész ur elkisérte, akinek nagy része van abban, hogy az eredmény nagyra nőtt. Mert az amerikai viszonyok ismeretében, az amerikai gondolkozással számolva szervezte meg a püspök ur utját. Az első utról 1922 szept. 3-án értek haza 20.206 dollár eredménnyel, mely utólagos küldeményekkel 1924-ig 23.640 dollárra emelkedett.

1924-ben második utra határozta el magát. 1924—25-ben hat hónapig volt kint, amikor 19.861 dollárt gyüjtöttek és 45.450 dollárt ajánlottak meg 5—10 évre. Sajnos ezek az utólagos ajánlások nem folytak be mind, de mégis a két gyüjtés végösszege 43.434 dollárt tett ki.

Bizony pedig sok keserves csalódás járt utjával. Ahelyett, hogy utját támogatták volna, hazulról politikai és egyházi ellenségei akadályokat gördítettek utja elé, és először a beutazási engedélyt is meg akarták tagadni. Ezekre céloz: "De tudom, hogy a támadó gáncs szava is föl fog hallatszani utam nyomán nemsokára. De engem a támadás sohasem téritett el a megkezdett egyenes utról és ezután sem fog eltériteni, mert nekem ezt az utat az életem feláldozása árán is járnom kell és járni is fogom, mig Isten ugy akarja."

Később azonban teljes elégtételt kapott, mert a legnagyobb városok vezetői, sőt az Unió elnökei is fogadták s utja diadaluttá lett az amerikai magyarok között. Bizony nehéz volt az amerikaiak figyelmét is megnyerni, hiszen a pénzgyüjtés ott sem ment könnyen, mint itthon is tapasztaltuk, akik a kollégiumi gyüjtésben résztvettünk, de ott volt hü segitőtársa Baja Mihály s második utján fia, Baltazár László is, akikről maga igy nyilatkozik beszámolójában: "Ha Baja Mihály személyének Amerikában megalapozott közkedveltségét, a maga hasznos összeköttetéseit, szervező erejét, buzgóságát, beszédben és lélekben egyaránt foganatos ráhatásait minden kényelmének feláldozásával nem érvényesitette volna; ha Baltazár László... mint tolmács és levelező, gyermeki szeretettel ott nem lett volna mellettem, s ha különösen és mindenek felett Isten kegyelme csudálatos módon nem vezetett volna jobbkezemnél fogva, bizony nem csak hogy eredménytelenül tértem volna meg hanem bele is tört volna testem és lelkem ereje ebbe a megpróbáltatásnak is méltán mondható misszióba."

Baltazár Dezső tehát olyan példát mutatott a Kollégium iránti szeretetre, amilyet talán a Kollégium történetében sohasem volt. Méltán illeti tehát ezen az ünnepélyen hálás megemlékezésünk. De hálával emlékezünk segitőtársaira, elsősorban Baja Mihály lelkész urra és az amerikai társadalomra is.

Baltazár Dezső megmutatta hosszu időre, hogyan kell szeretni a Kollégiumot. De még többet is megállapithatunk: megmentette nehéz helyzetéből a Kollégiumot és az ifjuságnak a Kollégium történetében a legnagyobb alapitványát hozta létre. Erre is elmondok néhány számadatot, hiszen az alapitó levél is kötelez rá, hogy az alapitvány állásáról ezen az ünnepélyen be kell számolni.

Az alapitvány eszmei tőkéje, amint fentebb emlitettem, 43.434 dollárt tett ki, t. i. ennyi az az összeg, amennyi az amerikai alapra begyült. Azonban nem az egész eszmei tőkéből létesült alapitvány. Ebből az Orsz. Ref. Lelkészegyesületnek 1.000 dollárt, a Kálvineumnak is 1.000 dollárt adtak. A többiből

Magyarországi uj bélyegek

kifizették a Kollégium hadikölcsönének u. n. lombard kölcsönét 5,018.200 K-t, az egyházkerület lombard kölcsönét 2,870.600 K-t, ezekre kiadás volt 354.309 K, a kollégiumi internátus és tápintézet 865.125 K adósságát, a Kálvin-ház kapott 1,000.00 K-t, a lelkész özvegyeknek jutott 1,000.00 K, más egyházi célokra 650.000 K.

Ezeket és az utazás költségeit levonva a többiből létesitették a Baltazár-Amerikai alapitványt, melynek jövedelméből 25%-ot tőkésitettek. mig az eszmei tőkét, t. i. az eredetileg dollárban begyült összeg teljes egyenértékét el nem éri az alapitvány. Ezt 1936-ban elérte, amikor az alap vagyona 230.000 P-re emelkedett, a begyült összegnek pedig egyenértéke 217.170 P-nek számittatott ki.

Ezt az örömöt még megérhette Baltazár Dezső püspök ur is, mert éppen 25 éves püspöki jubileuma alkalmából állapittatott meg ez a tény, hogy az u. n. eszmei alap teljes egészében az alapitvány célját szolgálja.

Az alapitvány vagyonából eleinte buzakölcsönöket adtak, hogy a jó dollár el ne értéktelenedjék, később földbe fektettek 31,460 P-t, majd megvásárolták 170.000 P-ért a Kálvin-tér 13 sz. házat.

Az alapitvány mai értéke a Belvárosi Takarékpénztár kimutatása szerint 252.000 P.

Évi segélyezésre megy átlag 8—9.000 P. 1930-ban volt legnagyobb: 10.944 P. Sajnos, az utóbbi években valamennyit csökkent, 1938-ban 8.315, 1939-ben 7085 P. osztatott ki.

*

Befejezésül szabad légyen még néhány örvendetes eseményt a mélyentisztelt közönségnek és az ifjuságnak is tudomására hozni.

Ezelőtt négy évvel, ezen az ünnepélyen, amelyen még jelen volt Baltazár Dezső püspök urunk is, ismertettem a régi nagy alapitványokat, elmondottam, hogy kb. négy millió jó békebeli korona értékü alapitványa volt a Kollégiumnak s ennek nagyrésze a pénz elértéktelenedése és hadikölcsönbe fektetése miatt elveszett. Felvetettem az alapitványok refundálásának gondolatát. Ez a meginditott mozgalom, amit Kun Sándor gimn. igazgató ur két évvel ezelőtt megállapitotta, bizony több eredményt is hozhatott volna, de mégis örömmel állapithatom meg, hogy nem volt hiába való.

Bay Zoltán egyetemi tanár összes ösztöndijait (kb. 1000 P.) visszafizeti alapitványul.

Német Vincze tiszaroffi ref. lelkész felélesztette a Soltra alapot 1.000 P-vel.

Zeke Dániel tanitó hét évi itt tanulásának emlékére 700 P. alapitványt tett a tanitóképző számára.

A Balogh Ferenc alapot a Kollégium élesztette fel 1.000 P-vel, a család 500 P-t adott hozzá.

A Karai Sándor emlékalap már 1836 P-re nőtt.

Karai Sándorné Szentkirályi Tóth Ida házat és 20.000 P-t hagyott szegény tanulók megsegitésére, ez kb. 40.000 P-t jelent, évi segély 1.200 P.

A gimn. tanulók két év előtt a jótéteményükből megajánlott 5%-os visszatéritésükből már (a folyó évivel együtt) több mint 2.000 P gyült be.

A Kollégium maga járt elől jó példával, az elértéktelenedéstől megmenekült Ármósféle 100 éves alapból, amely a Kollégium közszükségleteire megy, felélesztette Ármós Bálint másik hét alapitványát.

Dr. Kiss István püspökladányi ügyvéd 1.000 P-vel refundálta elértéktelenedett alapitványát.

Tóth István árvaszéki elnök 1.000 P alapitványt tett táborozó cserkészeknek.

Dr. Nagy Sándor gimn. tanár ur a Kántus történetét megirta s az összes jövedelmét felajánlotta alapitványul, az alap már több, mint 600 P.

Molnár Béla balmazujvárosi ref. lelkész 1933-ban érettségizett és korán elhunyt fia emlékére 1.000 P-s alapitványt tett.

Magyarországi uj bélyeg

Szeremley Béla ny. tanár a helyettesitésért járó dijait nem vette fel, hanem alapitványához csatolta (736.54 P)

Dóczy Imre egyházkerületi felügyelő fia Dóczy Jenő végrendeltében hagyott a Kollégiumra kb. 4.000 P-t.

Négy év alatt a jubileumi alappal kb. 90.000 P. értékdij alapitvány létesült.

Jelenleg a Kollégiumnak 110 alapitványa van, melyet 78 alapitó tett. Nem hagyhatom szó nélkül, nem dicsekvésből, de példaadás céljából, hogy a 78 alapitóból 50 tanár, főleg kollégiumi tanár szerepel, ami 39%-nak felel meg. Legnagyobbrészt maguk tettek alapitványt, sokszor a nevükre a tanitványok. A 30 tanárból régi tanárok Thot Ferenc, Nagy Pál.

Volt akadémiai tanárok: Kun Béla, Sas Béla, Erdős József, Erdős Károly, Thegze Gyula nevei szerepelnek.

Gimn. tanárok: Géresi Kálmán, Dóczi Imre, Bessenyei Lajos, Debreczeni Ferenc, Jakucs István, Karai Sándor, Karai Sándorné, Kecskeméthi M. Lajos, Kun Sándor, Mácsai Sándor, Nagy Zsigmond, Nagy Sándor, Nyári Béla, Révész Lajos, S. Szabó József, Szeremley Béla.

Tanitóképző intézeti tanárok: Ecsedi István, Kiss György.

Idegen tanárok: Kardos Albert, Gulyás József, Bay Zoltán.

A többiek közt 11 lelkész, 9 ügyvéd, 8 földbirtokos, 5 tanitó, 2 orvos, 2 mérnök, 11 vegyes: ifjuság, vagy gyüjtés.

Közben a 400 éves jubileummal kapcsolatban felvetődött egy nagy jubileumi alapitvány létesitésének a gondolata, amelyre a kereskedelmi miniszter a jubileumi bélyegekből részesités fejében 10.000 P-t, a Magyar Nemzeti Bank 10.000 P-t, a TÉBE 8.000 P-t adott, az amerikai magyar ref. egyház pedig 1.000 P-t. Eddig befolyt 34.000 P, ez a gyüjtés azonban még nincs lezárva. Sőt Dr. Révész Imre püspök urunk a Debreczeni Protestáns Lapban közölt ujévi üzenetében a Kollégium érdekében való ujabb áldozathozatalra hivta fel a fenntartók, az eklézsiák és a "jól tevők" figyelmét.

Az üzenet visszhangja képpen már Gaál István esperes ur 1000 P-t, Rácz Albert egyházkerületi tanácsbiró ur 2.000 P-t küldött be. Felhivását a Debreczeni Protestáns Lap 3. (febr. 1.) számában megismételte. mondván: "A Kollégium megtartására ma már csak egy lehetőség van: az egyházkerület közönsége álljon fel, vegye elő a szivét és kövesse a mult és a jelen beszédes példáit."

Nagy örömmel és hálával emlitjük meg Debreczen város fejedelmi adományát főméltóságu Horthy Miklós kormányzó urnak 2[illegible] éves jubileuma alkalmából, megemlékezve arról, hogy Ő a tanulmányait a Kollégium gyakorló iskolájában kezdte, 135 hold földet adományozott a Kollégiumnak alapitvány céljaira. Ugyanezen alkalomból Nagybákay Sesztina Jenő ur 1.000 P-t adott.

Ha még megemlitjük azt a kb. 100.000 P értékü uj alapitványt, melyet Kügyi Virág Endréné tett főleg theológiai, de másnemü tudományos munkálatok támogatására is, akkor összegezve négy év alatt kb. 300—350.000 P-t tesznek ki az ujabb alapitványok, adományok és hagyatékok.

A Kollégium iránti nagy szeretet, amely Baltazár Dezső püspök urnak idejét, egészségét s szinte életét kockára tevő nagy áldozatra hivó erő volt, ugy látszik tehát tovább él és müködik, s ha Révész Imre püspök urunk uj mozgalma a Kollégium felsegitésére szép eredményeket igér, talán remélhetjük hogy a Kollégium V. évszázada uj virágzást fog jelenteni a Kollégium életében.

Kedves Fiaim!

Tanuljatok az elmondottakból. Tanuljátok Baltazár Dezső nagy püspökünktől a Kollégiumot szeretni. A gimnáziumi ifjuság dicséretére mondva már most meghozta áldozatát, iskolai jótéteményei 5%-ának felajánlásával, de mindnyájan munkálkodhattok már most is uj alapitványok előmozditása és a jubileumi alaphoz való hozzájárulásra való buzditása által ismerőseitek, főleg a Kollégium egykori növendékei között. De később, ha jó megy dolgotok, akkor is jusson esztekbe gondoljátok meg, hogy akkor is lesznek szegény tanulók. Tekintsétek kölcsönnek az itt kapott szellemi javakat és anyagi támogatást és fizessétek vissza az akkori Kollégiumnak.

Ha ti is magatokkal viszitek ezt a Kollégium iránti szeretetet, akkor a többi jövő évszázada is biztositva lesz a Kollégiumnak.

Adja Isten, hogy ugy legyen!

JAKUCS ISTVÁN

Üdvözlet
GÁSPÁR VINCE ÉS CSALÁDJA
MAGYAR ÉTTEREM ÉS VENDEGLŐ
225 WHITTEMORE ST., TOLEDO, OHIO
Phone: Taylor 2360

A szolgálat öröm, a szolgálat boldogság

Irta: KRISIK ALAJOS ref. lelkész

Átkozott legyen a föld te miattad, fáradságos munkával élj belőle életednek minden napjaiban.

Mózes I. 3. 17.

A borzasztó átok elhangzott és ezzel kezdetét vette az ember tragédiája. Az elsőpár ember elindult, hogy véres verejtékkel müvelje azt a földet amelyből vétetett, "mert por vagy te s ismét porrá leszesz." A csüggedtség, a reménytelenség volt utitársok, árvák elhagyatottak voltak, mint akinek nincs senkijök, elvesztettek mindent, hisz elvesztették Istenöket. Megátkozva, magokrahagyva, egymásra utalva, megfosztva a reménységtől, hogy örök életet nyerjenek. A bün az ajtó előtt leselkedik, Kain megöli testvérét Ábelt, s mikor az Ur kérdőre vonja, Kain igy felelt: "Avagy őrizője vagyok-e én az én atyámfiának?"

Igen testvérem! te őrizője vagy a te atyádfiának, mert ez a kötelesség, a halhatatlan lélek törvénye szerint egymást kell segitsétek, egymást kell szeressétek, ez tehet boldoggá és csak is ezáltal tudod megszerezni a reménységet arra, hogy örökéletet nyerj. Az Isten a megbocsátó szeretet is segitségére sietett az embernek, elküldötte az Ő egyszülött Fiát, "hogy aki hiszen benne el ne vesszen, hanem örök élete legyen." Jézus ami megváltónk maga mondota "az embernek fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy Ő szolgáljon." Ő adott példát a mi életünknek, hogy már itt a földön érezzük azt a boldogságot, ami minden örömnél nagyobb, minden boldogságnál maradandóbb, a szolgálat visszaható örömét és boldogságát.

Bizonyára már te is érezted testvérem, hogy milyen öröm az, ha él szivedben a könyörületesség és adni tudtál a szükölködőnek, az árvának, az özvegynek. Ha ajándékot kapsz, örülsz neki, mert szeretetet cselekesznek veled, de szivedben él a vágy viszonozni azt, mert ez a lélek született természete, s ez ád igazi boldogságot. Szeretet intézményeink azért virágzanak, mert "az egymás terhét hordozzátok" krisztusi elv és az Isten rendelése, hogy őrizői legyünk atyánkfiának él és munkálkodik az ember szivében.

A loma lindai orvos egyetem és kórház, amely a világ egyik leghiresebb ilyen irányu intézménye a Krisztus tanitásának alapján alakult meg és ezen az alapon müködik, ahol sok beteg talál gyógyulást és sok ifju tudományt, élő bizonysága a testvéri segitség, a szolgálat örömének. A sok tudós orvos, akik a legkisebb anyagi javadalmazásért szivesen gyógyitanak és tanitanak, a szolgálat visszaható örömében találják meg a kárpótlást azokért a léha örömökért, amit a világ pénzért bocsát áruba. Az évzáró vizsga után a végzett orvosok és ápolónők nagy serege tesz fogadalmat, hogy mint Krisztus katonái mennek a munkamezőre, ahol az Evangélium hirdetői a lelkibetegeket gyógyitják, elvezetve őket Krisztushoz, hogy Ők a testibetegségek gyógyitása által kövessék Jézust, a világ főorvosát. Megható és lélekemelő jelenség, mikor ezek az ifjak, akik sok évi komoly munka után tudásukat nem a világi élvezetek, a dollárok megszerzésére akarják felhasználni, hanem elmennek messzire barbár vad népek közé, szenvedőket gyógyitani és azokat szolgálni, hogy igy tegyenek eleget a krisztusi parancsnak "egymás tehét hordozzátok." Ez az a szolgálat, amely forrása a tartós örömnek és boldogságnak és ez az a kincs, amit a lopók el nem lopnak és a rozsda el nem emészt. Ezen a világhirü orvos egyetemen végzett növendékek nagy százaléka ment évente mint orvos és ápolónő missionárusnak a távol Keletre és hivatások teljesitése közben sokan veszitették el életöket, de ez a szomorunak látszó körülmény nem csökkenti számukat azoknak, akik igy akarnak szolgálni Istennek.

De nem csak a fiatalok keresik életörömüket a szolgálatban, hanem az aggastyánok is. A 80 vagy 90 éves öreg, aki még fennjáró beteg, mindennap meglátogatja fekvő beteg testvérét, s virágokkal és vigasztalással igyekszik enyhiteni azoknak a sorsát, akiknek a mozgási lehetőség nem lehet osztályrésze. Egy 93 éves asszony a következőkben beszélte el napi munkáját: Minden nap meglátogatom fekvő beteg testvéreimet, viszek nekiek virágot és adok ajándékot azokból az apró faldiszekből, amelyet a felnőttek iskolájába készitek. A nagyobb képemet, amit nem rég festettem, rendre felakasztom szobájok falára, hogy ők is gyönyörködjenek benne és buzditom, hogy ha felgyógyulnak, ők is jöjjenek az iskolába, hogy megtanuljanak

festeni és szép dolgokat csinálni. Kérdésemre, hogy nem fárad-e el nagykorára való tekintettel, igy felel: Szivesen teszem és soha sem fáradok el ezt cselekednem, mert az a lelki gyönyörüség, amelyet érzek, megerősit és boldoggá tesz. Ez az egy matuzsálemi kort élő öreg nő elbeszélése magába is fényes bizonyiléka annak, hogy a szolgálat öröm, a szolgálat boldogság, csak egy azok közül a nemes szolgálatok közül, amit Krisztusnak igazán követői nap-nap után a szenvedő emberrel cselekszik. De talán sohasem volt annyira szüksége a világnak a könyörülő lelkekre, az önzetlen szolgálatra, mint napjainkban, ebben a világégésben. Szinte félelemmel veszi az ember kezébe az ujságot, amely minden nap több és több szenvedést, fájdalmat és nyomoruságot ir. Minden nap a békéért imádkozik a világ és minden nap messzebb megyünk tőle, mert nem bününk tudatába és bününk megbánásával imádkozunk, hanem a farizeus imádságát rebegjük: "Isten, hálákat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint egyéb emberek, ragadozók, hamisak, parázsnák, vagy mint im e vámszedő is. Bőjtölök kétszer is egy héten; dézsmát adok mindenből, amit szerzek. A vámszedő pedig távol állván még szemeit sem akarja égre emelni, hanem veri vala mellét mondván: "Isten, légy irgalmas nekem bünösnek." Ilyen bünbánó lélekre van szüksége a világnak, nem bombavető repülőgépekre, amely csak fájdalmat és pusztitást okoz, hanem olyan bünbánó lélekre, amely fel tud repülni az Isten országába, elhagyva a bünt megtisztult lélekkel, igazság érzettel elhozza a földre Isten országát a örök békességet. Békességet! azt a békesség amelyet nem az erőszak, hanem a szeretet tud a föld népének megadni. Magyar népem "Vajha megismerted volna te is, csak a te mostani napodon is, amik neked a te békességedre valók", hogy a visszacsatolt területek népe, amely annyit szenvedett a szomoru fogságban, megtalálná békességét é mindennapi kenyerét az édesanya kebelén "mert az Ur szemei forognak az egész földön, hogy hatalmát megmutassa azokhoz akik ő hozzá teljes szivvel ragaszkodnak," é szeretetet gyakorolnak, mert a szolgálat örö a szolgálat boldogság.

LACHMAN ANTAL

JÓL ISMERT MULATÓ HELYE

Tel. Mansfield 10068

A westsidei magyarok kedvenc találkozója

4343 WEST CARROLL AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS

Üdvözlet

RED STAR DRUG COMPANY

Vörös Csillag Patika

2160 FRONT ST. TOLEDO, OHIO

A Krisik Alajos ref. lelkész festménye

A KERESZTYÉNSÉG NAGY ÉS ÉLETFORMÁLÓ GONDOLATAIVAL

hasztalan van átitatva a müvelt világ, — a valóság mégis az, hogy a legmélyebb és legszebb kérdésekben nem lát tisztán. Gyülölködés és az emberi bünök égbekiáltó garázdálkodása üli torát ma e földön, hol tisztánlátásról nem is beszélhetünk és soha nem is beszélhetnénk, ha a

FELEBARÁTI ÉS TESTVÉRI SZERETET

nem világitaná be az utat, amelyen haladnunk kell a TESTVÉRSEGITÉS FELÉ!! — A TESTVÉRSEGITÉS főcélja és rendeltetése is a

VERHOVAY SEGÉLY EGYLETNEK,

melynek vagyona négy és félmillió dollár.

MULTJA

A Verhovay Segély Egylet több, mint félszázados becsületes multra tekint vissza. Mindenkor szilárd üzleti alapokon müködött és felvirágzott. Jelszava: minőség, szolgálat és biztonság mindenek előtt!

JELENE

Életbiztositási kötvényeinek a névértéke közel

$30.000.000.00

magyarságunk legnagyobb, törvényes alappal biró testvérsegitő intézménye és széles e nagy országban a legjobb hirnévnek örvend.

JÖVŐJE

A Verhovay Segély Egylet multjával, szilárd pénzügyi és erkölcsi helyzetével, teljes életbiztositási szolgálatával, fiókjainak a központtal leendő tökéletes kooperációjával, — a legszebb jövő elé néz! Bármilyen életkoru egyének részére van kötvényei. Gyermekek részére: születésüktől fogva — és a felnőttek részére: HATVANADIK életévük betöltéséig.

Sugározza be a testvérsegités éltető melege a karácsonyi és ujévi ünnepeket és foglalkozzunk az egész esztendőn át mindnyájan a keresztyénségnek ama nagy és életformáló gondolatával!

Verhovay Fraternal Insurance Association

345 Fourth Avenue, Pittsburgh, Pa.

ÖRÖMÉNEK A FELVIDÉK VISSZACSATOLÁSAKOR

Zengjen hálaének, minden magyar ajkon,
Ott tul a tengeren s itt ezen a parton;
Szárnyaljon örömhir e nagy hazán végig,
Vándor magyar sóhaj, hasson fel az égig.

Meghallgatta imánk atyáink Istene,
Hogy minket idegen rabságból mentene,
Akik ezer éven szabadságban éltünk
S hazánk szent földjéért hullott ki a vérünk.

Visszaadta immár a Kárpátok alját,
Bérces hegyeinknek vadregényes táját,
Hogy feltekintve majd nagy hegyek ormára,
Emlékezzék népünk, Isten jóvoltára.

Aki mi velünk volt ezer esztendőn át,
Kegyelme jósága örökre ránk talált.
Ezután is Benne lesz a bizodalmunk,
Erős várunk, pajzsunk, fegyverünk,
hatalmunk.

Sokszor akart minket temetni e világ,
Utszélen hevertünk, mint megaszott virág,
Duló csaták után lelankadt a karunk,
De Isten tudja mért, ujra feltámadunk. . .

Lerázva magunkról nehéz bilincseket,
Miket az irigység kezünkre helyezett,
Uj élet kezdetén ismét ottan talál,
A fogcsikorgató, a kegyetlen halál.

Mindent kérünk vissza, mit elvettek tőlünk,
Vigyázzon mindaz, ki rosszat mond felőlünk.
Lássa meg a világ azt a hatalmas kart,
Mely ezredéven át, megvédte a magyart!

Hallja meg, értse meg esdeklő szavát,
Mely tör fel az égre s száll a vizeken át,
Azért a szent földért, mely nem volt mostoha,
Nem adjuk, nem hagyjuk, ugy segéljen, soha!

Most pedig véreim, jó magyar testvérek
Tőletek figyelmet és szép csendet kérek,
Lelkünk tiszta egén maradjon a hatás,
Ezeréves multból, egy uj honfoglalás.

Örömrivalgástól zug erdő, völgy s patak,
Kemény lépésekkel, jön a magyar csapat,
A harangok zugnak a vén Dunaparton
A könnyek peregnek, minden magyar arcon.

Éljen Horthy Miklós, az Isten éltesse,
Nevét minden magyar a szivére fesse,
Ő az igaz lelke Nagy Magyarországnak,
Midőn katonái élén büszkén vágtat.

Embererdő állott hatalmas sorfalat,
Ahol a kormányzó hadoszlopa haladt,
Összeölelkezett Kis- és Nagy-Komárom
Rá csendesen bólint, minden öreg vár-rom.

Felcsendül az ének: áldd Isten a magyart,
Ki senkit se bántott, de mindig jót akart.
Hozz reá már egyszer, boldogabb jövendőt,
Vedd el életéről a gyászos esztendőt.

Zemplénben, Beregben a Bodrogköz táján,
Husz esztendeje már, hogy fészkel az ármá
Beregszász szép város, miénk Munkács vá
Kiült az öröm az öreg vár falára.

Nagy Hunyadi János, Szilágyi Erzsébet
Török hadak ellen téged hányszor védett,
Erőt és hirnevet Mátyás király adott,
Zrinyi és Rákóczi neve hivogatott.

Csakhogy eljöttetek, végre már itt vagyto
Tudtuk, hogy magunkra, testvérek nem
hagytok,
Örömfény vonja be az őszi mezőket,
Fenyőfák köszöntik a megérkezőket.

Olyan ismerős még mostan is ez a táj,
Hogy tőlünk elvették, szivünk annyira fáj.
Rabságban a magyar, Istenem mily átok,
Husz éve szenvedtünk és vártunk ti rátok.

Őszirózsa szőnyeg vonja be az utcát,
Csókkal halmozzák el katonáink arcát,
Délcegen lépdel a fényes magyar sereg.
Magyarhon bástyája, mienk vagy már Bere

Rozsnyói hegyvidék, szádelői völgyek
Sok ezer esztendős, szép koronás tölgyek,
Diszeleg az őszben, mind mit Isten adott,
Ti magyar katonák, ide Isten hozott!

Leng a zászló büszke Krasznahorka váron,
Átszürődik a nap, a sötét homályon;
Mig a szomju lelkünk a dicsőfényt issza,
Rá zengi száz torok, mindent, mindent vissz

Olyan ez a vidék, mint egy Eldorádó,
Hegyei, völgyei, Isten nevét áldó,
Ezerannyit hoz itt, minden magyar vetés,
Tüzesebb a nóta, lágyabb a nevetés.

Csakhogy a mienk vagy gyönyörü szép vidék,
Itt zöldebb a mező, azurkékebb az ég,
A mienk is maradsz, ha Isten lesz velünk,
Ki ha velünk marad, kicsoda ellenünk?

Mátyusföld, Galánta, jönnek a katonák,
Szép magyar huszárok a deli szép bakák,
Végét járja immár a balsors e népen,
Bizonyság: van Isten, odafenn az égen.

Leng a magyar zászló, minden háznak falán,
Örömpohár cseng a magyarok asztalán
A boldogságtól most minden kebel dagad,
Ez a föld mostantól, mindig magyar marad.

Filakovó meghalt, éljen Fülek vára,
Kitüzve a zászló a vén vár falára.
Haptákba köszöntik a magyar seregek,
Zugja a Nagy Alföld: megjöttek a hegyek!

Ipoly mentén lakik, Nógrád büszke népe,
Kikre nehezedett bitorlók önkénye.
Most hegyek kiáltnak egymásnak örömmel,
Szent magyar igazság, mihozzánk is jövel!

Jön a magyar zászló és lengeti a szél,
Nógrád büszke népe már semmitől se fél,
Feléjük tart bátran, jön immár a váltság,
Felhangzik ajkunkról a magyar imádság.

Szándd meg Isten sorsunk, akik vagyunk
igába,
A drága honfi vér ne hulljon hiába,
Tekints le miránk is, bár nagyon sok vétkünk,
Ezeréves hazánk, óh add vissza nékünk.

Isten az egekből lemosolyog szépen
Áttekint jósággal a szenvedő népen,
Hallja a sok imát és tudja mit akar.
Hogy ne lehessen más, csak örökre magyar.

Az Ung folyó partján, völgyben fekszik
Ungvár,
Évek hosszu során, szabadulásra vár,
Háta megett pihen Magyarhonnak kincse,
Az ég felé tekint Kárpátok gerince.

Ott arra jöttek át, valamikor régen
Árpád vitézei, utjuk fent a bércen,
Onnan jöhet most is a szent vigasztalás,
Ezer évek mulva az uj honfoglalás.

Fejedelmi város és ősi sasfészek,
Sokszor dultak rajta fergeteges vészek,
Minden talpnyi föld itt Rákócziak telke
Ott lebeg felettük a nagy ősök lelke.

Szép Felvidékünknek igaz disze, gyöngye,
Magyar vértől szentelt minden kis göröngye,
Régi dicsősége lelkünket áthassa,
Téged köszöntünk most te szép város Kassa!

A Hernád völgyének te vagy igaz fénye,
Siró kurucoknak te voltál reménye,
Biztató szavaddal könnyeket töröltél,
De sok földönfutót kebledre öleltél.

Benned nyugszik, pihen Rákóczi és anyja,
Zrinyi Ilonának porladozó hamva
Sokan innen mentek az örök hazába,
Csak Bercsényi Miklós sirdogál magába.

Feltámadásról bug a dóm vén harangja,
Mintha ércesebb vón nagy mélabus hangja
Fel is figyel rá most egész ország népe
Ti kuruc magyarok, rabságunknak vége.

New Brunswick, N. J. *Kósa András.*

CHARLEY BROTHERS
ÉLELMI CIKKEK
NAGYBANI ELADÁSA
AZ
ECONOMY FOOD STORES
és
A BETHLEN OTTHON
SZÁLLITÓJA
GREENSBURG, PENNA.

JÉZUS vagy MARS — EGYPONTOS BÉKETERVEZET

Két ellentétet állitunk itt szembe egymással: Jézus békétadó személyében és Mars hadisten fogalmában. Jézus személyében a béke Fejedelmét ismerte minden időben a világ és mi is, mint ilyet, imádattal öleljük magunkhoz. Mars pedig az a pogány hadisten, amely megszemélyesitője mindannak, ami háborut és ezzel kapcsolatban rombolást. öldöklést és vérontást jelent. S hogy e kettő közül kinek az elveit szeretné az emberiség legnagyobb része megvalósulva látni az életben, azt minden józanul gondolkodó elme, normálisan érző sziv és békességre vágyakozó lélek tudja ma éppen ugy, mint érezték azt oly sokan már a multban is.

A nagy Napoleon, világi hatalmának szétfoszlása után, komoly elmélkedésbe merülve mondotta: "Caesár, Nagy Sándor és enmagam, birodalmakat alkottunk, népeket leigáztunk; de vajjon mire alapitottuk géniuszi elménk teremtői erejét? — világi hatalomra és erőszakra csupán! S ime azok a nagy birodalmak ma már a multé és csak hirük maradt meg a történelem lapjain; mig nekem mindenkitől megvettetve, hatalmamtól megfosztva, számüzetésben rabként kell napjaimat leélnem. A názáreti Jézus Krisztus pedig a SZERETET alapján olyan birodalmat teremtett, amelyben béke az uralkodó elv, s ezrek és milliók vannak még ma is, akik szivesen áldoznák oda életüket annak a lelki birodalomnak Alapitójáért!"

Igen; Jézusnak, a Királyok Királyának diadala annak az isteni békének folytonos látványossága és örök értéke, amely mindennek ellenére aranyszálként huzódik végig az évszázadok hosszu során át. Az Ő seregében nincsenek legyőzött hadifoglyok vagy vasbavert, leigázott rabszolgák. Jézus maga a béke. S amint a népek és egyesek közelebb jutnak őhozzá, a békesség eme Fejedelmétől elszakadni többé nem képesek: önkéntes követőivé lesznek.

A Mars hadisten oly sokszor látta már a Caesárok, Nagy Sándorok és a Napoleonok bukásába a saját szégyenletes vereségét! Mars azonban sohase hagyott fel a harccal, hanem minden vereség után annál nagyobb energiával fogott hozzá az emberi vad szenvedélyek ostromlásához, felcsigázásához. Ma látjuk, hogy eme gonosz taktikájával milyen eredményt ért el a világháboru utáni békekötéskor, amikor is a mai európai háborunak magvát elvetették.

A vérszomj azonban nemcsak Marsban, hanem minden istentelen szivben olthatatlan. S ez a vérszomj okozta és okozza azt, hogy ez a mi kis földtekénk olyan gyakran nem egyébb, mint durva, vad csatattér, ahol a pogány materiális politikával kapcsolatban ez a romboló elmélet: az erőseké az élet, a konc, tehát aki birja, az marja, vagyis pogány bölcselettel szólva, "the survival of the fittest" — volt mindig az uralkodó elv és nem kis részben még ma is az!

Jézus, a nagy Ideálista, minden remegés nélkül, az ilyen pogány nézetnek bátran ellene szegült. Ő az egész emberiséget az igazi testvériség értelmében egy nagy családnak tekintette és tekinti, melyben az ember élete drága isteni adomány és azt könnyen prédának kitenni nem szabad. S éppen ezért ebbe a tülekedő világba, ellentétben a pogány durva szellemmel, Jézus a szeretet és béke programját iktatta be, amelynek kibontott zászlaja alá sok szenvedés és megpróbáltatás árán is millió lelkek önként csatlakoztak és ma is azt tartják az igazi élet és boldogság alapjának. És ha azok, akik a hiszékeny népek életében vakmerő vezérszerepet játszottak, öntudatosan nem vetettek volna akadályokat a Jézus tanai elé, ugy ma nem szenvedné át az emberiség ujra a háboru borzalmait.

Háborut viselni extremitási propaganda nagyzitott eltorzitás, hazugság és gyülölet nélkül lehetetlen. Meg kell győznünk önmagunkat — ugyszólván — és az egész világot arról, hogy a mi ügyünk igazságos, szent ügy és a mi katonáink a fennálló nemzetközi szabályok ellenére nem bántanak senkit; mig az ellenség ügye igazságtalan és gonosz, a katonái pedig nő- és gyermek-gyilkosok. Azért hát itt az ideje, hogy a legnagyobb megvetéssel és utálattal szegüljünk ellene ezeknek a gyilkosoknak; sőt állitsuk fel a legkegyetlenebb éheztetési blokádot, hadd pusztuljon el éhség által amott még több gyermek és anya mint amennyit emitt az ellenség képes elpusztitani.

Nos, igy éreznek, gondolkoznak és cselekesznek mindig a Mars hadurai, a hadviselő felek. És a legszomorubb mindebben az, hogy a szegény hiszékeny nép, nem lévén módjában a való igazat burkolt voltában felismerni vakon engedelmeskedik ezeknek a saját bőrüket féltő lordoknak.

Jézus tanitásainak és elveinek dominálő hangja és szelleme a szeretet; Marsnak, tehá

a háborunak motivuma pedig a gyülölet. A szeetet és Béke Fejedelme azt hirdette és egész életével bizonyitotta, hogy a rosszat jóval kell meggyőzni. A háboru azonban minden időben a bosszuállás methodusát követte; s minél nagyobb volt a kardcsapás, annál kegyetlenebb lett a megtorlás. Az isteni Mester tervezetében nincsen helye a gyülöletnek, sem a megtorlásnak, sem pedig a bosszuállásnak.

A bosszuálló megtorlásoknál, a bosszutforraló ellenfeleknél gyakran öldöklő szörnyeknek a kreálása került elő, melyek a boszszut még rettenetesebbé és kegyetlenebbé tették. S a szabadjára engedett vad sztnvedlyek orgiája, kegyelmet nem ismerve, embervérből olyan véfürdőt csinált aztán, melyben a Mars hadurhoz szegődött kegyetlen, bosszuálló ellenfél gyönyörködve fürösztötte meg Istenől megfeledkezett gonosz lelkét.

A világháboru folyamán Németország uj találmányával, mérges gázzal fojtogatta ellenségét Ypresnél. Mérgezett lélekkel átkozta meg és itélte el ezt a szörnyeteget az ellenfél; amire az angol-francia viszont megtorlásként Chlorine-Lewisite-féle méreggel még kinosabb halált okozott a másik ellenfél táborában. Szóval benne voltunk a játszmában és igy játszanunk kellett azt. Ki törődött távol a sáncárkoktól azzal, hogy a "front"-on drága életek hullanak el, családok borulnak gyászba, nyomorba, s nemzetek jövője és jóléte emberöltőkre tönkre van téve, megsemmisitve?!

Vajjon nem lenne-e már itt az ideje, hogy más utat-módot keressünk és próbáljunk ki a nemzetek, intézmények békességesebb életfolytatására? Hiszen ha ez igy megyen sokáig, akkor a Teremtő ujra azt fogja mondani: "Bánom, hogy embert teremtettem!" — és özönviz helyett engedi, hogy özöngépekkel, tehát önalkotásával pusztitsa el önmagát az emberiség a föld szinéről.

Zavartkeltőleg tolakodik ma ez a megdöbbentő kérdés az összes nemzetek elé. Ha mi — ugymond — a béke és leszerelés programját fogadnók el és célul tüznénk ki, hogy háborut többé ne viseljünk, ugylehet, hogy más nemzetek nem lennének hajlandók példánkat követni, mintahogy nem is követték a közelmultban az Egyesült Államok közbenjárására és példaadására sem: mi lenne akkor velünk? Hát mi lenne!? A bizalmatlanság és félelem: a gyávaság szülőanyja; a gyávaság pedig gyülöletet nemz ugy egyesek, mint nemzetek életében.

Analógia szempontjából hadd mondjam el itt egy kislánynak okoskodását, akit édesanyja küldetéssel bizott meg. A kislány nem akarta abbahagyni kedvelt játékát és ilyen megjegyzéssel akart kitérni küldetése elől: "De mama, a szomszéd haragos kecskéje ott kint van az utcán!" Mire az anya igy biztatta okoskodó gyermekét: "Édes kis leányom, neked nem kell félned a kecskétől, mert mi a "Christian Scientist"-ák felekezetéhez tartozunk, akiket nem érhet semmi bántalom!" — "Igen, mamám, én tudom, hogy azt kell hinnünk" — szólt a gyermek, — "de az a kecske ám ezt nem tudja és nem hiszi!"

Ha mi tényleg azt szeretnők, hogy ez a rettenetes pusztitást okozó, átkozott háboru eltünjék a föld szinéről, ugy feltétlenül szükséges, hogy legyen valaki, aki ideális lelkének erejével helytelen nézeteinket és ferde életfelfogásunkat a háboru obszolit, azaz avult bölcseletétől elforditsa és az erkölcsi élet, az isteni igazság és szeretet felé irányitsa.

A Krisztus követői kötelesek még életük feláldozásával is az Ő tanitásainak engedelmeskedni, azok elvei szerint élni és cselekedni, önmagukat a Béke Fejedelmének vezetésére bizni és az Ő békeprogramját teljes tehetségükkel munkálni. S hogy ezt a szent ügyet minél hathatósabban szolgálják, szükséges, hogy a Mars hadurainak seregeiben való katonai szolgálatokat megtagadják. Ez volt az Élet Mesterének álláspontja, amiért életével fizetett, de végül mégis örök és szent elveivel az emberi gonoszság felett győzött.

Ezek az elvek lassan bár, de mindig több és nagyobb teret hóditanak a társadalomban. És mi erős meggyőződéssel, minden fentartás nélkül, bátran állithatjuk, hogy egyéni viszonylatokban a társadalom arányilag véve rövid idő alatt nagyon szép eredményt ért el Jézus tanitása folytán a fegyver használata elleni aktivitásában. S hogy például csak egy tényre mutassunk rá: a párbajozásra. Ugyanis a párbajok ma már csaknem teljesen megszüntek, mert igazi gentleman immár tőrbot, kard és pisztoly nélkül szabadon jár-kel a nép között. És én, aki 130 millió lelket számláló nemzetnek vagyok a tagja, még védelemből sem hordok magamnál fegyvert, mégis biztonságban érzem magamat.

Nos, ki merné tehát azt mondani, hogy ugyanaz a biztonság és védelem, amely most a fegyvert nem viselő polgárt körülveszi, nem oltalmazná meg a világ nemzeteit is éppen ugy, ha fegyverkezés helyett valamennyien a testvériség és szeretet szellemében igyekeznének egymás között a béke érdekében elintézni azokat a nemzetközi ügyeket,

amelyek oly gyakran adnak surlódásokra okot és alkalmat!

Az a szomoru tény, miszerint itt az Egyesült Államokban az ugynevezett "Racketier"-féle alvilági törvénytelenség oly nagy mértékben kapott lábra, egy mákszemnyit sem von le állitásunk értékéből; sőt ellenkezőleg azt megerősiti, ha tudjuk, hogy ez is az első világháborunak lett itt eltorzitott fattyuhajtása, de amely ma már megszünőben van. Az egész bizonyos, hogy ahol katonai tervezetekkel, programokat és fegyveres előkészületeket hirdető röpiratokkal és a sajtóban vérlázitó propagandával izgatják-bizgatják a népet, ott bizony a világbéke galambja nem fogja a béke olajágát széthordozni. A Mars-hadur vöröset lát a zöld olajágban és elpusztitására tör poklának minden gazságával és söpredékével.

Lesujtóan egyoldalu egyenlet létezett a mult háborunak óriási nagysága és az általa elért eredmény között olyannyira, hogy hasznos eredményről szó sem lehet. Nézzünk csak szembe a helyzettel és tényekkel. Mit is értek el a nemzetek? Nyomort, szegénységet, küzdést és reménytelenséget. Vajjon biztonságban van-e ma a világ demokráciája, amelyért az Egyesült Államok is fegyvert fogott? Megvédte-e a háboru a nőnemet tisztán a jelennek? — vagy a gyermeket a szebb jövendőnek? Csinált-e igazán demokratikus értelemben olyan helyzetet, hogy általa az igazság győzedelmeskedjék? Hát vajjon nem az a háboru vetette el kegyetlen magvát a mostani gyülöletes embermészárlásnak? Avagy nem inkább aláásta, mint megvédte, a morális élet mértékét, felszabaditva a vérontás folyamán a vad szenvedélyek, becsületet és tisztességet nem ismerő, féktelenségét és szabad gyakorlását, nem is szólva annyi sok más gonoszságról és kimondhatatlan bünökről, amelyeknek szennye és iszapos áradata csaknem megfulladással fenyegette a társadalmat és még ma is folyton fenyegeti a családi élet szentségét?!

De kérdezzük: volt-e már valaha másféle eredménye a háborunak, mint amilyet a világháboru produkált? Hát vajjon a mostani háborutól jobbat várhatunk-e? Ugyan mikor kezdi meg már az istenadta nép szántóvasakká kovácsolni a kardokat és ugy követni az igazi béke felé vezető utat!?

Az igazi békét csakis a béke utján járva, nem pedig a "jingóizmus" fülsiketitő csillingelésre hallgatva, érhetjük el. A Marsnak "jingóizmus" utja a csaták utja és aki azon jár, az előbb-utóbb a pokol minden tüzes gépezetét és szenvedését érezni fogja testében és lelkében, egyéni, családi és nemzeti vonatkozásokban.

Próféták nem vagyunk s ezért próféciát nem mondhatunk. De reménykedésünknek kifejezést adhatunk. A mi reménykedésünk pedig az, hogy miként a Jézus szenvedéseiből és kereszthalálából: a feltámadás megdönthetetlen ténye fakadt ki és benne az örökélet bizonyossága a mindenkori hivőnek igértetik, ugy ebből a mostani európai vérkeresztségből is kell, hogy valami áldás fakadjon ugy a harcoló feleknek, mint általában a világ összes nemzeteinek javára és békességgére.

Milyen nagy áldás lenne az, ha az évek óta kisért álomlátás: az EURÓPAI EGYESÜLT ORSZÁGOK nagy eszméje megvalósulna, testet öltene, még pedig az Észak-Amerikai Egyesült Államok formájára ugyan, de még ennél is szebb és krisztusibb szellemben ahol tényleg nem volna ur és szolga, lelketlen gazdag és elfelejtett éhező szegény, hanem a jézusi aranyszabálynak éltelmében olyan társadalom, ahol békességben, boldogan és a szeretet törvényeinek megfelelően szabadon élne az ember.

Nem tudjuk, hogy a mostani európai katasztófális vérontásból melyik nemzet kerül ki győztesen, ha ugyan még győzelemről is lehetne szó, hogy majd a békét tetszése szerint diktálja. Az azonban egészen világosan áll előttünk, hogy bárki legyen is a győztes, ebből a tengernyi vérontásból csak ugy származhat igazi béke, ha a bosszuállás szenvedélye helyett a Krisztus elvei lesznek a békekötésnél irányadók. Ez pedig csak ugy lehetséges, ha ugy a győzőfél, mint a legyőzött, egyformán ismerik be bünös voltukat és mint ilyenek nem felejtik el, hogy a fizikai felsőbbségtől eredt erő és hatalom még nem ad senkinek jogot arra, hogy más felett rendelkezzék vagy itélkezzék és kimondja rá a halálos itéletet anélkül, hogy védő szavait meghallgassa, mint ahogy azt 1918—1919-ben tették. S az akkori békeszerzők éppen ennél a pontnál követték el a tragikus hibát.

De legyenek bár a világháboru után kötött békének a parancsolói, vagy pedig ujabban Hitler vagy Churchill, Musolini avagy éppen Stalin, az európai jelen háborunak az okozói: mindamellett, ha ebben a mai áldatusában felismerik azokat az örök igazságokat, amelyeket Jézus hirdetett a szeretet alapján a béke érdekében, és amelyek egyedül képesek helyrehozni az emberi önzés által

kreált nemzetközi igazságtalanságokat, ugy a sokat szenvedett szegény nép nem "hiába onta vért!"

Angolországnak, ennek a más népeket bizgató, háboruba serkentő nemzetnek, sokkal áldásosabb lenne önmagára és másokra való tekintettel, ha mint sziget-ország távol tartaná magát Európától és annak országaitól, meg a többi földrészektől és felhagyna világuralomra törő terveivel, a Janus-féle kétarcu politikájával. Mert az a szomoru, tragikus tény, miszerint a most leigázott európai nemzetek békés megoldás helyett a háborut választották az elkövetett igazságtalanságok révén történt surlódások eltörlésére, nagy mértékben bizonyos bujtogatásoknak és hamis igéreteknek tulajdonitható. Itt is teljes mértékben érvényesült az a furfangos eljárás, miszerint a közmondásos gesztenyét a forró parazsból mással kapartatta ki a bujtogató, nehogy a saját kezét égesse meg, azzal a különbséggel azonban, hogy most önmaga is igazán érzi a forró parazs égető erejét.

Amennyire most a jelekből itélhetünk, Hitler uralma Európában látszólag biztositva van. S ezért Hitler ma talán a leggyülöltebb ember a világon. De ennek ellenére is szabad legyen azt a kijelentést megkockáztatnunk, hogy ha ő elég nagy lesz ahhoz, miszerint győzelem esetén az európai nemzetek leigázása helyett azok egyenjoguságát, hagyományos nemzeti szokásaikkal, kulturájukkal és anyanyelvükkel együtt, megtartja olyformán, természetesen, hogy egy centrális alkotmányhoz alkalmazkodva bizonyos szabad önrendelkezési kormányzattal is felruházza azokat anélkül, hogy a különféle fajokat és nemzetiségeket feudális vazallussá tenné: ugy ő, Hitler, amilyen gyülölt ember ma, olyan hódoló magasztalással tekintene rá a jövő, sőt a történelem ugy emlitené nevét, mint az emberiség egyik jóltevőjét...

Hogy azonban félre ne értessünk, azért azonnal kijelentjük, hogy ez a mi előrevetett látomásunk, fantasztikusnak látszó elgondolásunk bárkire is vonatkozik, aki képes leend a Krisztus nevében és elveiben az ilyen helyzetet, amelyért "buzgó imádság epedez százezrek ajakán", a béke érdekében megteremteni. Mily óriási mértékben szünnék meg erre Európában a sok faji és nemzeti surlódás! Hogyan lenne egyszerre valósággá Krisztus megértő szeretete folytán a világbéke! Menynyire közelebb jutnánk Jézusnak azon eszméjéhez, amelyet isteni örömüzenetében hirdetett és amely előbb-utóbb mégis csak meg fog valósulni: "és lesz egy akol és egy pásztor!"

De vajjon lehetséges-e a fenti terv megoldása. És ha igen, ugy honnan és kitől legyen várható ebben az irányban a határozott lépés megtéve? És milyen formában volna lehető eme fantasztikus tervezetnek megoldása? Hiszen ez olyan merész vállalkozás lenne, miszerint annak megoldására, ujdonságát tekintve, nem emberi rövidlátó elme, mely a hazafiság szükebb korlátain belül is sokszor oly nehezen tud eligazodni és ujitásokat eszközölni, hanem egy isteni, teremtői lélek szükséges, amely képes legyen a messze jövőbe tekinteni és minden külső emberi befolyás nélkül, az emberiség jólétére és különösen a jövő háboruk eltörlésére való tekintettel, korlátlanul és részrehajlás nélkül cselekedni. — O God, give us such men in Christ Jesus! Men, who would "dare to do great things for and expect great things of God!"

Ki ne emlékeznék még néhai Woodrow Wilson elnök 14 pontos béketervezetére, melyet a világháboru beszüntetésére adott a világnak és amelynek minden egyes pontja valóban inspirált lelkéből fakadt, de amelynek nyomán és mellőzésével a mai békételenségnek magvai, gyülölettől átitatva, a szivek talajába az akkori békekötéskor el lettek vetve?! A 14 pont sutba lett dobva, a népek önrendelkezési joga gunytárgyává téve, mert eme pontok szerint a legyőzöttek is szóhoz juthattak volna, ami ugyancsak nagyban veszélyeztette volna a győzők presztizsét. Már pedig az ilyesmit semmi áron sem lehetett megengedni. S ime ma látjuk igazán, hogy büntetésül "az Isten malmai lassan ugyan, de finoman őrölnek!"

A mostani háborunak csupán a kezdetén vagyunk, s amennyire a jelekből itélhetünk, annak befejezésétől még ugyancsak távol állunk. Mindazonáltal a különféle forrásokból eredt sokoldalu békepontok és béketervezetek már is napfényre kerültek. S a lesujtó ezekben az a keserü tónus és az eltakart bosszutforraló érzés, mely a jövendő háborunak magvait a mostaninál még rettenetesebb formába való kifejlődésre fogja elvetni a népek között.

Ezek ellen a bosszut-takargató és egyoldalra gravitáló sokpontos tervezetek ellen mi ezennel csupán csak EGYPONTOS TERVEZETET ajánlunk alapul a béke megteremtésére. Ez a terv, mint egyedüli isteni dokumentum, amelyhez hasonlót eddig még nem állitott elő soha senki, ott van a könyvek köny-

vében, a Bibliában, a János ev. 13-ik része 14-ik versében, még pedig az alábbi egyszerü, érthető szavakban letéve:

"Uj parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek; amit én szerettelek titeket, ugy szeressétek ti is egymást!"

Ez a béketervezet, amelyért Jézus önéletét áldozta fel a legkegyetlenebb halál által, magába foglalja mindazt, amit mi a legfőbb parancsolatnak, tehát Isten és embertársaink iránti szeretetnek ismerünk; valamint benne van az az isteni magasztos kivánalom is, amit velünk együtt az egész világ ugynevezett "ARANYSZABÁLYNAK" nevez. S valahol csak ezt a tervet a gyakorlati életben minden fenntartás nélkül kipróbálták, ott mindenütt csodás eredményeket produkált ez a jézusi terv a tényleges béke terén ugy egyéni, mint családi és mint intézményes viszonylatokban.

Sajnos, de nemzeti téren ilyen eredményről nem szólhatunk, amennyiben egy pár eset kivételével alig volt nemzet, amely ezt a béketervezetet kellően kipróbálta volna. De hiszszük és reméljük, hogy eljön az idő, amidőn ez a tervezet teljesen győzedelmeskedni fog, tehát amikor ezt a tervezetet veszik alapul a békekötésnél országok, népek és fajok egyaránt. Mert az Isten örök igazságainak éppen ugy, mint a Krisztus béketervezetének gátat vethet ugyan az emberi gonoszság, de azoknak győzelme immár biztositva van!

A multban éppen ugy voltak, mint a mai modern társadalomban vannak, akik az ilyen jézusi béketervezetet nevetségesnek, tul egyszerünek és igy kivihetetlennek minősitik. Amire mi válaszként az ilyeneknek egyszerüen arra az egyszerü tényre mutatunk rá, miszerint minden igaz nagyságnak, nagy eszmének alapja az egyszerüség, miként magának a világegyetemnek is a megteremtése egyszerü "legyen" szóra állott elő a semmiségből, hosszu hat-hét korszaknak a lefolyása alatt, amire a geológiai tudomány is rámondja az ámen.

A kritikus azonban talán ugy érvel, hogy az olyan általános jellegü béketervezetek, amit Jézus proponál, oly kevés gyakorlati értéke van, hogy azt még a legjobb akarattal, sőt a legfantasztikusabb elgondolással sem lehetne használatba hozni. És vajjon miért nem? Hát csak azért nem, mert hiányzik belőle — ugyszólva — a sok szóbeli cafrang, extra frizura, meg fodros rojt; nincsen eléggé elhalmozva az "annakokáért" és "amennyiben", valamint az "ennélfogva" logikai-féle kötésekkel, bizonytalan eredményeket dedukáló frázisokkal. S ennekokáért félreismerhető, érthetetlen és jogi magyarázatokra szoruló, labirinth-féle utvesztő dokumentumnak nem tekinthető.

Nos, éppen azért van nagy értéke Jézus egyszerü béketervezetének, mert abban nincsen semmi megtévesztő kitétel. S a kevésbé beavatott elméknek, a jogi zavartkeltő frázisokban és a politikai agyafurtságban, valamint más technikai kifejezésekben kevésbé járatos népnek, az ilyen megtévesztőkre és utvesztőkre ma már nincsen szüksége. A multnak keserves tapasztalata folytán rájön az egyszerü nép is, hogy minél kuszáltabb és zavarosabb valaminek az értelme és tartalma az önző politikusok és nagy hirnévre vadászó államférfiak annál jobban tudnak "a zavarosban halászni", a kártyát saját javukra ügyesen keverni és a sakktábla fabábjainak módjára a nép jólétét, sőt az egész társadalmi életet, önérdeküknek megfelelően kezelni, ezt vagy azt a bábot, illetve nemzetet, álbéke érdekében, a béke köpönyege alatt, minden lelkifurdalás nélkül feláldozni.

Mit mondjunk hát mindezekre? A mi álláspontunk és határozott meggyőződésünk nem lehet más, mint az, amit Jézus az ő tanitásainak és béketervezetének szellemében a felebaráti szeretet nagy parancsolatával kapcsolatban, a mindenkori maradandó béke alapjául proklamált. És mint ilyet sem érzéseinkből, sem gondolatainkból, sem életünkből sem pedig semminémü tetteinkből el- és kiejtenünk nem szabad. Csak igy leszünk képesek az Isten által adott és biztositott békét az istentelen eseményekkel és az emberi agyafurt önző tervekkel szemben megvédelmezni előbbre vinni és diadalra juttatni. Sőt csakis az igy létrejött béke folytán fog diadalmaskodni az isteni igazság is ezen a földtekén nagy örömére és boldogitására az egész emberiségnek.

Mi határozottan állitjuk azt, amit évszázadok története is hathatósan bizonyit hogy minden olyan béketervezet, bármilyen forrásból és agyból is eredt légyen, amely Krisztus életelveit nem veszi tekintetbe, hogy pontra fogja vinni ismét a várt békét és a mai háborunál még irtózatosabb katasztrófát fog előidézni. S ha az tényleg bekövetkeznék hogy Jézus helyett továbbra is Marsnak hódolnának a most harcban álló felekkel együtt a világ nemzetei is, ugy abban a harmadik világégésben majd önmagát pusztitja el teljesen az emberiség, hogy a romokon uj élet és uj társadalom épüljön fel.

Akkor aztán tényleg valóra válik ama reménységünk, miszerint a pusztulás helyén felépült uj társadalomban megalakul Jézus béketervezete révén az Isten országa, a THEOKRÁCIA boldog korszaka, ahol egy hatalom fog uralkodni: Isten, a SZERETET hatalma. Mert ám nem szabad felednünk, hogy bármit is tegyen Isten bölcs intézkedése ellen a gyarló ember: "Isten nem csufoltatik meg soha!" Isten és igazi győzelem együtt jár és az Ő szuverén hatalmát gyöngiteni teremtett lény nem képes, mert az változatlan és örök!

Ma azonban az egész világ epekedve sóhajtozza és várva várja, hogy a mostani harcoló felek, lerakva öldöklő fegyvereiket, szembe nézzenek egymással nem a katonai sáncárkokon, erődítményeken és gépfegyvereken keresztül, hanem a zöldposztós tanácskozó asztalokon át, ahol Jézus béketervezete legyen a tanácskozás vezérfonala és az isteni SZERETET a legfőbb tanácsadó.

Vajha itt lenne már az a boldog idő, amidőn onnan felülről, kegyetlen rombolást, vérontást és szenvedést okozó bombák helyett, az egek Urának kegyelmes áldást szállna alá a földre és szeretetben füzve össze az emberi sziveket: a békesség örömdala töltené meg boldogan a lelkeket! Ugy legyen!

Dayton, Ohio, 1940 szeptember hava.

AZARY JÁNOS lelkész.

Konfirmáltak Csoportja, Daisytown, Pa.

A BETHLEN OTTHON MUNKÁLKODÁSÁNAK A HUSZADIK ÉVFORDULÓJA

"Az Urnak jóvolta napjainkban napokat toldott." Azok, akik 1921 julius negyedikén, amikor felszenteltük és megnyitottuk az Amerikai Magyar Református Árvaházat, nagy aggódással s bizonyos kétségekkel tekintettünk a jövendőbe s az Amerikai Magyar Református Egyesületnek ezt a nagyszerü, páratlan alkotását szalmalángszerü vállalkozásnak tekintették, ha még élnek, ime megláthatják, hogy az Ur megsegitette azokat, akik Ő benne vetett erős hittel, nem csüggedő reménységgel vetették kezüket az eke szarvára. Ime husz nehéz esztendő után is nemcsak áll a Móriah hegyén, szeretetintézményünk, hanem évről-évre fejlődve, most már készen van arra, hogy minden jogos igényt kielégitsen.

Hosszu volt az ut! Meg nem értés, kicsinyes indokok sokszor könnyeket fakasztó rosszakarat fellegei lebegtek a munka fölött és akadályokat támasztottak a munkának a megkezdése elé. Azóta is, amióta elkezdődött Isten nagy nevének a dicsőitése ebben a szeretetmunkában, mennyiszer láttuk felcsillanni a kishitüséget, a bizalmatlanságot, az önzést. Isten azonban sok népet, szent nemzetséget választott ki magának ennek a nagy feladatnak a szolgálatára s bizonyossá tette a két évtized alatt, hogy a kik Ő benne biznak, meg nem csalatkoznak. Most, a mikor az Árvaház munkálkodásának a huszadik évfordulóról óhajtunk megemlékezni, arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy az árvaház gondolatának a felvettetése óta ez a harmincöt éves évfordulót jelenti.

1906 október 16-án kezdődőleg ünnepelte meg a Református Egyesület munkálkodásának a tizedik évfordulóját ott, ahol megszerveztetett, **Trentonban,** New Jersey államnak a fővárosában. Az Egyesület közgyülését itt is, mint mindenütt, ünnepélyes, hálaadó istentisztelet vezette be. Ezen az istentiszteleten **Dr. Nánássy Lajos,** akit Isten később arra választott ki, hogy Árvaházuknak és Aggmenházuknak, a **Bethlen Otthonnak** felelősségteljes vezetője legyen, tartotta az alkalmi beszédet. Beszédének az alapigéje volt Jakab apostol levele első részének a 27-ik verse. Ha valaki megnézi a jelzett szentirásbeli helyét, azonnal meg fogja érezni hogy ebben a beszédben sok olyan gondolat volt, amely alaposan előkészitette a közgyülés tagjainak a figyelmét arra, hogy a mikor **Molnár István,** aki akkor az Egyesületnek elnöke volt, megnyitó beszédét elmondotta s az én előadásom is elhangzott az Egyesület tizéves munkálkodásáról, a lelkek készen voltak arra, hogy az ünnepélyes évforduló alkalmából valami nagyobb gondolatnak a megvalósitását tüzzék ki maguk elé. Én azt inditványoztam, hogy Egyesületünk az évforduló emlékezetére tegyen egy olyan alapitványt, amelynek a jövedelméből az akkor **Butlerben, Pa.** munkálkodó **Szent Pál református árvaházban** egy vagy két magyar árva gyermeknek a gondozását biztositani tudnánk. Ezt az inditványt **Dr. Nánássy Lajos** oda módositotta, hogy a felvetett gondolat alapján alapitsa meg az Egyesület az Amerikai Magyar Református Árvaházat s erre az alapra szavazzon meg ezer dollárt.

Természetesen ezzel az inditvánnyal szemben a másikat vissza kellett vonni, igy született meg az a nagy gondolat, amely azt a célt tüzte ki maga elébe, hagy alapittassék meg az Amerikai Magyar Református Árvaház. Egyesületünk ezzel a határozattal koronázza meg tiz éves munkálkodását.

Miután az Árvaház megalapitásának a gondolata az Egyesületé volt, a pénz összegyüjtésének a munkáját is a Vezértestület vezette. **Molnár István** adta ki 1906 karácsony előtt a gyüjtésre való első felhivást. A gyüjtés azonban nagyon nehezen indult meg s az a lelkesedés, amely kezdetben lángra lobbant, hamar elhamvadott. Ennek oka első sorban az ugynevezett south-bendi határozat volt, amely ahoz kötötte az árvaház megalapitását, hogy erre a célra tizezer dollár legyen összegyüjtve. Voltak jóakaratu

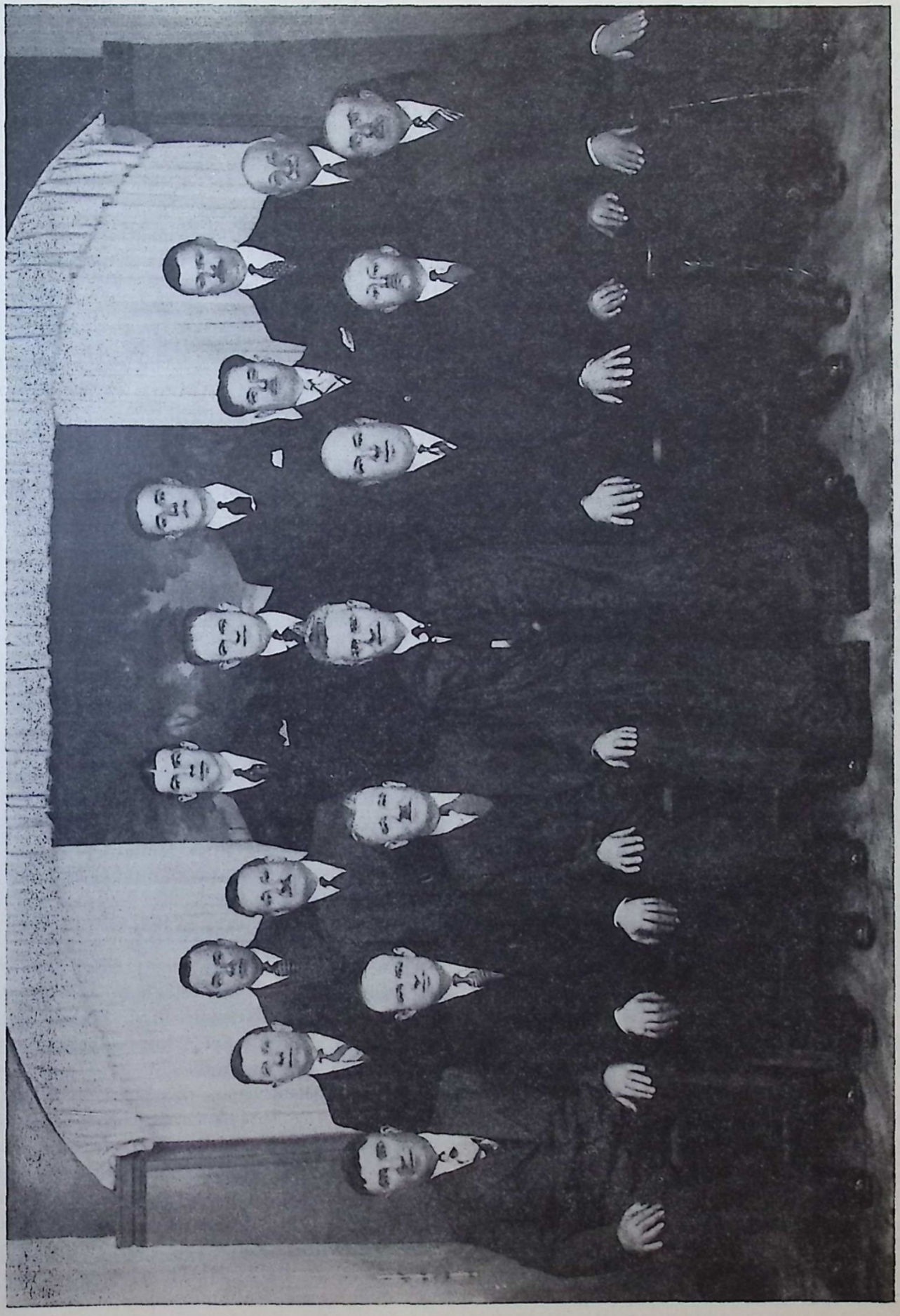

Egyházatanács, New Brunswick, N. J., Somerset St. 1940.

emberek, akik különböző tervek alapján akarták a hanyatlásnak indult gondolatot megvalósitani, illetve a gondolat megvalósitását siettetni, de a szétszakadozott amerika magyar reformátusság inkább törődött a maga kicsiny és sokszor kicsinyes érdekeivel, mint ennek a nagy gondolatnak a megvalósitásával. Igy nem lehetett a célt elérni. Szétszakadozottságunk nagyon sok üdvös gondolatnak megvalósulását akadályozta meg. A Reformáció 400 éves évfordulója valamit segitett. Sokan voltak, akik elismerték, hogy ez alkalmas idő volna arra, hogy az 1906-ban felvetett gondolat valóra váljék. De még mindig messze voltunk a tizezer dollártól. Igy szó sem lehetett arról, hogy a tervnek a megvalósitása komolyabb formát öltsön.

Azonban végre sok kérelem, tervezgetés után sikerült megtalálnunk a nagy feladat gyakorlati megvalósitásának a kulcsát. Egyesületünk 1919-ben **Buffaloban** tartotta közgyülését. Ez a közgyülés elfogadta azt az inditványomat, hogy **az Árvaház minél előbb való megalapitására és aztán a fenntartására minden egyes egyesületi tag havonként öt centet fizessen be az egyesületi pénztárba havi illetékeivel együtt.** Nemcsak a közgyülés alkotó tagjai, hanem az Egyesületnek az össztagsága megnyugvással fogadta ezt a komoly határozatot, amely első sorban azt tette lehetővé, hogy a south bendi határozat által megjelölt összeg együtt volt, másodsorban pedig azt, hogy igy már lehetett arról beszélni, hogy 15 év után a nagy gondolatnak gyakorlati megvalósitására is sor kerüljön. 1920 őszén már komoly lépéseket tehetett a Vezértestület arra, hogy az Árvaházat megalapitsa.

Alig lettek ismeretesekké a tervek, azonnal sokkal nagyobb lelkesedéssel indult meg a gyüjtésnek a munkája, mint bármikor az előtt. Igy vált lehetővé az, hogy a Református Nagygyülés, amelyet 1921 január havában Pittsburghban tartott az amerikai magyar reformátusság, már komolyan foglalkozhatott azzal a tervvel, hogy **Ligonierban,** (Pa.) a Moriah hegyén vásárolja meg Egyesületünk azt a nagy épületet, amelyben az árvaházi munka immár huszadik esztendőben van folyamatban.

Az Árvaház felszentelése 1921 julius 4-én volt. Ezen az ünnepélyen a nagy vidék magyarsága nagyon szép számban jelent meg. Hogy mennyien voltak jelen, azt nehéz volna megállapitani, de hogy sokan voltak, azt abból lehet következtetni, hogy az adományok összege $1700.00 volt. Az Árvaház ezzel a felszentelési ünnepéllyel kezdette meg munkálkodását.

Mihelyt megnyilt az intézet, azonnal jöttek a gyermekek. Első volt a három Farkas testvér Clevelandból. Farkas Margit Farkas Sándor, Farkas György. Aztán jöttek folytonosan. Mindig többen és többen. Volt idő, amikor száz gyermek is otthont talált az Árvaházban. A husz év lefolyása alatt hosszabb vagy rövidebb ideig 378 gyermek nyert gondozást az Árvaházban. Azok akik kikerültek az Árvaházból, különböző életpályákon helyezkedtek el. Növendékeink közül kettő lelkész lett, kettő diakonissza egy pedig kitartással és szorgalommal most készül az ügyvédi pályára.

A gyermekek közül, az Istennek legyen hála, az Intézetben csak egy gyermek halt meg.

Árvaházunk müködésének a kezdete óta nagy sulyt helyezett arra, hogy a nyári szünidőben magyar iskolát tartson olyan gyermekek számára, akik vidékről vakációra jöttek be. Azoknak a gyermekeknek a száma, akik itt nyertek magyar tanitást, legalább is 350-re tehető. Jól eső érzéssel állapitjuk meg hogy sokan, amikor már férfiakká és asszonyokká lettek, hálásan emlékeznek meg az Intézetről.

AZ AGGMENHÁZ.

1923-ban, amikor Egyesületünk az első gyülését tartotta az Árvaházban, a közgyülés a tagok által fizetendő havi dijak összegét tiz centre emelte fel s kimondotta, hogy megszervezi az Aggmenházat is. Hogy azt a célt megvalósithassa, megbizta a Vezértestületet és az Intéző Bizottságot, hogy a szomszédos 98 akernyi területü farmot teljes felszerelésével együtt vásárolja meg. Az volt a cél, hogy a farmon levő házakban megkezdi az Intézet az aggok gondozását. A jól kijavitott épületeket 1924 julius 4-én ilyen céllal szentelte fel az a nagy közönség, amely ezen az ünnepélyen részt vett

Jöttek is egy páran öreg emberek, öreg asszonyok, de az aggok gondozása hosszu időn keresztül csak kisérletezés volt. Olyan sokan voltak a gyermekek, hogy a farmi épületekben is gyermekeket kellett elhelyezni s volt idő rá, hogy a nagyobb fiuk laktak ezekben az épületekben.

Az aggok rendszeresebb gondozása akkor kezdődött amikor 1931-ben **Dr. Nánássy Lajos** lett az árvaatya s engem a közgyülés ennek a munkának a vezetésével bizott meg. Ekkor a különböző helyeken lakó testvéreket leköltöztettük a farmon levő épületekbe. Sajnos, hogy nem tudtunk itt mindenkinek szállást adni s igy még ma is szétszórtan élnek azok, akiknek együtt kellene élniök s közösen hordozniok az életnek a terheit.

1923-tól kezdve 1940 október elsőig 61 testvérünk és testvérnőnk keresett és talált itt meleg otthont és testvéries gondozást. Mi tudjuk a legjobban, hogy azok között a viszonyok között, amelyben vagyunk, nem tudunk minden igényt kielégietni, mindazt a kényelmet megadni, amire azoknak, akik ide jöttek az életnek az estéjén, szükségük volna. Ez az oka annak, hogy Intézetünknek, amely közben **Bethlen Otthonnak** neveztetett el, a vezetősége már régen foglalkozik ezeknek a kérdéseknek minden igényt kielégitő megoldásával. Intéző Bizottságunk, Igazgató Tanácsunk és Egyesületünknek a közgyülése belátta, hogy ezt a kérdést meg kell oldani. Először arra gondolt, hogy uj aggmenházat épit, de később az a gondolat lett az uralkodóvá, hogy az árvaházat le kell költöztetni a városba, hol a gyermekek gondozása és mindenek felett a nevelése, iskoláztatása megfelelőbben eszközölhető. Ha ez a terv megvalósul, ugy a felszabadult nagy épületet az aggmenház céljaira használja fel. Miután sikerült a városban egy alkalmas épületet jutányos áron megvásárolni, reméljük, hogy az Aggmenház kérdése is megfelelő, kedvező megoldást fog nyerni.

Az Aggmenházban 1940 október 1-én 27 testvérünkről viselünk gondot.

Az Aggmenház megnyitásától kezdve 19 testvérünk fejezte be itten az életét. Eltávozott testvéreinknek emléke az Aggmenház történetében mindig élni fog. Aggmenházunkból 15-en távoztak el, leginkább azért, mert nem tudták megszokni az intézeti rendszeres életet. Ha az átköltözésre vonatkozó tervek megvalósulnak, ugy 40-45 testvérünknek tud helyet adni a Bethlen Otthonnak az Aggmenháza.

Gazdálkodásunk.

1923 őszétől kezdve Intézetünk nagyméretü gazdálkodást folytat. Annak a közgyülésnek a határozata szerint amely ekkor tartatott, Egyesületünk megvásárolta az ugynevezett Melville féle farmot, amely az Árvaház területével szomszédos birtok volt. Ez a farm 98 akernyi terület s ehez hozzájárultak még azok a házhelyek, amelyek már az Árvaház birtokát képezték. Később kiegészittetett a Mellvile féle birtok a Mitchell féle 7 akernyi területtel, amely azelőtt beleszögelett a megvásárolt birtokba. 1935-ben határozta el az Egyesület, hogy megvásárolja a Menoher féle 80 akernyi területet, a szénbányával együtt. Igy az árvaház birtoka 180 akernyi terület, amelyen egy szén és mészkő bánya is van.

A farmon egészen intenziv gazdálkodás folyik, mechanizált erővel. Ma már minden farmi gépezet a traktorokhoz van alkalmazva. A szállitás pedig a trucKon történik.

Ennek a belterjes gazdálkodásnak köszönhető, hogy az Intézet tejet, tojást, hust, baromfit, zöldségféléket és tésztának való lisztet nem vásárol. Ez pedig nagy szó ott, ahol átlag 90 egyénnek a napi ellátásáról van szó. Sokszor van az Intézet abban a helyzetben, hogy a termés fölösleget el is árusithatja. Az Intézetben levő három konyha részére csakis a szigoruan "grocery" árukat kell vásárolni.

Bányánk nemcsak az Intézet részére szükséges szenet termeli ki, hanem a téli időben az eladott szén szép jövedelmet is hoz.

Ennek a cikknek a keretében nincsen arra helyünk, hogy a gazdálkodás számadatait közöljük. Azok, akik figyelemmel kisérik az ide vonatkozó jelentéseket, tudják, hogy a depressziós időkben csak ugy lehetett intézetünket deficit nélkül vezetni, hogy a megfelelő takarékoskodás mellett nem kellett nagy összegeket kiadni a konyhára.

Ujabban gyümölcs termeléssel, málna, földi eper tenyésztéssel is foglalkozik az Intézet. A földi eper már szép jövedelmet is hoz. Az elmult év folyamán néhány ezer csemetét és diófát ültettek el a Menoher farmon. Idő multával ez is jó befektetés lesz. Tehenészetünk, sertéstenyésztésünk, tyukászatunk elsőrendünek mondható. A juhtenyésztés fejlesztésének a lehetőségei most vannak tárgyalás alatt s az Intéző Bizottság mindent megtesz arra, hogy a gazdálkodásnak ezt az ágát is kellőképpen kifejlessze.

Templomunk.

Intézetünk épületei között egyik legkisebb, de még is a legértékesebb a templomunk. Templomunk 1928-ban épült fel, s Hálaadás napján szenteltetett fel. Több mint hét esztendőn keresztül az ugynevezett "nagy teremben" tartottuk az istentiszteleteket. Urvacsoraosztások alkalmával pedig kimentünk Traugerbe, Pa., ahol még ebben az időben sokan laktak a mi testvéreink közül. Az itten lakó testvérek nagy örvendezéssel nevezték magukat "árvaházi gyülekezetnek." Ennek tettekben is sokszor adtak kifejezést.

1927-ben egy három tagból álló női bizotság keresett fel. Elmondták, hogy ők hárman és még másik két egyén, egyedüli tagjai annak az előbbi német eredetü gyülekezetnek, amely ezen a vidéken a 'Church of Widerness" néven volt ismeretes. Elmondották, hogy van nekik egy templomépületük, amelyet már nagyon régen nem használnak. Ők ezt a templomot az Árvaháznak adják ajándékba ugy, hogy a felhasználható anyagból épitsük fel az árvaházi templomot. Az Intéző Bizottság megnézte az épületet s az ajánlatot elfogadhatónak tartotta s miután a Westmoreland Classistól is megnyertük az engedélyt, a templomépületet lebontottuk s az anyagot elhordattuk. Ennek az anyagnak a felhasználásával épült fel a templom és Intézetünknek a két iskola terme. Templomunk belső berendezése is ebből a templomból való. Uj benne az Urasztala, a szószék. A templom és a két iskola felépitése 5704 dollárba került. Ez volt az Intézetnek egyik legjobb befektetése.

Hiszem és vallom, hogy a gyermekekkel és ifjakkal a templomot csak ugy lehet megkedveltetni, ha bevisszük őket a templomba. Itt érezzük meg a legjobban, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek igéjével is.

Gyermekeinket itt tápláljuk az életnek kenyerével.

Elaggott testvéreinket itt vezetgetjük az élet vizének a forrásához.

A reánk bizottakat fel akarjuk öltöztetni az igazságnak a mellvasába. Lábaikat felakarjuk sarulni a békességnek evangyéliumával. Fel akarjuk velük vétetni a hitnek a paizsát és az idvességnek a sisakját. Itt akarjuk nekik odaadni azokat a kincseket, amelyeket a rozsda és a moly meg nem emésztenek, a lopók ki nem ásnak és el nem lopnak.

Ebben a templomban helyezzük el azokat a zászlókat, amelyek elmult magyar dicsőségről segiteni akaró szeretetről beszélnek!

Azokról akik ezt a templomépitést adományaikkal előmozditották, munkálkodásukkal elősegitették, mindig hálával emlékezik meg a Bethlen Otthon.

AZ UJ ÁRVAHÁZI ÉPÜLET MEGVÁSÁRLÁSA.

Az életben nincsen megállapodás. A megállás: halál. Egy intézetnek az életében sincs megállapodás. Az Intézet életének folynia kell, mint csendes pataknak. Minél magasabbra ivel az élete: munkája annál kedvesebb lesz Isten és emberek előtt.

Intézetünk Intéző Bizottsága, Igazgató Tanácsa és az Egyesület vezértestülete mindig tisztába volt azzal a nagy elhivatással, amelyet az amerikai magyar Református Árvaház és Aggmenháznak, a Bethlen Otthonnak a megalapitásával és vezetésével Isten reá bizott. Minden tényező, amely a Bethlen Otthon ügyével törődik, régóta foglalkozott már azzal, hogy az Intézet nagyobb keretek között ugyan, de a régi célnak a megvalósitásával igyekezzék eleget tenni annak a kötelességnek, amelyet az Intézet megalapitásával magára vállalt.

Hogy a Bethlen Otthon mind a két feladatát teljesithesse, főként a gyermekeknek a szempontjából a legcélszerübbnek, a

legmegfelelőbbnek látszott az, hogy a gyermekek költözzenek le a városba. A városban egy nagyon szép, jól megépitett alkalmas épület volt eladó. Ezt az épületet az 1939-ben tartott Igazgató Tanács alkalmasnak találta az uj árvaház céljaira s megbizta az Intéző Bizottságot, hogy az épület megvásárlására tegye meg a szükséges lépéseket. Az Intéző Bizottság, miután az épületet szakértővel is megvizsgáltatta, ajánlotta a Vezértestületnek az ugynevezett **Brownfield háznak** a megvásárlását. Miután ezt a tervet a Vezértestület, majd az 1939-ben tartott egyesületi Közgyülés árvaházi bizottsága is ajánlotta, az Egyesület Közgyülése kimondotta a háznak a megvásárlását. Alig vásárolta meg a Vezértestület aházat, a városi tanács egy "Housing Ordinance"-ot hozott, amely mindez ideig meggátolta azt a tervet, amely a megvásárolt épület kitoldására, megnagyobbitására vonatkozott. Az árvaatya, az Intéző Bizottság minden lehetőt megpróbált, hogy a városi tanácsot kétségtelenül alkotmányellenes és rosszakaratu határozatának a megváltoztatására birja: de nem sikerült. Igy az Intéző Bizottság kénytelen volt bíróság elé terelni az ügyet. A bíróság már két izben tartott kihallgatást s ha a jelek nem csalnak, ugy kedvező döntésre van kilátása a Bethlen Otthonnak.

Ennek az ügynek a rosszakaratu kezelé egyszerüen érthetetlen. A város előljáróságának a legjobban kellene tudnia, hogy Ligoniert az Árvaház helyezte a térképre s annak más városba való áttelepitése nagy anyagi vesztesége okozhatna a városnak. Bizunk Istenben, aki diadalmat ad nekünk Jézus Krisztus által.

Bizonyságot tevő segitő szeretet.

Ebben a rövid ismertetésben és visszaemlékezésben természetesen nem adhatok részletes számadást. Majd eljön az idő arra is, hogy az utolsó tiz esztendő munkájáról is olyan mindenre kiterjedő számadást adunk, mint az első tiz esztendőről. De a végösszegnek a közlése is bizonyságot tesz amellett, hogy az amerikai magyarság, különösen pedig a református magyarság befogadta szivébe az Árvaházat és Aggmenházat. Bizonyságot tesz amellett is, hogy a mi népünk hitének vannak jócselekedetei.

A számadások szerint 1940 október elsőig a Bethlen Otthonnak a bevétele 653 ezer 303 dollár és 34 cent volt. A kiadása pedig 652 ezer 448 dollár és 40 cent. Igy a maradvány az általános alapon: $854.94.

A bevételekhez az Egyesület mintegy 110 ezer dollárral járult hozzá. Ha ezt az összeget levonjuk is a bevételből, akkor is félmillió dollárnál többet adott a mi aranyszivü népünk ennek az intézetnek a megalapitására, fenntartására, fejlesztésére. A Bethlen Otthon az Egyesületnek az 1939-ik év végén 82,479 dollárral tartozott. Ez a tartozás amortizációs kölcsön gyanánt kezeltetik és az évi járadékot havi összegben fizeti a Bethlen Otthon.

A Bethlen Otthonnak a vagyonmérlege 1939 végén a következő:

Összes vagyon	$144,199.15
Összes teher	82,479.54
Tiszta vagyon	$ 61,719.61

Ebben benne van az "Épitkezési Alapra" begyült összeg is.

Az Intézetntek nem vagyonszerzés volt a célja. Azt az anyagi segitséget, amelyet a jószivü emberek adtak össze: arra használta fel, hogy eredeti rendeltetését belötse. Ez által lett olyan erkölcsi tőkének a birtokosává, mely értékesebb minden vagyonnál.

A Bethlen Otthonnak erkölcsi értéke első sorban az, hogy testvéreinknek jó nagyrészét ránevelte arra, hogy vallásos életét ne csak a templomoknak a falai között élje ki, hanem ki tudjon menni a jerichoi utra is és itt meglássa az árvákat, elhagyatottakat s készen legyen arra, hogy bevigye őket a vendégfogadó házba.

Másodsorban az a nagy erkölcsi értéke, hogy eszközévét lett Isten akarata szerint annak a nagy célnak, hogy az Amerikai Magyar Református Egyesületnek tagjává legyen minden amerikai magyar református.

Harmadsorban eszköze lett szintén Isten akarata szerint az amerikai magyar reformátusság együttmunkálkodásának. Itt nem nézi senki, hogy ki a Pálé, ki az Apollosé.

Mindnyájan egyek vagyunk Jézus Krisztusban.

Az Amerikai Magyar Református Egyesület boldog, hogy az Intézet megalapitása s fejlesztése által eleget tett Isten parancsolatának!

Boldog az amerikai magyar reformátusság is, mert mindig készen van arra, hogy az Intézet fenntartásának a nagy feladatát elhordozza. Áldozatkész szivvel áll Isten akaratának szolgálatában.

Atyámfiai! A mi örömünk is bőséges, mert bizonyság vagyok rá, "hogy sokan erejük szerint, sőt erejükön felül is adakoznak, sokan törekednek arra, hogy a szentek iránt való jótéteményben osztályosak legyenek." (II. Kor. 8:1-4.)

"Aki bőven vet: bőven is arat! Az Isten hatalmas arra, hogy reátok árassza minden kegyelmét, hogy mindenben mindenkor teljes elégségetek levén, minden jótéteményre bőségben legyetek.

Meg van irva: Szórt, adott a szegényeknek: az Ő igazsága örökké megmarad.

Aki magot ad a magvetőnek és kenyeret eleségül: ád és megsokasitja a ti vetéseiteket is, megnöveli a ti igazságotoknak a gyümölcseit, hogy mindenben meggazdagodjatok a teljes jószivüségre, mely általunk hálát gerjeszt Isten iránt, mert e tisztnek a szolgálata nemcsak a szentek szükségét elégiti ki, hanem sok hálaadással bőséges Isten előtt, amennyiben e szolgálatnak próbája által dicsőitik az Isten nevét azért, mert ti engedelmesek vagytok Krisztus evangyéliumához s mindenki iránt jószivü adakozók." (II. Kor. 9:6-14.)

Kalassay Sándor.

Lelkészlakás, Woodbridge, N. J.

TESTVÉRISÉG FRATERNITY

OFFICIAL ORGAN OF THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA

Az Amerikai Magyar Református Egyesület az életbiztositáson, betegsegélyen, árva- és öreg-gondozás, sport és tanulmányi segélyek nyujtása és rendszeresitett magyarországi zarándoklatok rendezésén felül diszes kiállitásu folyóiratot is ad tagjainak.

Ez a folyóirat, a "Testvériség" nem csupán a hivatalos jelentéseket közli ugy, hogy a tagság havonta teljes beletekintést nyerhet egyesületének ügyeibe s igy annak rendjét saját maga is ellenőrizheti, de e mellett neves irók és költők cikkeit is közölve rendkivül értékes anyagot ad ugy az első, mint az uj nemzedékbeli magyarságnak.

Első volt a "Testvériség" abban, hogy szépirodalmi müvek két nyelvü (angol és magyar) közlését vezette be. 1941-ben pedig Kossuth Lajos amerikai utjának eredeti költői termékeit közli folytatásokban.

A "Testvériség"-et a Református Egyesület tagjai dijmentesen kapják, évi $2.00 előfizetési dij ellenében azonban megrendelhetik azok is, akik valami oknál fogva Egyesületünknek tagjai nem lehetnek. Kivánatra készséggel küldünk mutatványszámot.

BORSY-KEREKES GYÖRGY
a "Testvériség" felelős szerkesztője

Kossuth Building 1726 Pennsylvania Ave., N. W.
WASHINGTON, D. C.

KÁROLI GÁSPÁR

(A bibliafordító halálának 400. évfordulóján.)

Istenes vénember tisztességadással
Gyuljon ma nevének emlékére fáklya
Áll-e még a templom, ahol hajdanában
Az Evangéljomot hiven prédikálta?

Áll, még áll a templom, sok vihart kiállott
Lábnyomát keresve lépünk csarnokába.
S áll emitt a szobra, hüs akácok árnyán
És szelid szemekkel néz az uj világra.

Ifjuság tüzével áll a csatasorba,
Bár a harcok utját nem kivánta lelke:
A magányt szerette s minden gondolatja
Szép magyar jövendőnek hajnalát lehelte.

Szép magyar jövőnknek, hej de sokszor éjbe
Éjszakába hajlott fényes napvilága!
Hullámok ragadták ostromolt hajóját
S villámok cikkáztak gyönge árbocára.

Hánynak volt, erősnek, csak magára gondja!
Nem törődve semmit hittel és hazával.
Jó Károli Gáspár, de te mindkettőért
Mindent odaadtál Krisztus igazával.

Se szeri, se száma: verejték hullása
Drága hasznai hol megnyilatkozának,
S aki annyi jót tett, jót aratni nem tud
Nyugodalmas otthont nem talál magának.

És ki orvosául jött a betegeknek
S fénylő lelke kincsét osztogatja széjjel:
Mint kifosztott koldus, sirja szélén állva,
Tengi életét már panaszos kenyérrel.

Mégse csügged, mégse, rójja a betüket,
S — áldják érte váltig mennyei Atyánkat —
Ránk testálja végül drága örökségül
Szép magyar nyelvünkön zengő Bibliánkat.

Azt a könyvet, amit olvasunk azóta
S mig világ világ lesz: Könyvek Könyve
lészen.
Az Élet Vizét a szomjazó magyarnak
S benne a hitünket, ő adta egészen.

Ó- és Ujszövetség mézzel ömlik benne
Kóstolóját szines lepke szárnya hozza,
Feljött hajnalát a megnyilt égi tájnak
Harmatos virággal nyelvünk illatozza.

Mintha a mennyország itt volna szivünkben!
Titkait a játszó gyermek is megérti;
És azóta nézünk fölfelé, mióta
Magyarul halljuk a jó Istent beszélni.

Mennyi könnye pergett, mennyi vére csorgott
A magyarnak annyi gyötrő századokban!
Harcban, bujdosásban, vérpadon s a gályán
Véle vigaszul a Bibliája ott van.

Olvasd hü magyar nép, mert ez a te könyved.
Szomju szivvel olvasd öreg Bibliádat.
Igy becsülöd feljebb annyi nagyjaink közt
S hálás teli szived Károlinkra árad.

Baja Mihály.

Dr. Ujlaki Ferencné
Toledo, O.

MEGBOCSÁTÁS

Megbocsátani, elnézni embertársaink sértését, rosszindulatát — nem könnyü dolog. De amilyen nehéz, amilyen fájós, épen olyan szép és nemes. Azt a puha lelki nyugalmat, békés csendet, simitó érzést, melyet keblünk érez, tapasztal, miután képesek voltunk annyi ellenálló lelkierőt összegyüjteni magunkban, hogy ne toroljuk, ne bosszuljuk meg az ellenünk elkövetett gonoszt — a világ összes kincséért sem adnók oda. Boldog ember az, akinek ilyen kincsei vannak!

Gyakran hallottam már ilyen kijelentéseket alaposan és nyomatékosan hangsulyozva. "Nem köszönök neki s nem is fogadom az ő köszöntését sem, mert csunyán elbánt velem... Nem bocsátok meg neki, mert ártatlanul megsértett... Amig élek, többet jóba nem leszek vele..." Ugy-e, szelid olvasó, te is hallottál már ilyen vagy ehez hasonló kifejezéseket? Nos, mi a te véleményed, mit gondolsz te, melyik fél a nagyobb bünös, melyiknek van égetőbb szüksége a megbocsátásra?

Nekünk magyaroknak van egy sajnálatos rut szokásunk még pedig az, hogy nagyon ritkán látjuk be hibáinkat és kérünk bocsánatot, vagy vagyunk hajlandók megbocsátani. Csökönyösen kitartunk, hajlithatatlanok s törhetetlenek leszünk, nem engedünk semmi áron sem a mi "igazunkból." S ha véletlenül valóban igazunk van, nincs Istennek az az embere, aki képes volna beláttatni velünk, hogy az okosabb enged, vagy hogy kivetkőztessen bennünket nyakas konokságunkból. Ha pedig egyáltalán nincs igazunk és magunk is beismerjük lelkiismeretünk előtt ezt, akkor még annál inkább, még azért sem hátrálunk egy tapodtat sem... Olyankor már csak az érzékeny hiuságunknak vagy hegyes büszkeségünknek esetleges megsértése, megaláztatása tart vissza bennünket a jellemies, a férfias dologtól: a bocsánatkéréstől vagy a bocsánatadástól. Szinte láthatóan s érezhetően ránkránk mosolyog olyankor a mi szunnyadó lelkiismeretünk és mintha szelid, sajnáló hangon megszólalna: Óh te balgatag ember!

Ugy a családi, mint a nemzeti és nemzetközi élet békéjét mindig a megbocsátás teremtette meg és biztositotta. Ugyszintén, minden ronda civakodásnak, heves összeszólalkozásnak s véres háborunak pedig a megnem-bocsátás volt az okozója. Verekedni csakis ketten vagy többen szoktak. Még egyet magában sohasem láttunk harcolni — s még veszegedni sem. Ha pedig az egyik fél nem rótta fel a gonoszt, nem gerjedt haragra s ha mindent elfedezett, eltürt, mondom, ha azonnal és állandóan megbocsátott: a másik, ha akármennyire is akart volna, nem volt képes verekedni, — mert nem volt kivel.

A kicsiny, alacsony szinvonalon álló ember senkinek sem bocsát meg, akár kérnek tőle bocsánatot, akár nem. Az átlagos, a közönséges ember már valamennyivel magasabb fokon foglal állást. Ő kész megbocsátani, de csak annak, aki neki is, és pedig még először, megbocsát. A nagy, gerinces, jellemes ember pedig megbocsát mindenkinek és mindig. Ő megforditja a másik arcát s megteszi a másik mérföldes utat is, ha megkivántatik. Nevezzük, csufoljuk bár gyávának, bátortalannak, ő nem fizeti vissza a rosszat rosszal, hanem még a szomoru, kinos keresztről, a rája dobált kemény, éles kövek alul is falhangzik nemes, nagy lelkének istenes fohásza: "Atyám, bocsáss meg..."

Tévedni emberi, de megbocsátani isteni dolog — mondja Széchenyi. És igaza is van. A latinok is már régen megállapitották, hogy az emberek tévedni szoktak. Mindnyájan követhetünk és követünk is hibát. Azonban az, aki gyökeresen megbocsát, aki elfelejti a bántást — isteni eredetének, istenességének drága aranyait fényesiti, ragyogtatja. Ő előtte a megbocsátás nem kényszerü kötelesség, hanem páratlan, szent jog, melyet minél gyakrabban gyakorol, élvez, annál közelebb jut hivatásának méltóságához és annál hamarabb formálódik át, nő meg Isten szeretett gyermekévé.

Nagy Ferenc.

Üdvözlet
VARGO COAL COMPANY
VARGA GYULA, tulajdonos
Szénraktár: 2301 CONSAUL St., TOLEDO, O.
Phone: Taylor 3596

EGYHÁZI ÉS EGYLETI JUBILEUMOK

"Vesd az igét, ezt a jó magot,
Ahogy a Jézus rá példát adott!
Reggel korán, vagy ha jő az est,
A magot hittel, reménnyel vesd...!
Óh, de lesz-e aratás?
Nappal vagy éjjel vesd bár a magot
Nagy legyen vagy kicsiny feladatod,
Ne lássék bár meg itt lenn a hatás:
Biztosan lesz aratás!"

Ime itt az aratás! Azok az egyházi jubileumok, amelyeket részint a mult évben, részint a vége felé közeledő, most folyó esztendőben ünnepelt az amerikai magyar reformátusság, beszélő bizonyságok amellett, hogy azoknak a részére, akik az Isten országának az érdekében munkálkodnak: van aratás!

Ha azokat a jubileumi emlékkönyveket nézzük, amelyeket a lefolyt jubileumokról adtak ki az ünneplő egyházak, meg kell állapitanunk azt a tényt, hogy tényleg éjjel és nappal kellett vetni a magot s mindenkinek meg kellett éreznie, hogy nagy vagy kicsiny volt a feladata, minden feladatot, minden megbizatást ugy kellett elvégeznie, hogy az aratás idejét készitse elő. Legyen hála Istennek, aki a Szentélek erejével megihlette a mi népünket nemcsak az ugarnak a feltörése alkalmával, hanem azokon a hosszu esztendőkön keresztül is, amelyek alatt az elvetett mag megtermette a maga bőséges gyümölcseit.

A BRIDGEPORTI ELSŐ EGYHÁZ NEGYVENÖT ÉVES JUBILEUMA

A Bridgeporti Első Magyar Református Egyház 1939 november 26-án ünnepelte meg munkálkodásának a 45-ik évfordulóját. Bridgeportban, Connecticut államnak ebben a legnagyobb gyár városában, korán kezdtek a magyar bevándorlók megtelepedni. A város közel van New Yorkhoz s igy nem csoda, ha már a mult század nyolcvanas éveiben is voltak ebben a városban magyarok. Ezek között is voltak olyan testvérek, akik az idegen viszonyok között is megőrizték hitüket s a magyar reformátusok, bizonyosan a clevelandi első egyház megalapitásának a hatása alatt, egyházi téren is szervezkedni kezdettek s 1893 április 23-án megalapitották " A Bridgeporti Templom Egyletet." Ez a templom egylet tagjai számára előbb magán házaknál tartott istentiszteleteket. Mikor azonban **Dókus Gábor,** a south norwalki lelkész nagyszerü szervezési munkát fejtett ki South Norwalkon, a bridgeporti testvérek, **Brunner Gáspárnak** a német református egyház lelkészének a ta-

Ifj. Nagy Emil lelkész

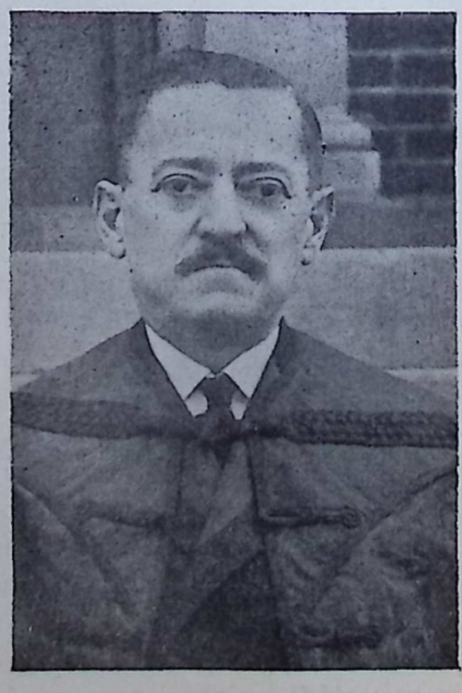

Ludman Sándor lelkész

Bridgeport, Conn.

nácsára, őt hivták meg az egyház megszervezésére, 1894 november 25-ikére. Az egyházszervezést végre is hajtották. Megválasztották az egyháztanácsot, amelynek a vezetése alatt már 1894 december 7-én kimondották, hogy kérést intéznek a Reformed Church in the U. S. belmissziói bizottságához, amelyben azt kérik, hogyha egyelőre mint a south norwalki egyház társegyháza működnek is, a legközelebbi alkalommal anyaegyházzá szerveztessenek. A munka a buzgó egyháztanács vezetése alatt nagyon szép fejlődést vett. 1895 szeptember 7-ikén megvásárolják a templom telket. 1896 szeptember 29-én a már önálló egyházzá lett gyülekezet **Kalassay Sándort** hivja meg lelkésznek, aki a meghivást elfogadván Bridgeportba költözött s ott az első templomnak és lelkészlakásnak az épitését levezette s a gyülekezet áldozatkészségének a bizonysága gyanánt azt a templomhelyet is megvásárolta, ahol a gyülekezetnek második, nagyszerüen megépitett temploma épült fel. Kalassay Sándor 1903 október elsőig maradt a gyülekezetben, amikor Pittsburghba tette át müködésének a központját az ottani gyülekezetnek a meghivására.

1903 november 3-ikán **Komjáthy Ernőt** hivta meg a gyülekezet a megüresedett lelkészi állás betöltésére. Ő alig egy esztendeig volt a gyülekezet lelkipásztora, mert az ugynevezett csatlakozási mozgalom miatt lemondott lelkészi állásáról s azzal a csoporttal, amely vele kivált a gyülekezetből, uj egyházközséget szervezett **Bridgeporti és Vidéki Egyház** név alatt.

A gyülekezet már ekkor hivta **Ludman Sándort** lelkészül, de ő, tekintettel arra, hogy Lorainban az épitkezés még nem volt befejezve, nem fogadta el a meghivást. A zavaros egyházi helyzetben **Harsányi István** toledoi lelkész lett a gyülekezetnek a lelkipásztora, aki 1904 december 18-án választatott meg. Harsányi István nem elégedett meg a gyülekezet külső épitésével, a nagyszerü templomnak a felépitésével, hanem

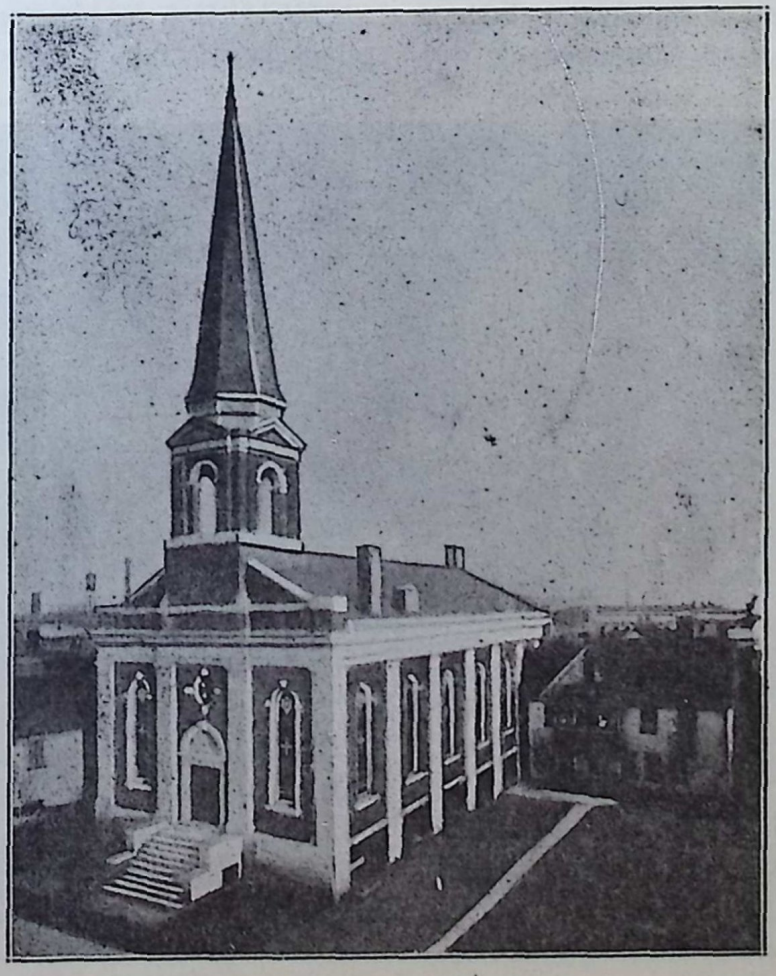

Az Első Református Egyház temploma Bridgeport, Conn.

minden gondját arra forditotta, hogy a gyülekezetnek a belső élete erősittessék meg. A hatalmas arányokat öltött bevándorlás következtében erre anyag is volt s mikor 1910 február 11-én magához hivta az Ur hüségesen forgolódó szolgáját, egy lélekben erős, a nagy terhek viselésére is kész gyülekezet állott meg koporsója mellett és siratta meg azt, aki magát adta a gyülekezetnek a boldogulásáért.

Ekkor ismét **Ludman Sándort** hivta meg a gyülekezet. Ő a meghivást elfogadta. Az ő hosszu időre terjedő munkálkodása bizonyság a mellett, hogy a gyülekezetnek és a lelkésznek harmonikus együttmunkálkodása az alapja ugy a belső, mint a külső fejlődésnek. Lelkészi szolgálatában két alkalommal is állott be rövidebb és hosszabb ideig tartó megszakitás, de ezek az időközök nem igen birnak hatással arra, hogy megcáfolják állitásunkat. 1915 január havában különösen a miatt, hogy East Chicagoban egy erős párt fejlődött ki, amely a hazai egyházzal kereste a kapcsolatot, Ludman Sándor visszament East Chicagoba, de csak husz hónapig volt East Chicagoban, mert 1916 november elején visszahivta a gyülekezet, amelynek lelkésze, **Laky Zsigmond,** New Brunswickra ment át lelkésznek. Később 1926-28 között, amikor igen nagy beteg volt a lelkész, szintén lemondott állásáról s **Urbán József** volt a gyülekezet lelkésze, aki mikor Ludman Sándor Isten segedelme folytán felgyógyult, lemondott a testben és lélekben megerősödött volt lelkésznek a javára. Azóta, 1928-tól kezdve lelkészben semmi változás nem történt. Müködtek mellette segéd-lelkészek, Várkonyi Miklós, akinek a "hazája" Bridgeport. 1937-ben **Ifj. Nagy Emil** lett, mint társlelkész, Ludman Sándornak a munkatársa.

Ludman Sándor munkálkodása valóban eredményes munkálkodás volt. Azok között a viharok között, amelyek az egyházi életben dultak, alkotási bizonyságtevők s az a gyülekezeti élet, amely itten kifejlődött rányomta a maga bélyegét más gyülekezetekre is. Az elvetett kicsiny mustármag, ime terebélyes fává növekedett. Ha a gyülekezetből rajok váltak is ki: az anyaegyház

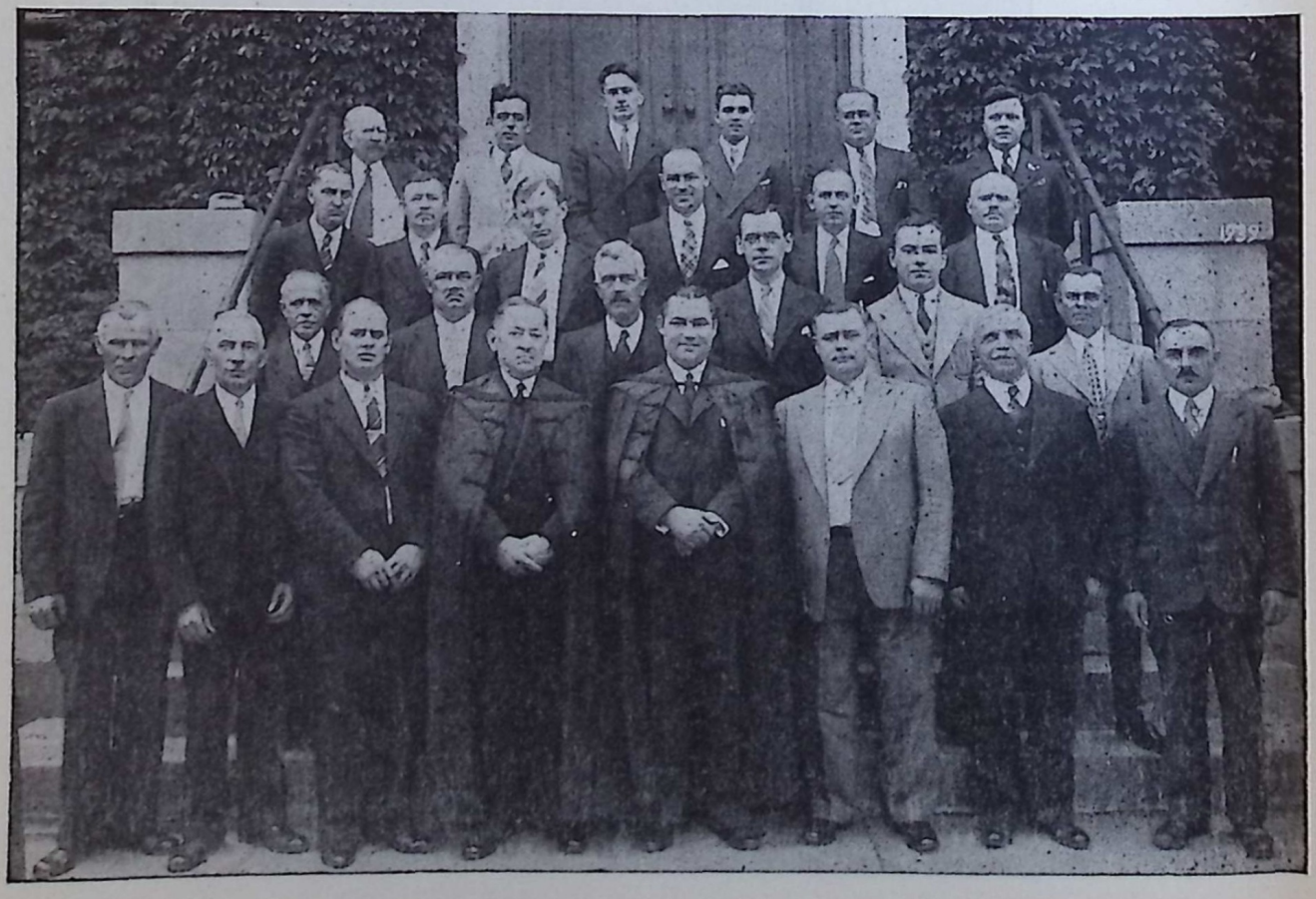

A bridgeporti, Conn. Első Ref. Egyház presbiteriuma, 1939.

nem vesztette el erejét s ma is egyike legnagyobb magyar gyülekezeteinknek.

Most, hogy megértette az idők szellemét s a magyar istentiszteletek mellett angol nyelvü istentiszteleteket is tart: bizonyos, hogy erejét nem veszíti el, hanem gyarapodni és erősödni fog, mert az atyák hitének a fénye belevilágit a mostani és az elkövetkezendő korok ifjuságának a lelkébe és olyan áldozatok meghozatalára kényszeriti őket, aminőt az elődök hoztak az anyaszentegyházért, magyar reformátusságunkért! A jubileumi istentiszteleten a szent szolgálatokat a helyi lelkészeken kivül **Keresztessy Imre** körzeti lelkész és **Kalassay Sándor,** a gyülekezet első lelkésze, végezték.

1940 őszén a bridgeporti Első Ref. Egyház a nyugalomba vonult Ludman Sándor örökébe ifj. Nagy Emilt választotta meg lelkészéül.

A NEW YORKI ELSŐ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ JUBILEUMA

A new yorki első magyar református egyház 1940 május 5-én ünnepelte megalapitásának a negyvenötödik évfordulóját. Az ünnepély tulajdonképpen szeptember 22-én lett volna esedékes, mert a new yorki gyülekezet 1895 szeptember 22-én alakult meg **Demeter Bertalan,** a gyülekezet első lelkészének a vezetése alatt. De miután hármas ünnepet tartott az egyház, ezt a napot látta alkalmasnak arra, hogy az egyház munkálkodásának a 45-ik évfordulóját is megünnepelje abban a 69-ik utcai templomban, amely 25 évvel ezelőtt épült fel.

Az ünnepélyes itentiszteleten **Rácz Győző** passaici lelkész olvasott a Szentirásból. **Borsy Kerekes György** a Református Egyesület szervező titkára emelte szép imdáságban Istenhez az örvendező sziveket. Az angol nyelvü predikációt **Dr. Charles Schaeffer,** a belmissziói bizottság titkára mondotta, magyar nyelven pedig **Dr. Tóth Sándor** hirdette Istennek igéjét. Mind a két beszéd mély hatást gyakorolt azokra, akik az ünnepélyen jelen voltak. A lelkeket művészi zene és ének számok harmatozták be és tették alkalmasakká az igének a befogadására.

New Yorkban, ebben a nagy világvárosban nagyon nehéz volt az egyháznak megalapitása s nagyon nehéz a fenntartása. Hogy azok között a nehéz körülmények között, amelyek gátolnak minden jóakaratu törekvést, abban a nagy szétszóródottságban, a melyben a mi népünk New Yorkban mindig élt, egyházat lehetett szervezni s templomokat lehetett épiteni, a legfényesebb bizonyságot szolgáltatja a mi népünk hite és áldozatkészsége mellett. Az első templomnak a megépitése csudával határos dolog volt. Olyan vezető egyéniség kellett hozzá, mint **Kuthy Zoltán,** aki **Demeter Bertalannak** Clevelandba való távozása után 1898 április 24-től Magyarországon 1921 augusztus 21-én történt haláláig volt az egyház lelkésze. Ez a törhetetlen akaratu, fáradhatatlan szorgalmu lelkész volt az, aki öt évi lelkészkedése után nagy töredelmek és fáradságos utazások után megépitette New Yorkban az első imaházat, amely 1903 április 5-én szenteltetett fel nagy hivatásának a teljesitésére. Ő volt az, aki, mikor látta, hogy a gyülekezet tagjai az alsó városból a város közepe táján kezdenek megtelepedni, 1914 május 3-án eladatja a gyülekezettel azt a templomot, amivé az első imaházat 1905-ben épitették át. Ő volt az, aki a gyülekezetet a mostani helyre, 69-ik utcába telepiti és ott azt a monumentális templomot épitteti fel, mely minden időben beszélő bizonyság lesz a new yorki magyar reformátusság mellett. Kuthy Zoltán után a gyülekezet **Dr. Takaró Géza** kőbányai lelkészt választotta meg lelkészének, akit 1922-ben Hálaadás Napján iktattak be lelkészi állásába.

Dr. Takaró Géza immár 18 éve szolgálja ezt a gyülekezetet. Nehéz örökség volt. Nagy terhek alatt sülyedezett az egyház s bizony, ha ekkor nem jön segitségére a Reformed Church in the U. S. belmissziói bizottság, aligha el nem merült volna. Ez a segitség, valamint Dr. Takaró Géza áldozatos munkája, a gyülekezetet megbecsülő és szerető magyar reformátusok és más vallásu testvérek áldozatkészsége tette lehetővé azt, hogy most a 45-ik évforduló után nagy bizalommal és reménységgel tekinthet a jövőbe!

Kuthy Zoltán irta 1903-ban a templomszentelési évkönyvben, hogy "Nincsen kő ebben az épületben, amelyben ott ne ragyogna a nehéz munka verejtéke, nincsen egy szög, amely a szegény magyar nép hitbuzgóságáról s magyarságának törhetetlen szeretetéről ne beszélne. Amerika magyarjai összerakták verejtékkel szerzett centjeiket, hogy Isten magasztalására és a magyar név dicsőségére felépitsék ezt a hajlékot."

Erre gondoljon mindig a buzgó sereg, amely ma alkotja és a jövőben alkotni fogja a new yorki első magyar református egyházat. Mikor a multra emlékeznek, tekintsenek a multba. Az egyházalapitó és fenntartó ősök példája mindig megmutatja, hogy mit kell mi nekünk cselekednünk!

A JOHNSTOWNI EGYHÁZ NEGYVEN ÉVES JUBILEUMA

Az ünneplő egyházak sorában a johnstowni egyház következik, amely 1940 szeptember 3-án ünnepelte meg munkálkodásának negyvenedik évfordulóját. Johnstownban, ahol eleinte a pittsburghi lelkészek végeztek alkalmi istentiszteleteket, 1900 január 29-én beszéltek először az egyháznak a megszervezéséről. **Csánfordy Ferenc** utazó lelkész ugyanis itt állapodott meg s innen utazgatva töltötte be hivatását. Természetes, hogy legelőször is a lakó helyén alapitotta meg a gyülekezetet. Ezen az első gyülésen már megválasztották az egyháztanácsot s azt kérték a Westmoreland Classistól, hogy engedélyezze az egyháznak a megszervezését. A Westmoreland Classis bizottsága **Rev. D. A. Souders** és **Rev. J. H. Mickley** 1900 szeptember 23-án jelent meg Johnstownban, amikor véglegesen megszervezték a **Johnstowni Magyar Református Egyházat** annak a 125 egyénnek a kérésére, akik a szervezés ügyében beadott kérvényt aláirták.

A megalakult gyülekezetnek a leghőbb vágya volt a templomnak a megépitése. Ez okból 1901 március hó 29-én azt kérik a belmissziói bizottságtól, hogy segitse az egyházat ennek a tervnek a megvalósitásában. A Belmissziói Bizottság szivesen teljesiti ezt a kérését. Segiti a gyülekezetet abban, hogy azt a telket, amelyen a templom felépült, egy házzal, amelyet lelkészlakásnak alakitottak át, megvásárolja. 1901 október 3-án már le is tették az épülő templomnak az alapkövét s 1902-ben junius 15-én pedig felszentelték azt a templomot, amelyet azóta állandóan használ a gyülekezet. A templom épitésében némi fennakadást okozott Csánfordy Ferencnek a lelkészi állásról való lemondása, aki éppen a munka közepén, az alapkö letétele után visszament Magyarországba. De **Dr. J. H. Mickley** az angol gyülekezetnek a lelkésze odaállott a buzgó előljáróság mellé s minden tekintetben segitette a nagy munkát végző előljáróságot.

Meg volt tehát a templom, meg volt szervezve a gyülekezet, készen volt a lelkészlakás. De lelkész nem volt. Több mint két évig nem volt lelkésze a gyülekezetnek. Végre 1903 julius 12-én **Kovács Béla** foglalta el a gyülekezetnek a lelkészi állását. Kovács Béla nagy lelkesedéssel fogott a munkához, de a "csatlakozási kérdésben" közte és a gyülekezet között ellentétek támadtak s nehányan az ő vezetése alatt ki is váltak a gyülekezetből s uj egyházat alapitottak. Az anyaegyház azonban **Csutoros Benő** levita vezetése alatt megmaradt s 1905 febuár 14-én **Kovács Endrét** választotta meg lelkésznek. Kovács Endre 1907 november 7-én jelentette be a lelkészi állásról való lemondását, mert elfogadta a daytoni egyháznak a meghivását.

Kovács Endre távozása után a gyülekezet **Porzsolt Ernő** lövői, szabolcsmegyei lelkészt hivta meg, aki állását 1908 augusztus hó utolsó vasárnapján foglalta el. Hosszu ideig volt pásztora a gyülekezetnek. Huszonkét évi szolgálat után cseréli fel lelkészi állását **Krivulka Károly** ashtabulai lelkésszel. Krivulka Károly 1929 december 4-én foglalta el a lelkészi állást s azt hüségesen és nagy odaadással töltötte be egészen 1935 október 17-én bekövetkezett haláláig.

Négy hónap mulva a gyülekezet **Várkonyi Miklóst** választotta meg lelkészéül. Az uj lelkészt mindjárt a beköltözése után olyan nagy feladatok elébe állitotta a Johnstownt teljesen elboritó árviz, aminő nehéz feledat elébe kevés lelkész állittatott. Az árviz a lelkészlakást teljesen tönkretette. A templomot is megrongálta. De a veszedelemben levőkhöz közel van Isten. Ha nagy feladato-

kat biz reánk: mellénk áll atyai segedelmével. Testvéreket támaszt, segitőket küld s elvégezteti velünk a reánk bizott nehéz feladatot. Ez történt Johnstownban Várkonyi Miklóssal is. Uj lelkész lakást épitett vezetése alatt a gyülekezet. A templomot rendbehozták a lelkes, buzgó gyülekezeti tagok, akik **Varga István** főgondnok vezetésével kitartóan dolgoztak azért, hogy a negyven esztendős jubileum alkalmával mindeneket ékesen és szép rendbe hozva ünnepelhessenek.

Azok, akik az ünnepélyen megjelentek, nagy örömmel látták s megnyugvással tapasztalták, hogy Johnstown a negyvenedik esztendőben is éppen olyan áldozatkészséggel, lelkesedéssel munkálkodik, mint az egyházalapitásnak az idején. Isten megáldotta munkálkodásukat s áldottak lesznek mindenkoron azok, akik nem fáradnak meg a munkában! Legyen ennek a gyülekezetnek minden tagja hüséges munkása Isten országának!

A SOUTH RIVERI EGYHÁZ

A south riveri egyház, bár mint a woodbridge-cartereti egyház társegyháza csak 1903 szeptember 20-án alakult meg, mükődését attól az időtől számitja, amikor **Csánfordy Ferenc** megkezdette az itten élő testvérek között az istentiszteletek tartását. Ekkor választotta meg lelkésznek **Vajó Sándort**, aki bár Woodbridgen telepedett meg, az előre megállapitott időben hüségesen végezte South Riveren is az istentiszteleteket.

A hármas egyház 1904-ben a magyarországi egyház amerikai egyházmegyéjéhez csatlakozott, de ebből a kötelékből a south riveri egyház csakhamar kilépett, mert **Hamborszky N. Pál** new bsunswicki lelkész, az egyháznak teljesebb gondozást igérvén, a megszervezett egyházat átvitte a Presbyterian Church in the U. S. fennhatósága alá. 1905-ben szeptember 17-én mondja ki az egyházközségi közgyülés, hogy belép a Presbyteriánus egyház kebelébe s már 1906-ban elhatározza az egyház közgyülése, hogy templomot épit. Nagy buzgalommal indul meg a munka s miután a felettes hatóság messzemenő segitséget nyujt, az épülő templom alapkövét már 1906 julius 4-én leteszik s az uj templomot még ebben az évben felavatják.

Hámborszky N. Pál 1910 április haváig gondozta, vezette a gyülekezetet. Ekkor lemondott lelkészi állásáról s helyét az öccse, Hámory S. Lajos papnövendék foglalta el. Ő 1912 december végéig szolgálta be a gyülekezetet. 1912 január havában **Almássy Lajos** lett az egyház lelkésze s az ő lelkészkedése alatt épült fel a lelkészlakás. 1912 október 13-án az egyházközségi közgyülés kimondta, hogy elszakad a Presbyteriánus egyháztól és belép a Magyarországi Egyház amerikai egyházmegyéjébe. Almássy Lajos 1913 december 4-ig volt az egyház lelkésze s ekkor Kuthy Zoltán esperes **Szabó László** utazó lelkészt küldi a gyülekezetbe, aki 1915 április 18-án választatott meg a gyülekezet rendes lelkészévé. Szabó László 1920 január 11-én jelentette be a gyülekezetnek, hogy az esperes beleegyzésével cserélni fog **Ambrus János** franklini lelkésszel.

Mikor a Magyarországi Egyház a világháboru után következett nagy összeomlás után beszüntette amerikai munkáját: **South River** azok közé az Egyházak közé tartozott, amelyek az Episzkopális Egyházzal társultak. Ambrus János után **Murányi János** volt egy kevés ideig az egyház lelkésze, majd **Nagy József** lett a lelkész 1922-ben. Az egyház kebelében ekkor nagy viharok dultak, amelyek végre is azt eredményezték, hogy Nagy Józsefnek le kellett mondania s a gyülekezet 1925 junius 28-án kimondotta, hogy elszakad az Episzkopális Egyháztól. Nagy József távozása után **Kósa András**t hivta meg a gyülekezet a lelkészi szolgálatok végzésére s az ő tanácsára a gyülekezet elhatározta, hogy a Reformed Church in America nevet viselő egyházba kérte felvételét. A nagy kálvini egyház ezt a kérést 1927 áprilisban teljesitette. Az egyház igy elhelyezkedvén s miután kellő támogatást kapott, a lelkészi állását betöltötte s lelkészül **Babinszky András**t hivta meg, aki 1927 julius 1-én foglalta el hivatalát. Babinszky András tiz évig volt a gyülekezetnek a lelkésze s 1937 junius 11-én mondott le lelkészi állásáról, hogy a Bethlen Otthonban szervezett tanitói állást elfogadja. A lelkész nélkül maradt gyülekezetet egyideig ismét

Kósa András szolgálta be, majd 1938 március 17-én **Harto E. András** papnövendéket hivták meg beszolgáló lelkészül, aki ma már rendes lelkésze a minden tekintetben megujult, virágzó gyülekezetnek.

Az a csoport, amely az egyházban folyó tusakodások idején kivált a gyülekezetből s a new brunswicki presbyteriánus egyháznak volt a leányegyháza, az 1940-ik év folyamán látva azt, hogy az egyházi élet menynyire felvirágzott, Papp Károly tanácsára egyesült a régi Egyházzal s Istennek legyen hála, most már egy református gyülekezet van South Riveren.

Az ifju lelkész vezetése alatt álló gyülekezet nagy odaadással és hüséggel dolgozik s bizonyos, hogy Isten megáldja buzgó munkálkodásukat. South River nem volt, hanem lesz! Csak előre!

TONAWANDA

A Tonawandai Magyar Református Egyház 1910 október 10-én alakult, mint a Buffalói és Vidéki Magyar Református Egyház társegyháza. Kétségtelen dolog, hogy eddig is voltak istentiszteletek Tonawandán. A buffaloi lelkészek alkalmakat kerestek arra, hogy azoknak a magyar reformátusoknak, akik a két Tonawandán laktak, hirdessék Istennek igéjét. Az itten lakó református tesvéreknek a rendes gondozását azonban **Tóth Sándor** kezdette meg, aki havonként kétszer rendszeresen felkereste az itten lakó testvéreket.

Miután az istentiszteleteket mind többen látogatták, természetesen arra gondoltak a buzgó, áldozatkész reformátusok, hogy valamilyen állandó szervezet legyen közöttünk. Ezt ugy érték el, hogy megszervezték a buffaloi egyháznak a társegyházát. A társegyház megszervezése után azonnal felmerült a templomépitésnek a gondolata. Az egyházközség megszervezése 1910 január 16-án történt. Junius 26-án már megvásárolják a templomépitésre alkalmas telket. Szeptember 20-án a lelkész bemutatja a Bellony Sándor által készitett tervrajzokat s a költségvetést s a templomépitéssel megindult az egyháznak a munkája. A templom 1911 február 22-én szenteltetett fel, amikor ennek az uj templomnak a falai között alakult meg a **Magyarországi Református Egyház Nyugati Egyházmegyéje.**

A tonawndai egyház 1925-ig állott társas viszonyban a Buffaloi és Vidéki Egyházzal. Ennek az egyháznak a lelkészei végezték ebben az egyházban is a szent szolgálatokat. A két egyház között mindig testvéries volt a viszony. De miután a lelkészek részére a szolgálat felette nehéz volt, különösen a közlekedési viszonyok miatt, már régebben is gondoltak arra, hogy a tonawandai egyházat anyásitani kell. Ezt a gondolatot a Reformed Church in the U. S. belmissziói bizottságának a segitségével 1925 május 10-én meg lehetett valósitani. Az önállóvá, anyaegyházzá lett gyülekezetnek az első lelkésze **Hoszpodár Balázs** volt. Utóda **Kovács Károly** lett, akit **Bernáth Árpád** követett. Bernáth Árpád távozása után a tonawandai egyház ujra társas viszonyba lépett az időközben megalakult Buffalo-West-Sidei egyházzal. **Urbán Endre** a west-sidei gyülekezet lelkésze, akinek, mint az Első Egyház lelkészének idejében anyaegyházzá lett a tonawandai egyház, szivesen vállalta a szolgálatokat. Sajnos, hirtelen bekövetkezett halála miatt csak hét hónapig teljesithette a neki nagyon kedves szolgálatot. Utána **Péter Antal** volt a lelkész s 1940 októberig **Laky Zsigmond** volt a gyülekezetnek a lelkésze. Az ő vezetése alatt valóban csudálatos feljdődést mutat ez az egyházunk. Nagy gonddal és szeretetel pásztorolja őket s a hüséges gyülekezet azzal jutalmazza meg a lelkésznek a szeretettel teljes munkáját, hogy hüségesen végzi munkáját. A gyülekezetnek a fejlődését. virágzását az tudja megitélni, aki gyakran megfordult ebben a gyülekezetben .Valamikor szomoruság: ma gyönyörüség a köztük való megjelenés. Legyenek a testvérek hivek mind halálig!

SPRINGDALE, PA.

Springdaleben szintén harminc éves jubileumot ünnepelt az egyház ebben az évben, május 30-án. Az ünnepélynek kiváló, kedves eseménye volt, hogy azok a lelkészek, akik ebben a gyülekezetben szolgálatokat végeztek, négyen voltak jelen feleségeikkel együtt.

Az egyházi munkát itt már 1904-ben a cheswicki nagy bányaszerencsétlenség után

Harsányi Sándor akkori homesteadi lelkész kezdette meg. Ő járt ki a szertartások elvégzésére s néha urvacsorát is osztott. Azonban az itt lakó magyar reformátusok több és rendszeresebb szolgálatot akartak s igy 1909 elején **Kalassay Sándor** pittsburghi lelkészt hivták meg az egyháznak a megalapitására. A leányegyháznak önálló vezetése volt s a befolyt jövedelemből csak azt a részt tartozott beszolgáltatni a pittsburghi egyház pénztárába, amelyben az anyaegyház elöljáróságával megállapodott. Ez az eljárás tette lehetővé azt, hogy már 1913-ban készen volt a gyülekezet arra, hogy megvásárolja a Protestáns Methodista egyháztól azt a templomot, amely ma is a gyülekezet birtokában van. A nevezett angol nyelvü gyülekezet feloszlott és igy csak azt a pénzt kérték a templomért, amennyivel a gyülekezett még tartozott. Ez az összeg 1200 dollár volt. Természetes, hogy az egyház az angolok részéről jött ajánlatot elfogadta. Hogy a vétel megtörténhessék a leány egyházat az egyháztanács anyaegyházzá szervezte. Kivette a chartert, s bizonyos összegnek a lefizetése után a templomot birtokba vette a gyülekezet. A templom felszentelése azonban csak 1914 május 30-án történt meg. A templom felszentelése után általános lett a kivánssg, hogy minden vasárnap legyen istentisztelet s miután az anyaegyház, illetve már ekkor a társegyház lelkésze mellé segédlelkészeket küldött a Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventjének az elnöksége, ez a kérés is teljesithető volt.

A gyülekezet önálló egyházzá 1919-ben lett, amikor **Vasváry Ödön** buffaloi lelkészt hivta meg lelkészül. Mielőtt a lelkész megérkezett volna az egyházközség megvásárolta lelkészlakásnak a nagyon értékes szomszédos házat egy nagyon szép nagy telekkel. Azonban az idők változtak. Azok a gyárak, amelyekből a springdalei magyar reformátusság élt, részint elköltöztek, részint teljesen megszüntek. A háboru befejezése után sokan haza is mentek Magyarországba, sokan más városokba, különösen Detroitba költöztek el, ugy, hogy az egykor nagyon népes magyar kolónia kicsiny kolóniává lett. A lelkészek csak kevés ideig maradtak itt. Vasváry Ödön 1921-ben pittsburghi lelkésznek hivatott meg. Az ő utódja lett **Vécsey Jenő,** majd ő utána **Kish Gyula** lett a lelkész. Ő itt fejezte be munkás életét. Ekkor **Szeghy B. Jánost** hivta meg a gyülekezet. Szeghy János után egy **Tóth Sándor** nevü egyén következett, akinek a munkájában nem sok öröme telt a gyülekezetnek. Aztán egy-egy nyáron kint tanuló magyar lelkészjelöltek szolgálgattak a gyülekezetben, **Boda József, Kovács Imre.** Majd **Balogh E. Istvánt,** aki a leechburgi gyülekezet lelkésze volt, kérte fel az egyházmegye az árván maradt gyülekezet gondozására. Miután azonban Balogh E. István is eltávozott Leechburghból, a gyülekezet ismét lelkész nélkül maradt. Ekkor azonban ismét küldött az Ur a gyülekezet számára olyan lelkipásztort, aki teljes odaadással tudta szolgálni a sok megpróbáltatáson átment gyülekezetet. **Novák Lajos** volt ez a lelkész, aki Pittsburghban egy angol nyelvü gyülekezetnek volt a lelkésze, de elég ideje volt arra, hogy ezzel a magyar gyülekezettel is törődjék.

Novák Lajos azonban szintén csak kevés időt töltött ebben a gyülekezetben. Eltávozása után **Varga Lajos,** a pittsburghi egyház lelkésze vette gondjaiba a gyülekezetet s ennek kebelében rendszeres szolgálatokat végzett. Nagyon nehéz volt a munkája, de Isten megáldotta ezt a munkát s mire eljött a jubileumnak az ideje, a templom megujitva, a gyülekezet adóssága rendezve volt. Ennek a gyülekezetnek is, mint annyi sok másnak, Egyesületünk jött segitségére ugy, hogy megkönnyitette a gyülekezetnek a terheit. Most, ha megfogyatkozva is, de meg nem törve folytathatja a gyülekezet a maga munkáját.

AKRON, O.

Az akroni Első Magyar Református Egyház március hónapban ünnepelte meg munkálkodásának huszonötödik évfordulóját. **Bakay Árpád** lelkész erre az alkalomra nagyon tartalmas és szépen kiállitott Emlékkönyvet adott ki, "hogy az emlékezés babérjával köszöntse a gyülekezet azokat, akik a gyülekezet, a testvérszeretet közösségébe hithüségükkel és jócselekedeteikkel beleépitették az egyház 25 éves multjába és hogy

az emlékezésnek az első csokorját az egyház szervező lelkészének a sirjára helyezzék."

Valóban ez volna a célja minden emlékkönyvnek, amelyek, ha adataikat tekintjük, nem is egyebek, mint megemlékezések azokról a hitben erős, jócselekedetekben gazdag testvérekről, akiknek életük sem volt drága Jézusért.

Akronban, a gummigyártásnak ebben a központjában, az első nagy háboru idején, 1914 junius 1-én volt az első magyar református istentisztelet s ezután pár hét mulva junius 26-án meg is alakult az **Első Magyar Református Egyház.** Az akroni gyülekezet abban a szerencsés helyzetben volt, hogy az akroni német és angol nyelvü gyülekezetek szeretettel fogadták maguk közzé és ez a szeretet nem egyszer messzire kiható támogatást nyujtott az egyháznak. Különösen nagy szeretettel gondolt erre a magyar egyházra **Dr. E. R. Williard,** aki ebben az időben egyik tekintélyes tagja volt a Belmissziói Bizottságnak. Igy. volt lehetséges az, hogy már 1914 szeptember 20-ára meg is vásárolták azt a templomot, amely ma is a gyülekezet birtokában van. A kissé elhagyatott templomot a gyülekezet megujitotta s berendezte, teljesen felszerelte s igy tartotta meg annak ünnepélyes felszentelését 1916 julius 2-án. **Horváth Sámuel,** az egyház alapitó lelkésze 1916 októberben a loraini egyháznak a meghivását fogadta el. Utódja **Bakay Árpád** lett, aki a jubileum idején is lelkésze a gyülekezetnek. Ő 1917-ben foglalta el Akronban a lelkészi állást s teljes odaadással dolgozott a gyülekezetért. Nemcsak a templomon és iskolán végezte el a szükséges javitásokat a gyülekezet, hanem megépitette a lelkészlakást is, amely ma is kényelmes otthont nyujt a lelkészcsaládnak. Ebben is nagy segitségére volt a gyülekezetnek Dr. Willard. A lelkészlakás felavatása az öt éves jubileum alkalmával 1919 szeptember 14-én történt meg. A gyülekezet azonban itt sem állott meg. Az élő gyülekezet mindig munkálkodik. A gyülekezet nagy lelkesedéssel kezdett hozzá egy orgona-alap létrehozásához s a nagyszerü orgonát a maga erejéből épitette be a templomba

Templomsegélyző Nőegylet, Tonawanda, N. Y.

s ennek a felszentelése 1927 január 30-án történt meg. Majd, amikor a gyülekezet igy berendezkedett, hozzá kezdett adósságának a törlesztéséhez s ugyhogy, amikor Bakay Árpád Gary, Ind.-ba távozott az ottani egyháznak a meghivására, 1929-ben már csak 2200 dollárnyi adóssága volt a gyülekezetnek. Megemitésre méltó, hogy az adósság letörlesztésére Dr. Willardnak a leánya **Mrs. H. J. Rohrbaugh,** ezer dollárt adott. Ez a nemes cselekedet magában hordja dicséretét. Bakay Árpád eltávozása után **Dr. Papp Gézát** választotta meg a gyülekezet lelkészének. Dr. Papp Géza nagyon képzett, tudományos lelkész volt, de semmiképen nem tudott beleilleszkedni az amerikai egyházi életbe s igy Akronban is nagyon nyugtalan élete volt. Összeütközések támadnak a lelkész és a gyülekezetnek vezető tagjai között s ez lett az oka annak, hogy 1933 julius utólján Dr. Papp Géza elhagyta az első egyház lelkészi állását s hiveivel, akik vele mentek ki az egyházból s azokból, akik hozzája csatlakoztak, uj egyházat alapitott, a mely a mai Független Magyar Református Egyház.

Az első egyház lelkészévé ekkor **Bernáth Árpád** választatott meg, aki állását 1933 szeptember elsején foglalta el. A viharzó magyar református életben azonban nem tudott teljesen elhelyezkedni. Pár éven át, különösen a 20 éves jubileum alkalmával, ugy látszott, hogy a gyülekezet megértette a lelkésznek a békességre való igyekezését, azonban nem igy történt. A lelkész lemondott s a gyülekezet ekkor ujra Bakay Árpádot választotta meg lelkészének. Ő irja, hogy az egyház tagjai megedződtek a küzdelmek viharában. Hithüségük megtisztult és megerősödött. Az elmult háborgások megpróbáltatásai által Isten a maga bölcsességében elkészitette, kiképezte a gyülekezetet arra a harcra, amelyre elhivatott a bün, a sátán, a pokol minden hatalmassága ellen! Ő hivja fel a gyülekezetet arra, hogy "Félretéve minden akadályt és megkörnyékező bünt, kitartással fussuk meg az előttünk levő küzdőtért, nézvén a hitnek fejedelmére és bevégzőjére, Jézus Krisztusra!"

Ennek a felhivásnak a teljesitése által valóban betölti hivatását a következendő időkben is az akroni gyülekezet!

NEW BRUNSWICK, N. J.

Azok, akik érdeklődnek az amerikai magyar református egyházközségek történelme iránt, bizonyosan nagyon hálásak lesznek **Kósa Andrásnak,** a new brunswicki somerset streeti egyház lelkészének, azért a történetért, amelyet egyházának a huszonöt éves jubileuma alkalmából irt. Ez a történet teljesen kimeritő s nemcsak az egyház multját tárgyaló történet, hanem beletekintés a jövendőbe is.

New Brunswickban, New Jerseynek ebben a nagy ipari városában a magyar reformátusok egyházi élete visszanyulik egészen 1897—98-ra, mert bizonyos, hogy a trentoni lelkészek ide is kijártak istentiszteleteket tartani, egyházi szertartásokat végezni. Akkor, amikor 1903-ban **Dr. Kacziány Géza** és **Hámborszky N. Pál** megszervezték az Első Magyar Református Egyházat, már valamennyire elő volt készitve a talaj az egyház megszervezésére. Amikor **Kozma József** lett a perth amboyi lelkész, ő gondozta a gyülekezetet. De amikor becsatlakozott a Magyarországi Egyház amerikai egyházmegyéjébe, két részre oszlott az itteni magyar reformátusság. Az egyik rész megmaradt a Presbyteriánus egyház fennhatósága alatt, a másik rész a Magyarországi Egyház amerikai egyházmegyéjében élte a maga egyházi életét. Ennek az egyháznak a vezetője 1907-ben **Borsos István** utazó lelkész lett. Ő utána **Szabó László** volt ennek a gyülekezetnek a lelkésze egész 1911-ig, amikor **Kovács Béla** lett a gyülekezetnek a lelkésze. 1912-ben történt, hogy **Hámborszky N. Pál** aki a Presbyteriánus Egyház fennhatósága alá tartozó egyháznak volt a lelkésze, tárgyalásokat kezdett a Magyarországi Egyház amerikai egyházmegyéjéhez tartozó egyházközséggel és az egyházmegyével. A két gyülekezet 1915 április 4-én közös gyülésre jött össze. Ez a gyülés előkészitette a két gyülekezetnek az egyesitését. Május 21-én ujra gyülés tartatott, amikor a két egyház egyesült s az egyesült egyháznak Hámborszky N. Pál lett a lelkésze. Természetes, hogy

ez a csatlakozás nem ment simán. Azok, akik bent maradtak a Presbyteriánus egyház fennhatósága alatt álló gyülekezetben, pert kezdettek s az egyesült gyülekezetnek templomot kellett épitenie. Csakhamar megvásárolták a Somerset és Division utca szögletén levő házat és telket s miután a magyarországi egyház közbejárására megkaptáik a Budapesti Hitel Banktól a 10 ezer dolláros kölcsönt, hozzá kezdtek a templom épitéséhez, amelyet 1916 február havában szenteltek fel nagy ünnepségek között. A telken levő házat odahuzatták, ahol ma is áll. Igy meg volt az egyháznak a temploma és lelkészlakása. Hámborszky N. Pál ekkor a gyülekezet belső épitésére forditotta erejét s **Veres József** vezetése alatt mindennapos magyar iskolát is nyitott.

Az első nagy világháboru nagyon megpróbálta ezt a gyülekezetet is. Miután 1919 elejétől fogva a Magyarországi Református Egyház nem volt többé abban a helyzetben, hogy amerikai missziói munkáját folytathatta volna, ebben az egyházközségben nagyon hamar és nagyon erösen tünt ki a visszaesés. Egyike volt a legnépesebb gyülekezeteknek és mégis elvesztette minden reménységét. Hámborszky N. Pál volt az első, aki elhagyván itteni gyülekezetét, odatörekedett, hogy az egyház társuljon a Protestáns Püspöki Egyházzal.

1922-ben a már episzkopális fennhatóság alá került gyülekezet **Schodle Gyula Ádámot** választja meg lelkésznek, aki később az Episkopális Egyházzal társult magyar gyülekezetek esperese (dean) lesz. De a gyülekezet többsége nem tudott belenyugodni ebbe a helyzetbe s nagy zavarok támadtak az egyház kebelében. Ezek miatt a zavarok miatt Schodle Gyula Ádám le is mondott lelkészi állásáról s a gyülekezet kivált az Episkopális Egyház kebeléből, miután azt az ötezer dollárt, amelyet Mathews püspök aláirásával kapott egyik trentoni bankból, kifizette.

A lelkész nélkül maradt gyülekezet ekkor tárgyalásokat kezdett a Presbyteriánus Egyházzal s miután ezek a tárgyalások nem hozták létre a kivánatos egyesülést a gyülekezet **Kósa András**t, a manvillei egyházközség lelkészét, kérte fel a beszolgálásra. Miután Kósa András a Reformed Church in America nevet viselő egyházhoz tartozott, természetes, hogy azt ajánlotta ennek a gyülekezetbe is, hogy ebbe az egyházba lépjen be. Miután az egyházmegye kellőképpen ki-

Varró Klub, New Brunswick, N. J., Somerset St.

vizsgálta a dolgot, felvette az egyházat, mely már előbb megválasztotta lelkészül Kósa András. 1925 október 25-én iktatták be az uj lelkészt hivatalába s azóta nagy odaadással és hüséggel végezi azt a munkát, amely reá várakozik Istennek ebben a magyar református gyülekezetében.

Hogy ez a munka mit jelentett, elég ha rámutatunk arra, hogy akkor, amikor elfogadta a gyülekezet meghivását, annak 24 ezer dollár adóssága volt s ezt a nagy adósságot leszállitotta hat ezer dollárra s a templomban, iskolában, a lelkészlakáson, a bérházon sulyos ezer dollárokba kerülő javitásokat végeztetett. A gyülekezet belső életét is teljesen kiépitette, hogy most, amikor megállott a gyülekezet a huszonötéves határkőnél, nagy reménységgel tekint a jövőbe. Isten, aki eddig segitette ezt a gyülekezetet: bizonyosan segiteni fogja a jövőben is azokat, akik hittel, reménnyel vetik az igének drága magvait!

Az a gyülekezet, amely jubileuma alkalmából azt mondja, hogy ezután többet fog cselekedni a magyar református árvákért és elagottakért, mint eddig cselekedett: méltó Istennek áldott kegyelmére.

CLEVELAND, O.

Clevelandban 1940 szeptember hó 8-án ünnepelte az Első Magyar Presbyteriánus egyház munkálkodásának a huszonötödik évfordulóját. Az ünneplésre méltó oka volt a gyülekezetnek, mert a lefolyt idő alatt igyekezett betölteni mindazt a hivatást, amely az amerikai magyar egyházaknak Istentől adott kiváltsága.

Clevelandban a Presbyteriánus Egyház részéről korán megnyilvánult a rokonszenv a magyar reformátusság iránt. A magyarok között azonban komolyabb munkát akkor kezdettek, amikor a Mayflower egyház területén **Hornyák Boriskát** alkalmazták miszszionáriusnő gyanánt. Az ő vezetése alatt ovoda nyilt meg s ő végezte a terepszemlét. Összeirta azokat a magyar reformátusokat, akik a nevezett egyháznak a nagy területén laktak. Előkészitette a talajt arra, hogy később egyházközség alakulhasson a magyarok között. A Presbyterynek, különösen pedig a külföldiek között folytatott munka felügyelőjének, **Dr. Zorbaughnak,** az volt a törekvése, hogy a magyarság részére egy rendes lelkész állittassék be. Ez a törekvés akkor vált valóra, amikor **Kish Gyula**

Senior C. E. Csoport, New Brunswick, N. J., Somerset St.-i Ref. Egyház.

1914-ben elvégezte a Western Seminariumban tanulmányait s a Dr. Zorbaugh meghivására Clevelandban kezdett el munkálkodni az East 93-ik és Woodland Ave. szögletén levő Mayflower nevü templomban. Az volt a terv, hogy a magyarok közötti missziói munka a Mayflower egyháznak legyen egyik munkamezeje. ám a magyarság már kezdetben arra gondolt, hogy önálló magyar egyházközséget szervez s ezért meg is választották az első egyháztanács tagjait. Az egyház előljárósága és mások a magyarok közül azzal a kéréssel fordultak a Presbyteryhez, hogy engedje meg az önálló magyar egyházközség megszervezését. A Presbytery ezt a kérést 1915 tavaszán teljesitette s az önálló egyházközség az East 103-ik és Buckeye Roadon helyezkedett el s itt épitette fel első templomát, amely 1915 augusztus 8-án szenteltetett fel. A templomszentelés után az egyházközség megkapta szabadalomlevelét s a lelkészt hivatalosan is beiktatták lelkészi állásába. A megszervezett egyházközség aztán hozzá kezdett a berendezkedéshez. Legelőször is lelkészlakást épittetett a 103-ik utcán s 1906 december 15-én a lelkész már be is költözött az uj lelkészlakásba.

Időközben a magyarság mindig nagyobb számban telepedett meg a 116-ik utcán tul s igy az a hely, ahol az uj templom és lelkészlakás felépült, nagyon messze esett a magyarság zöme által lakott helytől. Ezért mind élénkebb lett a vágy, hogy az egyházközség központját feljebb kell vinni. Ezt az óhajtást az egyházközség 1917-ben a Presbytery elébe terjesztette s a Presbytery már 1917 november havában nemcsak engedélyezte, hogy az egyházközség feljebb költözzék, hanem szivesen támogatta az egyházközséget abban, hogy a Buckeye Road és 126-ik utcán uj telket vásároljon.

Az uj templom felépitése azonban hosszabb időt vett igénybe. Miután az első templomot és lelkészlakást sikerült eladni s az egyházmegye is nagyobb segélyösszeget szavazott meg, végre 1918 augusztus havában hozzá kezdettek a templom felépitéséhez. Legyen szabad itt megjegyeznünk, hogy az első templomot az Első Magyar Református Egyház vásárolta meg s itt kezdette el az "ujnegyedi munkát." Az uj, nagy befogadó képességü templom nem egészen félév alatt elkészült s 1919 január 12-én szenteltetett fel.

Az uj templomban a munka teljes erővel indult meg s azok, akik az uj egyházközség tagjaivá lettek, nagy kedvvel és hüségesen dolgoztak az egyháznak az érdekében. Volt idő, amikor az East Side-on munkálkodó két kálvinista egyház előljárósága és a missziói hatóságok között tárgyalások folytak a két egyház egyesitése végett. De ezek a tárgyalások nem vezettek sikerre. **Kish Gyula** lelkész, aki az egyházat szervezte s a templomnak a felépitését vezette, 1926-ban mondott le lelkészi állásáról. Helyét **Bashó Béla** foglalta el. De ő is csak két évig munkálkodott a gyülekezetben, mert elbetegeskedett s nyugdijba vonult. 1929 márciusban **Csutoros István,** a jelenlegi lelkészt, választotta meg a gyülekezet. Csutoros István alatt a gyülekezet hatalmasan fejlődött, mert az ifju lelkész minden erejét s tehetségét belevetette a munkába. A gyülekezet meg is becsülte a jó munkást. Müködésének a tizedik évfordulójára egy kényelmes lelkészlakást épittetett s a lelkészcsaládot értékes ajándékokkal tüntette ki. Csutoros István méltán megérdemli gyülekezetének az osztatlan szeretetét, mert olyan munkát végezett a gyülekezetben ami lehetővé tette, a gyülekezetnek a felvirágozását. Munkálkodásának az egyik legkimagaslóbb eredménye a gyermekek nyaraltatására szolgáló Kossuth Camp. Ez a Camp 1932-ben nyilt meg s azóta minden esztendőben nagyszerüen gondozott nyaralásban részesülnek azok a gyermekek, akik szivesen menekülnek ide a nagy város zajából és levegőjéből.

Az egyházközségben, annak testületeiben csendesség és jóbékesség uralkodik. Ez a sikernek a titka!

DUQUESNE, PA.

Duquesne, Pa.-ban 1940 julius 14-én ünnepelte meg az egyház müködésének a harmincadik évfordulóját. Ez az ünnepély végtelen nagy jelentőségü volt az amerikai magyar reformátusság életében. Két évtizedes harc szünt meg ezen a napon. Elmultak a

torzsalkodások, elásták a harci bárdokat, megszünt a testvérgyülölet s az egymásra talált magyarok nagy örömmel fogtak kezet azon a testvértalálkozón, amely az egyháznak a harminc éves jubileumán történt.

Jubileumot nem is lehetett volna szebben és boldogabban ünnepelni, mint ugy, a hogy Duquesneben ünnepeltek. Abban, hogy ez a kibékülés igy sikerült, **Dienes Barnának,** az Evangyéliumi és Református Egyház Magyar Egyházkerülete elnökének és **Urbán Józsefnek,** a jubiláló egyház lelkészének van hervadhatatlan érdeme.

A duquesnei egyház gyökerei a messze multba nyulnak vissza. Arra az időre, amikor Pittsburghban megalakult az egyház s felépittetett az első magyar református templom. Abba a szervezkedésbe, amelyet **Ferenczy Ferenc** készitett a Pittsburghi és Vidéki Magyar Református Egyház számára, Duquesne is bele volt foglalva. Azt pedig, hogy a Duquesneben lakó református testvérek mennyire érezték az együttmüködésnek szükségességét és a szeretet törvényének a megtartását, az igazolja, hogy már 1892-ben megszervezték a **Duquesnei Első Magyar Református Egyletet.** A Monongahela völgyén ez volt az első betegsegélyző Egylet.

1903-ban, amikor Homesteadban **Harsányi Sándor** megszervezte az egyházat a duquesnei magyar reformátusság legnagyobb része természetesen a közelebb fekvő Homesteadi Egyházhoz tartozott. Csak nagyon kevés maradt meg a Pittsburghi Egyház kebelében. Egyházi szervezkedés azonban nem történt Duquesneban csak akkor, amikor már McKeesporton megalakult az egyház. **Baja Mihály,** a mckeesporti egyháznak az első lelkésze egyenesen az itten lakó testvérek kérésére megjelent Duquesneban és 1910 junius 26-án megalapitotta az egyházat. Ezen a gyülésen kimondotta az egyház, hogy McKeesporttal társegyházi viszonyban kiván lenni. Ez a társas viszony fennállott 1919 augusztus 17-ig, amikor az egyház önálló anyaegyházzá lett.

Az egyháznak nem lévén temploma, előbb egy nagy teremben tartották az istentiszteleteket, majd egy másik teremben s később az egyik Lutheránus templomban. Ez a körülmény, hogy igy kellett változtatni az istentiszteleti helyiségeket, de mindenek felett az itteni élő testvéreknek az a bazgó vágyakozása, hogy saját templomukban végezhessék az édes anyanyelven istentiszteleteiket, volt az inditó oka annak, hogy 1912 októberben megvásárolta a gyülekezet a mostani templomát a svéd lutheránusoktól. A megvásárolt templomot rendbeszedve, kicsinositva 1913 julius negyedikén szenteltetel a gyülekezet a Monongahela völgyi magyarság teljes részvéte mellett.

Baja Mihály után, aki Turkevébe választatott meg lelkésznek, **Melegh Gyula** buffaloi lelkészt hivta meg a társas egyház. Melegh Gyula hüségesen munkálkodott ebben a gyülekezetben is. Vezetése alatt az egyház élet rendes mederben folyt s 1916 juliusban minden adósságát kifizette. 1918-ban temetőt vásárolt az egyház. A temető felszentelése 1919 junius 15-én történt meg.

Az egyház, mely a szervezkedés idejétől folytonosan erősödött. növekedett, valóban megérett arra, hogy önálló, anyaegyházzá legyen. 1917 augusztus 17-én tényleg kimondja önállóságát s **Sebestyén Endrét,** a Magyarországi Egyház Nyugati Egyházmegyéjének utazó lelkészét választja meg lelkészének.

Az ő lelkészkedése alatt az egyház első izben a templom alsó oldalán vásárolt egy lelkészlakást, majd 1923-ban vásárolta meg azt az épületet, amely lelkészlakásul szolgált s most jövedelmező bérház.

A Duquesnei Egyház 1921-ben a Független Egyház megalapitásának a legfőbb eszközévé lett. Az egyház lelkésze volt ennek a mozgalomnak a vezetője és mint főesperes nagy tevékenységet fejtett ki, hogy az általa képviselt gondolat minél szélesebb mezőn vegyen növekedést. Miután nem minden egyháztag követte a lelkészt, az egyházból kivált tagok megalapitották az ugynevezett "csatlakozott egyházat," amely ujra társas viszonyba került a mckeesporti egyházzal.

Mind a két gyülekezet élte a maga életet. Mikor azonban **Sebestyén Endre** 1938 nyarán hazament Magyarországba, akkor a két gyülekezet tagjai, akik egymással más tekintetben barátságos viszonyban állottak, tanácskozni kezdettek afelől, hogy egy egy-

házba tömörüljenek. Ezt az áldott gondolatot váltották valóra az egyház harminc éves jubileumán. Ihlesse elismerés azokat, akik ezt az egyesülést lehetővé tették!

Vajjon mikor és hol lesz még egy ilyen jubileum?

Ugyan lesz-e egyáltalán még egyszer ilyen jubileum!?

INDIANA HARBOR, IND.

Azok között az évfordulói ünnepségek között, amelyek az 1940-ik évben lefolytak, egyik legszebb jubileum volt az, amely az Indiana Harbori Magyar Református Nőegylet rendezett 1940 szeptember 15-én.

Nőegyleteink minden magyar református egyházban az egyháznak a jobbkezét képezik. Akármelyik egyházunk történetét nézzük meg: a nőegyletek azok, amelyek az egyház fenntartásának a munkájából és a jónak a cselekvéséből a legnagyobb részt veszik ki.

Ezt cselekedte az Indiana Harbori Nőegylet is.

Ez a nőegyletünk 1925 október 4-én alakult meg azért, hogy az egyháznak a javára munkálkodjék. Célja: "Az egyháznak ugy anyagi, mint erkölcsi tekintetben való segitése." Ezt a célját mindenkor betöltötte. Ott van az egyház mellett, amikor templomtelket vásárol s ennek adóját, amikor arra szükség volt, kifizette. A templomépités alkalmából az egyházat 850 dollárral segitette és a lelkészlakás felépitésének előmozditása s annak részben való berendezése. A templompadok beszerzése alkalmával ugy működött közre, hogy a beszerzési árnak egy részét a Nőegylet hozta össze. Odaállott az Árvaház és Aggmenház mellé. Tagjai mindig szerető szivvel gondoltak szeretet-intézményeinkre.

Megbecsülte a lelkészcsaládot s időnként látható módon is kifejezte a lelkész család munkájának a megbecsülését. Résztvesz a környék magyar református életben s Chicago vidéki nőikonferenciákon munkás részt vesznek ennek az egyletnek a tagjai.

15 év alatt 53 szórakoztató estélyt tartott. Bevétel volt 3441 dollár és 49 cent. Ebből az összegből az egyház javára 2912 dollár és 75 centet adott. Összbevétele azonban 5916 dollár 90 cent volt s ebből az összegből az egyház mellett a Bethlen Otthont is 222 dollár 75 centtel támogatta. A magyar ünnepélyek támogatására 175 dollár jutott. Berendezte az egyház konyháját s annak a rendbentartásáról gondoskodott. Az elhalt tagok részére kifizetett 553 dollárt és koszorura 65 dollárt. A lefolyt idő alatt a Nőegyletnek nyolc tagja halt meg. Ezekről a jubileumi emlékkönyvben névszerint is megemlékeztek.

A munkálkodó tagokon legyen mindenkor Istennek áldása!

Az elhunyt tagok emléke felett virasszon a kegyelet!

WINDBER, PA.

Windberben 1940 junius 23-án ünnepelte meg az egyház alapitásának a harmincötödik évfordulóját. Azok között a körülmények között, amelyek között Windberen a mi bányásztestvéreink már nagyon hosszu idő óta élnek, az ünnepély szépen sikerült. Az egyháznak a tagjai közelből és távolból összegyültek, hogy ünnepeljenek azon az évfordulón, amely nagyon sok szép emléket fakaszthatott fel az ünneplőknek a lelkében.

Windberen az egyházat a Magyarországi Református Egyház Keleti Egyházmegyéjének szerves része gyanánt **Borsos István** szervezte meg. Eddig az ideig a windberi és scalp-leveli testvérek bejártak a johnstowni gyülekezet templomába. De minél jobban szaporodtak, annál erősebben égett lelkükben a vágy arra, hogy anyaszentegyházat fundáljanak, templomot épitsenek. Az egyház megszervezésének a gondolata kedves volt a bányatársulat vezetősége előtt is s igy azt nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is támogatta. Igy a templom és lelkészlakás felépitésének a céljára a Windber Coal Co. adott ingyen telket. Itt épitette fel Borsos István a szép templomot és a kényelmes lelkészlakást.. Ő maga nem sokáig élvezte a lelkész lakásnak kényelmét, mert miután megszervezte az egyházat és a Református Betegseglyző Egyletet, 1907-ben elfogadta az utazó lelkészi kinevezést és eltávozott Windberből. Borsos István utódjául a konventi elnökség a gyülekezet kérése alapján **Takácsy Dánielt** nevezte ki lelkészül. Ad-

dig az ideig, amig Takácsy Dániel megérkezett, **Dr. Nánássy Lajos** volt a gyülekezet beszolgáló lelkésze.

Takácsy Dániel sajnos, nem tudott beleilleszkedni az amerikai életviszonyokba s már 1910-ben visszament Magyarországba. Ekkor a konventi elnökség **Kovács Bélát** bizta meg a gyülekezet gondozásával s ő ezt a tisztét 1911 október 11-ig hiven betöltötte. Ekkor érkezett a gyülekezetbe **Andrássy Kálmán.** Ő sem tudott belemelegedni az amerikai munkába. Visszatekintgető ember volt s már 1913 nyarán vissza is ment Magyarországba. Ekkor a gyülekezet **Kerekes Bélát** választotta meg lelkésznek, aki itt töltötte el életének a legszebb idejét. Husz évig munkálkodott a gyülekezetben. A husz esztendőnek meg voltak az örömteljes és szomoru napjai. Vezetése alatt a gyülekezet nagyon szépen felvirágzott. Népes és áldozatos tettekben tündöklő gyülekezet volt. A depresszió idején azonban sokan eltávoztak s nehéz életnek a keresztjhordozása megnehezitette a lelkész életét is. Némelyek kiváltak a gyülekezetből s igy Kerekes Béla cserélt **Fekete András** kalamazooi lelkésszel, aki 1933-ban foglalta el a gyülekezet lelkészi állását. Ettől az időtől kezdve teljes odaadással és hüséggel dolgozik azokért, akiket az Isten kegyelme reá bizott. Sajnos, a szakadásból fakadt sebeket nem sikerült begyógyitani, de csendes modora, jószivüsége és amerikai képzettsége által nemcsak a gyülekezetben talált kedvességet, hanem az amerikai keresztyének között is, akik minden alkalommal bizonyságot tesznek afelől, hogy mellette vannak és segtik az egyházért folytatott munkájában. Ő gondozza azt a leányegyházat is, amelyet Kerekes Béla szervezett meg **Portage**-ban s ezenkivül gondot visel a közelkörnyéki magyar reformátusokról is.

A jubileumi ünnepély amelyen Istennek igéjét **Vasváry Ödön,** Egyesületünk számvevője hirdette nemcsak a multba való visszatekintés volt hanem lelkesült elhatározás is, hogy azt a munkát, amelyet immár 35 éve folytat a gyülekezet, megujult lelkesedéssel fogják tovább folytatni Isten nagy nevének a dicsőségére. Legyen ugy!

LEECHBURG, PA.

Leechburgban május 19-én ünnepelte meg az itteni magyar presbyteriánus egyház megszervezésének a harmincadik évfordulóját. Az évfordulón megjelentek **Dienes Barna,** az Evangyélumi és Református Egyház Magyar Egyházkerületének az elnöke, **Varga Lajos,** a Középponti Magyar Egyházmegye elnöke, **Nagy Ferenc** farrelli lelkész, **Vitéz Kerekes János** beaver fallsi lekész, **Bogár Károly** mckeesporti lelkész, **Kalassay** Sándor aggmenházi felügyelő. Az ünnepélyen résztvett a helybeli Független Magyar Református Egyház tagsága is. Vagy legalább is sokan közülök. A rendezőség nem feledkezett meg az egyház alapitó lelkészéről, néhai **Kovács Andorról** sem. Egyik legvonzóbb és legszebb pontja volt a harminc éves multról való megmelékezésnek az, hogy az ünneplő gyülekezet elszállt lélekben ahoz a sirhoz, amelyben annak a lelkésznek a porrészei nyugosznak, aki önmagát adta a gyülekezetért.

Leechburgban az ugarnak a szántogatása már 1904-ben megkezdődött. Az első magyar református szertartást **Kováchy Miklós István** pittsburghi segéd-lelkész végezte, amikor egy házaspárt esketett össze. Aztán **Kalassay Sándor** a pittsburghi lelkész jelent meg itt bizonyos időközökben. Régi hivei közül sokan voltak itt, mert Leechburgban a magyarságnak a magvát azok a vasgyári munkások képezték, akik Bridgeportról költöztek ide.

Az egyházat **Kovács Andor** mint a Western Seminary tanulója 1911-ben szervezte meg, bár ő itt a munkát már előbb megkezdette azon a mezőn, amelyen **Vécsey Jenő** is próbált szántogatni. A gyülekezet 1912-ben épitette fel a templomot, amelyet ebben az évben december 27-én szenteltek fel nagy örömmel és lelkesedéssel. Kovács Andornak a vezetése alatt épült fel a lelkész lakás is.

Kovács Andor, miután 18 évet töltött itt a szolgálatban, 1929 juniusban Brownsvillebe választatott meg lelkésznek. Utódja lett **Balogh E. István,** aki nagy lelkesedéssel kezdte el a munkát, de csak pár évig maradt a gyülekezetnek a lelkésze, miután 1931 junius havában a mckeesporti egyház hivta

meg lelkészül. Utána **Draskóczy István** tanulmányuton levő segéd-lelkész vette át a gyülekezet gondozását. Ezt a kötelességet valóban hiven teljesitette egészen 1933 nyaráig, amikor hazament Magyarországba. Ekkor a gyülekezet **Szathmáry Gyulát,** a bloomfieldi iskola növendékét választotta meg lelkészül abban a reményben, hogy mint amerikai születésü és itten nevelkedett ifju lelkész majd hosszabb időt fog tölteni a gyülekezetben. Ám ő is három évig maradt ebben a gyülekezetben s amikor lemondott állásáról, testvérét **Szathmáry Bertalant** választotta meg a gyülekezet, aki mióta elfoglalta lelkészi állását, arra törekszik, hogy a régi sebek begyógyuljanak s békességben éljenek azok, akik egy hazának a gyermekei.

Ifjuság — Toledo, O.

"Értéke felülhaladja a drágagyöngyöt"

Ötven éves jubileum esztendeje az 1940-ik év. A félszáz esztendő alatt az amerikai magyar reformátusok a magyar református egyháztörténelem egyik legszebb, legdicsőbb lapját irták meg. Ennek a történelemnek megirásában, az örvendetes eredmények elérésében, egyik legnagyobb rész a hivő lelkü, szerető szivü, amerikai magyar református nőket illeti. Az édesanya hivatását töltötték be ők a mi amerikai magyar református életünkben. Önmagukról elfeledkezve, elismerést ritkán nyerve, fáradhatatlanul dolgozva, igaz édesanyaként, mindig csak adtak és ujra adtak. Hitet, kitartást, szeretetet és anyagi segitséget adtak az egyháznak, szegényeknek, árváknak, öregeknek. Az ötven év eredményeinek vizsgálatánál elismerőleg állapithatjuk meg, hogy a mi életünkben a hivő, szerető nők értéke messze felül haladta a drágagyöngyökét. Ő nélkülök nem birnánk azzal, amink van, nem volnánk azok, akikké lettünk. Csodálatos erő, segitség, szeretet forrása az amerikai magyar református nő szive.

Erről tesz bizonyságot a Bethlen-Otthon egyik legszeretőbb legmegértőbb szivü támogatójának, a Toledoi Lorántffy Zsuzsánna Nőegyletnek munkája is. 1940 szeptember 15-én ünnepelte husz éves jubileumát a Toledoi Lorántffy Zsuzsánna Nőegylet. És amikor megnéztük a 20 évi munka gyümölcsét, meglepő, a női sziv munkájának csodálatos voltáról bizonyságot tevő, eredményt találtunk.

Husz év alatt **ötezernyolcvanegy dollár és 18 centet küldött a ligonieri Bethlen Otthonnak, ötezerkilencvenkét dollár és 58 centet adott a toledoi egyháznak és kettőezeregyszázötven dollár és 99 centet különféle jótékony célokra. Összesen $12,324.75 centet adott jótékonyságra.**

Gondolkozzunk egy kicsit! Egy kis sereg asszony összeáll és egy olyan egyletben, melyben a tagok száma sohasem volt több ötvennél és melyben a havi tagsági dij tiz cent, husz év alatt több mint ötezer dollárt tudnak összehozni a Bethlen-Otthonra és összesen $12,324.75-et jótékonyságra! Hát nem csodálatos ez?... Bizony a hitnek és szeretetnek csodatétele ez. Olyan teljesitmény, amit csak az Istent és a testvériséget szerető nők tudnak elérni.

A Toledoi Lorántffy Zsuzsánna Nőegylet az egyházon és a Bethlen-Otthonon kivül segitett minden nemes célt. Több mint kétezer dollárt adott a szegényeknek kenyérre cipőre, harisnyára, szénre, orvosságra, tejre, nyomoruságban élő család fejének, az édesapának tisztességes eltemetésére, adott operálási költségre. Hálaadás napjára, karácsonyra, husvétra küldött szeretetcsomagjaival megörvendeztette a szegényeket, karácsonyi, husvéti cukorka ajándékaival mosolyt, boldogságot varázsolt a gyermekek arcára, szivébe. Adott a debreceni, lancasteri kollégiumra, erdélyi szegény református egyházakra, jugoszláviai menekült magyarok, szerencsétlenül járt bányászok részére. Egész munkálkodása alatt az vezette: "Jobb adni, mint venni!" Igaz édesanyaként mindig adott.

Honnan szerezte a pénzt? A szegény családban honnan szerzi az édesanya gyermekeinek azt, ami szükséges? Ezer és ezer módot talál rá. A Toledoi Lorántffy Nőegylet tagjai is találtak. Kézimunkát készitettek, csigatésztát, tarhonyát gyurtak, szindarabokat rendeztek, bazárt, vacsorát, estélyekett tartottak és ezekenkivül gyüjtöttek. Áldást nyujtottak és áldást szereztek, mert jótékonyságuk által közelebb jutottak Istenhez, közelebb az emberi szivhez.

A Toledoi Lorántffy Nőegylet akkor alakult, mikor Rákóczi, Lorántffy, Bethlen, Bocskai földje Erdély gyászbaborult, oláh uralom alá került. És a husz éves jubileumot éppen azon a vasárnapon tartotta, mikor Erdély egy része felszabadulásának örömünnepét ültük itt is, ülték otthon is. A jubileumi ünnepélyen Isten iránti hálával, boldog örvendezéssel volt tele minden sziv ugy az amerikai és magyar zászlókkal, pálmákkal, virágokkal ékesitett templomban tartott hálaadó istentiszteleten és diszgyülésen, mint a jubileumi banketten.

A Toledoi Lorántffy Nőegylett első tisztikarának tagjai 1920-ban a következők vol-

tak: elnök Molnár Istvánné Egyesületünk titkárának felesége, alelnök Barta Lajosné, ügyvezető Nt. Harsányi Istvánné, pénztárnok Bertók Gyuláné, jegyző Pethő Pálné, később Papp Józsefné. A megalakulás néhai Nt. Bogár Lajos idejében történt.

Az 1940-ik, jubileumi év, tisztikara: elnök Dr. Ujlaki Ferencné, ki már 11 éve elnöke a Lorántffynak, alelnök Bertók Gyuláné, jegyző B. Tóth Istvánné, pénztárnok Bellincs Demeterné, titkár Árvay Imréné.

Husz év alatt áldott munkát végzett a Toledoi Lorántffy Nőegylet. Áldott legyen Isten, hogy munkatársul választotta a Lorántffy tagokat. Áldottak legyenek, akik dolgoztak, adtak, segitettek. Isten áldása legyen azokon, akik a nemes munkát tovább viszik.

Mig hivő lelkü, szerető szivü nők dolgoznak, nem kell félnünk a jövőtől. "Derék asszonyt kicsoda találhat? Annak értéke tulhaladja a drágagyöngyökét!" — mondja a szentiró. Mi találtunk ilyen drágagyöngyöt felülhaladó értéket: hivő lelkü amerikai magyar református asszonyaink azok. Áldja meg őket az Isten!

Dr. Ujlaki Ferenc,
a Református Egyesület elnöke.

Üdvözlet
HOLLÓ ZSIDÓ JÓZSEF
MAGYAR VENDÉGLŐJE
1965 GENESEE ST. TOLEDO, OHIO

Bacsó Pál gondnok és neje, Toledo, O.

A GARY, IND.-I REFORMÁTUS EGYHÁZ ORGONA SZENTELÉSI ÜNNEPÉLYE

Közli: **Bacsó Béla,** lelkész.

Impozáns és lelket emelő ünnepség keretében szentelte fel uj villany orgonáját a Gary-i Első Református Egyház október 13-án. Gyönyörü napsugaras őszi délután volt. Gyülekezetünk tagjai örömmel jöttek, hogy megujult templomunkban most már uj orgonánk ékes zengése mellett dicsőitsék a Mindenség Urát. De jöttek környékbeli magyar református testvéreink is — még Toledoból és Elyriából is, — hogy e napon velünk örvendezzenek. Szép nagy templomunk teljesen megtelt az ünneplők seregével. Jelen volt a környék minden református lelkipásztora is. Városunk virágüzletei gyönyörü virágcsokrokkal járultak hozzá templomunk diszitéséhez s a diszitést Kalos Benjáminné nőtestvérünk ügyes hozzáértéssele végezte.

Az orgonálási tisztséget Mr. Walter Flandorf, hires chicagoi orgonamüvész, Dr. Ujfalusi Gábor, a Chicago South Side-i Református Egyház tantója és Gergely Erzsike volt orgonistánk töltötték be. Egyházunk uj énekkara egy szép alkalmi énekkel gazdagitotta az Istentiszteletet.

Az ünnepi Istentiszteleten előfohászt mondott és igét olvasott Nt. Mircse Sándor; az Orgona Szentelési Imát Dr. Melegh Gyula mondotta; prédikált Nt. Balogh E. István; hálaadó imát mondott Nt. Vajda Zoltán; a Magyar Egyházkerület üdvözletét Nt. Kecskeméthy József e. k.-i titkár tolmácsolta; az adományokat Nt. Kalabányi István áldotta meg és végül áldást mondott Nt. Garay Gerő.

Ugyancsak az Istentisztelet keretében lett megkeresztelve a lelkészpár ujszülött leány gyermeke, aki a keresztségben az Erzsébett-Mária nevet kapta. A keresztelési szertartást Nt. Kecskeméthy József végezte s a keresztszülői tisztséget szintén ő és kedves neje, Korocz Erzsébet töltötték be.

Az Istentiszteletet ünnepi vacsora követte. Iskolánk is teljesen megtelt vendégeinkkel, kiket egyházunk gondnoka, Gergely József üdvözölt. Az amerikai és magyar hymnuszok eléneklése után Nt. Lőrincze Mihály mondott asztali álsást. Az áldomásmesteri tisztséget Nt. Kalabányi István south bendi lelkész töltötte be ügyes hozzáértéssel. A vacsorán jelen volt városunk polgármestere is, Dr. Ernest Schaible, aki városunk üdvözletét hozta ünneplő gyülekezetünknek. A képviselt egyházak és egyletek nevében a következők üdvözölték egyházunkat: a Toledo-i Kálvin János Ref. és Luth. Bs. Egylettől Bacsó Pál elnök; a Chicago South Side Ref. Egyháztól Szabó István gondnok, Nőegylettől Kozora Mihályné; a Whiting-i Ref. Egyháztól Matyi István gondnok, Nőegylettől Gyüre Andrásné; az Indiana Harbor-i Refó Egyháztól Varga András gondnok, Nőegylettől Turóczi Györgyné; az East Chicago-i Ref. Egyháztól Nyisztor Sándor jegyző, Nőegylettől Tóth Bálintné; a Verhovay Segélyegylet 138. osztályától Peleskei János elnök; a Református Egyesülettől Dr. Melegh Gyula kerületi szervező; egyházunk Nőegyletétől Kostyál Jánosné, a Baráti Körtől Csiszár Jánosné, az Ifjusági Körtől Nyisztor Lajos; a Wonder Bakerytől Mr. Henry Foxx. Az emlitett egyházak és egyletek adományt is küldtek. Ezeken kivül a Chicago West Side-i Nőegylet és a Fairport Harbor, O.-i Ref. Egyház küldtek adományt. Sürgönyleg és levél által a következők üdvözölték egyházunkat: Dr. Baranyai Zoltán chicagoi főkonzul, a Columbus, O.-i Ref. Nőegylett, az Elyria, O.-i Református Egyház és Nőegylet, a Whiting-i Görög Kath. Egyház, a South Bend-i Pres. Egyház, a Fairport Harbor-i, Lorain-i, Conneaut-i és a Cleveland-i egyházak. A bankett programját az egyház lelkészének rövid beszéde zárta be.

E helyen is hálás köszönetet mondunk egyházunk Nőegyletének, Baráti Körének és Ifjusági Körünknek, akik a főzésnél, felszolgálásnál és a terem diszitésénél munkálkodtak. Ugyancsak köszönetünket fejezzük ki Orgona Bizottságunknak, egyházunk presbyteriumának és mindazon testvéreinknek, akik az orgona beállitásával kapcsolatban a templom renoválásában munkálkodtak. Akik az Orgona Alapra adakoztak, azoknak neveit egy Emlékkönyvben örökitjük meg. Hálánkat és elismerésünket fejezzük ki Nt. Bakay Árpádnak is, kinek

itteni pásztorkodása alatt kezdődött meg az Orgona Alap kiépitése.

Uj orgonánk pedig segitsen mindnyájunkat abban, hogy Istenünket évek hosszu során még nagyobb hüséggel és buzgósággal dicsőitsük. Legyen ezért is Övé a dicsőség!

WARREN EGYHÁZAT ALAPIT

A warreni, (O.) reformátusság lelkében régóta égett már a vágy, hogy egyházba tömörüljenek s legyen nekik is alkalmuk minden vasárnap Istent imádni, igéjét hallgatni. Éveken keresztül jártak át Niles-ra, az ottani templomba, de nem sokan voltak közöttük, akik ezt minden vasárnap megtehették, pedig a vágy ott élt mindnyájukban, hogy a hetedik napot Istennek szenteljék. Most azonban, hogy tartósabbnak igérkezik a munka és pénzkereset, végre bele mertek vágni, hogy leányegyházzá alakuljanak s a Nilesi Egyház lelkésze szolgálja ki őket. Az első istentiszteletet junius 30-án tartották az angol presbyterian templomban s azóta minden vasárnap d. u. fél 3-tól van részükre istentisztelet.

A leányegyház tisztviselői a következők: Gondnok: Benedek József, jegyző: Nagy Gyula, pénztárnok: Dérsy György, helyettes pénztárnok: Szabó Bálint, presbyterek: Vajda András, Kalmágyi István, Veres Ferenc, Tóth Józef, Kis József, Gilányi János, Mikula András, Iklódi Gyula, Antalnoki Lőrincz.

Az egyházmegye szeptemberi gyülésén kérték felvételüket s ott azt a választ nyerték, hogy az áprilisi gyülésig irják össze azokat, akiknek támogatására lehet számitani és ha elegen lesznek, az egyházmegye véglegesen felveszi őket.

ARANY KERESZT PATIKA
Hoffer Róbert, óhazai gyógyszerész
8104 W. JEFFERSON, DETROIT, MICH.

Üdvözlet
ZÁM ISTVÁN
MAGYAR TEJCSARNOKA
2317 BAKEWELL ST., TOLEDO, OHIO

KIS ÖREG ASSZONYOK

Krüzselyi Erzsébet

Gyászruhás feketék,
Hajlottak, kicsikék,
Lépteik apróka tétovák,
Másokért dolgozó
Örök imádkozó,
Könnyezős, sóhajos
Öreg anyák.

Körülöttük szilajon,
Multakon gázolón,
Száguld a friss-inu
Délceg ifjuság,
A szépség, az erő,
A jelen, a jövő,
Az életakarás...
És elejükbe vág.

Ők utat engedőn,
Megadón csak viszik
Szerényke életük
Sok fájó kis baját,
Kis öreg asszonyok.
Özvegyek, szükösek,
Madárka étkűek,
Árva anyák.

Ha látok egyet én
Görnyedten kicsikén,
Ölelném segitőn
A tipegőt...
S szerte kiáltanám:
Vigyázz! vad rohanó,
Ne taszitsd valahogy
Utadból őt.

De segitsd, — ha tudod
Roskatag lépteit.
S sziveddel szeretőn
Simitsd csak át,
Hátha volt neked is
Éretted szenvedő,
Küzködő, szerető
Öreg anyád?

A CLEVELANDI ELSŐ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ

A Clevelandi Első Egyház a legrégibb és az egyik legnagyobb egyházunk. Az elmult évben is zavartalan békességben folyt egyházi élete. Szépen fejlődött ez évben is, amit az egyháztagok emelkedése mutat. Legnevezetesebb eseménye ennek az évnek, a Monoky István tanitó tanitói müködésének HARMINC éves jubileuma, amelyet okt. 6-án rendeztek meg az egyház asszonyai, az összes testületek bevonásával. A Bethlen terem zsufolásig megtelt ünneplő közönséggel, akik között az egyháztagok nagy sokaságán kivül Cleveland magyarságának sok és számottevő tagja volt jelen. Az ünneplő tanitót elhalmozták szeretetükkel és ajándékokkal.

Ez évben nagy eseményre készül az egyház. ARANYJUBILEUMÁT tartja Labor Day napján. Az egyház ugyanis 1891-ben alakult s igy elérkezett az 50 éves határkőhöz. Nemcsak a jubiláló egyháznak, de az egész amerikai reformátusságnak ünnepe lesz ez, mivel ez az egyház ELSŐ és LEGRÉGIBB egyházunk. Érzi ezt a jubiláló egyház is, mert az egész évet jubileumi évnek tekinti s ehhez szabja az egész év munkáját. Nagy feladatokat irt elő a maga számára. Ezek között is első helyen áll, a hatalmas uj központjuk (Bethlen terem) második részének, az uj templomnak a megépitése. Hogy meg tudja-e valósitani még ebben az évben ezt a hatalmas tervét, előre nem tudjuk. De hisszük, hogy az Isten megáldó segitsége, amelly mindig vele volt ezzel az egyházzal, most is velük lesz.

Monoky István tanitó

MANVILLE, N. J.

Manvilleben, N. J. 1940 október 13-án ünnepelték meg az egyház megalapitásának a huszonötödik évfordulóját. Az egyházat, mint a Magyarországi Református Egyház amerikai-keleti egyházmegyéjének a szerves részét 1915 julius 25-én szervezte meg Hámborszky N. Pál, mint a new brunswicki református egyháznak a társegyházát. New

Tisztikar a Clevelandi Első Egyházban.

Brunswickban már ekkor két egyház volt s Hámborszky N. Pál ebben az időben már a mostani Sommerset streeti egyháznak volt a lelkésze.

Az egyház megszervezése után azonnal templomépitésre gondolt a gyülekezet s mindjárt bekebelezése után, ami 1915 augusztus 15-én már megtörtént, a gyülekezet két házhelyet vásárolt templomépitésének a céljára. Miután egy Bernard Mayer nevü egyén kölcsönt adott a gyülekezetnek, a templom is felépült s még 1915-ben fel lett szentelve.

Hámborszky N. Pál 1919-ig vezette a gyülekezetet s ekkor testvérének Hámory Lajos lelkésznek adta át a gyülekezet vezetését. A kiszolgálás azonban nagyon nehéz volt, mert a lelkész Peekskillben, N. Y.-ban lakott s onnan nehéz volt rendszeresen eljárni ebbe a kis gyülezetbe. Nem is munkálkodott sokáig ebben a gyülekezetben, hanem a miután a keleti egyházmegye elbocsátotta már előbb a kis gyülekezetet a Reformed Church in America fennhatósága alá, 1920 májusban **Kósa András** vette át az egyház vezetését s azóta husz hosszu esztendőn keresztül végzi a szent szolgálatokat ebben a gyülekezetben. Először, mint anyaegyházat vezette a gyülekezetet, aztán, amikor New Brunswickba választották meg lelkésznek, mint társegyházat szolgálja be. Szolgálata azonban igy is áldott. A gyülekezet nagy

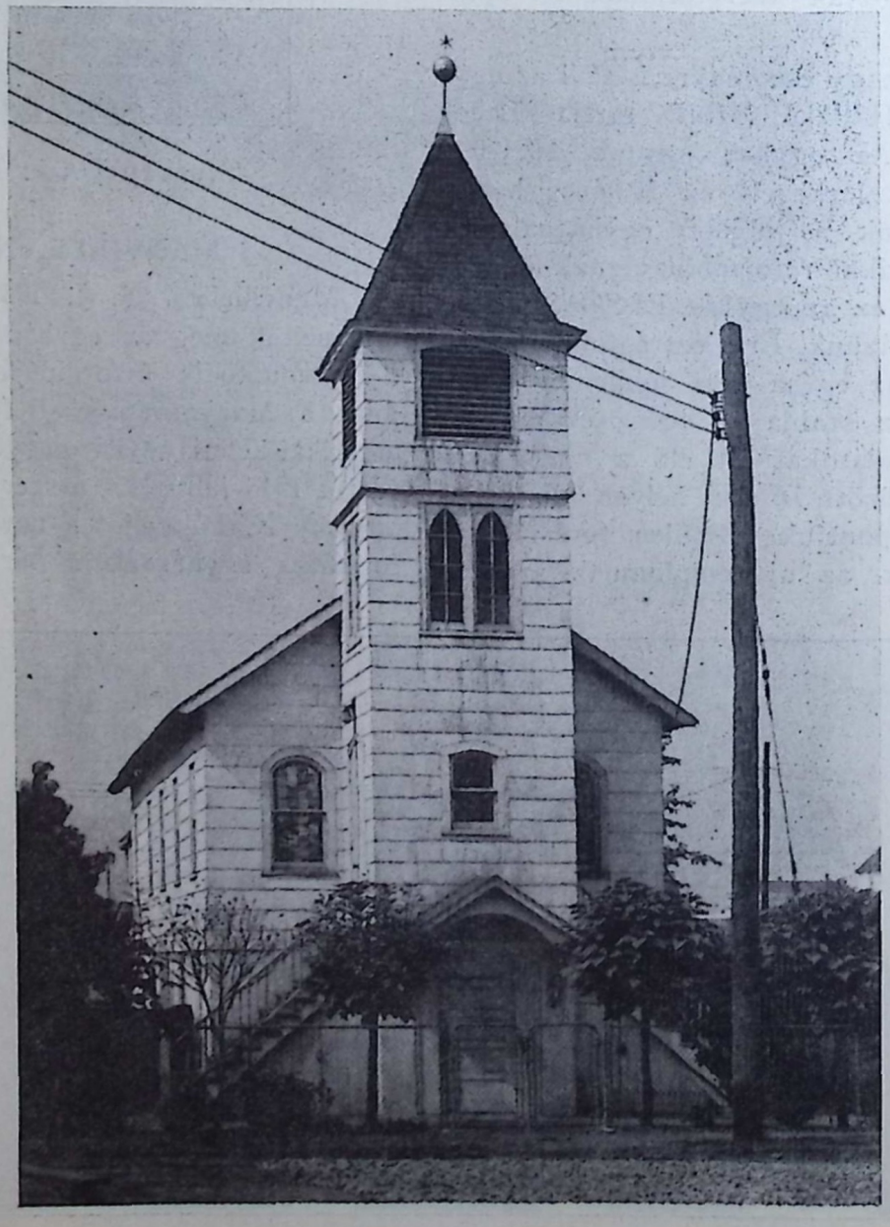

Ref. Templom, Manville. N. J.

előhaladást tett vezetése alatt. Templomát is ujjáépitette, harangokat, orgonát vásárolt s most a kis templomnak nagyobb az ékessége, mint volt az első templomé. A belső épités azonban még nagyobb jelentőségü. A lelkész gondozásában egy uj nemzedék növekedett fel, amely minden tekintetben méltó arra, hogy együtt müködjék a régi egyháztagokkal s lassan átvegye az atyák örökségét. Ebben a kis egyházban nagy lelki erő van, mert hüséges Krisztusnak a szolgálatában.

Ref. Nőegylet, Manville, N. J.

WHARTON, N. J.

Whartonban 1940 szeptember 29-én ünnepelték meg az egyház megszervezésének a 35-ik évfordulóját. Az ünnepély a szokott bensőséggel folyt le s az ünnepi beszédet **Vasváry Ödön,** a Református Egyesület számvevője tartotta.

Ezt az egyházat is Hámborszky N. Pál alapitotta. Ő mint a bloomfieldi iskola lelkésznövendéke 1904-ben Pünkösd táján kereste fel az itteni magyarokat egyenesen azzal a céllal, hogy köztük megalapitsa az egyházat. A munka megkezdése nagy nehézségekkel járt, mert alkalmas helyen alig találtak istentiszteletek tartására. E miatt természetesen arra gondoltak, hogy épitenek maguknak egy kis templomot. A vasgyár tulajdonosa **John Wharton** méltányolta ezt a törekvést, mert a templomépités céljára ingyen adott helyet. Ekkor már a Presbyterian Church belmissziói bizottsága is odaállott a templomot épitő gyülekezet mellé. 500 dollárt igért azzal a kikötéssel, hogy ennyit kell összegyüjteniök a magyaroknak is.

E szép terv azonban csaknem hajótörést szenvedett. Hámborszky N. Pál időközben átment New Brunswickba az ottan szervezett gyülekezetnek a vezetésére. Isten azonban küldött Whartonba olyan egyént **Bogár Lajos** személyében, aki buzgó munkálkodással nemcsak a templomot épittette fel, hanem a gyülekezetnek a lelki életét is megalapozta, megerősitette. Ő előtte még **G. Kovács Arthur** és **Pillinszky Zsigmond** próbálkoztak itt, de ennek a próbálkozásnak nem volt semmi eredménye. Bogár Lajos nagy buzgósággal vitte dülőre a templomépitést, amelyet 1906 szeptember 16-án fel is szenteltek.

Bogár Lajos, aki az általa épitett templomban lett lelkésszé szentelve, felszentelése után, amikor már az egyházat is hivatalosan megszervezte, átment Beaverfallsba az ottani gyülkezet vezetését véve át.

Ekkor a whartoni gyülekezet a papi pályára készülő bloomfieldi diákoknak lett a munkamezejévé. **Laky Zsigmond, Dókus Gábor, Azary János,** itten szereztek gyakorlati tudást a lelkészi pályának a betöltésére. 1915-ben **Kovács Ferenc,** aki már ekkor tanára volt a bloomfieldi iskolának, vette át az egyház vezetését s ő volt, aki szorgalmazta a lelkész lakásának a megvásárlását. Ezt végre is hajtotta. Ő elég hosszu ideig munkálkodott itt s alatta az egyház szépen megerősödött. Mikor ő a woodbridgei gyülekezet lelkésze lett 1919 őszén, akkor Malasics József küldetett ki az egyház vezetésére. Ő három évig szolgált itt hüségesen. Ekkor már a gyülekezet a templomot is megnagyobbittatta. Malasics József 1922-ben a newarki egyháznak a lelkészi állását fogadta el s egy ideig **Daróczy Mátyás** volt ennek a gyülekezetnek a beszolgálója. Ő azonban csak kevés ideig munkálkodott itten. Utóda **Csutoros István** lett szintén csak rövid ideig.

Az egyház mostani lelkésze már 1926 március 1-től munkálkodik a gyülekezet kebelében. Ennek a közel 15 esztendei lelkészi müködésének nemcsak külső eredményei voltak, hanem maradandó benső eredményei is. A **Dezső János** munkálkodása bizonyság amellett, hogy a hosszabb ideig tartó lelkészi munkálkodásnak akármelyik gyülekezetnek az életében meg van a maga áldott hatása. Ilyen munkálkodás következtében nemcsak kifejlődik, hanem folytonosan növekszik a keresztyén életnek a fundamentuma: a szeretet.

Maradjon meg ebben a gyülekezetben is állandóan: a hit, remény és szeretet!

Kalászok a franklini, N. J. Magyar Ref. Egyház 32 éves multjából.

A franklini protestáns magyarság szervezkedése, az egyház megalakuása abba az időszakba esik, amelyet egyházi szervezkedésünk fénykorának nevezhetjük. Az 1900-as és az azt követő években már szép számmal volt képviselve a magyarság a mi kis városkánkban is. A ref. és a luth. hitfelekezetüek példás testvéri megértéssel és égő egyházszeretettel 1908 Nov. 15-én bontották ki az egyházi szervezkedés zászlaját Csekes Béla akkori alphai lelkész vezetése alatt. Jellemző a lelkesedésre, — irja az egyház által az egyház 25 éves jubileuma alkalmából kiadott Emlékkönyvben az akkori jeles lelkipásztor, Ferenczy Pál, — hogy az első évben már saját temploma volt a gyülekezetnek, mely templom

árából 700 dollárt az első évben le is törlesztettek." Az 1910 Okt. 16-án tartott közgyülésen a gyülekezet a magyarországi fennhatóság alá helyezte magát. Ujabb egy évre már csinos paróchiát is épitettek buzgó lelkipásztorjuk, Ambrus János lelkész és családja számára, akit is az ideiglenes minőségben szolgálatot teljesitő Csekes Béla után a fenntebb emlitett közgyülésen első rendes lelkészéül választott meg a gyülekezet. Az anyásitott egyház első prezsbitériumát következő hitbuzgó egyének alkották: Gerő László gondnok, Kiss Pál, Kun Pál, Beregszászi Mihály, Beregszászi Ferenc, Kis György, Jakab Imre, Oláh József Rácz András, Szotó Mihály, Kovács János és Jánváry Gábor. Az élők neveire tisztesség, az elköltözöttek emlékére áldás Isten nevében. Csekes Béla előtt megörökitésre méltó lelkipásztori munkát végeztek ezen kis gyülekezetben Kuthy Zoltán new yorki és Dr. Nánássy Lajos akkori perth amboyi lelkészek. Csekes Béla és Ambrus János után Szabó László költő pap következett, aki 1920 február 1-én foglalta el a lelkészi állást Franklinben, minekutánna a gyülekezetek kölcsönös megegyezésével so. riveri állását elcserélte az Ambrus János franklini lelkészi helyével. Szabó László lelkész aránylag a legtöbb időt, több mint 11 esztendőt töltött itten lelkipásztori hitépitő munkásságban. Utána Ferenczy Pál lelkész következett, ki is ifju lelkesedéssel és szent elhatározással fogott hozzá az itt-ott mutatkozott romok eltakaritásához, amiket itt is, mint szinte csaknem mindenik magyar ref. gyülekezetünkben a csatlakozási mozgalom idézett elő. Lelkesdése, ambiciója és akaraterélye alkotó és épitő munkában nyilvánult meg itt müködésének harmadfél esztendeje alatt. Az isteni végzés ugy intézkedett, hogy Ferenczy szélesebb munkatérre, e sorok irója pedig, mint csaknem tiz esztendőn át yonkersi lelkész, csendesebb helyre vágyván, — az érdekelt két gyülekezet tagjainak közös megértésével helyet cseréltek egymással. Mindkét lelkész 1936 Aug. 1-én foglalta el uj állását, amelyben mindezideig az Isten által nékik adatott tehetségek mértéke szerint igyekeznek Isten dicsőségét előmozditani a maguk elhivattatásának szerény körében és szolgálni a lelkek javát. Az áldás és kegyelem minden jó munkára az Urtól száll alá, mint az eső az égből. Azért az Ő szent nevére térjen dicsőség és örök hálaadás! A 25 éves egyházi jubileumi Emlékkönyv feljegyzései szerint a már akkor, (1933-ban) két éves multra visszatekintő Lorántffy Zsuzsánna nevet viselő Templomsegélyző és Jótékonysági Nőegylet eléggé fel nem becsülhető dicséretes és áldásos tevékenységet fejt ki jelenleg is, mint kifejtett minden időben a gyülekezet és általában az egész frankini magyarság társas életének és mozgalmainak irányitásában. Ezen egyházszerető nők gondoskodtak minden időben a templom szépitéséről, egyházi és nemzeti ünnepeken való feldiszitéséről, közvacsorák rendezéséről. Legyenek itt is köszöntve hüségükért.

Egyházunk 25 éves multjáról az 1933-ban kibocsátott jubileumi Emlékkönyv részletes pontossággal sorolja fel mindazon derék egyéneknek, férfiaknak és nöknek neveit, akik tevékeny részt vettek a gyülekezeti élet kiépitésében. Ha térszüke miatt a neveket ezuttal fel nem sorolhatjuk is, megörökiti a neveket és érdemeket kitörölhetetlen betükkel az Örök Életnek nagy könyvében az Életnek angyala. Ez a legszebb jutalom a hiven fáradozók számára. Az 1940-ik esztendőnek messze kiható jelentőségü eseménye az uj társadalmi épület felépitése, hol ezután társas összejöveteleinket fogjuk megtarthatni. A gyülekezet tagjainak buzgósága, egyház-szeretete és elismerésre méltó áldozathozatali készsége követendő példaképpen állhat az utánnunk következő amerikai születésü magyar generáció szemei előtt.

Harsányi Sándor
franklini N. J. ref. lelkész.

Dr. VINCZE KÁROLY,

a perth amboyi Független Református Egyház tudós lelkipásztora irodalmi tevékenységével kapcsolatban olyan területet is szolgál. amely református szempontból nagyon fontos. Amint megállapitható, amerikai magyar református gyülekezeteinkben még nem mindenütt döbbentek rá arra a veszedelemre, amely vegyes házasságkötések terén éri református hitünket. A toledói, perth amboyi független és néhány más gyülekezet már felvette a küzdelmet és harcolja a hit nemes harcát.

Dr. Vincze Károly e tárgygyal kapcsolatban két füzetet adott ki. Az egyiknek cime: "Mixed marriages considered beforehand." Ebben megvilágitja a vegyes házasságkötések veszedelmét, óva int a kárunkra adandó reverzálisok ellen és sürgeti a ref. vallás javára kötendő vegyesházasságokat, ha már azok elkerülhetetlenek.

Másik füzetének cime: "Our Catholicity." Ebben megmagyarázza a "katholikus" szó helyes értelmét, megcáfolja azt az igényt, amit egy egyház kizárólagosan füz e fogalomhoz és

bebizonyitja a Református Egyház katholicitását. Az az ifju, aki ezt a két füzetet elolvassa, bizonyára gondolkodóba esik, hogy vétkezzen-e hite és egyháza ellen?

Dr. Vincze Károly nagyon jó szolgálatot teljesitett ennek a két hasznos füzetnek megirásával és kinyomatásával, amit lelkészeink bizonyára szivesen terjesztenek minden református gyülekezetben. A veszély fenyeget, azt sem letagadni, sem elhallgatni nem lehet. A magyarországi Református Egyház ebben a tekintetben megelőzött bennünket, mert a fegyelmet szigoruan alkalmazza azok ellen, akik kárunkra kötnek vegyes házasságot. Kálvin szerint az igaz Egyház ismertető jelei: az Ige predikálása, a sakramentumok kiszolgáltatása és az egyházfegyelem gyakorlása. Egyházfegyelem nélkül nem lehet elképzelni egészséges és Krisztusnak tetsző vallásos életet.

Dr. Vincze Károly a vegyesházasságok problémájáról a perth amboyi Lelkészegyesület előtt is tartott felvilágositó előadást. Erről a tárgyról megemlékezett a "Calvin Forum" hasábjain is és ugyanott rámutatott az erdélyi magyar reformátusok mellőzésére és elnyomására, továbbá példa gyanánt állitotta az amerikaiak elé a magyar reformátusságot, amely az áldozó csütörtököt és a pünköstöt komolyan megünnepli. N. L.

TÓTH BÉLA LELKIPÁSZTOR

egyike azoknak a tehetséges, ifju lelkészeknek, akik nem elégesznek meg annyi tudással, amennyit diákkorukban az iskolában

Tóth Béla

szereztek, hanem tovább képezik magukat. Ő is tanul állandóan. Időt szakitott magának arra, hogy So. Norwalkról bejárjon a yalei theológiára. Mikor nem régen otthon járt, Szegedi Kiss István magyar reformátor élete és tevékenykedése után kutatott és eredeti forrásokból meritve irta meg doktori értekezését erről a nagy reformátorról, természetesen angol nyelven. Munkájában, melynek kéziratát volt alkalmam elolvasni, részletesen tárgyalja a Szegedi Kiss István életét, munkálkodásait, harcait, amiket főleg a Szentháromságot tagadók ellen folytatott. A yalei theológia bizonyára örömmel fogadja ezt az értékes dolgozatot, amely az angolul beszélő protestántizmust megismerteti a ngy magyar reformátorral és megtiszteli Tóth Béla lelkészt a doktori fokozattal.

Tóth Béla lelkész több angolnyelvü folyóiratban dolgozik. A "Church History" 1940 juniusi számában "Highlights of the Hungarian Reformation" cim alatt irt kiváló cikket. N. L.

A CSÉPKE ISTVÁN LELKÉSZ JUBILEUMA

Október 27-ikén délután több lelkész jelent meg az Ohio államban levő nilesi egyházban, ahol Csépke István lelkipásztort ünnepelték abból az alkalomból, hogy már harmincöt esztendőn át munkálkodik az Ur szőlőskertjében. Miután theologiai tanulmányait a debreceni kollégiumban szép sikerrel elvégezte, 1905-ben Amerikába jött ki lelkészi szolgálatra. Első Állomása South Bend, Ind. volt. A Reformed Church chicagoi klasszisa hatalmazta fel a szent szolgálatokra az ordinálás utján. South Bendből Kearsargera, Michigan államba ment, onnan New Jerseybe Woodbridgera és Carteretre, majd Californiába és most több, mint egy évtized óta a nilesi egyház lelkipásztora.

A jubileum gondolata a Lorántffy Nőegylet hálás tagjainak agyában fogamzott meg; az eszmét az egyházi előljáróság szivesen magáévá tette és igy október 27-ikén szép templomi gyülekezet tisztelte meg a jubiláló lelkészt. Az ünnepi istentiszteletet Kruchió Antal, Bernáth Árpád, Varga Lajos. Dókus Gábor, Bötty János, Csépke István lelkészek és Nánássy Lajos árvaatya végezték. (Ez utóbbi 35 évvel ezelőtt részt vett a Csépke István lelkipásztor ordinálásában.) Egyik kiemelkedő pontja volt az istentiszteletnek az ünnepelt lelkész zenei tehetséggel megáldott

neje által irott és megzenésitett alkalmi énekszám az énekkar részére.

Este jubileumi diszvacsora zárta be az ünnepélyt, ahol az ünnepeltet értékes ajándékokkal árasztották el.

Csépke István 35 éven át csendben, de hüséggel, lelkiismeretesen és áldásosan végezte azt a munkát, amelynek teljeitésére magát 35 évvel ezelőtt elkötelezte. Hiveinek mindenütt példa volt a szelidségben és becsületességben. Ezért vannak tisztelő barátai Amerikaszerte mindenütt, akik méltányolják nemes tevékenységét. Áldja meg Isten továbbra is az Ő hüséges szolgáját, hogy jó erőben és egészségben munkálkodhassék továbbra is hivei javára, az amerikai magyar református élet gazdagitására és családja boldogitására!

N. L.

GYÖRGY ISTVÁN,

a Passaici Ref. Egyház gondnoka, az Amerikai Reformátusok Lapjának képviselője, az Amerikai Magyar Ref. Egyesület passaici két osztályának jegyzője.

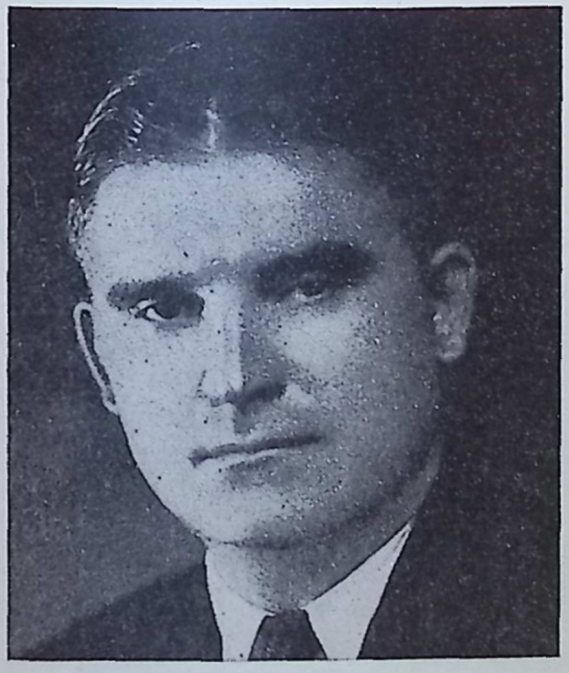

György István

Született 1897 dec. 25-én Szalonán, Borsodmegyében. 1913-ban juliusban érkezett Passaicra; innen nemsokára Woodbridgebe, majd Hopelownra és innét Fords, N. J.-be. 1926-ban ismét visszajött Passaicba és azóta állandóan vagy Passaicban, vagy Garfielden lakott.

Nősült 1916 julius 1-én Woodbridgeon. Felesége Bagics Erzsébet. Házasságukból egy kis leány született, aki most elismert szépségápoló Newarkon, N. J.-ben.

György István ügybuzgó, lelkes református vezető ember. Egyházáért, a Ref. Egyesületért, a Bethlen Otthonért sokat dolgozik. A Bethlen Otthon naptárából évenként 75—100 darabot árusit el. hogy az árváknak és öregeknek ezáltal is jövedelmet szerezzen és ugyanakkor az egyháztagokat jó olvasmánynyal lássa el. Sok ilyen munkásra volna szüksége minden helyen az amerikai magyar reformátusságnak!

N. L.

NEGYVEN ÉVES A PHOENIXVILLEI EGYHÁZUNK

Mint minden magyar egyházunk, a phoenixvillei is végigtapasztalta a fejlődésnek és növekedésnek minden változatát. Kis kezdetből önfeláldozó munkával, harcokon, megpróbáltatásokon, csalódásokon és diadalokon keresztül erőtelljes szép egyházunkká fejlődött, mely 1940 november 28-án, Hálaadás napján ünnepelte meg kálvinista egyszerüségben fennállásának negyvenedik évfordulóját.

Phoenixville csendes, szép városka Philadelphiától 27 mértföldnyire. Meglehetősen távol van Amerika nagy országutjaitól és igy kevés külső hatás hulláma csapott rajta végig. Élte és élhette 12,000 lakosával vidéki életét. Talán épen ez a szinte "hazai" csendessége teszi annyira kedvessé magyar lakósainak szivében. Számtalanszor megtörtént, hogy messze vidékre mentek el a phoenixvillei magyarok szerencsét próbálni, de előbb-utóbb vissza jönnek élni és tovább dolgozni, vagy pedig koporsóban pihenni, mint szeretett lelkipásztoruk, Kováchy Kálmán jött vissza Ligonierből a temetőbe.

Már 1895-ben volt itt akkora magyar csoport, hogy lelki gondozását fontosnak tartották vándor-apostolaink. Harsányi Sándor és Kalassay Sándor lelkészeink hirdették itten először magyarul Isten igéjét. — Dr. Kalassay Sándor volt az, aki az álmot valóra váltotta, mikor 1900-ban megszervezte az egyházat. A régi hüséges neveket már leginkább csak sirköveken olvashatjuk, de még velünk vannak Csatlós András, T. Magyar János, eredeti alapitó tagok, Fekete Albert, Katancsik András, Radácsy Imre "alapitó tagok" és özv. Kocsi Istvánné, La-

mos Mária az egyház első női kollektora. Ők most már nyugodt megelégedéssel tekintenek a multra, és erős hittel a mostani munkálkodó fiatalabb generációkra. Tudják, hogy Istennek ez a vára eddig is megállt és ezután is erős Siona lesz a környék magyarságának és tótságának.

Három évig társegyháza volt ez a trentoninak, Virág István és Csánfordi Ferenc szolgálták be. Majd 1903 őszén Bereczky Lászlól lelkész vezetése alatt önálló egyházzá erősödött. Bereczky László szabadalom levelet szerzett az egyháznak, buzgó épitő munkát végzett. 1909-ben távozott innen, hogy a makói egyházban fejezze be áldott életét.

Utódja az angolul is tudó Csekes Béla volt. Két és fél évig tartó csendes, odaadó munkálkodásával örökitette meg az emlékét sziveinkben. Még 1935-ben is, huszonnégy évvel a távozása után meleg, szerető levélben fejezte ki vágyakozását Phoenixville után.

A Konvent 1911-ben Kőrössy Sámuelt, ezt a magyaros érzelmü és magyaros ruházatu lelkészt küldötte Phoenixvillere, akinek a munkálkodása nagy reményekre buzditotta az egyházat, mig 1916-ban borult elmével el nem távozott az embrevillei elmegyógyintézetbe, ahonnan még ma is mindennap vissza akar jönni.

1917-ben a Kanadából átjött Kováchy Kálmánt választotta meg a gyülekezet, aki legtovább volt lelkész ebben a gyülelkezetben. Szelid-lelkü, költő-pap volt. Munkájához sok áldás füződött. Pedig talán ő szenvedett legtöbbet Phoenixvillen. Családi élete boldogtalan volt. Lelkészkedése alatt történt meg az az ide-oda csatlakozás miatt való széjjelhuzás, mely miatt a gyülekezet öt évig két egymással harcoló táborban élt. Hazament, de már otthon sem találta meg boldogságát. A ligonieri aggmenházban elborult az elméje és onnan hozatta vissza hálás gyülekezete, hogy itt pihenjen öccse mellett a Morris' temetőben.

1931-ben a gyülekezet az ifju Rácz Győzőt, az épitő-papot hivja meg Trentonból, aki hat évi munkálkodása alatt minden várakozást felülmuló eredményeket hagyott

Egyháztanács, Phoenixville, Pa.

maga után. Lelkes és erőteljes vezérlete alatt a gyülekezet a város legszebb helyén felépiti magyar-Amerika legtetszetősebb templomát és paróchiáját. Gyüjt, vezet, szervez, dorgál és dicsér és megveti munkájával azt az alapot, melynek az áldását utódjai érzik igazán. De 1937 végén még nagyobb munkatér hivja a passaici egyházba, ahol most is buzgó munkát végez és nagy álmokat szövöget.

Utódja Csikesz Tibor, hazai végzettségü és tipusu fiatal lelkész lett, akit a sors hazakényszeritett Magyarországra, de még őt is visszahuzza a szive a csendes phoenixvillei völgybe.

Az egyház jelenlegi lelkésze Kovács Imre, akit a gyülekezet ugyancsak Trentonból választott ide 1940-ben. Amerikai végzettségü fiatal lelkész, aki a szociális evangéliumra épitett munkájában ott folytatja, ahol Rácz Győző elhagyta. Munkájának már most is meglátszik az eredménye. Az uj kapcsolatokban, a philadelphiai zsinatban és az egész környéken nagy elismeréssel és

Ref. Templom és gyülekezet, Phoenixville, Pa. a lelkészbeiktatáskor.

szeretettel ölelik fel az egyházat, mely feladatának tüzte ki, hogy a magyar református névnek tiszteletet vivjon ki.

A negyven éves jubileum alkalmával hálával tekintünk vissza a multra. Érezzük, hogy a küzdelmek erősekké és bölcsekké tettek, az eredmények alázatosakká és hálásakká. A legnagyobb dicsérettel és elismeréssel gondolunk az önfeláldozó, egyházhü phoenixvillei magyar reformátusságra, amely ugy adakozásban, mint templomlátogatásban mindig példát mutat. De legnagyobb hálával adózunk Istenünknek, aki eddig is vezérelt, ezután is megtart, hogy a mi fáklyánk, magyar, református hitünk lángja még sokáig világitson. **Kovács Imre**

STATEN ISLAND, N. Y.

Staten Islandon a Független egyháznak a Charlestonban levő gyülekezete 1940 julius 21-én ünnepelte munkálkodásának a negyedszázados évfordulóját. Ezt a gyülekezetet a Magyarországi Református Egyház keleti egyházmegyéje szervezte, amikor **Nagy József** lelkész odatelepedett.

A jubileumi ünnepély természetesen istentisztelettel kezdődött, amelyen **Béky Zoltán** trentoni lelkész, a Független Református Egyház keleti egyházmegyéjének az esperese tartotta az ünnepi beszédet. Résztvettek az istentiszteletben **Daróczy Sándor** cartereti lelkész, főesperes, **Dr. Vincze Károly** perth amboyi lelkész és **Szőke István** a gyülekezet beszolgáló lelkésze. A lélekemelő istentiszteletnek egyik szép eseménye volt az a meglepetés, amelyet a Nőegylet szerzett a beszolgáló lelkésznek, akinek **Biró Józsefné,** az egylet elnöknője egy diszes palástot adott át. Ez az ajándék megbecsülése annak a munkának, amelyet a beszolgáló lelkész a gyülekezet érdekében odaadással és hüséggel végez. A mi népünk mindig méltányolta a hüséges munkát s ez az adomány is arról tesz bizonyságot, hogy a ősi erények nem halványodtak el, nem kevesbedtek meg ebben a nagyon megváltozott világban sem.

A jubileumi ünnepélynek a második része volt az ünnepi banket, amelyet szintén a nőegylet rendezett. Ezen az ünnepélyen résztvettek a lelkészek, **Bodnár István** egyházkerületi gondnokkal együtt a gyülekezetek képviselői, az egyház tagjai és barátai. Ki kell emelnünk azt a testvéri összetartást, amely ezen a jubileumon is megnyilvánult a Független Egyházba tartozó gyülekezetek között. Nemcsak a közelben levő gyülekezetek emlékeztek meg adományok küldésével az ünneplő egyházról, hanem távolabbi egyházak is és több egyháznak egyik vagy másik egylete is.

A testvéries öszetartásnak ez a megnyilvánulása legyen példa minden magyar református gyülekezet előtt.

Az egyház, amely a 25 éves határkőnél Isten iránt való hálával állott meg, érezze meg, hogy a jubileumi ünnep elköteleztetés, utmutatás a nagy cél felé! Nem megállapodás, hanem utnak indulás!

A BRIDGEPORT, CONN. STATE STREETI EGYHÁZ JUBILEUMA

1939 nov. 5-én nagyszabásu keretek között, lelkesen ünnepelte az egyház 35 éves jubileumát. A jubileumi alapra szépen adakoztak. Növekedett a törlesztési alap is. A következő alapitó tagok vettek részt az ünnepélyen: Kántor András, Kántor Andrásné, Fürjész József, Fürjész Józsefné, Radácsy Ferencné, Tirnády Sámuelné, Varga Lajosné, Gecsey Józsefné, Szabó Jánosné, Kurimay János, Kurimay Jánosné, Kiss Imre, Korcsmáros József, Kriston Mihály, Erdős István, Bandré György, Nagy Ferenc, Nagy Ferencné, Sohajda Istvánné, Bakó Lászlóné, Gáll Istvánné, Almássy Imréné, Menyhért Istvánné, Seres Józsefné, Nikházi Julia, Kretvix Józsefné.

Az elmult 35 év alatt 1439 keresztelés, 620 esketés, 697 konfirmálás, 20 áttérés, 591 temetés volt az egyházban. Az urvacsorázók száma 36,331 volt. Az egyház iskolájába 6,291 gyermek járt. A 35 év alatt a bevétel 125,011 dollár 13 cent volt önkéntes adományokból és gyüjtésekből, a perselypénz $10,506.05; az összes bevételi forgalom $269,927.89 volt, kiadása $225,038.59. Különösen az elmult tiz éven át észlelhető a fellendülés az adakozás terén, amikor Böszörményi István állott az egyház élén.

Az elmult tiz éven át 1,117 egyháztámogató $11,900.00-t adakozott a törlesztési alapra. Az egyház adóssága $13,100.00, amit rövid időn belül ki akarnak fizetni.

A bridgeporti State Streeti Ref. Egyház egyike magyar-Amerika legjobban megszervezett és eredményes munkát végző egyházközségeinek. Lelkipásztora pedáns, gondja és figyelme mindenre kiterjed. Előljárósága öntudatos, komoly és kötelességtudó. Az egyháztagok érzik, hogy nemcsak jogokat kell gyakorolniok, hanem kötelességeket is teljesiteni. Templombajárók, adakozók. Egyszerre több alapra adnak az egyházfenntartáson kivül: törlesztési és orgona alapra, a mult évben külön jubileumi alapra.

A gyermekek és ifjak között komoly hiterősitő és egyházias munka folyik. Nőegylete kiveszi részét abból a teherből, amit az egyház tőle vár. A Kálvin Egylet a testvérsegités munka terén egésziti ki az egyház hivatásához tartozó megbizatást.

A jubileuem alkalmából volt oka örülni ugy a nagy tevékenységet kifejtő lelkipásztornak, mint a buzgó előljáróknak és összes egyháztagoknak. Nemcsak a multra gondoltak vissza, hanem beláttak a biztató jövőbe is, amikor valóra válthatják hő vágyukat: a szép, uj templomuk megépitését! Isten megsegiti az Ő hüséges népét!

A Bridgeporti State St.-i Magyar Református Egyház 1940 évi Konfirmandus osztálya
Első sor balról jobbra: Papp Irén, Gáspár Ruth. Böszörményi M. István, lelkész, Chisarik Katalin, Mattó Erzsébet.
Középső sor balról jobbra: Zsenyhei György, Farkas Lajos, Porubán Ilon, Porubán Anna, Kardos József, Balogh József.
Felső sor balról jobbra: Pecsenye András, Zimányi Ernő, Kratz József, Balogh István és Horváth Mihály.

Templomépitő lelkipásztorok a Clevelandi Első Egyházban

VISSZAEMLÉKEZÉS AZ ARANY JUBILEUM ALKALMÁVAL

Irta: Dr. Herczegh József

Az Ur 1941. esztendejében ünnepli aranyjubileumát a Clevelandi Első Egyház. Ötven esztendeje lesz tehát annak, hogy buzgó lelkipásztorok, előljárók, tanitók és presbiterek vezetésével a buzgó lelkek megkezdték és félévszázadon keresztül folytatták azt a gyönyörü épitő munkát, amelynek eredménye az Első Egyház.

Az Ige ujra és ujra testet ölt. Nemcsak ujjászületett életekben, hanem nagyszerü templomokban, iskolákban és egyébb istenes alkotásokban. Clevelandban, a hatalmas ipari városban, a sok-sok nép között, a magyar nép körében is testet öltött az Ige. Testet öltött ugy az ujjászületett életekben, mint az uj templomokban és iskolákban.

Amerikának, kezdettől fogva, legnagyobb és legvirágzóbb egyháza a Clevelandi Első Egyház volt és az ma is. A buzgó lelkeknek szinte egész hadserege dolgozott ezen szép egyház felvirágoztatásán. Az aranyjubileum alkalmával azonban igen méltó dolog, hogy ha megemlékezünk azokról a templomokról és azok épitő lelkipásztorairól, egy külön cikk keretében. Hiszen egy-egy templom, elsősorban egy-egy buzgó lelkipásztor imáinak, vágyainak és legszentebb törekvéseinek megvalósulása.

A Clevelandi Első Egyháznak három templomépitő lelkipásztora volt az elmult félévszázad alatt. Emlékezzünk azért ugy a templomokról, mint azok épitőiről.

Az első templom: fatemplom a 79-ik utcai telken. — Épitő lelkipásztor: Jurányi Gusztáv

A templomépitési mozgalom már 1891-ben megindult, tehát rövidesen az Első Egyház megalakulása után. A templomépitést a januári közgyülés mondotta ki, az Ur 1892-ik esztendejében. Nagy szorgalommal fogtak hozzá a buzgó lelkek ahoz, hogy összegyüjtsék a templomépitéshez szükséges anyagi erőt. A legnagyobb adományt Kuntz Tivadar adta. Bizony nagy összeg volt az a kétszáz dollár abban az időben, amivel ő járult a kálvinista magyarok templomépitési alapjához. Ezt a nagy adományt követte a sok-sok kisebb adomány, ugy, hogy a munkát meg lehetett kezdeni. A telek vételára ezerkétszáznyolcvan dollár volt. Erre épült azután az a csinos fatemplom, amelyből annyi lelki áldás fakadt a lelkekre.

Az épitéshez azonban a legnagyobb hősiesség kellett, mert a kivándorolt magyarságra iszonyatos erővel szakadt rá az akkori amerikai gazdasági válság. Magának a lelkésznek a szerény megélhetése is egészen bizonytalanná vált.

Amikor pedig az anyagi bajok megjönnek, akkor magukkal hozzák a lelki bajokat is. Bizony szomoru napok következtek a telekvétel után az Első Egyház lelkipásztorára és tagságára. A sok nyomoruság miatt Jurányi tiszteletes beadta lemondását a missziói hatóságnál. Lemondását azonban nem fogadták el. Igéretet kellett tennie, hogy még legalább egy esztendeig maradni fog őrhelyén. Nagy nehezen engedett csak ennek a kérésnek Jurányi Tiszteletes. Végezte tovább az emberfeletti munkát.

Az uj templom épitése éppen ezért továbbb huzódott. Az alapkő letétele 1894 szeptember 23-án volt. Ezzel az ünnepélyes aktussal fejezte be clevelandi lelkipásztori munkáját Jurányi Tiszteletes. Előbb Trentonba ment, majd pedig visszaköltözött Magyarországra. Később Boszniában müködött mint misszionárius.

Az első templomnak felavatása igy maradt az uj lelkipásztor feladatává. Harsányi Sándor végezte ezt a szép szertartást és rámaradt a legnehezebb munka is: az épitkezés kifizetése. A templomavatás november 25-én volt, az Ur 1894-ik esztendejében. Az ünnepély ugy anyagilag, mint erkölcsileg sikeres volt. Harsányi Tiszteletesé az érdem, hogy a már kész templomot nemcsak felavatta, hanem gyüjtés és kölcsön utján, biztos anyagi alapra helyezte.

Ezt az első csinos fatemplomot mai napig mint vasárnapi iskolai és társadalmi épületet használja az Első Egyház népe, azon egyháztagok számára, akik a 79-ik utca környékén laknak. Amikor a második templom épült, az első helyén, akkor ez a kis fatemplom a nagy telek belső oldalára volt áttéve és ma is ott áll, őrizve sok jó szivnek sok-sok drága emlékét.

A második templom: kőtemplom, az első helyén épült.

Épitő lelkipásztor: Dr. Csutoros Elek.

Ugyanazon a telken épült fel az Első Egyház második temploma, mint az első. Abban az időben még nem lehetett egészen tisztán látni az uj magyar városrész óriási arányu kifejlődését. Ezért nem volt komolyabb ellenzéke annak, hogy ne a régi helyen épüljön fel az uj templom.

A második templom, szép, tágas istenháza. Még ma is egyike a legszebb amerikai magyar református templomoknak. Tiszta terméskőből készült és épitési költsége mintegy tizennégyezer dollár volt. Igen nagy összeg, az akkori viszonyokhoz és a gyülekezet lélekszámához képest.

Az első egyház azonban bátran nekivágott a nagy munkának, mert megvolt a bizalom a lelkipásztori vezetés iránt és az egyházban harmonia és békesség uralkodott. Csutoros Elek már 1898 óta volt az egyháznak lelkipásztora. Ez idő óta kiérdemelte az egyháztagok szeretetét és megértő támogatását az épitkezés gondolata számára.

Az épitkezés költségét bizony magának az egyháztagságnak kellett részben előteremteni. A hiányzó összeget viszont kölcsön utján teremtették elő. Nagy utánjárás és gyüjtés után foghatott neki az egyház népe az épitkezésnek, 1903 augusztusában.

Érdekes dolog itt megjegyezni azt, hogy Dr. Sutfen, a Second Presbyterian Church tudós lelkipásztora, hatalamas anyagi segitséget ajánlott fel arra az esetre, hogyha az Első Egyház a Presbyterianh Church fennhatósága alá helyezi magát, mint missziói egyház és feladja önállóságát.

A kálvinista magyarok azonban inkább szegények maradtak, de megtartották önállóságukat.

1904 tavasza hozta meg a templomépités örömünnepét az Első Egyház népe számára. Memorial Day alkalmával, május havában nemcsak a clevelandi, hanem jóformán az egész amerikai magyarság osztozott a clevelandi kálvinista magyarok örömében.

Ezt a második szép kőtemplomot ma is használja az egyház. És használni fogja mindaddig, amig az uj központban meg nem épül az a nagy templom, amelyért állandóan imádkozik és dolgozik az Első Egyház buzgó népe. Templomépitő lelkészének: Dr. Csutoros Eleknek emlékét azonban mindenkor hálásan őrzi az egyház. Ezt a hálát és szeretetet ujra és ujra megmutatják sokan az egyháztagok közül azzal, hogy meghagyták, hogy temetésüket a második templom épitője: Dr. Csutoros Elek végezze.

A harmadik templom: a kistemplom, az East Boulevard-on épült.

Épitő lelkipásztor: Dr. Herczegh József.

Mielőtt harmadik templomának épitéséhez hozzáfogott az Első Egyház, uj központot kellett keresni az uj épitkezés számára. Az egész Egyházközség belátta, hogy a régi helyen nem lehet már épitkezni, mert a magyarság egy uj városrészbe költözött.

A döntő lépés ebben az irányban akkor történt, amikor 1925 márciusában, a város egyik legszebb részében, egy holdnyi telket vett az Egyház, huszonnyolcezer dollár költséggel. Ez a pompás telek, mire az egyház kifizette, és az épitkezés megkezdődhetett, a kamatokkal és beruházásokkal együtt közel negyvenezer dollárba jött.

Hosszu esztendők tervezgetése és imádsága, tanácskozása és gyüjtése előzte meg a tulajdonképpeni épitkezést. Az egyház valóban igen nagy feladat előtt állott. Hiszen nemcsak Amerika legnagyobb és legvirágzóbb gyülekezetének kellett megépiteni a legnagyobb és legalkalmasabb templomot, hanem Cleveland városában is, most már az egyik legnagyobb protestáns egyháznak kellett uj otthont teremteni.

Hosszas megfontolás után ugy döntött az egyház népe, hogy két részletben fogja megépiteni az uj templomot. Először megépiti a nevelési központot, a kistemplommal

és a Bethlen teremmel és ha majd azt kifizeti, vagy pedig második kőtemplomát eladja, akkor fog neki a nagytemplom megépitésének.

A kistemplom nevét a debreceni kistemplomtól vette az egyház népe. Mintegy háromszáz ülőhely van ebben a szép istenházában, ahol a magyar istentisztelet előtt a vasárnapi iskolai munka, utána pedig az amerikai istentisztelet talál helyet.

Ez a megoldás nagyszerüen bevállt és anyagilag is szépen meg tudta oldani az egyház az épitkezés kérdését.

Az uj központnak igen nagy áldása a szép iskolatermek és klubhelyiségek mellett az ezer lelket befogadó Bethlen terem. Ez a gyönyörü nagyterem nemcsak a reformátusságnak, hanem az egész clevelandi magyarságnak is kulturális központjává lett.

Mivel az épület a legnagyobb depresszió idején öltött testet, az épitkezési költségek igen alacsonyak voltak. Legalább ötvenezer dollárt takaritott meg az egyház eképpen, a munkán és a rengeteg anyagon. A hatalmas uj központ hetvenötezer dollárba került csupán.

Boldog örömmel avatta fel azért uj központját az Első Egyház népe az egész clevelandi magyarsággal karöltve, 1932 decemberében.

*

Hogy mikor lesz képes nagytemplomát felépiteni az Első Egyház, az még a jövő kérdése. Egy azonban bizonyos. Templomépitő lelkipásztorainak emlékét hálás szivvel őrzi az Első Egyház népe és az ötven éves évfordulón szeretettel emlékezik az általuk végzett Istennek tetsző munkára.

Isten áldását kéri az Árvaházra és Aggmenházra

Kiss Károly és családja

DETROIT, MICH.

Üzletében elsőrendü friss és füstölt husok. Hideg felvágottak kaphatók. Mindenféle füszer és gyümölcsfélék.

9008 DEARBORN AVENUE

Telephone: Vinewood 1-5675

THE

LIGONIER PHARMACY

JOHN LLOYD MOONLY, Ph. G.
tulajdonos

Tel.: 581

A BETHLEN OTTHON PATIKÁJA

LIGONIER . . . . PENNA.

HENRY W. RHODY

INGATLAN ÜGYNÖKSÉG

ÉS

MINDENFÉLE BIZTOSITÁS

Telephone 3731

INGATLAN KERESKEDÉS.

A
NATIONAL ASSOCIATION
OF REAL ESTATE BOARD
tagja

LIGONIER, PENNA.

Én is árva gyerek voltam

A Bethlen Otthon Naptára számára irta:

VASVÁRY ÖDÖN

1941-ben lesz husz esztendeje, hogy az Amerikai Magyar Református Egyesület árvaháza, az első magyar árvaház Amerikában, megnyilt a pennsylvaniai Ligonier-ban. Az intézetet ismertem, még mielőtt megnyilt volna, ott voltam a megnyitási ünnepen, mint a szomszédos pittsburghi református egyház lelkipásztora s azóta számtalanszor megfordultam benne. Ismerem multjának. fejlődésének minden mozzanatát, a szellemet, amely áthatotta, az életet, amely falai között folyik, az ellátást, bánásmódot, amelyben a gyermekek részesülnek.

Valahányszor falai közé lépek, mindig eszembe jut. hogy én is árva gyerek voltam, sőt három esztendőt egy magyarországi árvaházban töltöttem. Ennek a három esztendőnek emlékei ma is kisérnek. Ebben a cikkben elmondok egyetmást ezekből az emlékekből, minden keserüség vagy tulzás nélkül, valódi neveket emlitve, teljes igazsággal, de egyuttal abban a reményben, hogy ha e sorok valaha a szóban forgó magyarországi árvaház vezetőinek vagy pártfogóinak szemei elé kerülnének, nem fognak benne egyebet látni egyszerü, de igaz visszaemlékezéseknél, amelyeknek nem célja az azóta bizonyosan megjavitott mult felhánytorgatása. Meg vagyok ugyanis győződve afelől, hogy ez az intézet nemes és szükséges munkát folytat s ha a multban voltak hibái a benne uralkodó rendszernek, azokat régesrégen jóvátették.

E sorok irásával inkább az a célom, hogy aki olvassa őket, különösen, ha ismeri az amerikai magyar reformátusság árvaházának belső életét, lássa meg azt a szinte alig leirható külömbséget, amely a régi idők magyarországi árvaházi növendékeinek és az amerikai magyar reformátusság által gondozott árváknak sorsa között fönnáll.

* * *

Negyvennégy esztendeje mult szeptemberben, hogy édesanyánk felvitt bennünket, Feri öcsémet és engemet Budapestre, hogy otthagyjon a budai Városmajor utcában levő Klotild Szeretetházban. Én akkor nyolc esztendős

Ifjusági Kör, Első Egyház, Bridgeport, Conn.

még nem voltam egészen, az öcsém hat. Én már a harmadik elemi iskolába mentem, az öcsém pedig az elsőbe. 1896, az ezeréves millénium esztendeje volt.

Édesapánk három esztendővel azelőtt halt meg, három apró gyermekkel hagyva anyánkat, akik között én voltam a legnagyobb, akkor öt éves. A régi családi házat a Várady utcában (ma 78 éves édesanyám Várady leány) az árviz döntötte össze 1879-ben. Utána ugyanarra a helyre másikat épitettek, de mivel az uj ház beleesett valami városrendezési utvonalba, már mikor majdnem készen volt, tüzoltókkal verették szét. Másik helyre más házat épitettek. Ebben a házban születtünk a Mátyás király téren, az alsóvárosban, Szeged városában, amikor azonban apánk elhalt, a két szegény asszony, édesanyánk és nagyanyánk nem igen tudott megbirkózni a teherrel. Régi szegedi család tagjai lévén, atyafiság volt bőven a városi urak között: Várady Ignác bácsi, a városi főmérnök, testvére volt a nagyapánknak, nagytekintélyü ember, aki Ferenc József rendet kapott a nagy árviz idején a percsorai gátnál kifejtett hősies munkájáért, Bokor Pál városi tanácsnok, későbbi helyettes polgármester is benne volt az atyafiságban, meg dr. Lázár György főügyész, a későbbi polgármester, aki szüleink esküvőjén a násznagyi tisztet töltötte be és mások. "Könnyits a sorsodon, Etelka" — mondták ezek a jó emberek édesanyánknak — "és egyezz bele, hogy a két fiut felküldjük Budára, a Klotild Szeretetházba, ahol a városnak alapitványi helyei vannak. Most épen két fiut kell küldenünk."

Édesanyánk beleegyezett és 1896 szeptemberében felvitt bennünket a budai intézetbe. Ezt az intézetet nem sokkal azelőtt jótékony, előkelő nők alapitották és Klotild főhercegasszonyról, az öreg József főherceg feleségéről nevezték el. Körülbelül 60 fiu volt benne, akikért vagy egyes városok, vagy gazdag magánosok fizettek. Az intézet ma is fönáll, de már régen uj épületben van, más helyen Budán. (1928-ban, amikor az amerikai magyarság csoportjával Budapesten jártam, a főváros által tiszteletünkre rendezett banketten ott volt dr. Ripka Ferenc főpolgármester is, aki akkor már évek óta elnöke volt a Klotild Szeretetháznak. Beszélgetés közben megemlitettem neki, hogy én is növendéke voltam az intézetnek, mire örömmel kiáltott a körülállóknak: Nézzétek, ez is a mi fiunk!

Egyháztanács, Tonawanda, N. Y.

A Szeretetház egyuttal teljesjogu elemi iskola is volt a bennlakó fiuk részrée, ugy hogy benn jártak rendesen iskolába. Igazgatója egy Magyar József nevü idősebb ember volt, aki ha jól tudom, azelőtt polgári iskolában tanitott, akinek a munkában két fiatal diplomás tanitó segitett. Ők hárman látták el a tanitás és a felügyelet minden munkáját. A tanitók elég sürün változtak, ugy hogy csak kettőnek a nevére emlékszem: Klósz Benedek és Turcsin Gusztáv.

Hol kezdjem a visszaemlékezéseket? Halványan emlékszem a milleniumi országos kiállitás utolsó napjaira és arra a délutánra, amikor Erzsébet királyné meggyilkolásának hirét meghallottuk, ez azonban később volt. Az igazgató kitette az intézet látogató könyvét, benne Ferenc József és Erzsébet királyné aláirásával, akik valamikor meglátogatták az intézetet. Szomoruan vonultunk el a kinyitott könyv előtt.

Az intézetben, mint emlitettem, csak fiuk voltak, kizárólag férfiak gondozása alatt. Ennek a következménye valami rideg, kaszárnyai szellem lett, amely soha, egyetlen egyszer sem enyhült. Az igazgató agglegény volt, — és ezt nem szivesen irom le, de igaz, — brutális, kegyetlen ember, aki nem egyszer le is itta magát s akivel kapcsolatban ugy hiszem, minden egyes fiunak ugyanazok az emlékei, mint az enyémnek. Szives, gyöngéd szót sohasem kaptunk tőle. Minden hiba vagy gyerekes kihágás büntetése a bőkezüen alkalmazott nádpálca, sőt rugás volt. Előttem áll ma is a jelenet, amelyet megmagyarázni sohasem tudtam igazán: egy alkalommal irodája melletti, lakó és hálószobájába rendelt vagy négyünket: mezitláb! Ő maga a diványon hevert, jobbkezében az elmaradhatatlan nádpálcával. Az iskolában a számtant ő tanitotta, abból examinált bennünket s aki rosz választ adott, annak kegyetlenül végigverte a meztelen lábát, le nem nyomtatható trágár szavak kiséretében. 8—10 éves fiuk voltunk! Árva gyerekek — és ez az ember volt a legfőbb tanitónk és gondviselőnk!

Dolgoznunk kellett; az iskolát, hálótermeket, folyosókat, udvarokat nekünk kellett rendben tartani, nyáron pedig a kertben dolgoztunk. Egy alkalommal az egyik iskolatermet söpörtük nagy szőrseprőkkel és természetesen helytelenkedtünk a nagy porfellegben. Meghallva a lármát, letérdepeltetett bennünket a szögletekben, utána pedig, jobban meggondolva a dolgot, visszajött és végigrugdalta a térdepelő fiukat az igazgató ur.

A kegyetlen bánásmódnak az lett az eredménye, hogy a fiuk között szinte járványszerüen kezdett elharapózni a megszökés. A szökevényeket azonban minden esetben visszahozták. Valami iratlan törvénye az volt az igazgató urnak, hogy aki először szökött meg, azt a nyilvánosság kizárásával ő maga tanitotta móresre, aki azonban második szökés után is visszakerült, annak számára nyilvános "nemulass" volt fenntartva.

Mintha ma történt volna, ugy emlékszem az egyik ilyen "visszaeső" bünös megleckéztetésére.

A fiu, akinek Maár-Márványos János

Bethlen-Kör, Első Egyház, Bridgeport, Conn.

volt a neve, nemrégen került az intézetbe. Kócos szőkehaju, elhanyagolt utcai fiu kinézése volt, aki a kaszárnyai fegyelembe sehogy sem tudott beleszokni és rövidesen megszökött, nem is egyszer, de kétszer.

Összehivtak bennünket az egyik iskolaszobába, amelynek padjai között állva voltunk szemtanui az itéletnek. A tanitói asztal helyén egy lóca, erre hasrafektetik a fiut és az intézet két legerősebb két suhancfiuja két oldalról botokkal veri, ahogy csak tudja. A fiu ordit, mint egy állat s mikor vége a verésnek, felugrik és az ajtószögletbe kuporodva, reszketve nyöszörög tovább.

A többi fiu, hattól 14 évesig, kővé dermedve nézi a jelenetet. Köztük én is. Mindnyájunknak okulni kellett volna a példán. A legtöbb okult, de én nem. Én is kétszer szöktem el, amint ezeknek a szökésnek történetét majd alább elmondom.

Egy néhány nagyobb fiu kijárt a polgári iskolába, mikor azonban két év elmultával én is készen lettem az elemi iskolával, tiz éves koromban, velem kivételt tettek: az intézet történetében először gimnáziumba adtak be. A budai első kerületi gimnázium volt ez az iskola, csak pár éves intézmény, amelynek akkor nyilt meg a hatodik osztálya, épülete pedig nem is volt még. hanem az osztályokat összevissza ott helyezték el, ahol tudták. Osztálytársaim között volt Benedek Szabolcs, a Református Egyetemes Konvent mai titkárának, dr. Benedek Zsoltnak az öccse, aki akkor a hatodik gimnáziumba járt. A többiek közül csak egy-kettőnek emlékszem a nevére. Tanáraink között volt dr. Bozóky Alajos, dr. Reissig Ede.

Egyedül ballagtam mindennap a Városmajornak nevezett fás területen keresztül a gimnáziumig, de valahoggy tulságosan árvának éreztem magamat. És a tanulás sem ment ugy, mint kellett volna. Gimnázista léttemre továbbra is kijárt a nádpálca, akármilyen kis ok adta elő magát. A fiuk szökdöstek, mig végre nekem is eszembe jutott, hogy talán ez lesz a legjobb megoldás. Utóvégre mit keresek én itt? Szegeden is járhatok gimnáziumba, külömbbe, mint ez és otthon lehetek az édesanyámmal meg a nagyanyámmal. Meg fogok szökni!

Mindig meglehetős magányos-hajlandóságu lélek voltam s igy tervembe most sem avattam be senkit, legkevésbbé az öcsémet, hanem egy napon szépen nekivágtam a nagyvilágnak. Átmentem a Lánchidon, amit könnyen megtehettem, mert aki Budáról ment

Ref. Nőegylet, Első Egyház, Bridgeport, Conn.

Pestre, annak nem kellett fizetni, csak a Pestről Budára igyekezőknek kellett leszurni a két krajcárt. Talán ez a két krajcár volt az oka, hogy továbbmentem. Átérve ugyanis a hidon, gondolkodóba estem, hogy talán mégis jobb volna visszamenni, hidpénz azonban nem volt. Tovább kellett menni.

Édesanyám bátyja, Várady Lajos bácsi (aki később az ohioi Alliance-on halt meg), már akkor régi pesti lakos volt, illetve ekkor Ujpesten lakott. Egyetlen egyszer voltam náluk s most hozzájuk igyekeztem. Nagyon sokáig mentem s ma sem értem, hogy minden térkép vagy utbaigazitás nélkül hogy találtam oda. Senkit utközben meg nem kérdeztem, már csak azért sem, mert bizonyosra vettem, hogy szökevény voltomat mindenki azonnal leolvassa rólam. Az utcába el is jutottam Uj-

Ifjusági Kör, Manville, N. J.

pesten, de már a házat nem találtam meg. Busan jártam föl és alá, abban a reményben, hogy Lajos bácsi majdcsak előjön. Elő is jött. Már majdnem sötét volt, amikor összetalálkoztunk. Dörmögött az öreg, benn a lakásban aztán alaposan kikérdezett, másnap pedig kicsipte magát, engem pedig fogott és vitt vissza, egyenesen Budára, az intézetbe.

A szökött rabok érezhetnek olyasmit, mint amit akkor éreztem, amikor megint a rég ismert falak között voltam. Nem bántott senki, amit annak tulajdonitottam, hogy csak először szöktem meg.

A sors azonban ujra beleszólt a dolgaimba. Ugy történt, hogy nem tudtam kielégitő módon elmondani a hittani leckét, mire a hitoktatónk megbizta az egyik fiut, aki ugyanabban az utcában lakott, ahol a mi intézetünk volt, hogy menjen be és mondja meg az igazgatónak ezt a megdöbbentő tényt. Iskola után ezzel a fiuval mentem hazafelé. Könyörögtem neki, hogy ne szóljon, de nem hallgatott rám.

Délután volt és az utcára nézö udvaron sorakoztunk, amikor nádpálcával a kezében megjelent Magyar József igazgató ur.

Tudtam, hogy a pálca nekem szól s nem is csalódtam. Ugy összevert az összes fiuk előtt, hogy szinte ma is érzem. Védekezésül a kezeimet tartottam magam elé, de azokat is ugy összeverte, hogy azt hittem, minden ujjam letört.

Nem szóltam semmit s másnap elmentem az iskolába. Az első óra utáni szünet alatt, könyveimet otthagyva, másodszor vágtam neki a világnak, ezuttal már egészen más tervvel. Természetesen nem volt egyetlen krajcárom sem. Még alig multam tiz éves.

Lajos bácsi segitségétől már ekkor elment a kedvem s igy nem is gondoltam arra, hogy megint Ujpestre menjek. Annál sokkal jobb lesz, ha kicsit tovább is tart, ha egyenesen Szegedre megyek. Az utat megtalálni nem lesz nagy dolog: kimegyek a Nyugati pályaudvar mögé és elindulok a sinek mellett. Az igazi sint is majdcsak megtalálom, hiszen nem egyszer jöttem vonaton arra és valamikor csak hazaérek.

A Nyugati pályaudvarhoz minden baj nélkül elértem és megkerülve, ki is választottam, meglehetős töprengés után, egy sinpárt a sok közül, hogy körülbelül az vezet Szeged felé. Aztán mendegéltem tovább, mig egyszer nagy meghökkenésemre ez a sin is kétfelé ágazott. No most melyik lesz az igazi? Dönteni kellett, de választottam s mentem tovább, attól kezdve mindig egy sinpár mellett. Szép nyár-elei nap volt, a város lassan elmaradt, szántóföldekre értem, ahol egyszer le is feküdtem a jó meleg földre és hosszasan nézegettem az eget, gondolkozva, hogy vajjon mikor érek haza? Azt talán nem kell mondanom, hogy egész nap nem ettem, mert elhatároztam, hogyha éhen halok is, nem kérek senkitől semmit.

Ballagtam tovább és teltek az órák. Az árnyékok kezdtek nyulni és tudtam, hogy nem sokára be fog sötétedni. Hol állok meg? Valahol majdcsak lesz valami hely, megyek addig amig látok.

Egy helyen munkások dolgoztak a vasut-

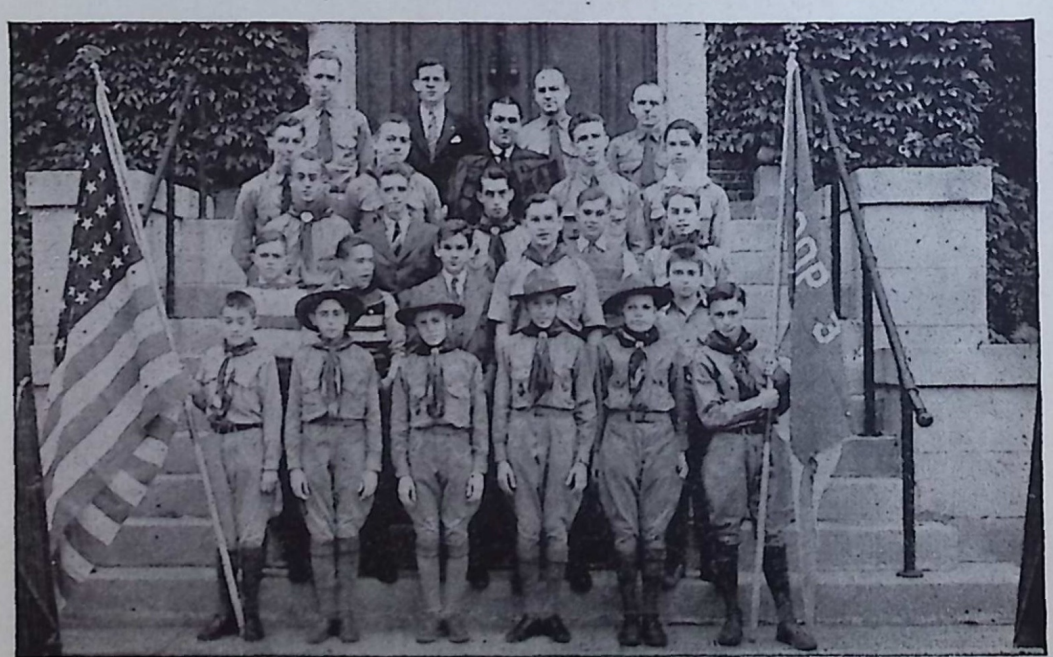

Cserkészcsapat, Bridgeport, Conn., Első Egyház

testen. Feltünt nekik a magányosan baktató kisfiu s megkérdezték, hová megyek Arrafelé — feleltem, előre mutatva és mentem tovább.

Már jócskán homályos volt, amikor egy vasuti őrház elé értem. Az őr, egy idősebb ember, megállitott, kérdezve, hogy hova megyek? Nagyjából elmondtam neki tervemet, amit meg is értett. Behivott, hogy maradjak ott éjszakára. Egy köcsög tejet adott, nagy darab kenyérrel s ott aludtam náluk egy fakanapén.

Másnap bevitt a közeli községházára. Akkor tudtam meg, hogy Rákos-Kereszturon vagyok. Ott kihallgattak, gondolom a jegyző és még egy-két uriember. Megkérdezték, tudok-e németül s mikor megmondtam, hogy nem, németül társalogtak.

A vasuti őr ott hagyott s aznap a kisbiró gondjaira voltam bizva. Jókedvü magyar fiu volt ez a kisbiró, fiatal nős ember, akinek a lakása is ott volt. Nappal segitettem neki a községháza szobáit takaritani, közben az ott talált könyveket nézegettem. A tanácsszobában egy ilyen könyvvel ott is felejtettem magamat.

Ahogy később kilépek a szobából a folyosóra, csak megfagy bennem a vér: két kakastollas csendőr ül az asztal mellett, mellettük két szuronyos puska. Ezek értem jöttek-

Szerettem volna visszakozni, de olyan hirtelen léptem ki a szobából hogy nem lehetett. A két csendőr odanéz és az egyik megkérdezi: Hát ez a fiu kicsoda?

Oda kellett mennem, de rövidesen rájöttem, hogy a csendőrök nem értem jöttek. Kikérdeztek minden felől, csóválták a fejüket s végre az egyik a zsebébe nyult és megajándékozott egy huszfilléressel.

Ott aludtam a kisbiróéknál, nem sejtve, hogy a nagy hazamenési tervből mi lesz. Reggel a kisbiró vörös sujtásos uniformisba vágja magát, kardot köt az oldalára és visz magával az állomásra. Megyünk vissza!

A Nyugati pályaudvaron szálltunk le, ahonnét két nappal azelőtt elindultam. Kora reggel volt, az utcák sietö néppel tele. Az én kisbiróm egyszer csak valami ismerőssel akad össze, folyik a nagy szóbeszéd. Közben velem nem törődik senki. Hirtelen felvillan előttem: most könnyen meg lehetne lépni megint, de eszembe jut, hogy ezt a derék fiut juttatnám bajba és ott maradok. Átkerülünk Budára, keresztül megyünk a Városmajoron, hát messziről látom, hogy épen az én osztályom van ott, a tornaórát töltik el a szabadban.

Második szökésem lévén, biztosra vettem, hogy a deresre huzás nem marad el s már azon törtem a fejemet, hogy merre lépjek meg, mielőtt erre kerül a sor. Különösképen

Junior C. E. Somerset Streeti Egyház, New Brunswick, N. J.

azonban ujra nem történt semmi, a dolgot egyetlen nádpálcázás nélkül usztam meg. valószinüleg azért, mert mint később megtudtam, a sorozatos szökések hire kiszivárgott és a budapesti lapok már foglalkozni is kezdtek a dologgal. Mindössze annyi büntetést kaptam, hogy nem vegyülhettem a többi fiu közé, étkezés alatt egy asztalnál, állva, magam ettem s játékidő alatt egy lépcső alatt álldogáltam.

Az igazgató ur nem nyult hozzám többet, ellenben, mivel szökésem révén pár korona kiadás merült fel, amit édesanyámnak kellett megfizetni, leültetetett és levelet diktált az édesanyámnak. A levél, pontosan emlékszem rá, szóról-szóra igy kezdődött: "Kedves jó Anyám! Nem elég, hogy megszomoritottalak, hanem még meg is raboltalak..." Betürőlbetüre igy: "megraboltalak."

Szegény édesanyám abban a hiszemben, hogy végképen sötét gonosztevő lett belőlem, szaladt föl Budapestre és vitt haza. Szeptemberben beiratott a szegedi piarista gimnáziumba, ahol szinjeles bizonyitvánnyal végeztem az esztendőt, 1901-ben.

Feri öcsóm is hazakerült, de ő még egy esztendőre visszament az intézetbe, ahol igy összesen négy esztendőt töltött. Nekem annyi hátrányom lett a kettős szökésből, hogy egy iskolaévet elveszitettem.

Magyar Józsefet és a Klotild Szeretetházat többé nem láttam és a fiuk közül, akikkel ott együtt voltam, kettő kivételével sohasem találkoztam. Az egyik egy Kovács János nevü szegedi fiu volt, aki visszakerült Szegedre és kéményseprő lett, párszor találkoztam vele furcsa fekete uniformisában és egy Pintér Győző nevü zentai fiu, akiből nem tudom, mi lett. 1928-ban Budapesten járván, szerettem volna megnézni az uj intézetet, amely ha jól emlékszem, a Budakeszi uton van, sajnos azonban, nem jutott rá alkalom. Ha valaha még átkerülök Magyarországra, okvetlenül felkeresem s ha módomban lesz, valamivel meg is vendégelem a fiukat.

Amit elmondtam, mind igazság, amit ezelőtt nem irtam le soha. Most már azonban, amikor majdnem egy félszázad választ el azoktól az időktől, senki sem veheti rosz néven ezeket a visszaemlékezéseket, amelyek, bizvást hiszem, a Klotild Szeretetházban is már a messzi multéi.

Belőlem kétszeri szökésem dacára is tisztességes polgárember lett, sőt: a véletlen ugy hozta, hogy messzi Amerikában egy városban élünk Feri öcsémmel, az intézet másik, nálam engedelmesebb növendékével, aki nem szökött el egyszer sem s aki 16 éves korában Amerikába kerülve, Lajos bácsinál kötött ki az ohioi Allince-on, 17 éves korában beállt az amerikai hadseregbe, megjárta Japánt és Philippini szigeteket, majd Washingtonban a hires Marine Band tagja lett, amelynek mint leghosszabb szolgálati idős tagja, "principal musician" ranggal, két esztendővel ezelőtt nyugdijba ment. Olyan régen katonáskodott, hogy már nem szolgálhatott tovább. Most nem csinál semmit, él mint Marci Hevesen s néha talán a Klotild Szerteetház is eszébe jut.

Lelkészek a duquesnei egyház jubileumán

Annyit tudok, hogy Ligonierből egyetlen árva gyerek sem ment el ilyen emlékekkel. Ezt nem irigylem tőlük, sőt: őszintén örülök neki, mert hiszem, hogy a világ, minden ellenkező látszat dacára is, mindig jobb lesz. Jobb lesz az élet elesettjeihez, betegeihez, öregeihez és árváihoz is.

A botozásokat és rugásokat, amelyeket 8—10 éves koromban, minden különösebb rászolgálás nélkül kaptam, nem hányom fel senkinek, legkevésbbé azoknak, akik az intézetet kétségtelenül nemes célokkal alapitották és fenntartották, sőt még Magyar Józsefnek sem. Lehet, hogy még akkor mindig uralkodott az a "nevelési" irányzat, hogy aki árva, azt tanulja meg minél hamarébb, hogy sorsa a bot és a rugás, legalább is addig, amig fel nem nő és védeni tudja magát. Valószinü, hogy Magyar József igy tudta. Én ugy hiszem, hogy az élet megpróbáltatásaiból mindenkinek kell kapni valamennyit. A nagy háboruban nem vehettem részt, mert már akkor Amerikában voltam. Sokszor gondolok rá, hogy a magam megpróbáltatásainak egy részét már az árvaházi esztendőkben kaptam meg a sorstól.

Amit azonban nem hittem tiz éves fejjel, hogy t. i. az árva sorsa a bot és rugás kell hogy legyen, azt nem tudom hinni ma sem. Ahogy Budáról elkerültem, árvaházat még kivülről sem láttam többet, egészen addig, amig 1921-ben meg nem nyilt a Református Egyesület ligonieri árvaháza. Ott láttam meg, hogy van másféle árvanevelési módszer is, amelynek alapja, szelleme, ereje a valódi keresztyéni szeretet, amely ezt még a fegyelmezésben is érvényesiteni tudja.

Én hiszem, hogy a magyarországi árvák sorsa ma hasonlithatatlanul jobb, mint negyven vagy ötven esztendővel ezelőtt volt. Azt pedig tudom, hogy az amerikai magyar árvák sorsa sohasem volt olyan, legalább is amióta árvaházaink vannak, mint például az enyém volt "árvagyerek" koromban.

Boldog vagyok, hogy a világ javulásából legalább ennyit a magam életén keresztül is megérhettem.

Telephone: Grant 8522
M. BALASH
MAGYAR SZÜCSMESTER
500 Elmwood Ave., BUFFALO, N. Y.
Isten áldását kéri a Bethlen Otthonra.

Vasárnapi iskolai tanitók, Első Egyház, Bridgeport, Conn.

I. AZ EVANGELICAL AND REFORMED CHURCH MAGYAR EGYHÁZKÖZSÉGEI

A MAGYAR EGYHÁZKERÜLET

Az egyházkerület évi rendes gyülését a passaici gyülekezet templomában tartotta április 23—25-ig. 37 lelkész, 26 egyházi képviselő és számos vendég vett részt a gyülésen, amely foglalkozott egyházi életünk minden fontosabb kérdésével. Megalakitotta az országos Nőiszövetségget, amelynek elnöki tiszte betöltésére dr. Takaró Gézánét kérte fel. A Szövetség nagyarányu gyülést készit elő a következő egyházkerületi gyülésre, amely a Chicago South Sidei gyülekezetben lesz. A gyülés bizottságot küldött ki, hogy uj konfirmációs könyvet készitsen. Dr. Ujlaki Ferenc lett e bizottság elnöke. Fokozatosan kiván foglalkozni az egyházkerület az ifjusági munka problémáival, a keresztyén nevelés üggyel, a kül- és belmissziói munka nagy problémáival és áldott munkáival. A gyülés elhatározta, hogy nyugalomba vonulása alkalmával tisztességet tesz dr. Charles E. Schaeffer főtitkárnak, az egyházkerület tanácsa előkészitette az emlékalbumot, amelyet New Yorkban nagy ünnepségek között átnyujtotta neki. Több mint 5,500 aláirás volt az albumban, bár több gyülekezetünk még ebből a közös munkánkból is kivonta magát. Ugyancsak előkészitette a gyülés az 50 éves jubileumot, amelyet nagy ünnepségek között október hónapban tartott meg az amerikai magyar reformátusság, az egyházkerület vezetése alatt. Négy nagy ünnepséget rendezett Homesteaden, Clevelandban, East Chicagóban. New Yorkban. Mindegyik ünnep mély nyomokat hagyott a négy vidék magyar reformátusságának lelkóben. A jubileummal kapcsolatban Schaeffer Károly templomépitési alapitványt kezdett meg az egyházkerület, amelyet a Belmissziói Tanács kezel, amely a mi 50 éves multunk hála adománya. Még nem utdjuk, hogy mennyi pénz folyt be erre az alapra, de reméljük, hogy egy szép összeget fogunk tudni átadni. A jubileum alkalmával az egyházkerület elnöke "'50 év" cim alatt rövid történelmi vázlatot adott ki 32 oldalon, amelyet ingyen szétosztottunk minden gyülekezetünkben. Ez a füzet a kerületnek a hatodik kiadványa. A két 80 oldalas jegyzőkönyv mellett, amelyek nagyfontosságu értekezéseket is foglaltak magukban, az Egyházkerület három füzetet adott ki. Az Evangéliumi és Református Egyház ismertetését, a Külmissziói és a Belmissziói munkáink ismertetését. E füzetek régi hiányt pótolnak és régi kivánságot töltenek be. Az egyházkerület gyülésén elfogadta egyházmekyei szabályzatot, amelyet később a Lancasterben tartott Egyetemes Zsinat jóváhagyott s igy az életbe lépett. Az Egyetemes Zsinat a Tiffini Egyezmény minden vivmányát megerősitette, magyar munkánknak nagyszerü kiváltságokat és előnyöket biztositott. Amerikai barátaink között ezévben a magyarság elismeréséért többet tettünk mint évtizeden át. Jubileumunkat az Egyház másik két jubileumával együtt országszerte hirdették és ünnepelték. Az e célra kiadott füzetben, a mi munkánk egyenjogu félként szerepelt s ugy az Egyetemes Zsisnaton, mint mindenütt, mint olyat képviseltük. Egyetemes Egyházunk történelmi szindarabját kerületünk elnöke irta s ezzel is nagy nevet szerzett magyarságunknak. Az elismerés megnyilatkozott abban is, hogy az Egyetemes Tanácsba, amely a magyarországi Konventnek felel meg, kerületi elnökünket tagnak választotta a Zsinat. Ugyhogy Egyházunk életében minden fokon képviselve vagyunk, számarányunkon felül. A gyülés foglalkozott egyes gyülekezeteink kérdéseivel is: Drakes Congó anyásittatott s Hunyady László lett ott a lelkész. Loganból Novák Lajos Elyriába költözött, helyét Balla Zsigmond kanadai lelkész foglalta el. Kovács Imre Phoenixvillére ment, Trentonban helyét Laky Zsigmond foglalta el. Az akroni gyülekezetünk a Northeast-Ohio kerületbe helyeztetett át, a garyi gyülekezet pedig hozzánk. A gyülés, mint bíróság foglalkozott Tóth Tibor bírósági ügyével, őt bünösnek találta s Detroitból távozásra itélte. Az eljárás ellene folyik. A gyülés történelmi nevezetességüvé vált, amikor azon Daróczy Sándor, független főespere, és Papp Károly, presbiteriánus lelkész, csoportjaik nevóben beszédet tartottak s az együttmunkálkodás lehetőségei mellett tettek bizonyságot. A tárgyalások ez irányban folynak. Az egyházkerület jó példával állt elő, amikor duquesnei gyülekezetét elbocsátotta, hogy az csatlakozzon a duquesnei független gyülekezettel. Duquesneban testvérharc meg-

szünése legfényesebb bizonyitékát nyujtotta arra, hogy az egyházkerület mindent hajlandó megtenni a béke kedvéért.

Az egyházkerület gyülekezetei általában nagyon szép munkát végeznek, ez évben is gyarapodtak és előre mentek. Közösségünk érzése egyre fokozódik s igy erőnk is egyre nő, mert minél többen vagyunk együtt egyakarattal, annál többre vagyunk képesek.

D. B.

AZ 50 ÉVES ORSZÁGOS JUBILEUMI ÜNNEPSÉG

Homesteadon.

Az első közös ünneplés a Pittsburgh-vidéki központi kerületben volt, Homesteadon, október első vasárnapján. Két részből állott az ünneplés. Délelőtt a templomban volt a hálaadó Istentisztelet, délután pedig a közeli Carnegie-könyvtár hatalmas auditoriumában. Mindegyik helyiségnek a földszinti ülőhelyét teljesen megtöltötte az ünneplő közönség, melynek soraiban ugy délelőtt, mint délután, nagyon sokan voltak a környékbeli egyházakból. Pittsburgh, Springdale, Rankin, Duquesne népe nagy számban jött el, hogy együtt ünnepeljenek; voltak vendégek McKeesportról, Brownsvilleből, Johnstownból, sőt Morgantownból is. A délelőtti hálaadó Istentiszteleten Dr. Kalassay Sándor aggmenházi felügyelő prédikált e szépen megválasztott alapigéről: "Rendjén valónak tartom, hogy mig e porsátorban vagyok, emlékeztesselek és ébren tartsalak titeket." (2 Péter 1:13.) Beszéde az emlékezésnek megható bizonyságtétele volt, a multnak méltatása és tiszta megbecsülése. Valóban megilletődve hallgatta mindenki az ősz prófétát, aki az ötvenből 48 esztendőt itt töltött a kibujdosott magyarok között, vezérük és pásztoruk volt. Olyan szép és felejthetetlen volt, mintha Mózes nézett volna visszafelé a Nébó helyéről, a megtett utra, amelynek oly sok volt a viszontagsága, és amelynek munkájából oly jelentős volt az ő része. Másik régi hüséges iskola- és munkatársa, Borsos István nyugalmazott lelkészünk, a perselyáldást mondotta. Dr. Tóth Sándor az egyház jelentőségének uj megállapitásairól prédikált e szavak alapján: "Gyermekeim, akiket ismét fájdalommal szülök, mig kiábrázolódik bennetek a Krisztus." Az uj reformációt követelő idők arra kényszeritik a protestáns felekezeteket, hogy minden figyelmükkel a Krisztus főpapi imádságában mondott ötszörös kérés felé forduljanak és egységük helyreállitását siettessék, amig nem késő, mert az egyházon kivül nincs keresztyénség, az egyház pedig nem lehet 256 féle, csak egy, mert Krisztusnak a lelke. Előimát Varga Lajos pittsburghi lelkész, a központi egyházmegye elnöke, mondott, utóimát pedig Dr. Nánássy Lajos árvaatya, aki Bibliát is olvasott. Az Istentiszteleten a gyermekénekkar is közreműködött, Melegh Annuska diakonissza vezetésével és Dienes Ruth szólóénekével.

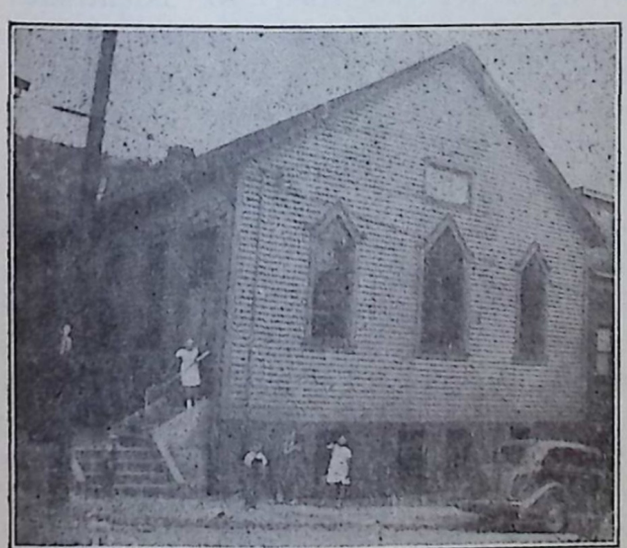

A pittsburghi Első Ref. Templom a Bates Streeten.

A délutáni ünnepség első része az üdvözleteké volt. Elhozták üdvözleteiket a testvér presbiteriánus és független egyházak kiküldöttei, amazé Szatmári Bertalan leechburgi, emezé Urbán József mckeesporti lelkész; a baptista magyar gyülekezet prédikátora, Kovács Mihály a város lelkészi karának a kiküldötte, valamint az Evangéliumi és Református Egyház megbizott képviselője, — azután az egyesületek közül a Verhovay meg a Református Egyesületek. Szép jelenet volt, amikor Varga Lajos egyházmegyei elnök köszöntötte a három alapitó tagot, aki még jelen volt azok közül, akik ötven esztendő óta munkálkodnak egyházainkban: Kiss Józsefet, Zákány István és özv. Balla Györgynét, és Isten további kegyelméért imádkozott az egész közönséggel együtt.

Az ünnepség másik részét a nagy történelmi szinmü előadása alkotta, amit az egyház kiváló lelkésze, a Magyar Egyházkerület elnöke, Dienes Barna irt az Egyetemes Tanács megbizásából a hármas jubileumra. Erről a nagyszerü drámai alkotásról már megemlékeztünk; most alkalmunk volt megállapitani, hogy megirásánál nem kisebb munka volt az előadatása a mi amerikai magyar szereplőinkkel. Nagyon rövid idő, három hét alatt kellett betanulniok a három órás szinmü előadását; természetes hát, hogy szinte leküzdhetetlen nehézségekkel állottak szemben. Maga a magyar nyelv is külön probléma már a mi ifjuságunknál, ez egészen történelmi müben pedig még ezen kivül is volt egész sereg olyan feladat, amely próbára tette volna a legmagasabb képzettségü szinjátszókat is. Nagy dicséretet érdemelnek hát mindazok, akik ilyen körülmények között mégis vállalták és becsületesen el is végezték ezt az erejüket felülmuló munkát. Megható volt az a nagy igyekezet, amellyel ifjaink uj diszleteket készitettek (a régi Heidelbergről, a Reformed Church életének első szinhelyéről, stb.), csakhogy minél szinesebbé és gazdagabbá tegyék az előadást, melyet a szép számu közönség nagy figyelemmel hallgatott végig. — Pittsburghban, a Grace Church gyülekezete előtt, december elsején fogják előadni ezt a hatalmas szinmüvet, természetesen angol nyelven, ahogy azt szerzője irta. (A magyar forditás legnagyobb részben Kovács Imre, phoenixvillei lelkészünk igen szép munkája.)

Clevelandban.

A másik közös ünneplés, némi tekintetben a főünnepély, Cleveland városában folyt le, október hó második vasárnapján. Előtte való napon, 12-én, volt pontosan az ötvenedik évfordulója annak, az első magyar nyelvü Istentiszteletnek, amit e városban, a nyugati oldalon, a Reformed Church akkor német, most magyar templomában tartott. E nagy város négy magyar református gyülekezete előtt a Magyar Egyházkerület Tanácsának tagjai prédikáltak a délelőtti Istentiszetleteken: Dr. Takaró Géza, alelnök, Szabó Antal pénztáros, Kecskeméthy József titkár, (csak a következő napra érkezett meg) és Dr. Tóth Sándor, a Belmissziói Tanács magyar titkára. Mindegyik helyen szép számmal vett részt a közönség az Istentiszteleteken. Délben a vidéki vendégek részére az első egyház előljárósága adott ebédet, melyen mintegy negyvenen vettek részt.

A közös nagy ünnepi Istentisztelet után a város főterén lévő hatalmas presbiteriánus templomban, az Old Stone Church történelmi emlékekben gazdag épületében folyt le. Ezt a szép nagy templomot egészen megtöltötte az ünneplő gyülekezet, melynek soraiban nagyon sokan voltak az egész környékről, a tópart és Ohio valamennyi egyházából, Buffalotól Toledoig és le Youngstownig és Columbusig. A jelenlevő lelkészek száma huszra ment.

Az Istentiszteleten a helybeli három clevelandi lelkész szolgált, Csutoros István Bibliát olvasott, Dr. Herczegh József elöimát és Daróczy Mátyás utóimát mondott. Az Igét Dienes Barna homesteadi lelkész, a Magyar Egyházkerület elnöke, hirdette Pál apostolnak ez ismert szavai alapján: "Nem letem engedetlen a mennyei látomás iránt." Az ötven éves munka sulya és értéke ábrázolódott ki beszédében, valamint azok között legnagyobb erővel az egység kötelessége. Hatalmas, sok helyen megrázó erejü nagy beszéd volt az, amit reméljük, hogy olvasóink elé adhatunk majd a közeljövőben egész terjedelmében. Az Istentiszteleten nagyon szép énekkel vettek részt az east sidei, meg a west sidei gyülekezetek énekkarai is; Daróczy Ilonka pedig az orgonista feladatát töltötte be igen jól.

Csaknem közvetlenül az Istentisztelet után a Y. M. C. A. központi épületében közvacsorát rendezett a három egyház vezetősége. Sajnos, a terem tulkicsiny volt ahoz, hogy itt folyhatott volna le az ünnepség világi része. Összesen 150 vendégnek tudtak csak helyet adni. Kováchy M. György az első egyház főgondnoka vitte az áldomásmester tisztségét, egymás után vagy 15 szónokot hivott fel szólásra. Az ünnepségnek 9 órakor volt vége.

A következő napon a Magyar Egyház-

kerület Tanácsa Fodor József egyházkerületi ügyész otthonában egész napon át tartó gyülésben tárgyalta a folyó ügyeket. Erről a gyülésről külön meg fogunk emlékezni, mihelyt véget ér, — az egy nap ugyanis nem volt elegendő és majd a new yorki ünnepség utáni napon "folytatása következik" a tanácskozásoknak. Nagyon sok tárgy került megvitatásra, többek között az egész következő évi egyházi költségvetés és munkaterv is. Megint beigazolódott, hogy tulkevés a gyüléseinkre szánt idő, tulritkák az összejöveteli alkalmak. Aminek persze sulyos és nehezen elháritható okai vannak, amik között egyik legszomorubb az, hogy szegények vagyunk, sok gonddal küzdünk.

Bridgeporton

Az ötvenéves amerikai magyar református munka emlékezete Bridgeporton is ünneplésre hozta össze az ottani két, továbbá a fairfieldi, so. norwalki és wallingfardi egyházakat október 20-ikán este a Rákóczi teremben. Mintegy 500 magyar református jelent mege. Ludman Sándor lelkész imádkozott, a birdgeporti Első Egyház énekkara szépen énekelt, a Reformed Church 215 éves jubileumáról ifj. Nagy Emil lelkész szólott, Havasán Margit szólót énekelt, Péter Antal lelkész az ötven éves amerikai magyar ref. munkát ismertette, Turóczy Jolánka énekelt, Csik Sándor Norwalkról a "Református magyar vagyok"

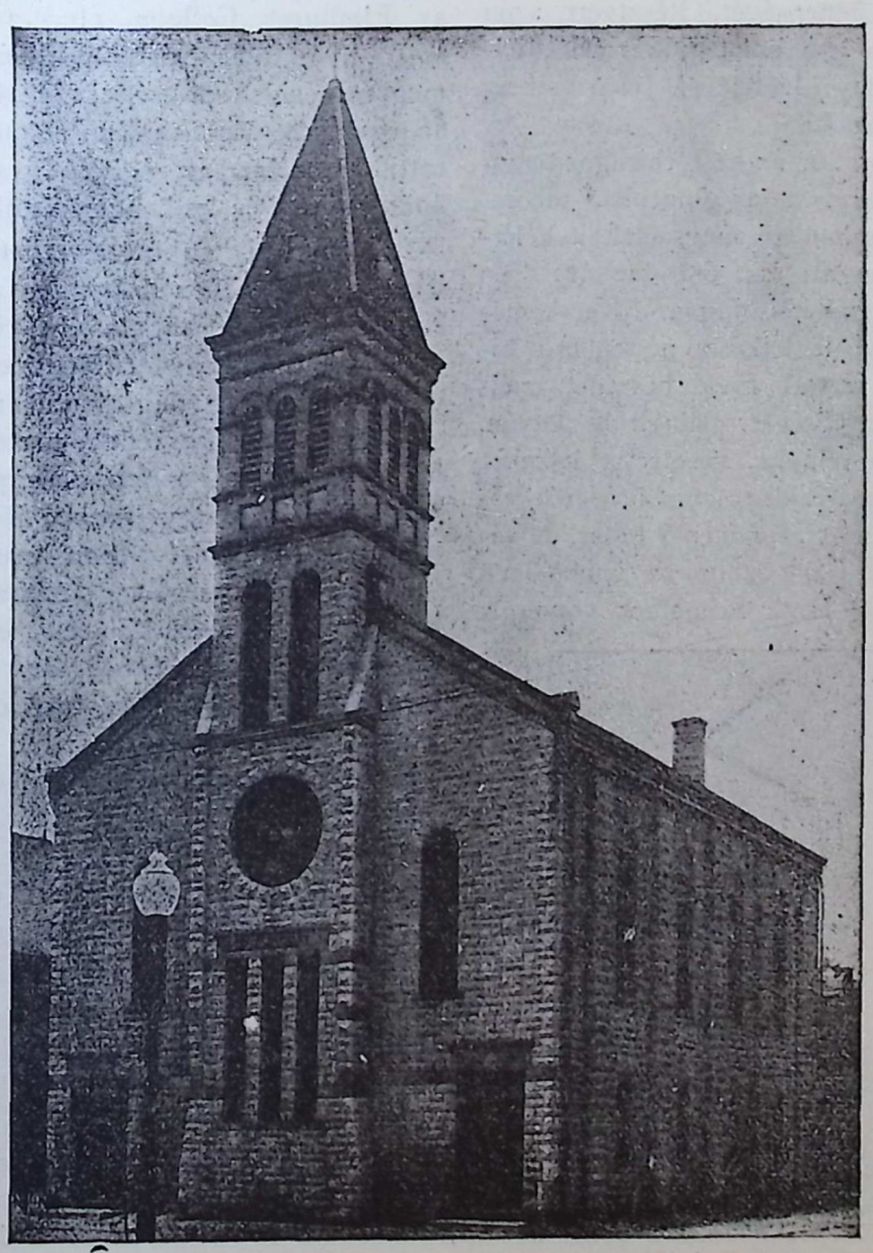

A Clevelandi Westsidei Ref. Templom

verset szavalta, Tóth Béla lelkész az Evangelical Synod 100 éves multjáról emlékezett meg, Seres Eleonora Fairfieldről szavalt, a fairfieldi egyház karéneke szép darabot adott elő, Kecskeméthy László lelkész a bibliáról tartott előadást, ifj. Pápay Andrásné énekelt, Böszörményi István lelkész a református összetartásról beszélt. A közös énekkar az "Erős várunk nekünk az Isten" dicséretet adta elő és a komoly, szép ünnepély a Ludman Sándor lelkész áldásával zárult be.

East Chicagoban

Október 20-án, ragyogó napsütéses vasárnapon tartotta meg a Chicago környékbeli hét egyház a Sion egyházmegyében 50 éves jubileumi ünnepségét. Résztvett azon a Sion egyházmegye mindegyik rendes lelkésze Tóth Mihály kivételével. Jelen volt az egyházkerület elnöke is.

Reggel 10 órakor az east chicagoi templom előtt gyülekezett az ünneplők tábora. Mind a hét templomban megszólaltak a harangok s felzengett az ősi zsoltár: "Te benned biztunk eleitől fogva." Kecskeméthy József helybeli lelkész, a rendező bizottság elnöke tartott rövid beszédet, méltatva a nap jelentőségét, Balogh E. István, az egyházmegye elnöke, vezette a lelkeket imában Istenhez. Majd automobilokon a városházához ment át az ünneplő tábor. A város polgármestere üdvözölte az ünneplőket, akik a Roosevelt High Schoolhoz vonultak.

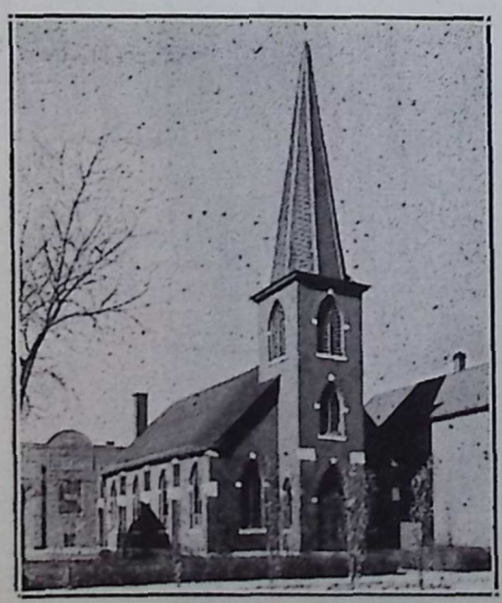

Az East chicagoi Ref. Templom

Az egyházak fiatalságának több mint 100 tagu közös énekkara már itt várt egyenruhába öltözve. A diszteremben folyt le az istentisztelet, amelyen kb. 700-800-an vettek részt. Garay Gerő mondott előfohászt, tett hitvallást és olvasott Bibliát. Angol nyelven pedig Bacsó Béla, Korocz Géza és Balogh E. István imádkoztak, Vajda Zoltán áldotta meg a perselyt és Mircse Sándor a gyülekezetet. Az óhaza üdvözletét dr. Baranyai Zoltán főkonzul tolmácsolta szivből fakadó szavakban. Az énekkar nagyon szép összhangban két ősrégi reformációi éneket énekelt. Orgonán Nt. Kecskeméthy Józsefné játszott. Két egyházi beszéd hangzott el. Az egyiket angol nyelven dr. Timóthy Lehman, az Elmhurst College elnöke tartotta, beszélve a mult drága örökségéről s azok megőrzésének szükségességéről, a másikat az egyházkerület elnöke, Dienes Barna tartotta, beszélve az égi látomásról, amelyre épült a mult és kell, hogy épüljön a jövendő.

Az ünnepi bankett az east chicagoi egyház szép termében folyt le, amely zsufolásig megtelt, sőt az alsó helyiség is. Asszonyaink kitünő ebédet készitettek. Szellemi táplálékban is gazdagon volt része a közönségnek. Rövid beszédet tartott a rendező hét egyház hét gondnoka, egytől egyig hitvallás volt ez egy szebb jövő mellett és méltatása az épitésekben gazdag multnak. Megható volt a régi tagok bemutatása, munkájuk méltatása és könnyek csordultak ki a szemekből, mikor értük dr. Melegh Gyula imádkozott. Beszédet tartott dr. Lehman, dr. Baranyai, Dienes Barna, dr. Melegh Gyula, Füzy Béla ügyvéd, aki 50 éven át résztvett egyházi munkánkban, Balogh E. István, Józsa Benjámin és mások. A beszédeket Kecskeméthy József vezette be. Több szép énekszám, tánc tarkitotta a programot.

A Sion egyházmegye rendkivüli előkészitő munkát végzett. Három 15 perces rádió programot adott a "Budapesti órán" s több hosszabb bejelentést a Hammondi magyar rádió programon. Nyugodt lélekkel állapithatjuk meg, hogy a négy ünnepély közt az East Chicago-i volt a legjobban előkészitve. Elismerés illeti azért a hét egyház vezetőiből alakult előkészitő bizottságot.

Az egész ünnepély mély nyomot hagyott az ünneplők szivében s sokáig áldás forrása lesz a Chicago környéki magyar reformátusság részére.

New Yorkban

Félmilliónál többen elhagyták a várost a világkiállitás zárónapján, de még mindig bőven maradtak arra, hogy egymásután két programot lássanak el közönséggel az amerikai magyar reformátusság záróünnepélyén, amely október 27-én d. e. a 69-ik utcai templomban, d. u. a Julia Richman auditoriumában tartatott meg. Mindkettő magas szinvonalu müvészi hangverseny keretében.

Már délelőtt a korai órákban kezdtek gyülekezni az autók, amelyeken közelből és távolból, new yorkiak és szomszéd állambeliek sereglettek az ünnepélyre. Jöttek távolabbról, Pennsylvaniából és Ohioból is.

A délelőtti program gerincét dr. Schaeffer Károly (Philadelphia) főtitkár angol és Dienes Barna egyházkerületi elnök (Homestead) magyar beszéde képezte. Dr. Schaeffer valóságos glorifikálását adta az Amerikába vándorolt magyarságnak, mesteri módon sorakoztatva föl azokat a fizikai, szellemi, müvészi és vallási értékeket, melyekkel a magyarság Amerikát nemcsak gazdagitotta, de amelyekkel gyakran példát mutatott ennek az országnak. Dienes Barna beszédének alapját Pál Apostol Agrippa Király előtt mondott beszédének ez a mondata képezte: "nem levék engedetlen a mennyei látás iránt." Erőteljes és lelkes beszédben rajzolta meg az amerikai magyar református multat és adott buzditást a jövendőre. Ludman Sándor (Bridgeport) bibliát olvasott, Böszörményi István (Bridgeport) az előimát mondotta, dr. Tóth Sándor (Lancaster) pedig az utóimát. Molnár István (Washington, D. C.) a Református Egyesület üdvözletét adta át, dr. Dikovics János (Bloomfield) pedig a presbiteriánus egyház papnevelő intézetének nevében köszöntötte az ünneplő református testvéreket.

Dr. Takaró Géza

Számos müvészi szám tette lehetővé, hogy fáradság nélkül tudta a zsufolásig megtelt templom közönsége végig hallgatni a két és félórás programot. Prunauer Margit szép holland éneket adott elő, Hajós Magda hegedün egy Mendelsshon darabot játszott el, Sibelius Finlandiját trióban Prunauer M. Szopkó Lillian és Lawné Takaró Magdolna énekelték, mig Gyenge Anna a müvészi és lelki élvezet legmagasabb fokára emelte a hallgatóságot Mendelsshon Illés oratoriuma egy részének (Hear Ye, Israel) megrenditően szép előadásával. Az orgonakiséreteket eleitől végig, valamint a Schubert "Omnipotent" nyitányt Szopkó Lillian látta el nagyszerü precizitással. Babics Mihály "Miatyánk"-jával könnyekig meghatotta Grill Lola az egész gyülekezetet, amelynek nevében angolul az egyház lelkésze, Dr. Takaró Géza köszöntötte a magyarság hüséges barátját, dr. Schaeffer Károlyt, aki ez év végén nyugalomba vonul.

Egy órakor teritett asztaloknál telepedtek le a Magyar Teremben az ünnepélyre összesereglettek. Asztali áldást mondott Kovács Béla (Coatsville.) A pompás ebéd elköltése után dr. Tóth Sándor szerkesztő megemlékezett az Amerikai Magyar Reformátusok Lapja 40 éves jubileumáról. Dortsák László gyönyörü tenor hangján felesége kiséretében magyar dalokat adott elő. Ladányi Zsigmond a független egyház üdvözletét közvetitette.

Ebéd alatt ujabb vidéki csoportok érkeztek és 3 órakor 13 zászló alatt magyar ruhás lányok vezetésével megindult a menet a 69-ik utcai templomtól.

A program szereplői és a zászlótartók

egy része az auditorium hatalmas szinpadán helyezkedett el. Méltó bevezetés volt a nagyszabásu programhoz Everett Tutchings, a St. Paul's és St. Andrew's Church orgonistájának játéka, Wm. Faulkes Fantasiája: "Ein' Feste Burg." Utána a közönség az amerikai hymnuszt énekelte és Tóth Lajos, a 69-ik utcai egyház főgondnoka az ünnepélyt angol nyelven megnyitotta. Gertrude Schmitt soprán Mallotte Uri Imádságát énekelte nővérének orgonakisérete mellett. A délelőtti szereplés után nagy várakozással nézett a hallgatóság Hajós Magda hegedüszólója felé. A különben is megnyerő egyéniségü müvésznő Sarazate Románcával és még inkább Hubay "A fonóban" cimü darabjával magával ragadta a közönséget. amely ujra meg ujra követelt tőle ráadásokat.

Dr. Medgyessy László főkonzul szép beszédben mutatott rá azokra a szolgálatokra, melyeket a magyar reformátusság uj hazájában végzett. Utána a bronxi St. Paul templom kórusa Helen E. Scmitt zeneigazgató vezetése mellett egy Palestrina szerzeményt adott elő.

A hármas jubileum jelentőségéről dr. Schaeffer Károly tartott előadást, amelyet nagy figyelemmel hallgatott végig a közönség. Utána Rene Norton mezzo-soprán három darabot adott elő (angolul, franciául és magyarul), a legnagyobb hatást Kocsóh Pongrácz "Rákóczi Megtérésével' érte el. A kiváló operaénekesnő a 69-ik utcai egyház egyik presbiterének, Dr. László Sándor orvosnak a felesége, az ő érdeme a nagyszerü magyar kiejtése a müvésznőnek. Zongorán Dr. Herz Otto kisérte, maga a kiséret is müvészi élmény volt, ami megérthető, mert dr. Herz már több mint 1,600 concerten szerepelt és olyan müvészeket kisért, mint Hubay, Kubelik, Kiepura, Rethberg, Dusolina, Giannini, stb .

Dr. Ujlaki Ferenc (Toledo, O.) magyar beszédet mondott az ő megszokott közvetlen, szivhez szóló módján. Az énekkar Mozart "Gloria in exelsis"-sze után Déri Ottó cellomüvész játékában gyönyörködött a hallgatóság. Budapesten kezdődött utja Párison és Stockholmon keresztül itt New Yorkban jutott zenithjére. Szinte lélekzet-visszafojtva figyelték minden mozdulatát, amint játszotta a Swan (Saint Saens) után Popper Magyar Rapszódiáját. Őt is dr. Herz kisérte zongorán.

A Presbiteriánus egyház magyar konkonferenciájának üdvözletét Papp Károly (New Brunswick) lelkész közvetitette, a Református Egyesület nevében pedig annak szervező-titkára, Borsy-Kerekes György beszélt. Dr. Tóth Sándor szorgalmazására készült és fivére, Tóth Géza által illusztrált gyönyörü albumot dr. Schaeffer Károlynak Dienes Barnabás nyujtotta át szép beszéd kiséretében. Az album több mint 5,000 aláirást tartalmaz, hálás magyar reformátu-

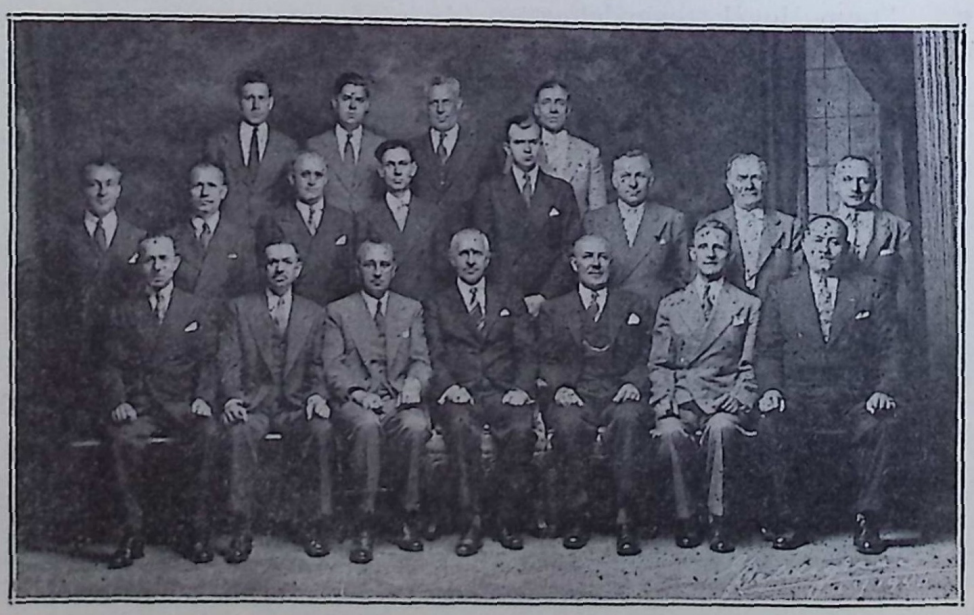

Egyháztanács, N. Y., Első Egyház

soknak a neveit. Dr. Schaeffer meghatottan mondott köszönetet a hatalmas album átvételekor.

Az óhazából érkezett üdvözletek között első helyen áll az Egyetemes Konvent szép jubileumi köszöntője. Számos egyházmegye szintén elküdötte üdvözletét. Személyes részvételükkel gyülekezeti tagok és 29 lelkész fejeztétk ki az ünneplőkkel való együtt örvendezésüket. Dr. Takaró Géza, aki az egész programot levezette, bemutatta a különböző felekezetü papokat, akik közelből és távolból eljöttek. A programon már emlitett Dr. Schaeffer Károlyon kivül más amerikai lelkészek is voltak jelen, Rev. Paul Streich, Rev. Jacob Schmitt. A magyar evangélikusság részéről Vesselényi Miklós (Perth Amboy), a presbiteriánus lelkészek közül Rásky József (Newark), Dr. Dikovics János és Papp Károly, a független lelkészek közül Parragh Dezső, Ladányi Zsigmond, Koncz Ferenc és B. Kerekes György, az amerikai magyar zsidóság részéről dr. Schönfeld Lázár. Református lelkészek: Böszrményi István, Ludman Sándor, ifj. Nagy Emil, Szabó Antal (Perth Amboy), Egry László (Woodbridge), Kecskeméthy László (Wallingford), Keresztessy Imre (Ansonia), Péter Antal (Fairfield), Tóth Béla (So Norwalk), id. Nagy Emil (Bethlehem), Rácz Győző (Passaic), Tóth Kálmán (Rossville), Dienes Barna (Homestead), Dr. Ujlaki Ferenc (Toledo), Kovács Béla (Coatsville), dr. Tóth Sándor, dr. Takaró Géza.

A new yorkiak után legtöbben vettek részt az ünnepélyen bridgeportiak, főleg a State Streeti egyházból, azután Passaicról, Perth Amboyból, Fairfieldről. Többi helyekről kisebb számban. Az egyletek is számos gyülekezetből képviselve voltak. A nem egyházi egyletek közül a Verhovay, a Rákóczi Kuruc, a Pro-Hungária tagjai vettek részt számosabban. Örömmel láttuk az alapitók néhány érdemes tagját is. A state Streeti egyházból Bódi István 50 éves munkás egyháztag és Bélteczky Istvánné 48 éves egyháztag egy sereg más régi taggal jelent meg. Köteles István talán kettő kivételével az öszes amerikai magyar papokat személyesen ismerte, mert már 1886-ban ide telepedett. Az ünnepélyre egész sereg régi egyháztag állott föl (New Yorkból is Hebráncz József, Nagy Bertalan, Demeter Gusztávné, Radi Ferencné stb), akiket a kerület elnöke meleg szavakkal köszöntött.

Az országos ünnepély záró napja után méltó befejezés volt a minden református templomban tartott Urvacsoraosztás.

(Református Lapja)

SOUTH SECOND STREET COAL COMPANY

BACSKAI JÓZSEF
tulajdonos.

EGYEDÜLI MAGYAR SZÉNKERESKEDŐ PERTH AMBOYBAN.

Irodai telefon: P. A. 4-1193

Lakás telefon: P. A. 4-0781

SZÉN ÉS FŰTŐ OLAJ

Second and Paterson Street,

PERTH AMBOY, N. J.

Peter Biro, Inc.

NYILVÁNOS KÖZJEGYZŐ

Ingatlan üzlet. Általános biztositás.
Hajójegy iroda és pénzküldés.

108 French Street,
NEW BRUNSWICK, N. J.
Phone: 1209

Az amerikai magyar reformátusság 1940. évi élete

I. AZ EVANGELICAL AND REFORMED CHURCH FENNHATÓSÁGA ALATT

1. MAGYAR EGYHÁZKERÜLET

a. KELETI EGYHÁZMEGYE

Bethlehem, Pa. Paál Gyula lelkész vezetése mellett az egyház az elmult évben is végezte a reá bizott munkát. Fizető egyháztagok száma 97. — 1939-ben 11 keresztelés, 8 konfirmálás és 6 temetés volt.

BRIDGEPORT, CONN.

1939 karácsonykor 400 hivő urvacsorázott. Az adomány ezer dolláron felül volt. Husvétkor az urvacsorázók száma közel 650 volt. Az eltávozott Bodnár Irénke diakonissza helyébe Görömbey Gertrudot hivták, aki a reá váró feladatoknak hüségesen igyekszik megfelelni. Julius 4-én alkalmi istentisztelet volt abból az alkalomból, hogy Böszörményi István lelkipásztort 15 évvel azelőtt szentelték fel az egyház templomában. Horváth Elek főgondnok az egyház, Márky Ferencné a Nőegylet, Nehéz Károly a vasárnapi iskola, Boros Irénke a C. E. nevében köszöntötték a szeretett és megbecsült lelkipásztort és nyujtották át értékes ajándékaikat. 15 ifju tett fogadást hitthüsége mellett a konfirmáció alkalmával. Horváth Elek és neje tiszteletére házasságkötésük 25 éves fordulója alkalmából bensőségteljes meglepetési estélyt rendeztek.

A vasárnapi iskolát szépen látogatták és a növendékek számáról állandó kimutatás jelent meg a lapokban. Az ifjak között komoly munka folyt a különböző alakulatokban és közös konferenciákat is tartottak. A Nőegylet is tanubizonyságot adott hasznos tevékenységéről. — Árvaházi adomány $104.30.

Halottak: Erdős Józsefné, aki 24 éves korában hunyt el. Kóczi István (Hidvégardó, Abauj) 52, özv. Tóth Mihályné (Fehérgyarmat, Szatmár) 60, Kovács Géza 18, Simon József (Eőrs, Győr) 59, Kvancz Ernő 14, Szabó András (Novaj, Abauj) 62, Kovács Ferenc (Legyesbénye, Zemplén) 57, Vida Miklós (Oros, Szabolcs) hüséges elöljáró és egyházszerető tag 62, Lukács Jánosné 41, Vajányi Dezső 28, Zajdó Lászlóné (Szilice, Gömör) 72 éves korában.

Coatsville, Pa. Kovács Béla lelkész szolgálta be rendszeresen Bethlehemből, hogy mindenek ékesen és szép renddel folyjanak.

Fairfield, Conn. Az egyház nyomatékosan kérte a hiveket, különösen az ifjakat, hogy adományaikat a kettős boritékban szolgáltassák be. — Az egyház az elmult négy évben 4,173 dollár 36 centet törlesztett az adósságából. — 1939-ik évi bevétele $7,574.05, kiadása $6,448.75 volt. — Elkészitették a magyar stilusu, épitendő, uj templom tervét. Az épitéshez a közeljövőben szándékoznak hozzá fogni. — A Bethlen Otthonra az egyház 40 dollárt adományozott.. — A fizető egyhátagok sáma 152.

New York, N. Y. A Queensben lakó konfirmándusok részére a lelkész flushingi lakásán és Balogh Pálné házában külön oktatás volt, amit a lelkészné végzett. — Az egyház jubileumát gazdag programmal május 5-én ünnepelte. — Október 27-én a keleti reformátusok ebben az egyházban emlékeztek meg az amerikai magyar munka ötven éves fordulójáról. — A boritékrendszert adományozás céljaira mind többen s többen használják. — Szeptember 21-én amerikai női konferencia volt az egyházban. — A fizető egyháztagok száma 137. 1939-ben volt 32 keresztelés, 27 temetés.

Paál Gyula lelkész, Bethlehem, Pa.

Péter Antal lelkész, Fairfield, Conn.

A Horváth Elek főgondnok köszöntése.

Hungarian Girls in Folk Costume

Post-Telegram photo—Mathewson

Dressed in Hungarian native costumes, this group of girls sang a group of Old Country songs yesterday at the annual outing of the Hungarian Reformed church at St. Stephen's Grove, Fairfield. In the background is a reproduction of a Transylvanian peasant's gate.

Bridgeport. State Streeti Egyház

Passaic, N. J. 1939 évi bevétele $8,622.00, kiadása $7,703.76 cent volt. — Az urvacsorázók száma örvendetesen emelkedett az elmult években. — Az adósságból nagyobb összeget törlesztettek. — A Magyar Zsinat ebben az egyházban gyülésezett. — Novemberben jubileumi évfordulót tartottak. — A Bethlen Otthonra 65 dollárt adományoztak. — György István algondnok 100 példányban terjeszti a Bethlen Otthon naptárát. A fizető egyháztagok száma 156.

Perth Amboy, N. J. 198 fizető egyháztag volt. Az egyház a mult évben is végezte csendben és hüségesen a reá bizott munkát. — Egyháztársadalmi tevékenysége is élénk volt. — 1939-ben 8 keresztelés és 5 temetés volt.

Rossville, S. I., N. Y. A fizető egyháztagok száma 38. — 1939-ben 1 keresztelés, 2 konfirmálás és 1 temetés volt. — Adomány az árvaházra $13.75.

So. Norwalk, Conn. 1939-ben 14 keresztelés, 9 esketés, 11 temetés és 5 áttérés volt. — Egy később épitendő gyülekezeti ház számára telket vásároltak. — Elhatározták, hogy a presbiterium jegyzőkönyvét ezután nem olvassák fel a templomban havonként és csak két közgyülést tartanak évente. — Az árvaházi vasárnapon $73.38 folyt be. — A fizető egyháztagok száma 142. Egyike a Kelet legnépesebb magyar ref. gyülekezeteinek. Szép, hatalmas temploma az elsők között van.

Stamford, Conn. 10 rendes fizető egyháztagot tartottak nyilván. — A so. norwalki lelkész szolgálta be.

Trenton, N. J. A Phoenixvillere távozott Kovács Imre helyét Laky Zsigmond, korábbi buffaloi westsidei lelkész foglalta el. — A fizető egyháztagok száma 101. — 1939-ben 6 keresztelés, 7 konfirmálás és 2 temetés volt.

Wallingford, Conn. A templom kibővitésén gondolkodnak, mert kicsinynek bizonyul. — Az ifjusági egylet szépen fejlődik. — Kimondották közgyülési határozattal, hogy egyházi területen szeszes italt nem mérnek. — 1939-ben urvacsorával 277 lélek élt. Volt 5 keresztelés, 3 házasságkötés, 2 temetés. Az összes bevétel $2,141.11 volt. Az adósság mindössze $695.00. — A Kecskeméthy László lelkészkedése idején a fizető tagok száma nagyban emelkedett. 140-en felül van azoknak a száma, akik használják a kettős boritékrendszert. A Lorántffy Nőegylet 43 tagja 483 dollárt ajándékozott az egyháznak. — Megalakult a Fiatal Asszonyok Köre. A Bethlen Otthonra $21.00-t adományoztak.

Woodbridge, N. J. Ez a tevékeny egyház nagyon szép, modern paróchiát épittetett, amit a mult évben foglalt el Egry László lelkész. — A fizető egyháztagok száma 170. — 1939-ben 14 keresztelés, 15 konfirmálás és 8 temetés volt. — Az árvaházi adomány $43.21 volt.

GUS' BARBER SHOP
NAGY GÉZA
tulajdonos
261 SPRUCE STREET
BRIDGEPORT, CONN.

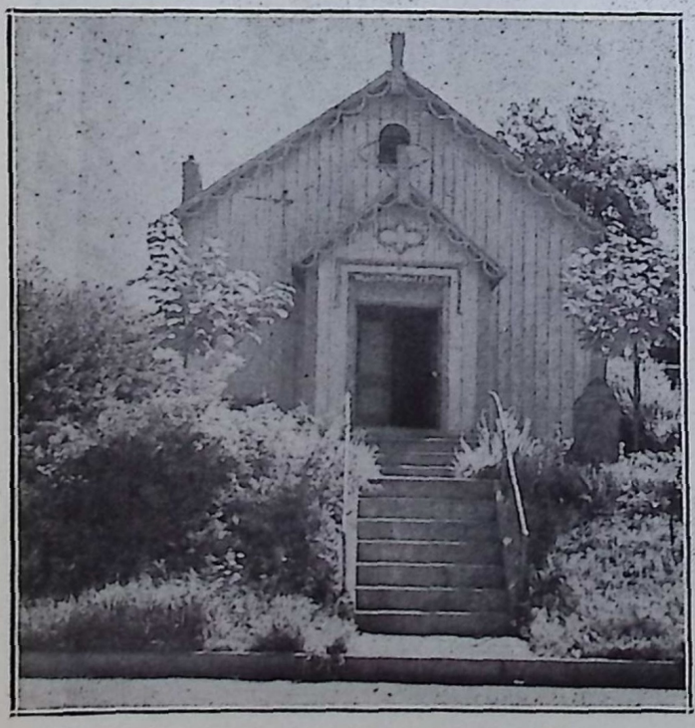

Ref. Templon, Rossville, S. I., N. Y.

Kecskeméthy László lelkész
Wallingford, Conn.

Connecticuti Körzeti Egyházstanács

Tóth Kálmán lelkész, Rossville, S. I., N. Y.

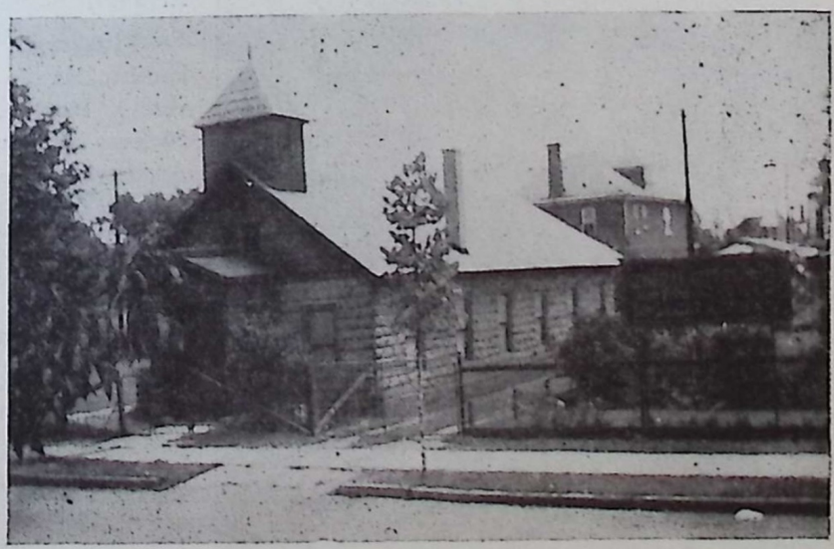

Kálvin János Templom, Trenton, N. J.

b. KÖZPONTI EGYHÁZMEGYE

Gary, W. Va. A fizető egyháztagok száma 20. A pocahontasi lelkész szolgálta be.

Homestead, Pa. Az egyház élete békésen fejlödött tovább ez évben is. Kimagasló események az Egyházi Egylet beolvadása a Református Egyesületbe, amely az Egyesület itteni munkáját tetemesen megerősitette. S miután egyházunk $300,-000.00-al tartozott az Egyletnek, azt az utolsó tartozását is kifizette a csatlakozás alkalmával. Ugyhogy a gyülekezet e percben egészen adósságmentes. A lelkész 12 éves itteni szolgálata alatt az egyház kb. $12,000.00 adósságot fizetett ki.

A gyülekezet bevezette a rendszeres angol igehirdetést. Minden vasárnap délelőtti istentiszteleten két prédikáció hangzik el, az egyik magyarul, a másik angolul. A kisérlet idáig nagyon jól bevált. A fiatalság között a munka minden irányban teljes erővel folyik, a három énekkar felváltva énekel. Husvétkor nagyszabásu hangversenyt rendeztek, amelyen a legnehezebb s a leggyönyörübb husvéti énekeket mutatták be. Az itteni jubileumi ünnepségen az idősebb ifjuság közremüködésével előadták a történelmi szindarabot. A gyülekezet minden tagja részére megrendelte a Reformátusok Lapját, s angolul beszélő tagjai részére pedig a Messengert. Tette ezt abban a reményben, hogy az egyházi ujságok olvasása szinten épiteni fogja a lelkeket és erősiteni az egyházat.

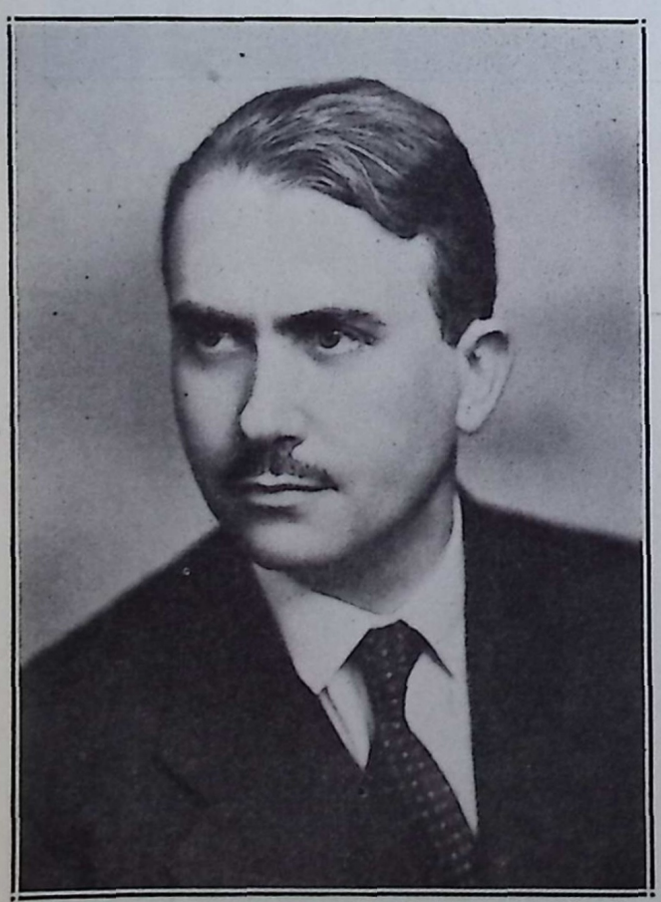

Dienes Barna lelkész, kerületi elnök.

Johnstown, Pa. A templomot szépen rendbe hozták, uj villanylámpákkal látták el és izlésesen kifestették. A munka egy részét az egyháztagok végezték. Az uj lámpákat az Ifjusági Egylet vette, az uj szőnyegeket a Nőegylet, az énektáblát a vasárnapi iskola, teritőket özv. Nagy Jánosné és özv. Kozma Dánielné adományozták. A lelkészlakot is kifestették és kipapirozták és már a szeptemberi jubileum előtt minden számlát kifizettek. Az egyház a Várkonyi Miklós lelkészkedése alatt szépen fejlődött. — Adomány a Bethlen Otthonra $9.51. — Az egyházra 82 fizető egyháztag adakozott.

Logan, W. Va. Miután Novák Lajos lelkész 1939 novemberben Loganról Elyriába ment át, a lelkipásztori állás majdnem egy évig üresedésben volt. Októberben érkezett meg Kanadából a missziói körzet uj lelkipásztora Balla Zsigmond, aki azon törekszik, hogy összegyüjtse a szétszórt csontokat és az ottani és vidéki magyarságot lelkileg erősitse. — A Bethlen Otthonra Paragh Antalné $33.65 kegyes adományt gyüjtött. A fizető egyháztagok száma 60.

Morgantown, W. Va. 1939-ben az egyháztagok száma 109-re emelkedett. Az urvacsorázó tagok száma 300-an felül van. — Az egyház bevétele a mult évben 25 százalékkal emelkedett. — Az Ifj. Kör és Nőegylet nagyon aktiv munkát végez. — 1939-ben 9 keresztelés, 18 konfirmálás, 3 esketés és 18 temetés volt. — A szórványokra tekintettel 18 urvacsoraosztás volt. — Az árvaházra $36.96 adományt nyujtottak.

Monongahela, Pa. Ma már kevésszámu magyar reformátusság él itt. Lelki gondozásukról Silay Sándor daisytowni lelkész gondoskodik. — Árvaházi adomány $17.00 volt.

Pittsburgh, Pa. 1939-ben 17 keresztelés, 15 konfirmálás és 13 temetés volt. Ez a szépmultu, vezető szerepre rendelt egyházközség nemsokára 50 éves jubileumát ünnepli méltó keretek között. Az egyház és a hozzátartozó egyházi alakulatok a mult évbeun is hüségesen végezték hivatásukat. — Kiemelkedő esemény volt a gyönyörü munkát végző Ref. Betegsegélyző Egylet 45 éves jubileuma, ami nov. 10-én nagyon szépen sikerült. Az árvaházi vasárnapon $102.91 folyt be.

Pocahontas, Va. A fizető egyháztagok száma 64. — 1939-ben 13 keresztelés és 2 halálozás fordult elő.

Rankin, Pa. Az egyház élete is is békésen folyt, különösebb események nélkül. Itt is megrendelete a gyülekezet a Reformátusok Lapját hivei számára. Ez évben is nagyobb összeget törlesztett a gyülekezet a templomára felvett adósságából. Vasárnapi iskola, Nyári iskola és C. E.

szolgálják a gyermekek és a fiatalság nevelését. A Női Egylet kéz kézben dolgozik, a presbitériummal az egyház munkájának sikeres végzésében. — Adomány árvaházi vasárnapon a Bethlen Otthon javára $33.83.

Springdale, Pa. Májusban szépen sikerült jubileumot ült. — Beszolgáló lelkésze a pittsburghi lelkész megbizásából ujabban Szathmáry Bertalan Leechburgból. — A Bethlen Otthonra 14 dollárt adományoztak. — A fizető egyháztagok száma 43. — 1939-ben 2 keresztelés, 5 konfirmálás és 1 temetés volt.

Uniontown, Pa. A fizető egyháztagok száma 40. — Harsányi Andor morgantowni lelkész részesitette az itteni reformátusokat kiszolgálásban. — Az árvaházi adomány $20.42 volt.

Vintondale, Pa. Lelkésze Papmeder István. A fizető egyháztagok száma 60. — 1939-ben 6 keresztelés volt. — A kis egyház szépen munkálkodott.

Windber, Pa. Lelkésze, Fekete András, az elmult évben többször betegeskedett, ami miatt munkája nehezebbé lett. — A fizető egyháztagok száma 70. — 1939-ben 10 keresztelés, 7 konfirmálás és 7 temetés volt. — Az árvaházi adomány $26.41 volt

Zelienople, Pa. Varga Lajos pittsburghi lelkész szolgálta be. — A fizető egyháztagok száma 32.

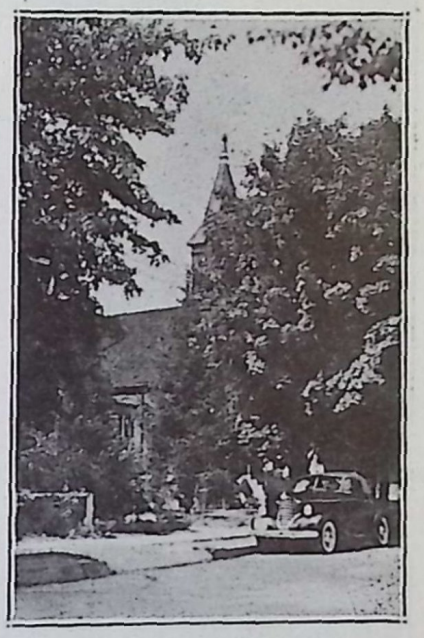

Wallingfordi templom

Egyháztanács, Wallingford, Conn.

Nőegylet. Wallingford, Conn.

Várkonyi Miklós lelkész, Johnstown, Pa.

A johnstowni ref. templom

Borsos István nyu. lelkész

Varga Lajos pittsburghi lelkész

We Co-operate in the Public Welfare Emergency Relief Plan of Complete Funerals for $75.00

Együtt müködünk a köz javára, a szükségben adott segitség által. Teljes és rendes temetést adunk $75.00-ért

c. TÓPARTI EGYHÁZMEGYE

Ashtabula, O. A fizető egyháztagok száma 83. — 1939-ben 2 keresztelés volt; okt. 27-én az egyház jubileumi ünnepélyt tartott.

Buffalo, N. F. Első Egyház. A Nagy András lelkész vezetése mellett ez a kis gyülekezet megerősödött ugy lelkiekben, mint tagokban. — A fizető egyháztagok száma 95. — 1939-ben 7 gyermeket kereszteltek.

Cleveland, O. West Sidei Egyház. 1939-ben 20 keresztelés, 28 konfirmálás és 27 temetés volt. Az egyház rohamosan fejlődik és erősödik. — Bevezették az angolnyelvü istentiszteletet. Az élénk egyházi, egyháztársadalmi, továbbá az egyházi különböző egyletek munkája egénybe veszi a Daróczy Mátyás minden idejét, akinek nagyobbik leánya hüségesen segit a munka egy részében.

Columbus, O. Az 1939. évi bevétel $3,085.14, a kiadás $2,745.27 volt. Ezer dollárt az adósságba törlesztettek. — A Bethlen Otthonra $26.00 adományt nyujtottak. — 70 fizető egyháztagja volt. 1939-ben 6 gyermeket kereszteltek.

Conneaut, O. A fizető egyháztagok száma 69. 1939-ben 2 keresztelés volt. Az egyház tagjai hüségesen kitartanak Isten országa mellett. — Az árvaházi adomány $14.00 volt.

Depew, N. Y. A buffaloi Első Egyház leányegyháza. Kevesen vannak, de szépen látogatják az istentiszteletet. — A Bethlen Otthonra $4.65-t adományoztak. — A fizető gyháztagok száma 10.

Erie, Pa. Bernáth Árpád conneauti lelkész jár át istentiszteleteket tartani.

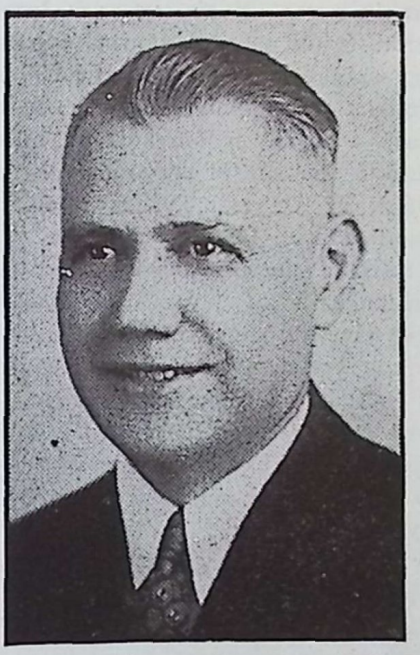

Fodor József, Cleveland, O.

Egyháztanács, Cleveland, Westsidei Egyház

A Drakes-Congo és Vidéki Magyar Református Egyház

Dél-Ohio államban a szénvidék egyik régi telepén van ez a kis gyülekezet. A nagy szénsztrájk óta igen nehéz viszonyok között él egyházunk. Alig dolgoznak a téli hónapokban is és nyáron bányász-vakáció van. Mégis, Istennek legyen hála érte, a hithüség és szeretet annyira összetartja itteni magyarságunkat, hogy egyházunk virágzik. Vasárnaponkint harangunk hivogató szavára egybesereglenek a hivek és felzendül az ajkakon az Istent dicsőitő ének, majd buzgó imádságban szárnyal a lélek az Ur zsámolyához s ott megtelepedve, mint Mária Jézus lábainál, a hivő sziv lelkierőt merit a tiszta evangélium hirdetéséből.

Egyházunknak szép vasárnapi iskolája van. Noha a gyermekek nagy része messze, 4-5 milenyira lakik a templomunktól és már fél nyolckor indulniok kell, hogy idejére érkezhessenek, gyalog, mégis szorgalmasan eljön vasárnapról-vasárnapra. Sőt még a heti Junior Énekkar összejöveteleire is.

A nyáron szép nyári iskolánk volt, melyet a Verhovay Segély Egylet gyámolitott. A nyáron 13 ifju és leány konfirmált.

Egyházunknak virágzó Lorántffy Nőegylete van, amelynek tagjai, mint szorgalmas Márthák sokat munkálkodnak egyházunkért. Áldja meg a jó Isten derék Nőegyletünk minden egyes tagját.

Férfi négyszólamu énekkarunk igaz örömünkre szolgálja egyházunkat. Tagjai még a régi gárda sorából valók, élükön Titka Péter karvezető, egyházunk érdemes gondnoka.

Ez évben megujitottuk templomunkat és villany világitással láttuk el. A költségek tetemes részét Lorántffy Nőegyletünk viselte. A cantoni, homesteadi, rankini és a clevelandi első egyházunk küldött e célra adományokat hozzánk, mely egyházaknak e helyen is köszönetet mondunk a testvéri segitségért.

Egyházunk társadalmi összejövetelein részt szokott venni a környék lakossága ugy a magyar, mint az angol részről. S nem mulaszthatjuk el elismerésünket és köszönetünk kinyilvánitását mindazoknak, kik munkájukkal, adományaikkal gyámolitják gyülekezetünkett.

Hunyady László, lelkész.

Vas. iskola, Drakes-Congo, O.

Hunyady László lelkész, Drakes Congo. O.

Egyháztanács, Tolelo, O.

Fairport Harbor, O. 105 fizető egyháztagot tartottak nyilván. — 1939-ben 8 keresztelés, 12 konfirmálás és 7 temetés volt. Szép temploma egyik büszkesége az amerikai magyar reformátusságnak. — Az árvaházi adomány $32.69 volt.

Toledo, O. 1939 évi bevétele $9,064.97, kiadása $8,011.13 volt. Az értékes egyházi birtokon az összes teher csak $5,935.00. — Nagyon komolyan veszik az urvacsorát, amelyben az egész gyülekezet részesül kellő előkészités után. 1939-ben 1,883 lélek járult az Ur asztalához. — A vasárnapi iskolába átlag 120, a nyáriba 102 gyermek járt. — Van Junior, Intermediate és Young Peoples Christian Endeavor munkája. A két énekkar egész éven át szerepelt a templomi istentiszteleteken. Az egyházban Fiuk Klubja, Missziói Körök (Asszonyoké, Ifju Asszonyoké, Lányoké, Ifju Lányoké), Lorántffy Nőegylet és Ref. Nőegylet és a Kálvin Egylet is munkálkodtak. — Nagy gyász érte a lelkésznét, akinek fivére: Ruzsa László ev. lelkész hosszas betegség után elhunyt. — A közszeretetben álló lelkészpárt november 4-én házasságkötésük 25 éves jubileumi évfordulója alkalmával bensőségteljes ünnepeltetésben részesitették és ajándékokkal lepték meg. — A Lorántffy Nőegylet buzgó tagjai végezték a mult évben is a gyüjtést a Bethlen Otthon javára és $210.00 adományt adtak át az árváinknak és öregeinknek. 19 évet véve tekintetbe, a Bethlen Otthon rendszeres és nagyobbarányu segitése terén Toledoé a pálma.

Bernáth Árpád lelkész

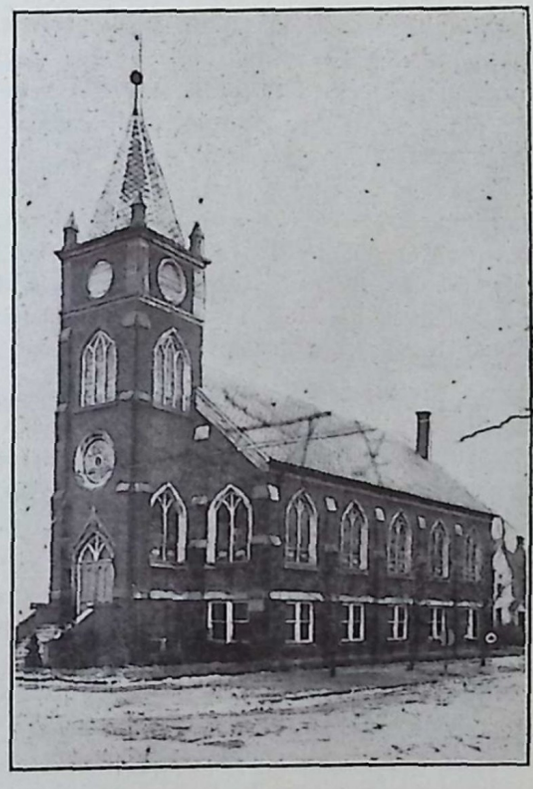

Templom, Fairport, O.

Egyháztanács, Drakes Congo, O.

Nőegylet, Drakes Congo, O.

d. NYUGATI EGYHÁZMEGYE.

Chicago-South Side, Ill. 1939-ben az uri szent vacsorát hét izben szolgáltatták ki 1,874 léleknek. Kereszteltek 15 gyermeket, konfirmált 19 ifju, temettek 13-at, házasságot kötött 9 pár. A nyári iskolába 103 gyermek járt. A Dr. Ujfalusy Gábor személyében az egyház állandó tanitót állitott be, aki a zenéhez is nagyszerüen ért. A vasárnapi iskolába 153 gyermek iratkozott be. A Leányok Körének 28, a Fiuk Clubjának 34, az Ifjusági Énekkarnak 19, a Junior C. E.-nek 20, a Nőegyletnek 137, a Mártha Körnek 28 rendes tagja volt. Van Ref. Férfi és Női Betegsegélyző Egylete is. Az évi bevétel $7,987.28, a kiadás $6,872.23 volt. Az egyházat még terhelő $1,200.00 adósságot teljes egészében kifizették. A hatalmas egyház foglalkozik azzal a tervvel, hogy a közeljövőben uj iskolát épit. A chicago-southsidei ref. egyház az egyedüli amerikai magyar ref. gyülekezet, amely költségvetésébe évi 100 dollárt vett fel a Bethlen Otthon támogatására és a megszavazott adományt pontosan be is küldi. Milyen szép volna, ha ezt a nemes példát másutt is követnék! (A száz dolláron kivül magánosoktól és egyházi testületektől külön kap a Betthtlen Otthon szép adományokat.)

South Chicago, Ill. A templomépület alapos javitásra szorul, ami tetemes összeget kivánna. Az egyháztagok száma ebben a legrégibb gyülekezetben nagyaon megcsappant: 31 fizető egyháztag van. 1939-ben 2 keresztelés, 1 konfirmáláls és 3 temetés volt.

Chicago-West Side, Ill. Az egyház ujabb tervekkel foglalkozik. Rendbe hozott és megszépitett temploma után most arra gondol, hogy alkalmas és a célnak megfelelő gyülekezeti termet épit, amire a megajánlások már szépen folynak. Az egyház ugy tagokban, mint anyagiakban állandóan erősödik. Egyletei virágzók. A köztiszteletben álló Vajda Zoltán lelkészt szép automobillel ajándékozták meg. — A Bethlen Otthonra $54.75 adományt juttattak.

Detroit, Mich. A Passaicon tartott Magyar Egyházkerület gyülése a detroiti egyházban másodlelkész gyanánt müködő Tóth Tibort felmerült panaszok alapján arra itélte, hogy elhagyja Detroitot és más egyházba helyezkedjék el. Az itéletbe belenyugodott, azonban továbbra is Detroitban maradt, ahol a gyülekezet többsége rendes lelkésznek választotta. Ezt a választást a Magyar Synod nem ismeri el törvényesnek és megteszi a lépéseket a végből, hogy az egyházi törvényeknek érvényt szerezzen. — Márciusban a Bethlen Otthonra a gyülekezet $345.00 gyönyörü adományt nyujtott át. — Az egyház 1939. évi bevétele $11,169.71, kiadása $10,419.54 volt. Több, mint 300 fizető egyháztagja van

East Chicago, Ind. A Kecskeméthy József lelkész tizéves jubileumát nagy lelkesedéssel ünnepelte az egyház népe és a környéki magyarság, amikor a jubiláló lelkipásztort értékes ajándékkal lepték meg. — 259 fizető egyháztaggal rendelkezik. — 1939-ben 16 keresztelés, 8 konfirmálás és 5 temetés volt. — Buzgó, áldozatkész népe példa gyanánt áll mások előtt. — Nőegylete a Bethlen Otthon javára tett alapitvány 60 dollár kamatját minden évben befizette. — Az árvaházi adomány $120.00 volt.

Balogh E. István lelkész, Chicago, Ill.

Kecskemtéhy József lelkész, E. Chicago, Ind.

Ifjuság, Chicago, Westside

Flint, Mich. A gyülekezeti terem leégett és ujból kellett épiteni. Az egyháztagok áldozatkészsége megkönnyitette a nagy munkát. — A konfirmált egyháztagok száma 101. — 1939-ben 10 keresztelés és 8 temetés volt.

Gary, Ind. A Bacsó Béla lelkész beiktatása és az orgonaszentelés volt kiemelkedő pont az egyház életében. A lelkész teljes erővel fogott hozzá a sokoldalu munkához és az áldás mutatkozik is. — 1939-ben 95 rendes egyháztagja volt. Árvaházi adomány $15.10.

Joliet, Ill. Lélekszám tekintetében ez a legkisebb egyház, de a lélek erejét véve figyelembe a legelsők között van. Tagjai a Józsa Benjámin komoly keresztyénszellemü vezetése alatt hősiesen állják helyüket és végzik a munkát gyermekek, ifjak ,meglettkoruak egyaránt. Négy derék ifju kollektáltni indult a Bethlen Otthonra és 55 dollár adományt küldtek be.

Hammond, Ind. Ez a virágzó egyház ujabban értékes templompadokkal diszitette templomát. — A fizető egyháztagok száma 30. — Árvaházi adomány $28.00 volt.

Indiana Harbor, Ind. 142 fizető egyháztagja van. A Nőegylet jubileuma volt kiemelkedő esemény. A Mircse Sándor lelkész vezetésével csendben és sikeresen folyt a munka. — Árvaházi adomány $22.16 volt.

Kalamazoo, Mich. Az egyház 1939-ben örvendetesen erősödött. Kósa Ilona énekkarvezető nem tartotta meg az egyháztól kapott ajándékot, hanem meginditotta vele az uj orgonaalapot. — A gyülekezet lelkésze, Kerekes Béla a mult évben sulyos operáción ment keresztül és családjában is fordultak elő megbetegedések. — 65 fizető egyháztagot tartottak nyilván.

Whiting, Ind. A fizető egyháztagok száma 84. — 1939-ben 3 keresztelés, 5 konfirmálás és 4 temetés volt. Ugy a magyarokat, mint tótokat anyanyelvükön szolgálja ki Garay Gerő lelkész. Az árvaházi adomány $25.52 volt.

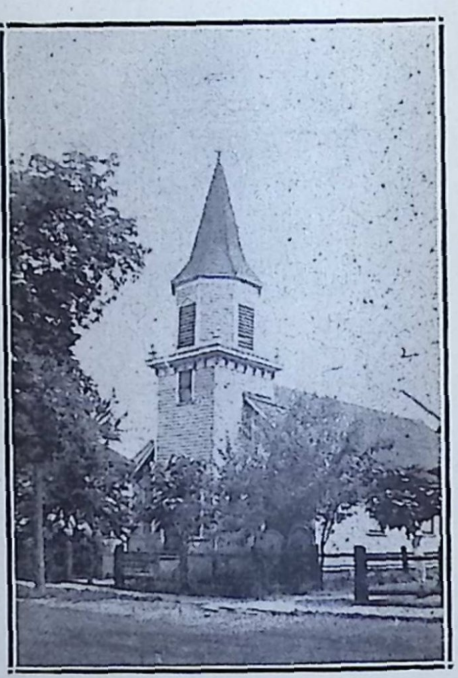

Ref. Templom, Flint, Mich.

Ref. Nőegylet, East Chicago. Ind.
(Április 14.-én volt 25 éves jubileuma.)

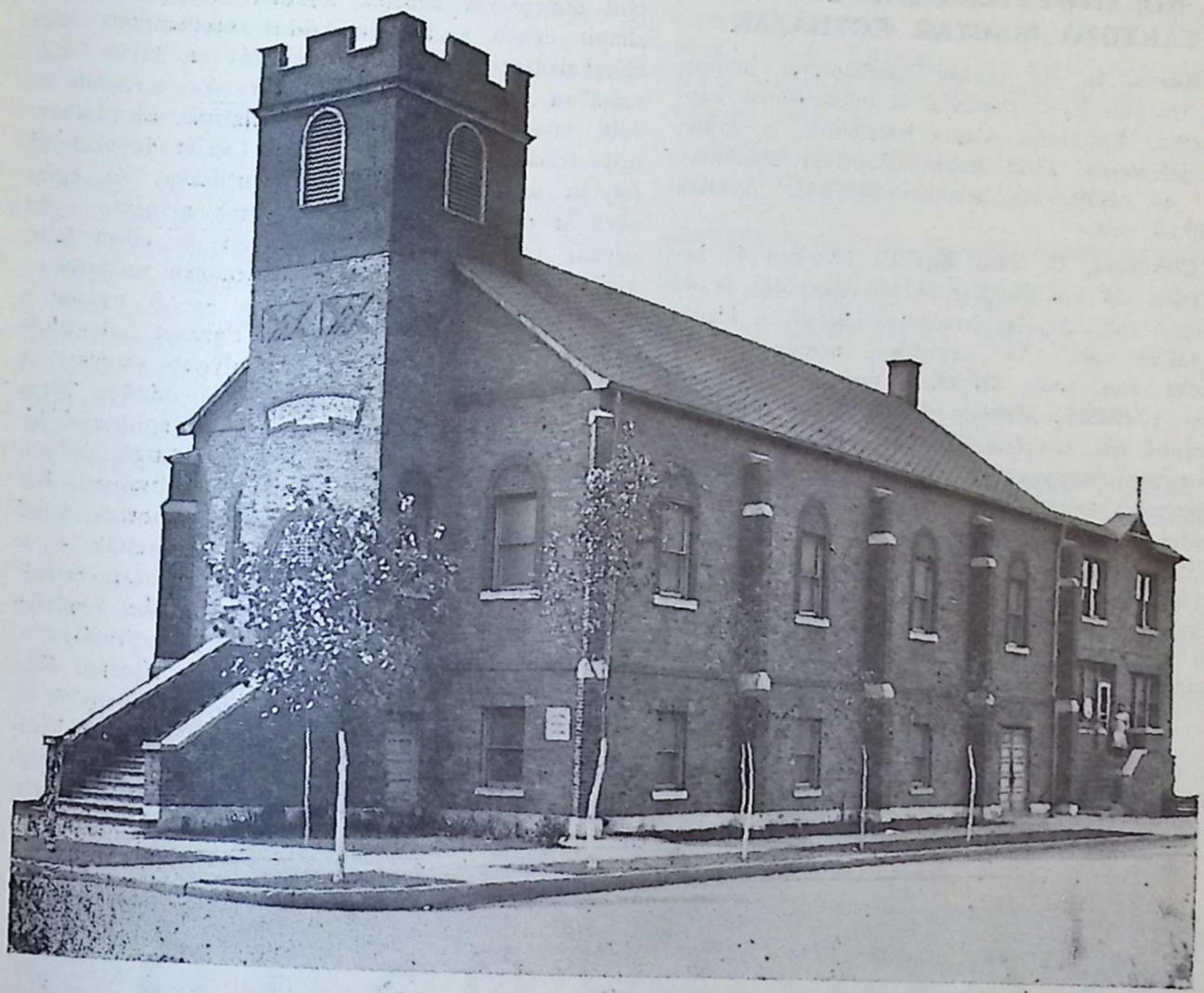

Ref. Templom, Indiana Harbor, Ind.

Bacsó Béla lelkész, Gary, Ind.

Korocz Géza lelkész, Flint, Mich.

2. A NORTHWESTERN OHIO SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Akron, O. Az egyház huszönötéves jubileumát március 31-én tartotta. A jubileummal kapcsolatban Épitkezési Alapot létesitettek. A gyülésen jelenlevők 25-25 dollár adományt ajánlottak fel. — 1939. évi bevétele $3,976.16, kiadása $3,607.00 volt.

Cleveland, O. Első Egyház. 1939-ben 46 keresztelés, 56 konfirmálás, 24 házasságkötés és 43 temetés volt. Az évi bevétel $14,831.57, a kiadás $14,437.01 volt. Az egyháznak nagyon értékes birtoka van, amit $18,600.00 tartozás terhel. A nyári iskolában Monoky István tanitó, Monoky Istvánné okl. tanitónő és Markó Erzsike vezették a magyar osztályokat. Az ifjuság körében a C. E. csoportok és Cserkészcsapatok munkálkodtak. Minden vasárnap angolnyelvü istentisztelet is volt az ifjuság részére. — A Ref. Női Betegsegélyző Egylet januárban tartotta jubileumát. Az uri szent vacsorával 1,977 lélek élt. Ez a hatalmas egyház már most nagyban készülődik az ebben az esztendőben tartandó 50 éves jubileumhoz.

ELYRIA, O.

Az elyriai gyülekezet uj lelkesedéssel indult neki az 1940-ik esztendőnek, amikor 1939 október havában egyhangulag megválasztotta uj lelkészének Novák Lajost. A beiktatás február 11-én történt ünnepélyes keretek között. A gyülekezet az elmult évben a közremüködés szellemében nagy előrehaladást tett. Az istenházát a hivek nagy számban és rendesen látogatják. Az esztendő kiváló tevékenységei sorában találjuk az énekkar ujjászervezését 30 taggal, akik saját igyekezetük folytán megszerezték az egyenruhákat és egész éven át emelték az istentiszteletek nivóját. — Az egyház a Magyar Név érdemeit is elismertette, amikor egy 500 teritékes diszvacsorán méltatta az egyik magyar városi tisztviselőt. — A nyáron a Nőegylet által rendezett Óhazai Paraszt Lakodalom ért fényes sikert. — A legkomolyabb szervezet a Biblia Kör, amely felül 30 taggal minden héten találkozik. — A presbyterek és az épitkezési bizottság nagy szorgalommal renováltatták és ujitották a paróchiát közel $2000.00 költséggel. Két szobát toldtak hozzá, uj furnace-t állitottak, külső festést végeztek és a járdákat megcsinálták. — A templom lépcsőjáratot uj téglából és természetkőből csináltatták meg. — Nyári iskolába rendesen 74 gyermek járt. — 16 ifju lett megkonfirmálva. — Három C. E. társaság, Biblia Kör, Ifjusági Kör, Énekkar, Fiatal Asszonyok Köre, és Nőegylet alkotják az élénk szervezeteket. — Az évi bazár $1000 bevételt jelentett. — Az Ohioi Postások Konvenciójára magyar ebédet készitett Nőegyle-

Énekkar, Elyria, O.

tünk. — A lelkész az Oberlin-i Szemináriumban folytatja tanulmányait és polgárositó tanfolyamot tanit a High Schoolban. — Október 27-én a gyülekezet a lelkész családnak az egyéves jubileum alkalmából meglepetést szerzett és tetemes pénzadománnyal méltatta a lelkészpár munkáját. — Árvaházi adomány $61.50.

Lorain, O. Az 1939 évi bevétel $14,038.27, a kiadás $9,780.08 volt. Havonként kétszer angolnyelvü istentiszteletet is tartanak. Az egyház már megkezdte a gyülekezeti ház épitését, amelynek alapkövét már le is tették Az épitési kiadásokra szépen folynak be az önkéntes megajánlások. Az adományboritékok általános elfogadását szorgalmazták. Az egyház fentartásához 522 egyén járult hozzá adományaival. Van vasárnapi iskolája, két C. E. csoportja, Nőegylete, Serény Márthák Köre, ifjusági mükedvelő egylete, két betegsegélygélyző egylete és énekkara. A sokoldalu munkát végző Bodor Dániel lelkipásztor a Nagy Adél diakonissza személyében kapott segitőt. $45.65 volt az árvaházi adomány.

Medina, O. A Clevelandi Első Egyház leányegyháza. Urvacsorával 1939-ben 148 lélek élt.

KOVÁCS'
CASH MEAT MARKET
Jelszavunk:
"Nagy forgalom, kevés haszon"
Tel: 3-7530
595 Bostwick Ave. Bridgeport, Conn.

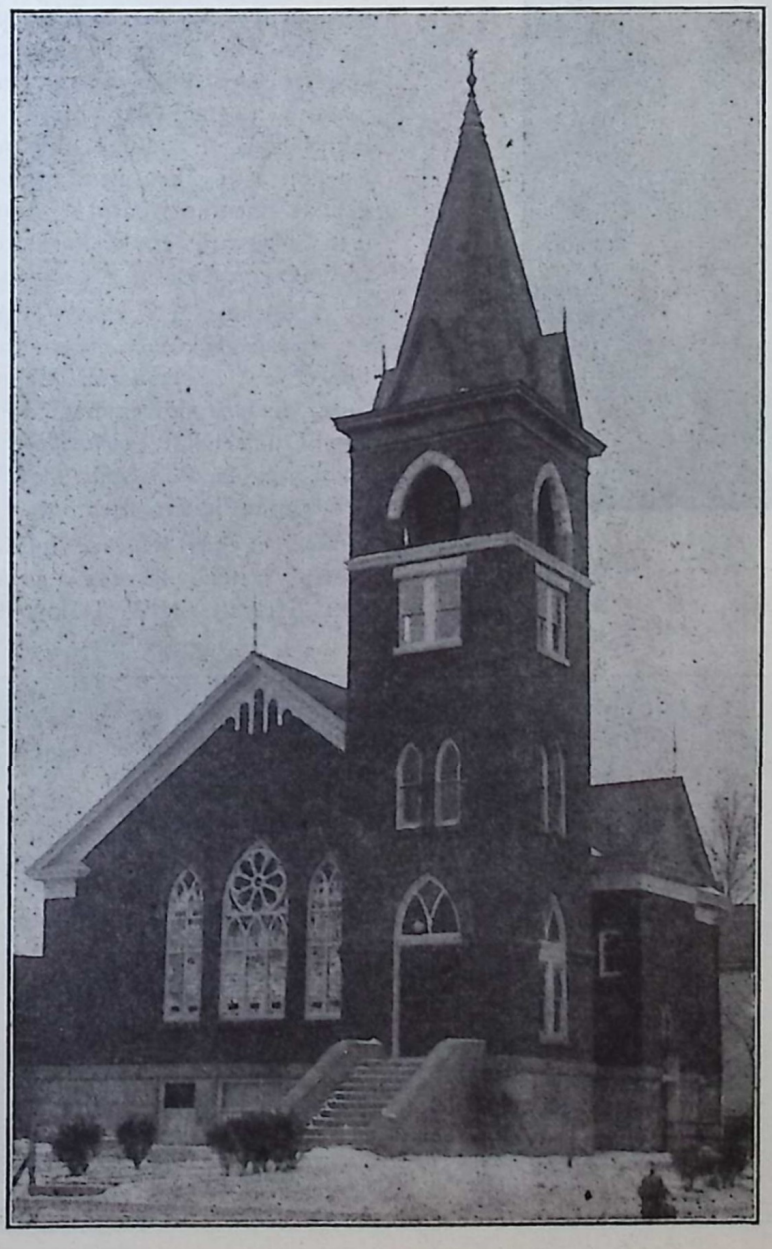

Ref. Templom, Lorain, O.

3. A SOUTHWEST OHIO SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Dayton, O. Fizető tagok száma 126. — 1939-ben 9 keresztelés és 5 temettés volt. Bevezették az angolnyelvü istentiszteletet. Énekkara kiváló. Az egyházi és egyháztársadalmi munka élénk volt. — Árvaházi adománya $89.50 volt.

Middletown, O. Azary János daytoni lelkész szolgálta be vasárnaponként. A Bethlen Otthonra $11.00-t adományoztak. — Az Egyháztagok száma 30.

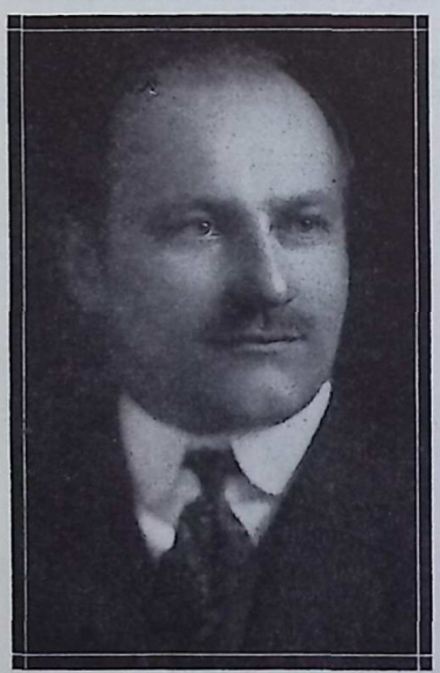

Azary János lelkész, Dayton, O.

4. PITTSBURGH SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR REF. EGYHÁZ

A McKeesporti Első Magyar Református Egyház

Egyházunk életében fontos állomás volt, amikor választanunk kellett jövőbeni hova tartozásunkon. Egyházunk népe és egyháztanácsunk több alkalommal tárgyalta az egyház hova tartozandóságának ügyét az 1939 évi március hó 12-én tartott rendkivüli és ebben a tárgyban tartott közgyülésen a következő határozatot hozta:

"Egyházközségi gyülésünk beható tárgyalás alá veszi az egyház hovatartozandóságának kérdését és alapos megtárgyalás után a következő határozatot hozza:

"Egyházközségünk imádságos lélekkel megfontolva egyházunk sorsát s fontolóra véve mindazon körülményeket, melyek az egyház jövő életére és fejlődésére kihatással lehetnek, ugy határozott, hogy a jelen körülmények között nem kiván változtatni mostani kapcsolatán s az angol testvéreinkkel való közösségét kivánja fenntartani. Mindemellett a jövőben nem fog elzárkózni olyan mozgalmak megtárgyalásától sem, mely a megszervezett magyar egyházkerülettel való kapcsolatát eredményezné."

Gyülekezetünk ezzel a határozattal küldte el az egyház lelkészét, főgondnokát és egyik prezsbiterét az év tavaszán Clevelandban tartott gyülésre, melyen közegyházunk elnöke is jelen volt. Egyházunk tehát beosztatott a Pittsburghi Zsinatot alkotó egyházközségek sorába s erről az egyház hivatalosan is értesitve lett.

Az egyház lelkésze julius hó folyamán három hónapi tartózkodásra családjával az Ó-hazába utazott. Helyettesitését Dókus Gábor cantoni lelkész,

Ref. Nőegylet, Dayton, O.

mint az egyház adminisztrátora és Borsos István nyugalmazott lelkész, mint az egyház beszolgáló lelkésze látták el. Különösen köszönetet kivánok mondani Nt. Borsos István szolgatársamnak, aki egyházunk beszolgálását olyan nagy figyelemmel, körültekintéssel és közmegelégedésre látta el.

A lelkész távollétében is munkálkodtunk. A bészmentet ujra festettük, majd a gyülestermet is egy pár presbiter segitségével. A bérházak tetőzetét behuztuk kátránnyal. Ezeket mind magunk végeztük dijmentesen s vajmi kevés összeg lett ráköltve. Majd végül az előljáróság határozata folytán a templomot kivülről kifestettük, amely munkát Stipkovics Nándor végezte 85 dollárért, amely összeget a jószivü adakozók be is fizettek.

Egyházunk az év folyamán többször tartott társadalmi összejöveteleket, vacsorákat és egy szeretet-vendégséget is. Ezeknek megrendezésében sohasem az anyagi nyereség kilátása vezetett, hanem az a tény, hogy minden ilyen estének vagy alkalomnak a megrendezése csak egy célt szolgálhat, még pedig azt, hogy ezáltal is épitsük egymás között a szeretetet és az összetartozandóságnak érzését. — Árvaházi adomány $46.96.

McKeesport, Pa. **Bogár Károly**, lelkész.

5. A PHILADELPHIAI SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Phoenixville, Pa. Kovács Imrét választotta a gyülekezet lelkipásztorává a Magyarországra távozott Csikesz Tibor helyére. Április 14-én köszöntött be és májusban iktatták be hivatalába. Korábban nőül vette Trentonból Fecskó Emma zenemüvészt és házasságukat egy kis leánygyermekkel áldotta meg az Ur. — Az árvaházra $88.79 adományt adtak. — 1939-ben 9 keresztelés, 12 konfirmálás és 3 temetés volt. — Az egyházi élet örvendetesen fellendült az uj lelkész vezetése mellett.

Kovács Imre lelkész és neje, Phoenixville, Pa.

Stowe, Pa. A phoenixvillei egyház leányegyházat is Kovács Imre lelkész szolgálja be. A kis gyülekezet szépen él. Ujabban megindult a vasárnapi iskolai munka is. — Árvaházi adománya $19.11 volt.

6. A NEW YORK SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Bridgeport, Conn. Az egyház évi bevétele 1939-ben $11,150.26, kiadása $9,739.36 volt. A mult év folyamán a gyülekezet érdemes lelkipásztora: Ludman Sándor nyugalomba vonult és egyhangulag ifj. Nagy Emil, korábbi társlelkészt választották meg helyébe. Minden vasárnap angol istentisztelet van a magyaron kivül. Az ifju lelkész egyedül fogja hordozni a jövőben a nagy gyülekezet terhét. A nyugalomba vonult Ludman Sándor lelkipásztornak kellemes pihenést és jó egészséget kivánunk a nehéz munkában eltöltött esztendők után. — A Bethlen Otthonra a gyülekezet adománya $111.89 volt.

New Haven, Shelton, Torrington, Warrenville, körlelkészség. Keresztessy (Kress) Imre szolgálta be ezt a nehéz területet, utazva állandóan és hirdetve Isten igéjét. — Az egyháztagok száma 88.

3. A WEST NEW YORK SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Buffalo, N. Y. West Side. Laky Zsigmond lelkész állásáról októberben lemondott. A lelkészi állás jelenleg üresedésben van. Nagy András a beszolgáló lelkész. — 1939-ben 3 keresztelés, 6 konfirmálás és 3 temetés volt.

Tonawanda, N. Y. A Laky Zsigmond lelkész eltávoztával az egyházat ideiglenesen Papp János buffaloi ev. lelkész szolgálja be. A mult évben örömteljes jubileumi ünnepélyt tartott. A Bethlen Otthonra $10.50 adományt küldött. — 1939-ben 1 keresztelés és egy temetés volt.

Phone: 4-9657

ELLSWORTH MEAT MARKET

BAYE ISTVÁN, tulajdonos

Régi és megbizható üzletében mindenféle hus és füszer nagy választékban kapható

Az árvaház és a magyar közügy hüséges támogatója.

730 ELSWORTH St., BRIDGEPORT, Conn.

8. A SO. WISCONSIN SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

TEMPLOMVÁSÁRLÁS MILWAUKEEBAN

Három évvel ezelőtt csupa rom, csupa reménytelenség, csupa lehetetlenség. Az egyházi birtok a város legrosszabb részében: már kivül az üzleti negyeden, de még nem a lakás-negyedben, a sörgyár tőszomszédságában, de mégis ugy, hogy azt ugyan meg nem fogja vásárolni; csupa feketék között, akik már megvették templomuknak a szemben levő sokkal nagyobb és szebb templomot, tehát ők sem veszik meg a mienket. A magyarok lakóhelyétől minden irányban mértföldekre messze; vasárnapi iskoláról szó sem lehet, ifjusági munkáról sem nagyon: órákba kerül csak az utazgatás és a fekete-negyedben nem kivánatos az éjszakai járkálás. Az épületek leromlott, régi házak; óriási hall, két nagy teremmel és más kisebb szobákkal; bérház; paróchia, templom; — csak a fütésük és világitásuk ezer dollárba került évenkint annak a gyülekezetnek, amelyiknek összesen sem volt ezer dollár bevétele. Pedig ennyi épületre házmestert is kellett tartani, javitgatni is kellett volna állandóan, ha lett volna miből. Az egyháznak egy csomó régi adóssága; fizetetlen számlák egész sora; folytonos zaklatás a hitelezők részéről: és mindezeknek tetejébe óriási betáblázott adósság, amelytől egy olyan kicsiny gyülekezetnek soha meg nem lehet szabadulni. A tagok száma nem volt több egy tucatnál, mikor Bálint Lajos lelkész odament.

És akkor jött segitségül az Isten, aki mindig ott van legközelebb, ahol legnagyobb a szükség. Egy évvel ezelőtt egyházunknak egy másik ottani gyülekezete, még pedig az evangéliumi csoportból való egyházközség, a Christ Church, el akarta adni a régi templomát, mely már szüknek bizonyult és ujat, nagyobbat, szebbet akart épiteni ahelyett. Minthogy most már mind a két egyházközség ugyanazon anyaszentegyháznak volt a tagja: a kinálat már megtalálta a keresletet, a templomát eladni kivánó egyház az uj helyre költözködni kényszerült egyházat. A Belmissziói Tanács meg a wisconsini egyház anyagi támogatásával, továbbá a Református Egyesület kölcsönével lehetségessé vált a helycsere, s ma már az uj egyházi birtok a mi gyülekezetünk nevén áll.

Mit jelent a változás a mi gyülekezetünkre nézve?

A lehetetlenségből egyszerre lehetőségek lettek; a reménytelenség helyét betöltötte az uj reménység; a romok helyén uj hajlék épült. Az igaz, hogy a templom bizonyos mértékben még renoválásra is szorul, de legfőképpen uj festésre; ezzel a feladattal azonban meg lehet birkózni. A lelkészi lakás ellenben teljesen jó, sőt azt mondhatnánk, hogy legjobb paróchiánk közé tartozik. Tágas, világos, kényelmes, fütése kitünő, még basementje is használható egyházi munkára. A templom alsó része is nagy helyiség és a mi szükségleteinknek bőven megfelel.

Még kedvezőbb azonban az uj birtok fekvése. Abban a negyedben van, ahol a legtöbb magyar református lakik egy csoportban; sőt mióta a templomot megvették, azóta magyar családok is költözködtek a Bayview (Kilátás az Öbölre) városnegyedbe, mely ott fekszik a Michigan tó partján.

A külső változást nyomon követi a belső is. Az egyházközség tagjainak száma megnövekedett, egyháztanácsa megerősödött, nőegylete, ifjusági köre, fiatal házasok köre és az uj énekkar uj munkába állott, sokágu tevékenység folyik már is. A vasárnapi iskola felállitását még mindig akadályozza ugyan az, hogy uj templomának felépitéséig az amerikai gyülekezet is használja a templomunkat; de azután annál több kilátás van ennek a munkának sikeres felvételére is, mert nagyon valószinü, hogy még a régi gyülekezet gyermekei közül is számosan fognak jönni régi templomunkba, ami sokkal közelebb lesz lakásukhoz, mint az épülő uj templom.

Az előljáróság élén Hajdu Bálint főgondnok és Hetessy Gyula gondnok állanak, de minden munkájukban nagy segitségükre van a volt gondnok György Ferenc és a volt pénztárnok Zsoldos Lajos. Igen tevékeny részt vesz a presbiterek kötelességeinek teljesitésében Székely Ernő gyáros is. A Nőegyletnek az idén Biró Juliska az elnöke.

(Református Lapja.)

Milwaukee, Wis. Május 25-én tették fel uj templomuk tornyába a régi templom harangját, szép ünnepség keretében, melyen amerikai lelkészek is részt vettek. A harangáthelyezés minden munkáját dijmentesen végezte Jaeger Henry vállalkozó honfitársunk. Az ünnepélyt követő diszvacsorán, amelyen a nagy város uj polgármestere is megjelent és szép beszédet mondott, az egész milwaukeei magyarság Dr. Baranyai Zoltán uj chicagoi főkonzulunkat ünnepelte. — 1939-ben 6 keresztelés, 9 konfirmálás és 2 temetés volt.

Racine, Wis. Beszolgáló lelkésze Bálint Lajos volt Milwaukeeből, aki minden vasárnap tartott istentiszteletet a racini szép magyar református templomban. — 54 egyháztagja van. — 1939-ben 6 keresztelés, 1 konfirmálás és 3 temetés volt.

A Bridgeporti magyarság legkedveltebb mulatója már több mint 25 év óta
LINK J. JÁNOS
Nála kapható D &H Lackawanna Szén
Esso fütő olaj és Koppers Coke
Tel. 5-6535
695 Wordin Avenue, Bridgeport, Conn.

9. A CALIFORNIAI SYNODHOZ TARTOZÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Los Angelesi Egyházunk 1940-ben

Legnyugatibb és legtávolabbi gyülekezetünk ez évben is szépen munkálkodott szent hitünkért, magyar fajunkért s Isten utjain az egész emberiségért. Csendesen épült "Istennek temploma" a hivő lelkekben s ezt külsőleg sok nemes cselekedet mutatta.

Az egyházi ünnepségeken kivül két nagy hazafias ünnepet is tartott a gyülekezet, amelyen Hollywood kiváló magyar müvészei csodaszép zene- és ének-számokkal szerepeltek.

Az adakozás, mint a hitnek egyik legnemesebb gyümölcse, elég bőkezü, de csak egy kis részéről. E téren még sokan nem veszik ki elég lelkiismeretesen a részüket még gyülekezetünkben sem. A kötelességérzet pedig egyházunkkal és fajtánkkal szemben első feladata minden keresztyén magyarnak.

A közegyház iránt még többet is tehetnénk, habár a mi kis gyülekezetünk aránylag elég szépen kiveszi részét az egyetemes egyház iránti segitésből. Egyházi közalapra, az egyházmegye pénztárába 1939-ben százötven dollár körüli összeget fizettük be; az idén okt. 1-ig pedig mintegy százhetven dollárnyi összeget a jótékonyságokkal együtt. Az idén még többet is szándékozunk közalapra adni, s igy az kb. kettőszázötven dollár lesz hozzávetőleges számban. Nagyon meglep bennünket, legtávolabbi egyházközséget, hogy ez időpontig két magyar egyházmegyénk együttesen csak százötvenhárom dollárt tudott e célra juttatni. "A hit cselekedetek nélkül megholt." "Adjátok meg azért mindenkinek, amivel tartoztok!"

Hady Albert, lelkipásztor.

San Bernardino, Cal.

A gyülekezet lelkésze, Krisik Alajos festészettel és szobrászattal is foglalkozik. Egyik képét mebutatjuk a naptár 62-ik oldalán. A kép tárgya az Egyesült Államok elnökének látomása, amikor egy munkásküldöttséget fogad, amelynek tagjai kérvényt nyujtanak át neki és kérik helyzetük javitását. Az elnök a kérvény elolvasása után feltekint és egy látomás jelenik meg előtte. Jézus a felhők között áll a gyalupad előtt, balkezében a balta és jobb kezével lemutat erre a bibliai idézetre: "The laborer is worthy of his hire." A kép festőjének elgondolása szerint igy fogamzott meg Roosevelt elnök agyában a Social Security Act. Krisik Alajos lelkész az elnöknek is küldött egy fényképmásolatot az eredeti 3 láb magas és 4 láb széles olajfestményről, amit titkára által meg is köszönt.

Négy évvel ezelőtt Krisik lelkész elkészitette az elnöknek 8 inch nagyságu mellszobrát, amit bronzba öntött és érte az elküldés után hálás volt Roosevelt elnök. Ez a szobor abban a muzeumban van elhelyezve, amit az elnök az amerikai nemzetnek ajándékozott.

VERES IDUSKA

Az egyház 8 éve szorgalmas orgonistája: Veres Iduska

Kalamazooban, Mich. az Amerikai Magyar Ref. Egyesület 200-ik osztályának a Veres András családjából az ifjak, leányok évek óta tagjai. Ezek közül való a fenti kép tulajdonosa: Veres Iduska, ki az egyháznál hüségesen tölti be nyolc év óta a templomi orgonista állást. A Veres család jó lelkétől indittatva nemcsak egyházára gondol, de megemlékszik Árvaházunkról is

Veres Iduska 1915 október 21-én Kearsargen (Mich.) született. A high schoolt Kalamazoon végezte. Szülei: Veres András és Lucski Eszter.

Tel: 3-5990
DR. BLEIWEISS H. LAJOS
MAGYAR FOGORVOS
Rendelő óra: 9 A. M. to 1 P. M.
2 P. M. to 3 P. M.
1330 State Street Bridgeport, Conn.

II. A PRESBYTERIAN CHURCH IN THE U. S. FENNHATÓSÁGA ALATT LEVŐ MAGYAR EGYHÁZKÖZSÉGEK

a.) Illinois államban:

Aurora, Ill. Egyháztagok száma 81. Vasárnapi iskolában van 63 növendék. Évi bevétel $1,301.00, jótékony célra $26.00.

b.) Indiana államban:

So. Bend, Ind. Kalabányi István lelkész amerikai körökben a mult évben is nagy tevékenységet fejtett ki. Az egyház évi bevétele $2,380.00 volt. Egyháztagok száma 123, vasárnapi iskolába járt 46, jótékonycélra adtak 76 dollárt.

c.) New Jersey államban;

Alpha, N. J.

Anyakönyvi kivonat: Keresztelés volt 9. Konfirmált 15. Esketés volt 7. Temetés volt 1939-40 okt. 1-ig 12. Névszerint: VanDusen Walterné, VanDusen Richard, Horváth István, Déknár Albert, Ihász János, Horváth János, Sára János, Hegedüs István, Szabó Sándor, Szabó Gyula, Szücs Istvánné, Bereczkei Lajos. Bevétel volt: $2,505.31. Kiadás $2,404.60. Évi maradvány $100.71.

Végrendeletükben megemlékeztek hitközségünkről: Néh. Rácz Gyula New Villageből, aki $979.12, Néh. W. H. Walter $1000.00 hagyott. Az utóbbi a lelkész kérésére már előzőleg könyvtárt és játszótért ajándékozott Alphának, végrendeletében pedig tizezer dollárt hagyott a könyvtárra.

A környék összes ev. ref. magyarsága mint egy 30 miles körzetben mind összeköttetésben vannak a hitközséggel, melyhez tartozik 97 család, 327 lélekszám. A gyülekezetben példás rend és fegyelem uralkodik. A lelkésszel szemben háromszor is megmutatták legmesszebbmenő szeretetüket ez éven. Kedves meglepetésben részesitették május hatodikán, beiktatásának 17-ik évfordulója alkalmából és augusztus hó 4-én, alphai lelkészkedésének 18-ik évfordulója alkalmából, mikor pedig tudomására jutott a gyülekezetnek, hogy a lelkész édesanyja meghalt Abaujvár, Abaujtorna m. Magyarországon, az elhunyt tiszteletére virág diszbe öltöztették a szószéket.

A gyermekek és ifjak nevelésére szigoru gond fordittódik. Vasárnapi iskola, az Istentiszteletek, ifjusági összejövetelek, vallásos órák látogatottak. Most már mindazok a gyermekek, akik elvégezték az elemi iskolát, mennek a high schoolba; ennek bevégzése után most két ifju testvérünk ment el előkészitőbe, nyolc iratkozott be egyetemre, kettő ápolónőnek tanul.

Jellemző a gyülekezet tagjaira, hogy a lelkészszel még akkor is összeköttetésben maradnak, amikor munkájuk már rég messze elszólitotta őket állandó letelepedésre Alpha és vidékéről. Az egyház tagjai közül vannak: Cleveland, Detroit, Honolulu, Milwaukee, Phoenix, Pittsburgh, Torington, New York és Washington, D. C.-ben Nemcsak levélben emlékeznek meg volt egyházukról, de adományokat is küldenek.

Már rég foglalkozik a gyülekezet egy modern társadalmi épületnek felépitésével, de a beállott

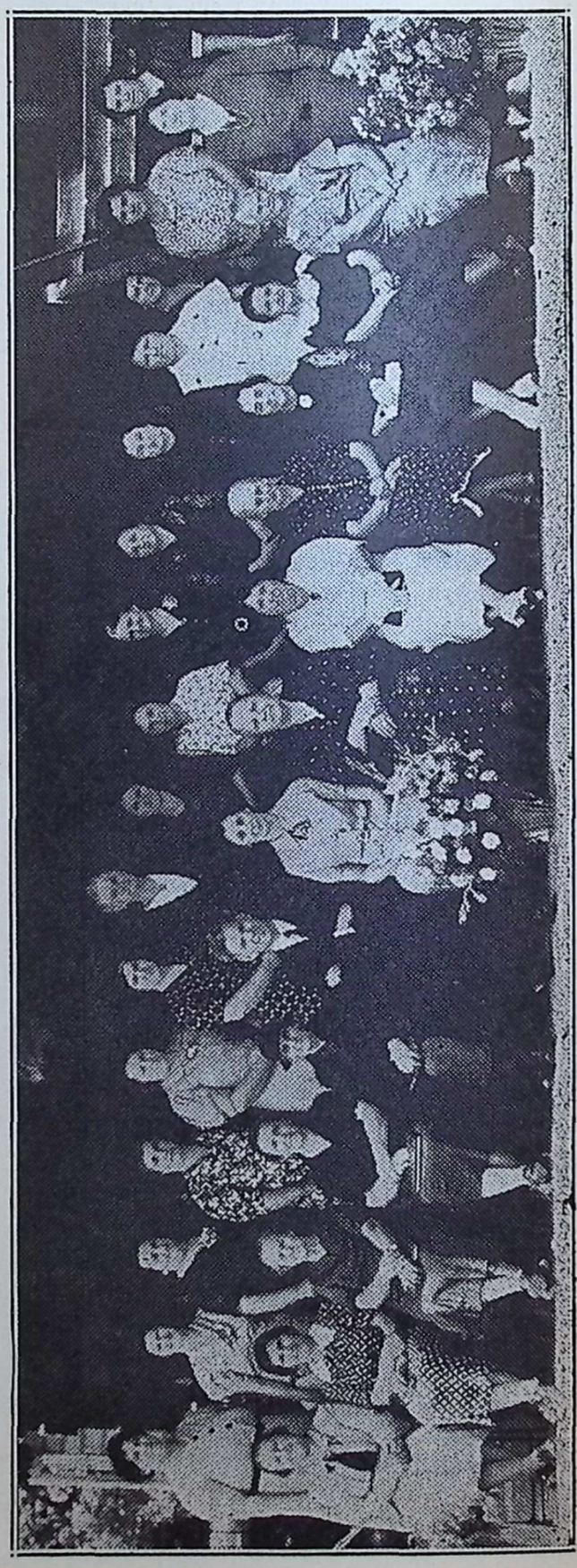

Ref. Nőegylet, Alpha, N. J.

gazdasági változások egyik tervet a másik után felboritották. Utólag abban állapodott meg a gyülekezet, hogy a meglévő helyiséget kitoldja 20x37 épülettel, mely megvalósitás előtt áll e sorok irásakor.

A gyülekezet igen szépen veszi ki részét a jótékonyságnak gyakorlásából ugy itt, mint Magyarországon. A legszorosabb testvéri viszony van a magyar és az amerikai testvér egyházak tagjai és vezetői között. — Árvaházi adomány $45.00.

Konfirmáltak Csoportja, Alpha, N. J.

Minden kiadásukat önkéntes adományból igyekeznek fedezni, semminémü zajos, vagy italos mulatságot nem tartanak. Ennek is tudható be, hogy az amerikai testvér egyházak népei a legnagyobb tisztelettel beszélnek a vidéken mindenütt az alphai ev. ref. egyház tagjairól. Ennek tudható be az is, hogy az a kiváló amerikai ügyvéd végrendeletétben is megemlékezett a hitközségről.

Istentiszteletet tartunk állandóan Alphán és Braindson.

Szabó András, lelkész.

Bayonne-Jersey City, N. J. 63 egyháztagtól évi bevétel $655.00.

Caldwell, N. J. 36 egyháztagtól $300.00 évi bevétel folyt be.

Elizabeth, N. J. 97 egyháztagja van; évi bevétele $1,471.00. A vasárnapi iskolába 50 növendék iratkozott be.

Franklin, N. J. 38 egyháztagtól évi bevétel $2,575.00, jótékonyságra $25.00.

New Brunswick, N. J. 341 egyháztagja van. Évi bevétele $3,655.00, jótékony célokra $160.00. Vasárnapi iskolai növendékeinek száma 141. — Árvaházi adomány $41.07.

Wharton, N. J. 85 egyháztagtól évi bevétel egyházi célra $1,281.00, jótékonyságra $15.00. Vasárnapi iskolájába 69 gyermek jár, nehányan nemmagyarok is. — Árvaházi adomány $29.63.

Newark, N. J. 130 egyháztagtól évi bevétel $1,250.00, jótékonysága $15.00. 20 gyermek jár a vasárnapi iskolába.

d.) New York államban:

Mineville, N. Y. Dr. Dikovics János tanár szolgálja be a 80 egyháztagot.

Lackawanna, N. Y. 115 egyháztagtól évi bevétel $2,085.00, jótékony célra $25.00. A vasárnapi iskolai növendékek száma 36. — Árvaházi adomány $17.00.

New York, N. Y. 532 egyháztagtól évi bevétele $2,386.00. Jótékony célra adománya $50.00. A vasárnapi iskolába 98 növendék jár.

Yonkers, N. Y. 105 egyháztagja van $1,193.00 évi bevétellel. 39 gyermek látogatta a vasárnapi iskolát. Jótékonyságra adomány $60.00.

e.) Ohio államban:

Alliance, O. Egyháztagok száma 110. Vasárnapi iskolába jár 59 gyermek. Évi bevétel $1,400.00, jótékonyságra $66.00.

Canton, O. 239 egyháztagtól az évi bevétel $2,811.00. Jótékony célra $340.00. Szép vasárnapi iskolája van 119 növendékkel. Lelkésze, Dókus Gábor, az Amerikai Magyar Ref. Lelkészegyesület elnöke. — Árvaházi adomány $71.16.

Cleveland, O. 231 egyháztagja van. A vasárnapi iskolába 176 növendék járt. Évi bevétele $7,878.00, jótékony célra $460.00-t adott. — Árvaházi adomány $25.00.

Varró Klub. Első Egyház, New Brunswick, N. J.

Crescent-Martinsferry, O. Egyháztagok száma Tiltonvillel együtt 148, Steubenvilleben 22, Weirtonban 14. A körzetben 148 gyermek látogatta a vasárnapi iskolát. Összes egyházi bevétel $1,252.00. Jótékony célra $63.00-t adtak. — Árvaházi adomány $28.77.

Niles, O. Egyháztagjainak száma 96. Évi bevétele $1,956.00, jótékonyságra 50 dollárt adtak. A vasárnapi iskolába 60 gyermek járt.

Youngstown, O. 258 egyháztagja van. Az évi egyházi bevétele $6,363.00. Jótékonyságra 119 dollárt adott. Vasárnapi iskolájába 115 gyermek járt.

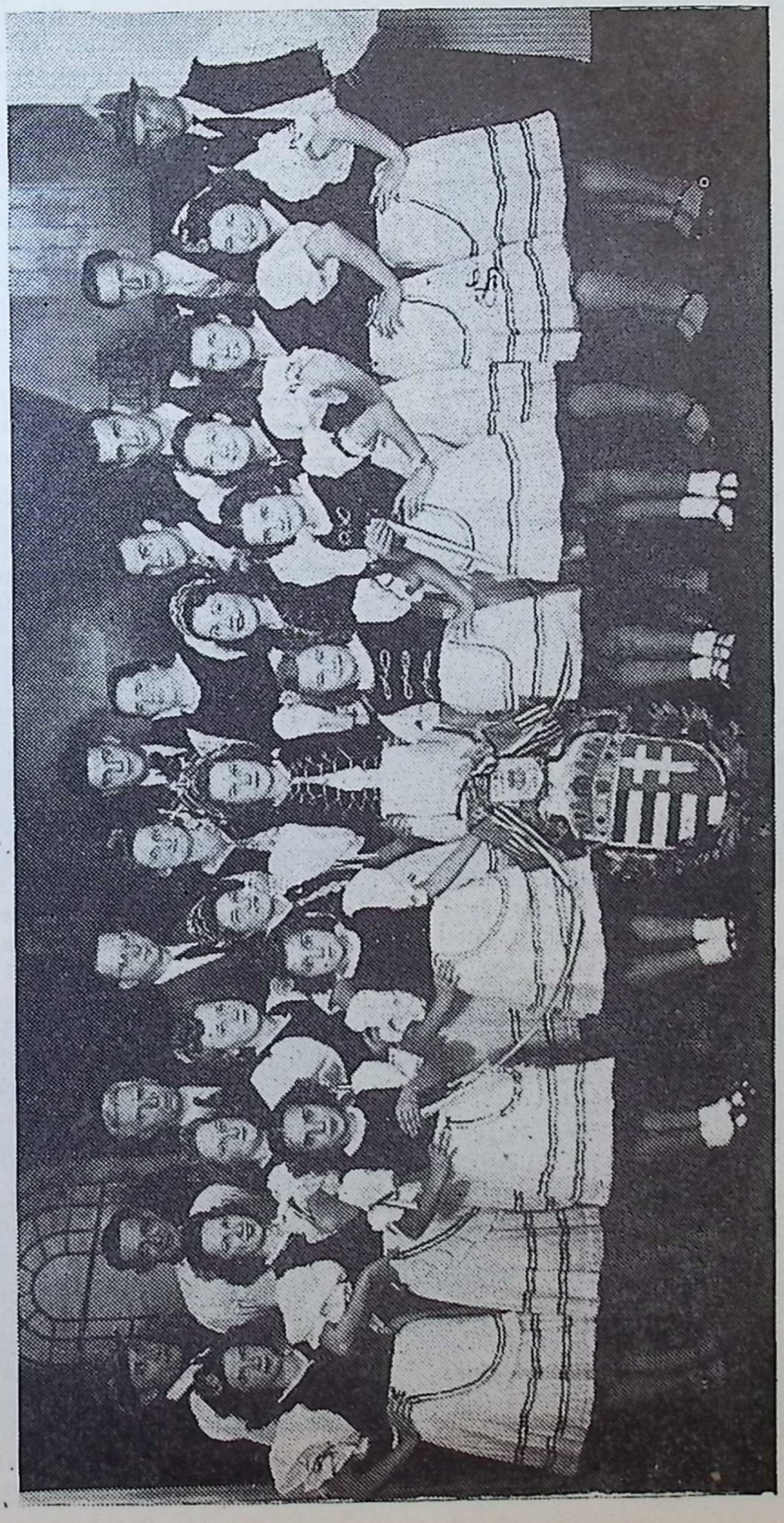

Ifju Mükedvelők, Crescent-Martinsferry, Ohio

Papp Károly lelkész és neje,
New Brunswick, N. J.

f.) Pennsylvania államban:

Beaver Falls, Pa. 64 egyháztagja van. Évi bevétel $1,163.00.

Brownsville, Pa. Az egyházközségnek tagsága három megyében szórványokon él. Amennyire megneheziti ez a tény az egyházi munkát, olyan mértékben nagyobb a buzgóság a gyülekezet és a vezetők részéről. Az elmult év sok ujitást látott egyházunkban. Bevezettük a boritékrendszert, az énekkar rendszeres résztvételét az istentiszteleten és rövid angol istentiszteletet a fiatalok és amerikai barátok számára. A gyülekezeti életet ezek igen segitik. Ujabban tervbe vettük a templomunk ujradiszitését, és a templom összekapcsolását a parókiával. Örvendetes észrevétel, hogy a tagság is szaporodik és a második generációnk egyházi életet él. Egyháztagok száma 216, vasárnapi iskolába jár 30 gyermek. Az egyház évi bevétele $1,581.00, jótékony célra $25.00.

Rev. S. Murányi.

A canonsburgi, coraopolisi és fleming parki társegyházak a Presbytery of Pittsburgh fennhatósága alá tartoznak. Lelkészük id. Murányi János, aki az idetaartozó testvéreket Brownsvilleből (Pa.) szolgálja ki, ahol István fiával lakik együtt, aki a brownsvillei és pricedale magyar presbiteriánus egyházközségek lelkipásztora. Coraopolison minden hónap első és 3-ik vasárnapján van istentisztelet d. e. 11 órakor, az ottani First Presbyterian Church egyik vasárnapi iskolai termében. Flemingparkon minden hónap első és 3-ik vasárnapján d. u. 2 órakor a pittocki presbyteriánus missziói teremben és Canonsburgban minden hónap 2-ik és 4-ik vasárnapján d. u. 3 órakor az ottani First Presbyterian Crurch vasárnapi iskolai termében. E kis egyházközségekben Isten országa épitésének munkája mintaszerü. A hivek semmiféle evangélium ellenes eszközt igénybe nem vesznek. Akik életükkel is bizonyságot tesznek az Ur Jézus Krisztusról, a következő tagsági kártyát kapják pecséttel, továbbá a lelkész és gondnok aláirásával ellátva: "This certifies that Mr. .... whose address is ..... is a member of the above Church, under the supervision of the Presbytery of Pittsburgh (2010 Commonwealth Bldg., Pittsburgh, Pa.) and has fulfilled his or her Christian obligation for the year of 1940."

Daisytown, Pa. 128 egyháztagtól évi bevétel $874.00, jótékony célra $80.00. A vasárnapi iskolai növendékek száma 86. Nov. 9-én a nemes munkát végző Lorántffy Zsuzsánna Nőegylet szép jubileumi ünnepséget rendezett. — Az árvaházra közel 300 dollárt adtak.

Ellwood City, Pa. 34 egyháztagtól évi bevétel $728.00, jótékony célra $12.00. Vasárnapi iskolai növendékeinek száma 12. Beszolgáló lelkésze Nagy Ferenc Farrellből. — Árvaházi adomány $14.50.

A Farrelli Ref. Egyház

1940 egyike a legnehezebb esztendőknek egyházi életünkben. A tavasszal ismét leállott egy nagy gyárunk, a Sheet Mill, aminek következtében kétezer ötszáz ember vesztette el kereseti forrását. Hiveinknek is egy jó harmadrésze ebben a gyárban dolgozott. Igy tehát ez a váratlan gyárlezárás bennünket is, ugyszólván, vérig sértett. Az egyes hivek teherhordozása igy nagyobb lett.

Máskülönben Isten segitségével folytattuk egyházi munkánkat lassan, de biztosan. Vasárnapi iskolánk végzi áldásos munkáját. Ifjusági Körünk komolyabb munkát fejt ki. Fiatal házasaink is tőlük telhetően támogatják az egyház munkáját. A Nőegylet, mint szokás szerint, most is dicséretreméltó munkát végzett. Uj evőeszközöket, edényeket vásároltak, egyszóval jobban felszerelték az egyház konyháját a szükséges eszközökkel. A legkiemelkedőbb munka, amit végeztünk a Parokhia átjavitása volt. A külsejét behuzattattuk téglautánzattal. Belül a konyhát teljesen átrenováltuk s hozzá épitettük a hátsó porchot. A kiadások fedezésére gyüjtést inditottunk, melynek eredménye fölülmult minden reményt. Többen dijtalanul dolgoztak.

Amit végeztünk, azért elsősorban is az Istennek tartozunk hálával, másodsorban pedig köszönettel adózunk a hivek áldozatkészségének.

Farrell, Pa. 168 egyháztagja van. Évi bevétel $2,505.00. 49 gyermek jár a vasárnapi iskolába. Árvaházi adomány $27.86.

Nagy Ferenc, lelkész.

Kingston, Pa. 127 egyháztagtól évi bevétel $935.00, jótékonyságra $35.00. A vasárnapi iskolába 36 gyermek jár.

Leechburg, Pa. 65 egyháztagja van. Évi bevétele $1,484.00. 63 gyermek jár a vasárnapi iskolába. Lelkésze, Szathmáry Bertalan, a springdalei egyházat is beszolgálja.

Philadelphia, Pa. Lelkésze, Pazár Miklós, a Magyar Presbyteriánus Konferencia elnöke. Hatalmas, szép orgonát állitottak be a templomba. Az orgona a legszebb az amerikai összes ref. templomok között. Lelkészét a hálás egyháztagok szép palásttal ajándékozták meg. 240 egyháztagja van. Évi bevétele $1,330.00, jótékonyságra $100.00. A vasárnapi iskolába 61 gyermek jár. A Bethlen Otthont a mult évben $250.00 adománnyal segitette.

Pricedale, Pa. Murányi István brownsvillei lelkész szolgálja be.

Scranton, Pa. Malacsics József volt beszolgáló lelkésze Kingstonból. 27 egyháztagja van évi $1,000.00 bevétellel. Jótékonyságra 35 dollárt adtak.

Throop, Pa. Beszolgáló lelkésze Malacsics József Kingstonból. 85 tagja van, $544.00 évi bevétellel. A vasárnapi iskolába 55 gyermek jár. Adománya jótékonyságra $45.00.

Phone 3-9749

NYISZTOR SÁNDOR

MAGYAR HENTES

Elsőrangu füszer és huskereskedése.
Megérdemli a magyarok támogatását.

Isten áldását kéri az Árvaházra.

129 LEWIS ST., BRIDGEPORT, CONN.

Egyháztanács, Flint, Mich.

Egyháztanács, Bethlehem, Pa.

III.

Egy év a Független Amerikai Református Egyház életéből

A Trianon utáni magyar reformátusság első önerejü alkotásának, a Független Amerikai Magyar Református Egyháznak az élén annak 1924 december 6-án történt megalakulásától 1939-ig Sebestyén Endre volt duquesnei (Pa.) lelkipásztor állott, előbb — amikor még ez az egyházi közösség csak egy egyházmegyéből állott — mint esperes, 1927-tól, két egyházmegyéből álló kerületté való fejlődésétől kezdve pedig mint főesperes. Erős, határozott, világos látásu egyéniség volt, az amerikai magyarságnak is egyik markáns vezető alakja. A több mint negyedszázados amerikai lelkészkedése, a tulfeszitett munka s az ahoz járuló gond és felelősség testi egészségét aláásta. Főesperesi tisztségéről s duquesnei lelkészi állásáról is huzamos betegsége miatt mondott le s 1939 nyarán Magyarországba távozott.

Hivatali utóda Daróczy Sándor cartereti (N. J.) lelkipásztor lett, akit az 1939 julius 3-án Cartereten tartott kerületi és alkotmányozó gyülés iktatott be tisztségébe. Ez a hivatkozott gyülés pontos vizsgálat alá vette a Független Egyház helyzetét s a javitandók javitására értékes iránymutató határozatokat hozott.

Az 1939 év első háromnegyedére már előrevetette árnyékát az a veszedelem, ami Lengyelország megtámadásával zudult az emberiségre s ami természeténél fogva, mint a tüzvész, mind nagyobb és nagyobb területre csap át: a másodiknak nevezett világháboru. A világnézeteknek és világnemzeteknek ez a gigászi, élet-halálharca természetesen minden közösségre, igy a Független Egyházra is, zavaró hatást gyakorol, ez utóbbira, adottságánál fogva kettős mértékben. Még mindig tul érzékenyek és elevenek lévén azok a szálak, amelyek tagjait, mint magyarokat a fajtánk Európában élő törzséhez füzik, annak minden sorsváltozására azonnal élénken reagálnak. Ugyanakkor amerikaiak lévén, nem szinből, de szivből, nem kisebb gyötrelmet jelent számunkra az a lehetőség, hogy az ujhaza szintén belesodródhatik a háboruba és pedig, mint a jelek mutatják, szemben azzal a táborral, amelynek Magyarország ma kényszerü tagja.

Eme kettős mértékü, a lelkek békességét zavaró külső körülmény a Független Egyház életére is akadályozó hatással volt és van. Nem szabadna ugyan igy lennie, de hiszen a földi Egyház hus és vér emberekből áll, akik a körülmények hatása alól nem mentesithetik magukat. Viszont épen ilyen megpróbáló időkben van fokozott szükség egybefonódásra és kitartásra.

Emez általános kép után a rövidre fogott részletek a következők.

Törvénykönyvünk.

Az 1939 julius 3-án tartott negyedik alkotmányozó gyülés főtárgya az egyházi törvénykönyvnek a modern kivánalmaknak megfelelő revidiálása és átdolgozása volt. Az előkészitő munkálatokat Daróczy Sándor végezte el s a revideált törvénykönyvet, miután azt megelőzőleg annak egy-egy teljes példányát a kebelbeli gyülekezetek lelkészi hivatalainak megküldte, az alkotmányozó gyülés elé terjesztette. Ez, mivel a törvénykönyv pontról-pontra való átnézése tulságosan sok időt vett volna igénybe, ennek a munkának az elvégzésére egy bizottságot küldött ki, amelynek tagjai Daróczy Sándor főesperesen és Bodnár István főgondnokon kivül Béky Zoltán keleti egyházmegyei esperes, Péntek Miklós keleti egyházmegyei gondnok, Dr. Vincze Károly perth amboyi és Ladányi Zsigmond new yorki lelkészek voltak. A bizottság a törvénykönyvet az egyes egyháztanácsok által ajánlott módositások figyelembe vételével átnézte s azt főesperes nyomda alá elkészitette. A törvénykönyv uj rendelkezéseinek a gyülekezetek eleget tettek. Igy pl. a régi elavult rendszerrel szemben az egyháztanácsok az uj, u. n. rotációs rendszer szerint választatnak.

Egységes liturgia.

A mult évi kerületti gyülés határozatot hozott arra vonatkozólag is, hogy 1940 január 1-től egységes liturgia szerint történ-

jenek az istentiszteletek s ugyanakkor intézkedett afelől, hogy a liturgia kötött részei angolra lefordittassanak. Ez a határozat tizenöt éves zürzavart szüntetett meg. Az uj liturgiát a gyülekezetek kivétel nélkül életbe léptették.

Közalap.

Az egyházi törvénykönyv kezdettől tartalmazza azt a rendelkezést, hogy az Egyház épitő munkájának előbbre vitelére közalap tartassék fenn, amelyhez minden egyházközség buzgóságának mértéke szerint önkéntes adománnyal járuljon hozzá. A tiz éves gazdasági leromlást a közalap különösen megszenvedte s vele együtt az a cél, amelynek szolgálatára rendeltetett volna. Mivel a közalap támogatásának régi formája a mai viszonyok között nem kecsegtetett eredménnyel, főesperes ugy intézkedett ,hogy a nyugati egyházmegyébe kiküldte Szőke István, a keleti egyházmegyébe pedig Parragh Dezső segédlelkészeket azzal ,hogy az egyes gyülekezetekben közalapi vasárnapokat tartsanak s után személyes látogatás kapcsán gyüjtsék be az egyháztagoktól a közalapra szánt adományokat. Az intézkedés nem várt sikerrel járt s a közalap kiépitésének ez a módja állandósittatik.

A közalap egy más forásából is támogatást nyert. Az évekkel ezelőtt megszünt fairport-harbori (Ohio) kis gyülekezet száz dollár adományt tett letétbe a közalap javára. Az 1933-as bankbukások miatt ez az összeg csak most szabadult fel s utaltatott át rendeltetési helyére.

Ifjusági Szövetség.

A Független Egyház évekre visszamenő ama próbálkozása, hogy ifjuságát egy csoportba tömöritse, az 1939-ben Labor Dayn Perth Amboyban tartott ifjusági konferencián végre sikerült. Az ifjuság rájött arra, hogy az egyház és a maga ügyeit is ugy szolgálja legjobban, hogyha egységes keretben helyezkedik el. Igy megalakult a Független Amerikai Magyar Református Egyház Ifjusági Szövetsége, a Bethlen Youth Federation, amely legutóbbi gyülését Akronban (O.) tartotta Labor Dayn. A konferencia értékes határozatokat hozott az egyes ifjusági körökben végzett munka egységesitésére s központi irányitására vonatkozólag. Nagyszerü tervet dolgozott ki arra vonatkozólag, hogy a két egyházmegye földrajzi központján, Pennsylvaniaban, hegyek között az egyházi munka előbbre segitésére egy elsőranguan felszerelt nyári tábortelepet létesitsen. A terv a sorok irásakor a megvalósulás határához jutott.

Bureau of Religious Census.

1939 végén a Bureau of Religious Census számára a Független Egyházról szóló revideált ösmertetés és a legujabb statisztikai adatok beküldettek. Öntudat emelő, hogy az Egyesült Államok nyilvántartott 256 felekezete között egyedül a Független Amerikai Magyar Református Egyház az elösmerten magyar és magyar református egyházi test Amerika földjén.

Egyezségi kisérletek.

Az évtizedek óta napirenden levő egyezségi kisérletek a mult év folyamán sem aludtak el. A Független Egyház ujra megpróbálta, hogy a különböző amerikai magyar református csoportok között legalább gyakorlati kérdésekben egységes állásfoglalás jöjjön létre. Az Egyház vezetősége szigoruan magyar református elvek szerint a lelkipásztor és az egyháztag fogalmának, valamint a lelkipásztorok és egyháztagok jogainak és kötelességeinek meghatározását illetőleg egy egyezségi formulát készitett, amit 1940 április 1-én New Brunswickon (N. J.) a különböző csoportok képviselői némi lényegtelen módositással elfogadtak s hasonlóképen elfogadta azt elvileg az április 2-án Philadelphiában tartott magyar presbiteriánus konferencia, valamint április 23-án az Evangelical and Reformed Church magyar synodjának Passaicon (N. J.) tartott gyülése. Bár a sok évtizedes harc után az egyezségi formula elvi elfogadása is eredmény, annak mielőbbi gyakorlatba átvitele az amerikai magyar reformátusság számára életkérdés. Az a csoport, amelyik ezt megakadályozná, kiszámithatatlan romlásnak lenne okozója.

A hazai Egyház.

Az amerikai magyar reformátusság ügyei az óhazai egyházi köröket az utóbbi években mind nagyobb és nagyobb mértékben foglalkoztatják. A hitvallásos szellem megujulása maga után vonta azt, hogy ennek fontosságát kezdik hangsulyozni az amerikai magyar reformátusság egyetemét illetőleg is. A hosszu ideig csak szólamként hangzó "lelki egység" egyedül magyar református hitvallásos szellemmel megtelitetten nyer tartalmat ,amely lehetővé teszi nemcsak a harcibárdok elásását, hanem a testvéri együttmunkálkodást is. Bizni akarunk abban, hogy a vajudó Európa gyötrelmeit szenvedő óhazai Egyház tudni fogja mit jelent a magyar reformátussághoz való elköteleztetése.

Délamerika.

A küldetés isteni parancsa az Egyház fogalmától elválaszthatatlan. Első sorban vonatkozik ez azokra, akik hitünknek cselédei, akik külső kényszerü okok folytán megfosztattak attól, hogy az Anyaszentegyház áldásaiban részesülhessenek. Századunk huszas és harmincas éveiben különösen a megszállott területekről ezrével üldözték ki a magyar reformátusokat az idegen bitorlók s mert egyébb országok bejuthatásuk előtt zárva voltak, kénytelenek voltak Braziliába, Argentinába és Délamerika többi országaiba vándorolni. A braziliai magyar reformátusok lelkigondozásának ügyét főként a Független Egyház sürgetésére a hazai Egyház már korábban felvette. Az Argentinába sodort magyar reformátusok ügyével azonban sajnos, már nem volt ereje törődni a kivánt mértékben. Pedig ebben az országban már hatezer magyar református él egyetlen, munkával agyonterhelt, de anyagilag sehonnan sem támogatott lelkipásztor gondozása alatt. A Független Egyház a beszerzett információk alapján elhatározta, hogy tehetségéhez mérten támogatja az argentinai magyar református munkát.

Iskolázás.

A magyar református egyházi iskolázás közel ötven éves probléma. Sem megfelelő tanitási helyünk, sem megfelelő tanitási eszközeink nem voltak soha. Addig amig csak a második nemzedéket kellett tanitani, ezek a hiányok nem voltak annyira szembeötlők. Ujabban azonban (sajnos, az egykézés miatt igen gyér számban ugyan) megjelent a harmadik nemzedék is, amelynek jó része magyarul semmit sem tud. Ezeknek az esetében érezzük, hogy mennyire szükség volna alkalmas, nyelvet, vallást és egyébb speciálisan magyar tárgyat tanitó könyvekre s olyan két nyelvü kátéra, amit minden amerikai magyar református csoport magáévá tenne. A káték között a Dr. Nánássy Lajosféle a legmegfelelőbb, amely a közeljövőben két nyelven megjelenik. A tankönyveket illetőleg a Független Egyház az iskoláinkat eddig is támogató Református Egyesületet kereste meg azzal, hogy alkalmas tankönyvekre pályázatot irjon ki, s az elfogadottakat nyomtassa ki. Semmi kétség sincs az iránt, hogy a kulturális célokért mindig áldozatra kész Református Egyesület megleli ennek a közös magyar református kérdés megoldásának a módját.

A harmadik nemzedék problémájával kapcsolódik össze a kétnyelvü istentiszteletek kérdése. Bármennyire nehezére essék is az első nemzedéknek annak a felismerése, hogy a magyar nyelvet a második nemzedéken tul nem birjuk megtartani, ezzel a ténnyel számot kell vetni. Nem hunyhatunk szemet az előtt a tény előtt sem, hogy ifjainknak idegenekkel való összeházasodása egyenesen elképesztő arányu. Ezekre tekintettel a Független Egyház olyan gyülekezetekben, ahol ennek szükségessége felmerül, az angol nyelvnek a magyar nyelv mellett istentiszteleti nyelvvé tételét helyénvalónak tartja.

Daróczy Sándor, főesperes.

Perth Amboy Ornamental Iron Works
Velikán Demeter, tulajdonos.
Minden gép-, kovács munka, autójavitás.
51-53 Fayette St., Perth Amboy, N. J.
Nappali telefon: P. A. 4-1546
Este: New Brunswick 2410-R

III. FÜGGETLEN AMERIKAI MAGYAR REF. EGYHÁZ.

1. KELETI EGYHÁZMEGYE.

Bronx, N. Y. 1939 decemberben 531 lélek kereste fel a templomot, a karácsonyi ünnepen urvacsorával 108-an éltek. Az ifjusági Egylet szépen dolgozik. 1939-ben 6 keresztelés, 3 házasságkötés és 11 konfirmálás volt. Az egyház évi bevétele $1,740.88, kiadása $1,196.50 volt. — Husvétkor 86 lélek járult az Ur asztalához. — Hétköznaponként egyszer esti istentiszteletet tartottak. — Az egyház azzal a gondolattal foglalkozik, hogy megvásárolja azt a lutheránus templomot, amelyben az istentiszteletet tartják és a mellette levő parókiát. Az árvaházi vasárnapon $27.00 adományt adtak a Bethlen Otthon részére.

Carteret, N. J. 1939 karácsonykor 326 urvacsorázó volt $982.86 ünnepi bevétellel. 1939-ben összesen 1,094 lélek urvacsorázott. Az egyház évi bevétele $7,686.93, kaidása $6,052.40 volt. A templomot tüzálló anyaggal fedette be, erre a célra családosak 10, magánosak külön 5 dollárt adományoztak. — A boritékrendszert bevezették. — 1940 husvét ünnepén 335 urvacsorázó volt $566.40 adománnyal. — Pünköstkor 185 lélek járult az Ur asztalához. Az adomány $215.74 volt. Elhunyt Csáky István baleset következtében. Adomány a Bethlen Otthonra $100.12.

Cliffside-Shadyside, N. J. Kovács Gyula munkást 25 évi munkássága után a Corn Products Company aranygyürüvel tüntette ki. — Az összmagyarság az egyházzal karöltve és annak rendezésében tartotta meg a hazafias ünnepeket. — Id. Szücs Józsefet, aki a zemplénmegyei Bodrogszentesen született és az egyházi és egyleti életben nagy tevékenységet fejtett ki, április 8-án temették. — Adomány a Bethlen Otthonra $26.20.

New York, N. Y. Az Ifjusági Kör, Leányegyesület és Nőegylet szép tevékenységet fejtett ki. A templom köré uj vaskeritést állitottak, a templomba pedig szőnyeget vásároltak. Halottak: Özv. Ecsedy Isvtánné, alapitó tag, New York társadalmi életének egyik tevékeny tagja március 25-én elhunyt. Csáky András (Szalonna, Barsodm.) aug. 12-én, Filep Viktor (Mogyorós, Szabolcs) aug. 20-án, özv. Urbán Józsefné aug. 22-én költöztek el. — Adomány a Bethlen Otthonra $21.65.

Perth Amboy, N. J. 1939 karácsonykor 563 lélek élt az uri szent vacsorával. Összesen 1939-ben 13 alkalommal 3,637. Egy év leforgása alatt 20 keresztelés, 16 esketés, 22 konfirmálás, 3 áttérés és 11 temetés volt. Az évi bevétel $9,253.04, a kiadás $8,962.09 összeget tett ki. — Az adósságba 1000 dollárt törlesztettek. Betáblázott teher az értékes birtokon $14,000.00. — 1940 husvétkor 626 lélek járult az Ur asztalához. Az ünnepi bevétel $853.16 volt. — Rákos Józsefet, a diakónus testület főgondnokát városi rendőrré nevezték ki. — Ifjusági konferencia volt április 23-án 98 jelenlevővel. Az egyik előadó Dr. Winfield Burggraaff ref. lelkész volt. — A Mátyás király születésének 500 éves fordulója alkalmából ünnepélyt rendeztek. — Pünköstkor 444 urvacsorázó volt $413.53 bevétellel. — Minden vasárnap délelőtt két istentisztelet van: az ifjuság és a felnőttek részére. Havonként egy vasárnap és nagy ünnepeken az uri szent vacsora kiszolgáltatása alkalmával az istentisztelet angolul van. — A perth amboyi Független Egyház adta ebben az évben a legnagyobb adományt a Bethlen Otthon általános alapjára: $340.30 összegben az árvaházi vasárnap alkalmával. Korábbi, más adományokkal együtt ebben az évben a perth amboyi Független Egyházból 360 dolláron felüli adományt kaptak árváink és öregeink.

Poughkeepsie, N. Y. 1939 karácsonykor 25 urvacsorázó volt. Évi bevétele $784.83, kiadása $601.19 Az adósságból 100 dollárt törlesztettek. Az egyházon még $1,680.00 teher van. 1939-ben 1 konfirmálás, 1 temetés volt (meghalt Farkas Zsigmond.) Keresztelés, vagy esketés nem fordult elő.

Roebling, N. J. 1939 évi bevétele $2,967.40, kiadása $2,338.31. A templomot kifestették, a művészies munkát Crouse magyar ember végezte. A templomba uj padokat vásároltak. A templom ujra megnyitása november 10-én volt. — Megkövetelik, hogy a 21-ik évet betöltött ifjak a magok nevében külön járuljanak hozzá az egyház fenntartásához. — A Lorántffy Nőegylet május 30-án tartotta 20 éves jubileumát. — A keleti Egyházmegye ápr. 7-én ebben az egyházban gyülésezett.

Staten Island, N. Y. 1939 karácsonykor 43 lélek urvacsorázott. Évi bevétel volt $2,345.99, kiadás $2,225.34. — 1940-ben husvétkor 52 urvacsorázót szolgáltak ki. — A Nőegylet uj templomi teritőket készittetett. — Az egyházban a Leányegyesület szépen dolgozik. — Árvaházi vasárnapon adomány $16.22.

Trenton, N. J. Az egyház 1939 évi bevétele $10,677.16, kiadása $9,980.29. A templomot Crouse magyar festőművésszel izlésesen kifestették. A megujitott templom megnyitása február 11-én szép ünnepség keretei között történt. A husvéti bevétel 1940-ben 900 dolláron felül volt. A Templom Egylet 45 éves jubileumát május 5-én tartotta 400 főnyi közönség jelenlétében. — Halottak: Graff József, Kovács Jánosné, Papp Lajosné, Szücs Mihály.

PINTÉR JÁNOS
MAGYAR BUTOR SZÁLLITÓ
328 Suydam St. NEW BRUNSWICK, N. J.
Phone: 5247-R

Konfirmáltak Csoportja, Trenton, N. J.

2. NYUGATI EGYHÁZMEGYE

Akron, O. 1949 karácsonykor 56 urvacsorázó volt. — Volt 5 keresztelés, 1 temetés és 1 esketés. — Az Ifjusági Egyesület és Nőegylet serénykedett. — Kiss Mihályné 56, Vázsonyi Bözsike 6 éves korában elhunyt. — A Független Ifjusági Konferenciát ebben az egyházban tartották. — Árvaházi adomány $10.00.

Detroit, Mich. A biróság törvényesnek nyilvánitotta a Dr. Bötykös Béla lelkészszé való választását. Beiktatása április 21-én volt. — Megalakult a Kálvin Kör, hogy a férfiakat tömöritse. — A fiatalok Családi Köre szépen dolgozott. — Az egyháznak októberben mindössze $375.00 adóssága volt. — Mozgalom indult meg, hogy az egyházi birtokot tehermentessé tegyék.

Donora, Pa. A husvéti ünnepeken az egész gyülekezet élt az uri szent vacsorával. — Pünköstre a templomot szépen rendbe hozták. — A lelkész tartalmas müsoros estélyeket rendezett. — Özv. Demeter Andrásné (Öcsény, Tolna m.) elhunyt.

Duquesne, Pa. Karácsonykor 216 urvacsorázó volt. 1939-ben 7 keresztelés, 7 esketés, 4 temetés és 10 konfirmálás volt. — Az Ifju Házasok Köre és Nőegylet szép sikerrel dolgoztak. — Elhunyt Mrs. Harry Shushoski, aki 23 éves korában fejezte be földi életét. — Árvaházi adomány $22.15.

Leechburg, Pa. Az 1939 évi bevétel $1,963.42, a kiadás $1,851.53 volt. — Benedek János alapitó tagot február 17-én temették. — Az egyházkerületi gyülés szeptemberben ebben a gyülekezetben volt. — A leechburgi gyülekezetnek november óta Gerenday László a beszolgáló lelkésze. — Árvaházi adomány $21.00.

McKeesport, Pa. 1939 karácsonykor 247 lélek urvacsorázott. Egy év leforgása alatt volt 9 keresztelés, 9 esketés, 3 temetés, 2 áttérés és 8 konfirmálás. Bevétel $7,509.79, kiadás $6,645.26. — Az egyházközség lelkészlakásul szép, modern épületet vásárolt 702 Union Avenuen. — A Nőegylet, Konfirmáltak köre, Leánykör és Ifju Házasok Köre tevékeny munkát fejtett ki. — 1940 husvétkor 250 urvacsorázó volt. — Pünköstkor 118. — Halottak: Szenczy Lajos, aki gázrobbanás következtében hunyt el. Továbbá ifj. Járdánházy Lajos, az egyháznak buzgó tagja és előljárója, aki febr. 11-én hirtelen elhunyt. — Árvaházi vasárnapokon adomány $28.25, de adakoztak más alkalommal is.

Windber, Pa. Szabó László donorai lelkész tartott havonként egy istentiszteletet. — Az egész gyülekezet konfirmált tagjai mind járultak az Ur asztalához. — Beszolgáló lelkészt megajándékozták.

Windsor, Ont. Dr. Bötykös Béla detroiti lelkész szolgálta be. — Rendesen volt nyári magyar iskola is. — A fatemplomot modern téglával vontak be 600 dollár költséggel. Erre a célra a kis gyülekezet pár perc alatt 110 dollárt adott össze.

YOUNGSTOWNI MAGYAR REF. EGYHÁZ.

Csendes, de épitő munkában telt el ismét egy év egyházunk felett. Amely év egyben hatalmas lépéssel vitt közelebb bennünket templomunk megépitésének rég óhajtott nemes vágyához. Az egyház minden tagja érzi a templom felépitésének és annak megvalósulásával a most istentiszteleti helyül használt szép és tágas társadalmi termünk felszabadulálsának szükségességét. Ezért egytől-egyig át vannak hatva e szép munka megvalósulásáért hozandó anayagi áldozatok megtételével. Kiki anyagi ereje és tehetségéhez mérten önkéntes megajánlása utján járul ez épitő munkához. E cimen befolyt már egy ezer dollár, a megajánlások összege ezen felül $3,500.00. Reméljük, hogy a kedvezőbbre fordult munkaviszonyok folytán a közeljövőben megvalósulhat gyülekezetünk vágya és az 1941-ik esztendő, egyházunk életének a másfél tizedes évfordulója, templomszentelési ünneppel fog egybekapcsolódni.

A mult évi bevételünk kitett $4,454.96-t. Az ez évi többnek igérkezik. Az évi Urvacsorázók száma volt 623. Kereszteltünk kettőt, konfirmáltunk 8 növendéket, eskettünk 3 párt és temettünk 5 esetben. Lélekszám 386.

Az urvacsorai adományok összege volt $446.15, perselypénzek $434.50, a Nőegylet évi adománya volt $1,123.73, a Fiatal Házasok Köréé $338.55, az Ifjusági Köré$ 209.87, a Kálvin Köré $25.00. A ligonieri árvák részére juttattunk $77.90-t.

Összes szerveink: a Nőegylet, a Fiatal Házasok, az Ifjusági Kör és a Vasárnapi Iskola szép eredménnyel végzik munkájukat.

Egyházunk életében az 1940-ik esztendő sajnálatos változást hozott. Egyházközségi közgyülésünknek a közegyházi élet sajnálatos eseményei folytán 1940 szeptember 15-én egyhangu határozattal hozott döntése alapján, kiléptünk a Független Református Egyház közösségéből. Azonban önrendelkezési jogunk teljes fenntartásával, változott névvel, de változatlan magyar református hithüséggel és áldozatkészséggel visszük tovább egyetlen lelki vezérünk, Krisztusunk és magyar fajtánk szolgálatában egyházi életünket.

Marton Sándor, lelkész.

JELINEK FERENC
MÉSZÁROS ÉS HENTES ÜZLETE
Háziasan készitett perzselt friss és füstölt husok. Hideg felvágottak.
169 French Street New Brunswick, N. J.
Phone: N. B. 5156

IV. A REFORMED CHURCH IN AMERICA FENNHATÓSÁGA LATT ÁLLÓ MAGYAR EGYHÁZAK

Manville, N. J. Október 13-án bensőségteljes jubileumot tartott. A templomot megujitották és értékesebbé tették.

New Brunswick, N. J. Májusban jubilált az egyház. A templomban és este a banketten nagyszámu, lelkes közönség vett részt, amely elismeréssel adózott Kósa András lelkipásztornak az egyházat erősitő és fejlesztő, szép munkáért.

Peekskill és Vidéke, N.Y. Hámory Lajos lelkész az elmult évben is gondozta ennek a szórványnak magyar reformátusait.

So. River, N. J. Az egyházközség szemmel láthatólag erősödik. Hartó András lelkészt bensőségteljes ünnepéllyel iktatták be hivatalába. Az egyháznak sikerült egyesülni a korábbi presbiteriánus csoporttal. Ezáltal az örvendetes lépés által egységes lett a so. riveri magyar református munka.

V. INDEPENDENS EGYHÁZ

Buffalo-Riverside, N. Y. Az egyház számban ugyan nem nagy, de lelkileg erős vára református Sionunknak. A gyülekezet semmiben nem restült meg és békességben, szeretettel, egymást megértéssel munkálkodva halad azon az uton, amelyen elindult, nagy Mesterünk nyomdokait követve. Egyik örvendetes dolog az egyháznál, hogy ugy a presbiterium, mint a többi testületeknél a mult évi tisztviselők kis változással ez évre is mind megmaradtak, igy az egyház a legkisebb zökkenés nélkül végezhette a megkezdett munkát. Az egyház anyagiakban is szép eredményt ért el, de annál fontosabb volt a fellendülés a lelki élet terén, amelyre az egyház a fősulyt helyezi. A templom látogatók és az urvacsorázók száma minden alkalommal lényegesen emelkedik. Az év alatt az urvacsorázók száma volt 439. Volt 5 esketés, 6 keresztelés és 4 temetés, 5 ifju testvérünk konfirmált aug. 18-án. A mult év nov. 23, 24 és 26-án tartott bazár kiadása volt $11.20, a tiszta maradvány pedig $410.67. Az egyház április 28-án ünnepelte egy éves jubileumát bensőséges keretekben. Az ünnepség alkalmával az igét Nagy András east buffaloi ref. lelkész hirdette. Részt vettek még az istentiszteleten és az azt követő banketten Rev. Dr. Edward G. Schultz, Rev. Dr. Morgan W. Van Tassell és az egyház lelkésze. A gyülekezetnek a leghőbb vágya ment teljesedésbe, amikor április hónapban a Farmer és Thompson utcák sarkán levő templomépületet teljes felszereléssel megvásárolta $2500 értékben, $1000 készpénz lefizetéssel és 1500 kötvény 5 évi lefizetéssel 4% kamattal. A vasárnapi iskola részére a tanitóság

Nőegylet, New Yorki Független Egyház

Egyháztanács, Manville, N. J.

egy kellemes kirándulást rendezett junius 15-én a Sheridan Parkba. Az egyház két kirándulást rendezett a Csuti farmán, az egyiket julius 14-én, a másikat aug. 25-én, mindkettő istentisztelettel volt összekötve és szép erkölcsi és anyagi eredménynyel végződött. A nyári magyar iskola 4 héten keresztül folyt. A tanitást a lelkész és neje végezték dijmentesen. Anyák-napját megünnepeltük május 21-én, Gyermek-nap volt junius 9-én. Okt. hatodiki ünnepély okt. 6-án, Reformáció ünnepély okt. 27-én, Árvaházi vasárnap volt nov. 3-án, amikor Babinszky András árvaházi tanitó hirdette az igét. Az adomány $41.00 volt. Egyházunk népe mindig készséges segitője volt az árvaháznak. Ez évben nov. 7, 8 és 10-én tartott bazárunk is sikeresnek mondható, a mult évi bazár eredménye várható. A C. E. kebelében az Elek Sándor testvérünk szerkesztésében izléses köntösben és gazdag tartalommal jelenik meg havonta a "The Christian Victory" cimü lap.

Jóságos Istenünk velünk volt a multban minden dolgainkban. Ez buzditson mindnyájunkat a jövőben is önzetlen keresztyéni kötelességeink jókedvben való gyakorlására, nem pedig kényszerüségből.

Demeter József, jegyző.

Vásárolja virágszükségleteit a
Rózsa Virág Üzletben
OROSZ ANTAL ÉS NEJE
tulajdonosok.
200 Genesee Street,
TRENTON, N. J.
Phone: 6517

Phone: Ligonier 2121
PETE PICADIO
TAXICAB & BEER DISTRIBUTOR
SÖR NAGYKERESKEDÉS
Shell Gazolin, Olaj, Gumik,
Tubok és más Gépkellékek
WEST MAIN ST. LIGONIER, PA.

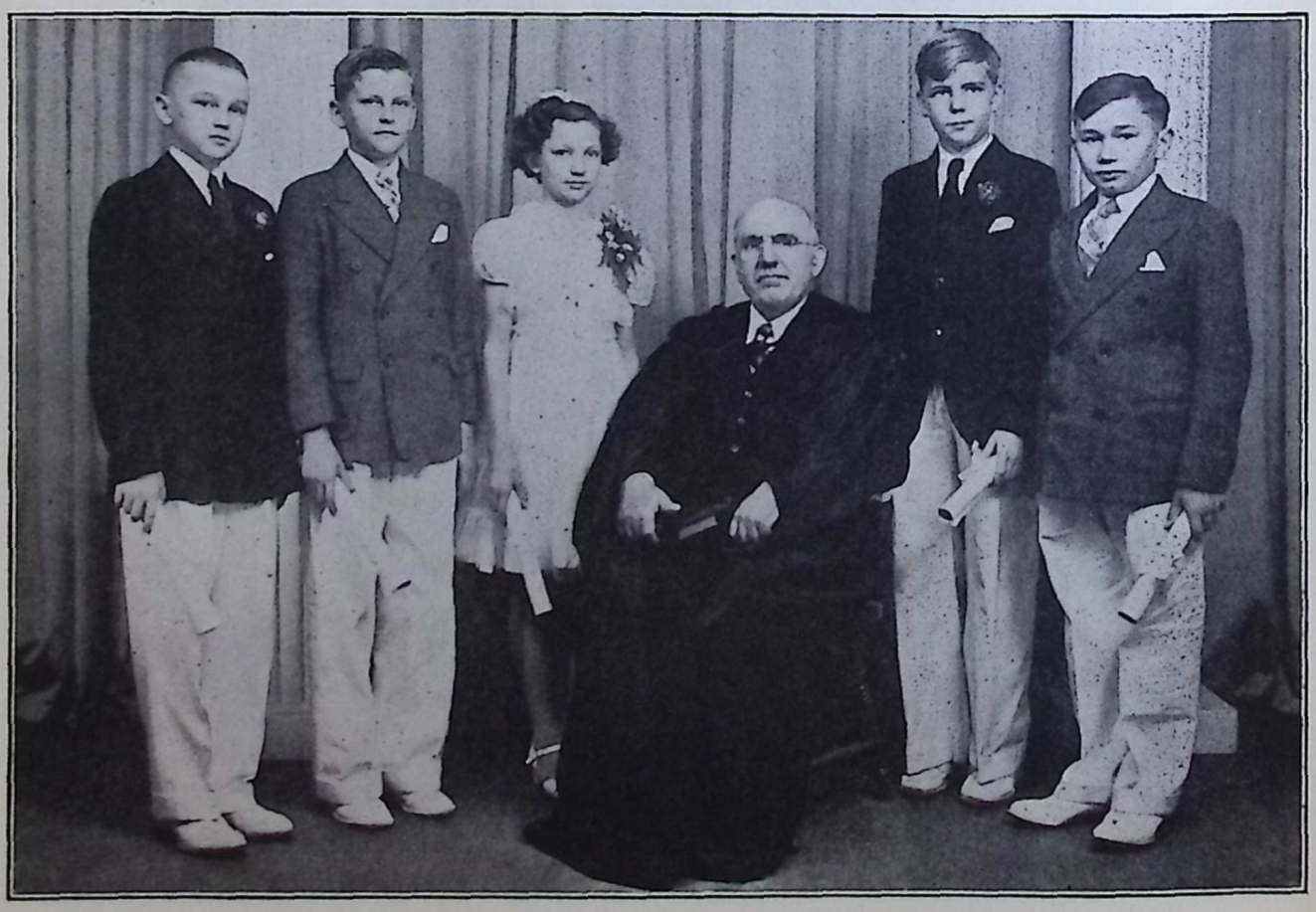

Konfirmáltak Csoportja, Buffalo, N. Y. Riverside

KOSSUTH APÁNK ÉVEI

Irta: BORSY-KEREKES GYÖRGY

az Amerikai Magyar Református Egyesület szervező titkára.

Azokban a jubiláris esztendőkben, amelyeket mostanában az amerikai magyarság ugy egyházi, mint egyleti és sajtó vonatkozásokban mind hangsulyozottabban állit élet- és világfelfogásának szolgálatába és megbizonyitására: — 1941 és 1942. év egy olyan fordulót hoz el számunkra, amely mellett szó nélkül elmenni nagy hiba lenne.

1941 decemberében lesz ugyanis kilencven esztendeje annak, hogy a minden idők egyik legnagyobb, a mult századnak pedig Lincoln mellett határozottan legnagyobb államférfia, a magyar Kossuth Lajos, Amerikában járt. Itt járván pedig olyan arányu lelkesedést keltett, hogy annak nyomán verseknek, cikkeknek, leirásoknak, tanulmányoknak, politikai és történelmi könyveknek légiója tette ismertté a magyar ügyet s becsültté a magyar nevet.

Ha van valami egyáltalában, amihez kapcsolódva könnyebben járhatóvá válhat az az ut, amelyen magyarságunk ennek a fejlődő nagy nemzetnek, az Egyesült Államoknak szabadság és népjogok iránt oly végtelenül érzékeny lelkét, rokonszenvét megközelitheti, ugy az vitán felül annak a Kossuthnak kultuszához való ragaszkodás, kiről egykoru angol-amerikai irók állapitották meg, hogy "azt hittük tanulni jön hozzánk, s csak midőn itt volt közöttünk láttuk ámulva, hogy a szent szabadság elveinek és gyakorlatának kérdésében mi járhatunk tanulni ő hozzá".

Kossuth kilencven év előtti amerikai utja egy forrongásban levő Európából vezetett ide. Világnézetben, felfogásban két erősen ellentétes erő küzdött egymással a felszinen is, a felszin alatt is. Lángokat, küzdő erőket kell meglátnunk ma is, ha az ó-világ felé nézünk. Lángokat a felszinen s lefojtott indulatokat a külszin alatt mindenütt, ahol a megnyilvánulásoknak lehetősége nincs. Kilencven évvel ezelőtt még lehetett volna "splendid isolation"-ba burkolódzni Amerikának és az amerikaiaknak, az európai dolgokkal szemben, ma már azt sem lehet. Ma szint kell vallani mindenkinek mindenütt: mi az eszményi, mi a felfogása a ma történéseivel szemben és ha rákerül a sor: hová fog állani, a küzdő áramlatok melyik táborába, jobbra-e vagy balra?!

Ebben a nagy állásfoglalásban segithet nekünk Kossuth Lajos, akinek nevére hivatkozás szinte már magában elegendő olykor helyzetünk meghatározására. A név azonban végeredményében csak külső jegy, az alatt ki kell fejlődnie a megismerésen alapuló meggyőződésnek ahoz, hogy az amerikai magyarság ne csak megtalálja, de el is foglalhassa a megillető helyet Amerika közéletében.

Egyháztanács, Columbus, O.

Kossuth nevének az ajkunkról a szivünkbe kell kerülnie. Hogy hinni tudjunk valamiben, ahoz hallanunk kell minél gyakrabban a hit tárgyáról. Állandóan szemünk előtt kell lennie azoknak a bizonyságtevéseknek, miknek láttán megerősödhetünk ingadozásainkban s felvértezhetjük magunkat a támadások ellen. A győzelemhez fegyverek kellenek. Kossuthban, az ő tanitásaiban, a róla szóló amerikai bizonyságokban pedig a győzelmet biztositó fegyvereknek egész arzenálja állhat rendelkezésünkre.

A kegyelet legbensőbb érzelmi inditékain felül értelmi okok miatt is határozta el tehát Református Egyesületünk, hogy a következő két esztendőt a Kossuth kultusz szolgálatába állitja. Emlékezni és emlékeztetni akar a kilencven esztendő előtti magyar amerikai eseményekre, hogy igy azoknak világánál láthassuk meg saját történelmi hivatásunkat. A jövőnek szellemi hadjáratára készülünk. Számba kell venni tehát anyagunkat és állományunkat. Anyagként régen elraktározva ott állanak a könyvtárak polcain az amerikai Kossuth irodalomnak a magyarság előtt csaknem ismeretlen és soha le nem forditott termékei beszédekben, versekben és cikkekben. Ember anyagként itt van az amerikai magyarság s annak protestáns részének soha rendesen számba nem vett tömege. Elő kell tehát hozni az anyagot s összirni "házunk népét". S amikor ezzel készen vagyunk, megmutatni magunkat, mint "Kossuth népét", annak az Amerikának, melyet hazánkul fogadtunk s amelyhez való hüségünknek a Kossuth-kultusz ma is élő voltánál beszédesebb bizonyságát semmivel nem szolgáltathatnánk.

Korai volna még szólani arról, hogy ennek a kultusz-élénkitésnek minő közelebbi eszközeit fogjuk felhasználni a következő két esztendő alatt. Amit ma nagy vonalakban jelezhetünk az csupán annyi, hogy hivatalos lapunkban, a Testvériségben már 1940 októberében megkezdettük az egykoru Kossuth irodalom költői termékeinek közlését, amit követni fognak más kiadványok is s gondoskodni kivánunk majd arról is, hogy az ország különböző részein szerepet kapjon az élőszó is és telepeink magyarsága tevőlegesen is bekapcsolódhassék a jubileumi esztendők eseményeibe. Igy "Kossuth apánk" kései gyermekeit, minket ideszakadt magyarságot, végre "látván lássanak" régebbeni honos amerikai barátaink olyan elemként, melynek itt lakozása méltóképen illeszkedik bele ennek a nagy országnak a lehetőség szerint tökéletes emberi szabadságot biztositó kereteibe és életnézetébe.

Kossuth halhatatlan. Hatása nem korlátozódhatott földi életére. Lélekben itt él közöttünk ma is. Ezt az életet érzékeltetni célja a következő esztendőknek.

Ifjuság, Columbus, O.

JUBILEUM BEAVER FALLS-ON

A Presbyterian Egyház fennhatósága alatt álló beaver fallsi (Pa.) egyház 1940 májusban Decoration ünnepen tartotta 25 éves jubileumát, amelyen nagy számmal vettek részt a helybeli és vidéki magyarok. Dienes Barna egyházkerületi elnök tartotta a prédikációt. A gyülekezet hálatelt szivvel köszönte meg az elmult évek áldásait és bizalommal tekintett a hüségesen végzett munka után a jövőbe. Előljárói és tagjai lelkészökkel együtt hitükben megerősödve folytatják Isten országának épitését a lelkeket bizalommal eltöltő jubileumi ünnep után.

(Az egyházközségek hovatartozandóságát, a lelkészeknek törvényes és fegyelmi vizsgálat alatt levő státusát az egyházkerületeknek illetékes vezetői állapitották meg, mint arra hivatott hivatalnokok és megállapitásukért a naptár szerkesztőjét felelősség nem terheli.)

(JEGYZET. A naptár részére a jubileumi ünnepélyekről szóló tudósitásokat Dr. Kalassay Sándor aggmenházi felügyelő volt szives megirni, amiért neki e helyen is köszönetet mondok. Ahol a naptár szerkesztője irta a cikkeket, ott "N. L." jelzés található.

Az Amerikai Magyar Ref. Egyesület vezértestületi csoportképen tévedésből Kovách y M. György igazgató neve sajnálatunkra kimaradt. A hibát e helyen igyekszünk jóvátenni.)

Üdvözlet
MONOKY'S CAFE
Eddie Arvay-John Monoky, tulajdonosok
Kitünő italok — Barátságos kiszolgálás
307 WHITTEMORE ST., TOLEDO, OHIO

ÜDVÖZLET
Bokor Coal Co.
2201 Richfield Road,
FLINT, MICH.
Phone: 3-6011

ADOMÁNYOK A BETHLEN OTTHON FENNTARTÁSI ALAPJÁRA

1939 Nov. 15-től 1940 Nov. 20-ig.

Akron, O. Független Ref. Egyház $10.00, Y. W. C. A. Női Club $3.00, Batiz Lajos és n. $2.00, Torma András és n. $1.00, Sala Ernő $1.00, Tóth Istvánné 50 cent.

Allentown, Pa. Verhovay 90. fiók $2.00.

Alliance, O. Ref. Egyházból: Dénes Ferenc, Baranyai József és n., Forgács Istvánné, Kruchió Antalné lelkészné, Dénes Józsefné, Incze József és n., Nyáradi gondnok és n. $1.00-1.00; Szalgó Jánosné, Bilcze Lászlóné, Keszek András, Nagy András, Veres József 50-50c. kisebb adományok és persely $4.29; árva persely egyháznál $5.61; árva persely biblia körnél $1.08; C. E. adománya $1.10 összes $21.58. Özv. Balogh Istvánné férje emlékére $5.00.

Alpha, N. J. Woodman Circle 53. Grove $5.00, Ref. Nőegylet $45.00.

Annmore, W. Va. Balogh János $3.00.

Árpádhon, La. Ref. Egyházból: persely $4.85, Beregi József és cs. $2.00. Összes $6.85.

Astoria, N. Y. Lakatos László $3.00.

Aurora, Ill. Ref. Egyház persely $2.05, M. Ker. Ifjusági Kör $1.00, Kovács D. Mihály lelkész $1.00. Összesen $4.05. Young Peoples Soc. Hungarian Presb. Church $1.00.

Baltimore, Md. Hoffman János $2.00.

Barberton, O. N. N. $3.00, N. N. $1.50, N. N. $3.00.

Barnesboro, Pa. Szakács Imre $5.00, Verhovay 31. fiók $5.00.

Basking Ridge, N. J. Slezák Pál és n. $5.00.

Beaver Falls, Pa. Verhovay 39. fiók $1.00, Ref. Egyház $6.26.

Belle Vernon, Pa. Turda Elekné $1.00.

Bernardsville, N. J. Rákóczi 26. oszt. $2.50.

Berwick, Pa. Verhovay 29 fiók $2.00.

Bethlehem, Pa. Csulik János $3.00, Am. Hung. Democratic Club $5.00.

Boltz, Pa. Myers István és n. $2.00.

Braddock, Pa. Braddock és Vidéke Nőegylet $5.00.

Bridgeport, Conn. 1848 Betegs. Egylet $5.00, State St.-i Ref. Egyh. és Kálvin Egylet alapit. kam. $30.00, Bandré György és n. $1.00, Varga István $5.00, Vasas J. $2.00, Rákóczi Egylet $50.00, Kiss Bálint és n. $2.00, Bandré Györgyné (pennykből összegyüjtve) $1.00, Molnár Géza, Molnár Ilona $1.00-1.00. A State St.-i Ref. Egyházból: State St.-i Egyház alapitó kamat $15.00, Kálvin Egylet $15.00, árvaházi persely $20.45, Kenyherc János és Lajos, Szacsuri Jánosné $2.00-2.00; Bélteczky Istvánné, özv. Dobronyi Józsefné, Domonkos János és cs., Fehér József és n., Ferenczy Józsefné, Gorel István és cs., Görömbey Gertrud, Hollenton Ferencné, Kardos Lajos, Király István és cs.,

Kovács Imre, Kurimai István és cs., Nagy Ferencné, özv. Szabó Jánosné, Tóásó Pál és cs. $1.00-1.00; Dicső Dániel, Gery László, Kelemen Sándorné, Molnár Dánielné, Santo August, Szokody Mihály, Varga Józsefné 50-50c, kisebb adományok $1.35. Összes $74.30. — Az Első Ref. Egyházból: Nőegylet $25.00, Ifjusági Kör $10.00, Köteles István és n. $10.00, Ludman Sándor lelkész $3.00, Róth Mihály, Kiss Bálint és n., Novákovics Józsefné, Nyisztor Sándorné $2.00-2.00; Balogh Gáborné, Köteles Ida, Filep József, Kedves Jánosné, Szabó Ferenc és cs., Gönczi Bálint, Papp András, Bodzás József, Bede Jánosné, Ténay Károly, Bodzás Józsefné, ifj. Bede János, id. Fórizs Sándor, Piriczky Mihályné, özv. Kálmán Miklósné, ifj. Petrohai Józsefné, Lipták Józsefné, Vasas Károlyné, Sztanay János, Piriczki Zoltánné, Krozser Jánosné, özv. Mácsi Kálmánné, Nagy Pál, Körtesi Sándor, Bányai Jánosné, Tóth Józsefef, Petrohai Józsefné, Kovács Ferencné, Szücs Jánosné $1.00-1.00; özv. Schubert Józsefné, Mácsi Jánosné, N. N. 50-50c, bingó partyból $25.39. Összesen $111.89.

ZAVORY'S MEAT MARKET
Friss husok, zöldségek, groceries
505 Bostwick Avenue, Bridgeport, Conn.

SZÜCS ANDRÁS
HUS ÉS FÜSZER ÜZLETE
Tunners Corner
SOUTH RIVER, N. J.

GREENWALDS
1298 State Street Bridgeport, Conn.

MAK'S FOOD STORE
2128 Fairfield Avenue Bridgeport, Conn.

L. B. TIRE EXCHANGE
Bridgeport's Largest Tire Distributors

FEKETE SÁNDOR
a hires Western Grill tulajdonosa

BILLY'S TAVERN
Bostwick Avenue Bridgeport, Conn.

Compliments of
JOHN J. KOHN

Bronx, N. Y. Arad és Vid. Btgs. Egylet $3.00. Független Ref. Egyházból: Független Ref. Női Kör $5.00, Szántay József és n., Mrs. Krivány, Szabó Béla és n. $2.00-2.00, Rohály Lajos és n., Arday László és cs., B. Nagy Lajos és cs., Pecze Béla, N. N., L. Kaskó és cs., Nagy János és cs., Kish József és cs., Szabó Sándor és cs., Vereb Imre és cs., Sipos István, Bodnár Imréné, Kovács Kálmán, Biró Józsefné, Bartos Pálné, Bertha József és n. $1.00-1.00, Juhász Ferencné, Arday Irén, Czapkó Jánosné, Mrs. Prekop 50-50c., persely 75c. Összesen $29.75.

Brownsville, Pa. Am. M. Ref. Egyesület 85. oszt. zászlószentelésén $10.00, Tóth Mihály $1.00, Tóth Mihály $1.00, Vig István $5.00, Szarka Ferenc $1.00, Tóth Mihály $1.00, Tóth Mihály $1.00.

Bucyrus, O. Özv. Kiss Mihályné $1.00, Zahari Sándor $1.00, Papp Károly $1.00.

Budapest, Magyarország Dr. Máté Elek $2.00.

Buffalo, N. Y. Buffalo és Körny. Magyar Nők Egyes. $5.00, Mr. and Mrs. Gáspár és Rózsika $1.00,Magyar Anyák Klubja $3.00, Magyar Anyák Klubja, virágmegváltás $2.50, Gáspár $1.50 Sándor Mihály és n. $2.00, Első Egyházból: Ref. Betegsegélyző Egylet $5.00.

Riversidei Egyházból: Nőegylet, Vasárnapi Iskola, Betegs. Egylet $5.00-5.00, persely $3.26, Kiss Ernő $2.00, Dr. Fazakas Sándor $1.24, id. Bányácski István, Demeter József, Kotán Gábor, özv. Juhász Istvánné, Torma József, Gothsikle Károlyné, Demeter Józsefné, Sándor Mihályné, Bihari Károly, Ábrahám Ferencné, Ábrahám Ferenc, Ábrahám Vendel, Kovács Imre, Elek Bénjámin, Elek Gábor, Csicseri Mihály, Filep Endre, Veigh Gyula, Sipos Bertalan $1.00-1.00, Balázs Irma $0.50. Összesen $41.00.

Campbell, O. Verhovay 321. fiók $3.00, Magyar Női Kör $2.50.

Canonsburg, Pa. Csapó András $2.00.

Canton, O. Dókus Gábor lelkész $9.00. A Ref. Egyházból: Fiatal Asszonyok Sewing Club, Nőegylet, özv. Szalay Györgyné $5.00-5.00; Brindus Áron és n., Demeter Ferenc és n., Ferencz István és n., Nagy József $2.00-2.00; Antal János, özv. Antal Józsefné, özv. Balázs Domokosné, Daniczi József, Dégi József, Dénes József, Dohi Jánosné, Gliba György, Hajdu Mihály és n., Izsák György, Kristóff Mihály, özv. Kulcsár Andrásné, Magyar József, Meimre Jánosné, Nemes Béláné, Orbán Dénes, Pajkó János, Pálosi Istvánné, Petcoff Eszter, Petcoff György, Petcoff Györgyné,

özv. Petretich Terézia, özv. Schwab Dezsőné, Szalai Mariska, Tóth Jánosné, Turke Istvánné, Willi Lajosné, N. N., özv. Szalay Györgyné $1.00-1.00; Zsebe János és neje 55c; ifj. Antal József, Kertész András, Kövecsi Domokos, Szekeres Ferenc, Vecsei Tivadar, özv. Zánder Frigyesné, Zander Zoltán 50-50c; kisebb adományok $2.20. Összesen $58.25.

California, Pa. Özv. Kovács Andor lelkészné $2.00, Kovács Pál $1.00.

Carolina, W. Va. A. M. Ref. Egyes. 296. osztálya $5.00.

Carteret, N. J. White Carnation Grove No. 34 $3.00, N. J. M. Egyl. Egyesülete 3. oszt. $2.00, Független Egyházból: Ref. Egyház $13.23, Réz Gyula $2.00, összes $15.23. Petró Sándorné $1.00, persely $13.84, árvaházi persely $12.78, Lorántffy Nőegylet, Ifjusági Kör, Ifjabb Nők Köre $10.00-10.00, Férfi Betegsegélyző Egylet $5.00, Daróczy Sándor lelkészné $3.00, N. N. $2.00, id. Baksa Károly, ifj. Baksa Károly, V. Balogh János, Bartha András, id. Czomba Károly, Dancs László, Deák Menyhért, id. Fazekas Károly Gyüre Ferenc, Harcsa Balázs, M. Kovács István, Kocsi Gáborné, Katkó Istvánné, Kocsi János, Koi Ferenc, Lázár András, Lencsés Ferenc, id. Nagy Dániel, id. Petrik Mihály, id. Pirigyi Ferenc, Réz Gyula, özv. Sipos Andrásné, Sohajda Albert, özv. Szabó Bertalanné, Szesztay Károly, Terjék Károly, Varga István, Varga Károly, Vaszil Ferenc, id. Zakor András $1.00-1.00; Csáki Károly, Nagy András, Pálóczi István 50-50c. Összesen $98.12.

Chattaroy, W. Va. Kocsel György $2.00, Hegedüs Bertalan $1.00, Kopányi Ferenc 50c, Molnár András 50c; Lékai István, Gál Antal, Merencsicsné 25-25c.

Chicago, Ill. So. Sidei Ref. Férfi és Női Btgs. Egylet $10.00, West Sidei M. Ref. Női Egylet $10.00, Verhovay 342. fiók $3.50, Bozsvay Benjáminné $1.00, Balogh Gáborné $1.00, Fegyverneki Imre $2.00, Csontos Béláné $1.00, Demeter Jánosné $2.00, So. Sidei Ref. Nőegylet $10.00, Horváth Sámuel és n. $1.00, Verhovay 37. fiók $2.50, Verhovay 96. fiók $2.50, Pozsgai Imre és cs. $2.00, L. A. Deaky $.100, Amerikai Magyar Református Egyesület 84. oszt. $5.00, Balogh E. István lelkész $2.00, Rimán István $.100, özv. Csontos Béláné $1.00, L. A. Deaky $1.00, Bajó Ferencné $2.00. Harry Burkert gyüjtése: Harry Burkert $2.00, Csáhai Bálint $1.00, Vincze Géza, Novák János, Bodnár Mihályné, Embersicz Imre, Kötél József, Séra Lajos 50-50c, összes $6.00. Sebestyén József $5.00, Benkő Ambrus és cs. $5.00, Dr. Melegh Gyula $2.00, West Sidei Ref. Nőegylet $20.25, So. Sidei Mártha Kör $10.00, So. Sidei Ref. Nőegylet $10.00, Hajdu Pálné $1.00, Helmeczi Andrásné $1.00, Kozora Mihályné $1.00, Ref. Egyház (South Side) $100.00, Balogh Gábor és n. $1.00, Szabó Pálné $10.00, Magyar Asszonyok Klubja $20.00, Kötél

Phones: Triangle 0280, 0281

CHESTERFIELD FLORIST

a magyarság régi kedvelt virágárusa

ÉLŐ PLÁNTÁK ÉS VÁGOTT VIRÁGOK LEGNAGYOBB VÁLASZTÉKBAN

MEGRENDELÉSEKET HÁZHOZ ÉS TEMETÉSRE SZÁLLITUNK

Sürgönyi rendelést pontosan teljesit!

E. C. DALLOZ

9105-9107 Cottage Grove av.

CHICAGO, ILLINOIS

BENKŐ AMBRUS

RÉGI ÉS MEGBIZHATÓ ÜZLETÉBEN MINDENFÉLE

HUS ÉS FÜSZER

NAGYVÁLASZTÉKBAN KAPHATÓ

Az árvaház és a magyar közügyek hüséges támogatója

Phone: So. Chicago 0586

8532 MACKINAW AVE.

CHICAGO, ILLINOIS

József $1.00, Bozsvai Benjaminné $1.00, Balogh Gáborné $1.00, Varga József $1.00, Beluscsák Sámuele $2.00, Dobosi Jánosné $2.00, Petneházi István $1.50. A West Sidei Egyházból: Hlinka Géza és n. $10.00, Sebestyén József és cs. $5.00, Józsi Károly és cs. $3.00, Burkert Harry $2.00, Kovács István, Pálinkás Gábor, id. László Lajosné, Kötél József, Mártha Ferenc, Csákay Róza, Szabó Juliska, Kasza Ferencné, Tóth Jánosné, Báthori Ernő, Nagy Jánosné, Mrs. Bessie Deland, id. Pikolcz Károly, K. Igyártó Pálné, Szaniszló István, Szépi József, Csákay Bálint, Kanyó Lászlóné, Hari Károly, Kádár Ferencné $1.00-1.00, Héder Borbála, Kanyó Etelka, Báthori Ernő és Igyártó I. Pál, ifj. Igyártó Pálné, Kovács Jolánka, Kozma István, Kun Bálintné, Mrs. F. Kálmán 50-50c, kisebb adományok $6.25. Összesen $50.75.

Clairton, Pa. F. Nagy István $1.00, F. Nagy István $1.00.

Cleveland, O. Bridg. Szöv. 90. fiók Pecsők István koszoru megv. $6.00, Nemes Shoe Store $1.00, Feri Bácsi $3.00, Rákóczi Betegs. Egyl. 61. oszt. $2.00, Verhovay 361. női fiók $5.00, Bodnár Péter és cs. $1.00, M. Nők Jótékonycélu Nagybizottsága $10.00, W. C. Egyetértés Grove $5.00, West Sidei M. Ifj. Btgs. Női Egyl. 5.00, Mrs. M. Cziráky $5.00, Kováchy M. Mariska $2.00, Jene Miklós és n. $5.00, M. Presbyterian Egyház (angol nyelvü gyülekezet) $10.00, M. Presbyterian Egyház (magyar nyelvü gyülekezet) $15.00, West Sidei Ref. Férfi és Női Btgs. Egyl. $5.00, Bélteky Sándor $5.00, Ref. Ifj. Bs. Egylet $7.50, Mészáros Irén $1.00, Kéri János és n. $2.00, Mrs. B. Angyal $1.00, Bercza Lena $1.00, Vida Antal $1.00, id. Somogyi Pál $1.00, Bélteky Sándor $5.00, Mészáros Irén $1.00, Magyar Nők Jótékonysági Nagybiz. $10.00, Kéri János és n. $2.00, Mrs. Mary Cziraky $5.00, Bélteky Sándor $5.00, Mrs. Cziráky Mária $2.00, Cuyahoga Co. Hung. Democratic Club $25.80, Hurguy János $1.00, Mészáros Irén $2.00, Osváth József $2.00, Fülöp Ferenc $5.00, Nagy Sándor $2.00, Szobonyai Bálint és n. $1.00, Ohio körzeti presb. konferencia $5.00, Kovács Gusztáv $2.00, Szász Pál $2.00, Daróczy Mátyás lelkész $6.00, Kováchy M. György $5.00, Lukács József és n. $3.00, Gerlák Józsefné $1.50, Veres Jánosné $1.50, perselypénz 1940 okt. 13-ikáról $44.40. Az Első Egyházból: Kéri János $5.00, Mács János, Klain Lajos, Bodnár Péter, özv. Kiss Imréné, N. N., J. B. K. $1.00-1.00, Mács Teddy and Mary J. 50c. Összesen $11.50.

Cliffside, N. J. Sani Józsefné $1.00, Guszti Jánosné $1.00, özv. Kovács Gyuláné $1.00, Függ. Ref. Egyház $5.37. Független Ref. Egyházból: Persely április 14-én $3.10, temetés április 8-án $14.60, Koszta Ferenc és cs., Dudás János és cs. $2.00-2.00, Szücs S. és cs., Lackó A. és cs., Kazinszky Jánosné, Kendy Ferencné, Tóth J. és n., Mrs. Elizabeth Agárdy, Oltman Ferenc, Takács Mihály,

SINKO TOOL & MFG. CO.

Fémezés, szerszámok, vágó gépek és felszerelések tervezője és gyártója

ÉRCBEVÉSÉS, KISÉRLETI ÉS GYÁRI MUNKA

MAGYAR GYÁR-VÁLLALAT!

Phones: Kezdie 5882, 5883

351-359 N. Crawford Ave.
CHICAGO, ILLINOIS

Boland & Son
TEMETÉSRENDEZŐK
4138 W. Madison Street,
CHICAGO, ILL.
Tel. Kedzie 1024, 1025

GREENHUT & CO.
VASKERESKEDÉS
FALPAPIR — FESTÉK
9238 Cottage Grove Ave.
Telefon: Radcliffe 9238
CHICAGO, ILLINOIS
— Nálunk pénzt takarit —

Abaházi János és n. Kulcsár János, Esik András és cs., Czinke Lajos $1.00-1.00, N. N., Mrs. Termeg, Jaczkó Istvánné 50-50c. Összesen $26.20.

Clinton, Ind. Bodnár Péter és n. $1.00.

Coatsville, Pa. Ref. Egyház $3.50.

Columbus, O. Rákóczi 130. oszt $2.50, Magyar Ref. Btgs. Egylet $5.00, Ref. Egyház persely $6.50, Szanyó István $1.00. A Ref. Egyházból: Lőcsös Márton és n., Boros István és n., Csattos Sándor és n., Skobrák Mihály és cs., Evans Gyula és n., id. Kőmives János és cs., Gombás Sándor és n., Géczi János és cs. $1.00-1.00, Kolman Kálmán 75c, Fekete János, Tóth Károly 50-50c, kisebb adományok $5.00, Molnár L. Pál és cs. $5.00.

Commodore, Pa. Füleki István és n. $5.00.

Conneaut, O. Verhovay 220. fiók $2.50. Ref. Egyházból: Varga Bálint, Jessó János, Czompoly János, László Sándor, Pápay Sándor, Kovács István, Beregszászi István, Eszterhay András, Horváth István, Szabó István, id. Szabó Ferenc $1.00-1.00; Szabó Pál, Nagy József, Megyesi János, Fülöp Menyhért 50-50c. Összesen $13.00.

Coraopolis, Pa. Am. M. Ref. Egyesület 160. oszt. $5.00, Verhovay 352. fiók $1.00, Első Magyar Önképző Női Klub $10.00, Magyar Otthon Nőtagjai $34.23, Buksa János $3.00, Szilágyi Sándor és n. $5.00, Mihály Albert és cs. $2.00.

Corning, O. Özv. Urbán Józsefné 50 cent.

Daisytown, Pa. Lorántffy Nőegylet $10.00, Silay Sándor lelkész $2.00, Illár Gyula $1.00, Illár Gyula, Medve István $1.00-1.00.

Dante, Va. Papp Lajos és n. $1.00, Papp Lajos és n. $1.00.

Dayton, O. Rákóczi 40. oszt. $3.00. Ref. Egyházból: Ref. Egyház $7.00, Baranyai István és n., özv. Bódis Istvánné, Huszti Ambrus $1.00-1.00, összes $10.00. Tatár Imre $1.00, Nánássy Kálmánné $2.00, Nánássy C. Lajos $3.00, Tatár Imre $2.00, Magyar Demokrata Klub $3.00, Nánássy Kálmánné $1.00. Ref. Egyházból: Silai Gábor $5.00, Huszti Ambrus, Nánássy Kálmánné $2.00-2.00, id. Banga István, Sárváry Mihályné, Varga István, ifj. Sipos Károly, Sata Andrásné, Zvornyik Vendel, Maár Lajos, Hanus János és cs., Berki Péterné, Győri Ferencné, Kiss János, Tatár Gyula, akatos Sándor, Ács András, Balla István és n., ifj. K Nagy Károly, Mrs. Mary Andrásik $1.00-1.00; Mestyernik Jánosné, Belényi Ferenc, Moly Gyula, Fazekas Sándor, Tóth Andrásné, kisebb adományok, Róth Konrád, Mike Sándorné, Sebestyén Gábor és cs. 50-50c. Összesen $30.50.

Depew, N. Y. Ref. Egyházból: Jos and Matilda Spisák, Mr. and Mrs. Jos. Parapatis, Baráth Lajos és n. $1.00-1.00, Gáncs Antal 50c, Kish Péter és n. 75c, persely 40c. Összesen $4.65.

Detroit, Mich. Köteles Sándor $1.00, Detroiti Magyarság $5.00, Magyar Hentesek és Füszerkereskedők Egyesülete $10.00, Tárkányi Elek 50c, Független Ref. Egyh. persely és adomány $25.50,

Legjobban és legmodernebben felszerelt

MAGYAR NYOMDA

Detroitban és környékén a

Rapid Printing Co.

FODOR GYULA

a Detroiti Ujság (hetilap)
felelős szerkesztője és kiadótulajdonosa.

Phone: Vinewood 2=0414

7907 West Jefferson Ave.,

DETROIT, MICH.

AZ ELSŐ MAGYAR TEMETKEZŐ és VIZSGÁZOTT BALZSAMOZÓ DETROITBAN

MOLNÁR JÁNOS

8632 Dearborn Avenue,

DETROIT, MICH.

Phone: Vinewood 2=1555

Modern kápolnám használata dijmentes.

Mrs. Szabó 50c, Magyar Women's Club $1 .00, Garan Benjamin és cs. $2.00. Első Ref. Egyházból: Women's Missiói Kör $15.00, Máté István és Pokol Áron $5.00-5.00; Pecsenye H. József, Hajdu Miklósné, Maytner Etel, Bajnai Károly, Laczó János $2.00-2.00; Tamás Pál, Varga Józsefné, Balogh Ferenc, Lakatos Béláné, Dusincki Jánosné, Amota András, Tóth Ferenc, J. Németh, Balogh Károly, Nagy József, Mrs. Galavics, Nagy József (South St.), Székely Imre, Németh Lajos, özv. Bolyó László és fia, ifj. Szopó József, özv. Tóth Jánosné, Komjáti Károly, Rácz Józsefné, Veres József, Vasas Lajos, Árvai István, Varga Ferencné, Kudricz Andrásné, Zilahy Imre, Tukacs Gedeon, Kiss Endre, Katona István, N. N., Szaniszló István, id. Szopó József, Szrapkó Pál, Kovács Józsefné, Hővizi András, Pogány István, Horosz János, Dávid Ferenc, Árvai János, Simon Lajos, Kolláth Pál és Károly, Rákay Ferenc, Szrapkó Pálné, Károly Imréné, Jakcsi Pál, Mathia Rudolfné, Kendi Ferencné, Petők Pál $1.00-1.00; N. N., Kovács András, Borbély Lajos, Kolláth Károlyné, Vida Jánosné, Balogh István, Anderkó József, Szegedi Sándorné, ifj. Nagy Györgyné, Székely Zsigmond, Daróczy Zoltán 50-50c; Csonka Illésné 75c, kisebb adományok $1.75, összes $90.00, Magyó. Am. Demokrata Klub $5.00, Detroiti m. ág. ev. Férfi és Női Bs. és Tem. Egyl. $2.50, Rákóczi 90. oszt. $1.00, Woodman Circle 80. Grove $5.00, Hus és Füszerkereskedők Női Klubja $20.00, Bejczi Sándor $2.00, Verhovay 36. fiók $5.00, Mrs. J. Kenedy $5.00, Rákóczi 56. oszt. $2.50, Bötykös Béla lelkész $3.00, Farkas János és n. $5.00, Mrs. Ethel Maytner $5.00, Barsi István és cs. $6.00, Holozsi József $1.00.

Dillonvale, O. Verhovay 86. fiók $4.00.

Dixon, Ill. Varga Károly $1.00.

Donora, Pa. Független Ref. Egyházból: Árvaházi persely $10.57, Templomi persely $3.20, Varga András $1.00, Kiss Lajosné, Csider András, Ősléger Ferenc 50-50c, kisebb adományok 75c, összesen $17.02. Verhovay 119. fiók $2.50, Turfa Sándor $1.00.

Duquesne, Pa. Verhovay 71. fiók $2.00, Duquesnei Magyar Anyák Klubja $10.00, Független Ref. Egyház $12.50, Csatlakozott Ref. Nőegylet $10.00, Holy Cross Slovak Lutheran Church $2.30, Nyisztor Imre és n. $5.50, Serfőző András és n. $1.75, Kovács Andrásné, Halász Mihály és n., Huszák Györgyné és cs., ifj. Draga János és cs. $1.00-1.00; Gavallér Bálint 50c, Független Egyház $5.00, Serfőző András 50c, Serfőző András és cs. $1.00, özv. Ihász Sándorné $1.00. A Ref. Egyházból: Balázs János és cs., Lajos András és cs., Eötvös Gyula és cs., Fábján József, id. Varga Sándor, Varga János és cs., Kocsis István és n., G. Szabó István, id. Czapp Ferenc, Czinke József és n. $1.00-1.00; Sávli Mihályné, Simkó Mihályné, özv. Katona Jánosné, Balder István, Dancs

Compliments of

FINN & CO.

9300 Cottage Grove Ave.

CHICAGO, ILL.

Triangale 9300.

Joseph Hollerbach

MAGYAR TEMETÉSRENDEZŐ

525 W. Armitage Ave.

CHICAGO, ILL.

Phones: Lincoln 8132—8133

SZŐLLŐSY K. JÁNOS

FUNERAL HOME

Magyar Temetkezési Intézet

Okleveles Balzsamozó.

Kegyeletteljes szolgálat.

Modern kápolna.

8027 West Jefferson Avenue,

(szemben a Grand szinházzal)

DETROIT, MICH.

Telephone: Vinewood 1-2353

Józsefné, id. Sajgó Sándor, Angyal László, Szücs József 50-50c; Névtelen és kisebb adomány $3.65 összesen $17.65. Sápos Menyhért, Kopolka Jánosné, Serfőző András, Szalay Ferenc, Urbán József $1.00-1.00; Lengyel Jánosné 50c, Edward MacCormack 50c.

East Chicago, Ind. Molnár Lajos $5.00, Ref. Nőegylet $30.00, Jósvay János $5.00, Ref. Nőegylet $21.00, Jakab Sándor $1.00. A Ref. Egyházból: Ref. Nőegylet $30.00, egyház $2.24, persely $7.49, előadáskor persely $4.27, vasárnapi iskola Missziói Kör, Benkő Ambrus és cs. $5.00-5.00; Kecskeméthy József lelkész és cs. $3.00, Kalassay Sárika $2.00, Tóth Gyula és n. $1.50, Csurilla Józsefné, Mrs. Margaret Kelly, Bujáki Gergely, Zizda Istvánné, Ambrusz András, Benkő Ferenc, Molnár Lajos, Kádár József, Csepregi Mózesné, Derján Gyula, Kaszó Imre, Farkasdi Jánosné, Bujáki József, Szoó Mária, Jósvay János, Molnár Bálint $1.00-1.00, Mrs. Haller, Szakács János, kisebb adományok 50-50c, összesen $90.00. Szakasits Kornél $2.00.

East Pittsburgh, Pa. Munkás Bs. Szövetség $10.00, Somló Tamáska $1.00.

Ellwood City, Pa. Verhovay 141. fiók $2.00, Bakti István és cs. $2.00, Miskolczi István és cs. $1.00. A Ref. Egyházból: Molnár József, Palatka Dénes $2.00-2.00; Varga József, Lukács Lajos, ifj. Miskolczi István, Dobi János, Hangó József, Takos Anna, Bakti István, Pozsgi István, Molnár András $1.00-1.00, id. Miskolczi István, N. N., kisebb adományok 50-50c. Összesen $14.50.

Elyria, O. Ref. Nőegylet $10.00, Szabó Imre $1.00, Verhovay 107. fiók $5.00. A Ref. Egyházból: Szabó Imre $10.00, Novák Lajos lelkészné $2.00, vasárnapi iskola $1.12, Szerecsen János, id. Szabó Imre és cs., ifj. Varga István, Varga István, Nagy András és cs., özv. Papp Viktorné, Pandi Sándor és cs., Bara Józsefné és cs., Beregszászi József, Lapos Ferencné, Orosz István és cs. $1.00-1.00, özv. Palágyi Jánosné, Szanyi Lajos, Palálgyi János és cs 50-50c, kisebb adományok és persely $12.38, összes $38.00. Id. Szoboszlai Mihály $1.00, Novák Lajos lelkész $5.00.

Erie, Pa. Verhovay 67. fiók $2.00, Kovács János $1.00, Török Ferenc $1.00, Sütő Ferenc 50c, Mester Jánosné 50c.

Fairfield, Conn. Ref. Egyházból: Baraté Jánosné, Dicső Gusztáv, Gombos Sándorné, Kiss Ambrusné, Kiss Géza és cs., Kassay Ferenc és cs., Molnár Pálné, Nagy Sándorné, Somogyi András és n., Szopos Helen, Szopos Ferencné, ifj. Tripoli Sándorné, Póch István, Háda László $1.00-1.00; özv. Csire Károlyné, Farkas Elzi, Klupács Györgyné, Hadar Vincéné, Mikházi Gábor, Szajkó Jánosné, Szabó Lajos, Süveg Mihályné, K. Tóth Mihály és n., Verebélyi Edit 50-50c; Lorántffy Zsuzsánna Nőegylet $10.00, kisebb adományok és persely $5.00, összes $35.00. Nick Imréné $5.00. Ref.

Phone: Kezdie 4557
SEBESTYÉN JÓZSEF
MÉSZÁRSZÉKE ÉS FÜSZERKERESKEDÉSE
Régi megbizható magyar üzlet
4201 WEST CARROLL AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS

Chesterfield Tavern
Kitünő ételek, barátságos kiszolgálás.
GODRA PÁL, tulajdonos.
9104 Cottage Grove Ave.
CHICAGO, ILL.
Tel. Vincennes 10231

JUHÁSZ PÉTER
Elsőrangu füszer- és hus-kereskedése
Phone: Pullman 0329
916 West 119th Street
CHICAGO, ILLINOIS

ÜDVÖZLET
Columbia Theatre
KÉSZ DÁNIEL tulajdonos.
3013 St. John Street,
FLINT, MICH.
Telephone: 3-9714

Egyházból: Nőegylet $10.00, persely $2.20, P. Varga J., Kiss G., id. Tripoli S.-né, Filep K.-né, Filep J., Kassai Ferenc, Dicső Gusztávné, Barathé Jánosné, Kiss Ödön, Klupács Györgyné, Kecskeméthy József, Nagy Lajos $1.00-1.00, Rozgonyi Györgyné, Bihari Erzsébet, Balogh Károly, Gombos Sándorné, Schön Mathilda, Szabó Ferenc, K. Tóth Mihály, Porcs János, Lengyel Sámuel, Seres József, Söveg Mihályné, Gombos János, Szajkó János, N. N. 50-50c ($19.40) ,kisebb adományok $2.80. Összesen $35.00.

Fairport, O. Verhovay 20. fiók $2.00. Ref. Egyházból: Templomsegélyző Nőegylet, Tóbiás János és cs., Szeghy János lelkész és cs. $5.00-5.00; Dénes József és n., Nógrády Mátyás és n., Molnár Pál és cs., Rajna Lajosné, Tokár Andrásné $1.00-1.00, Tarnóczky Istvánné 50c, persely $4.73. Névtelen $1.80. Összesen $27.03.

Farrell, Pa. First Magyar Benefit Soc. $5.00. A Ref. Egyházból: Ref. Nőegylet $5.00, Nagy Ferenc lelkész $2.00, Nagy Gábor, Aszalos Pál, Fónagy János, Bordy Sándor, Tisza Pál, id. Szakács Imréné, Horváth Ferencné $1.00-1.00; Horváth Mihályné, Biró Józsefné 50-50c, persely istentiszteleten $6.09, árvaházi persely $1.77, összes $22.86. Nagy Ferenc lelkész $5.00.

Flemington, N. J. Rákóczi 32. oszt. $2.00.

Flint, Mich. Pál Péter $2.00, Dr. Kovács Gábor $2.00, Dr. S. M. Gelenger $5.00.

Forest City, Pa. Verhovay 261. fiók 50c.

Franklin, N. J. Rákóczi 93. oszt. $2.00.

Gallovay, W. Va. Juhász József és n. $2.70.

Garwood, N. J. Garwoodi Am. M. Polgári Kör $3.00.

Gary, Ind. Verhovay 138. fiók $5.00, Ref. Nőegylet $8.00, Gál Ignác és n. $1.00, Eichorn Márton $1.00.

Glen Ridge, N. J. Dr. Dikovics Jánosné $1.00.

Grand Rapids, Mich. Kovács Pál $2.00.

Grand Valley. Col. Miller Daniel $3.00.

Granite City, Ill. Verhovay 187. fiók $2.00, Am. Sick Benefit and Life Ins. Co. No. 54. $2.50.

Greenpoint, N. Y. Rákóczi Segélyegylet 28. oszt. $5.00.

Hammond, Ind. Első Magyar Ref. Nőegylet $5.00, Első M. Ref. Nőegylet $10.00. A Ref. Egyházból: persely $8.00, Yerga Ákos és n. $5.00, Tóth László és n. 2.00, Pói Bertalan, Hadady Ignácz, Kish Károly, id. Horváth András, Kovács András, Gyökér András, Komica Miklósné, Imre Lajos, Tóthfalusi Mihály, Csóka Lajos, id. Tóth Zsigmond, Kiss János, Bikszay László $1.00-1.00.

Hartford, Conn. Megszünt Társalgó Nőegylet $6.00.

Hastings, N. Y. Verhovay 175. fiók $2.50.

Hastings on Hudson, N. Y. Am. M. Szöv. oszt. $3.00, Benis Ferenc és n. $2.00.

Houston, Pa. Betóri Ferenc $1.00.

Minden jó fa jó gyümölcsöt terem, a romlott fa pedig rossz gyümölcsöt. Nem teremhet jó fa rossz gyümölcsöt, romlott fa sem teremhet jó gyümölcsöt. Minden fa, amely nem terem jó gyümölcsöt, kivágattatik és a tüzre vettetik. Azért az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket.

KÁLLAY TESTVÉREK

Konyhakerti, gazdasági és virágmagvak kereskedése

A BETHLEN OTTHON SZÁLLITÓJA!

PAINESVILLE, OHIO

Szeretetintézeteink a jó szivek áldozatkészségének az áldott gyümölcsei!

Homestead, Pa. Mooré Mihály $10.00, Homestead és Vid. M. Ref. Btgs. Egyl. $25.00, Rigó János és n. $2.00, Uhrinyák Istvánné $2.00, Rigó János $1.00, Szepesi István és cs. 50c, Jánosi Péter és cs. $5.00, Csorba Mihályné $1.00, Béres sándor $1.00, Mrs. Goe. Robertson Jr. $1.00.

Hudson, N. Y. Mr. and Mrs. Boldizsár $2.00, Boldizsár Menyhért $1.00.

Ind. Harbor, Ind. Ref. Nőegylet $23.75. Ref. Egyházból: Pethő Lajosné $2.66, Barát Lajos és cs. $2.00, Trimmer János és n., Beke Dénes, id. Czakó János, Kulcsár Mihály és cs., Bencse Ferencné, Ferencz Lajos, Székely Dénes, Asztalos Lajos, id. Varga András, Mrs. Kovács, Pethő János $1.00-1.00, Turóczy Mária 50c, persely $2.75, árvaházi persely 69c. Összesen $19.60.

Irvington, N. J. Kapcsándy Károly és n. $5.00.

Jersey City, N. J. N. J. M. Egyl. Egyesülete 2. oszt. $5.00, Jersey Cityi Demokrata kör Férfi és Női oszt. $5.00.

Johnstown, Pa. Juhász Miklós $1.00, Kondás György $1.00, Fáczán Mihály $1.00, Rigó Etelka 50c, Juhász Miklós $2.00, Madarász József és cs. $3.00, Várkonyi Miklós lelkész $2.50, Szabó Lajos $1.00, Szabó Lajosné $1.00, Krivulka Károlyné lelkészné $3.00, id. Madarász József és cs. $3.00, Tóth Ferenc és cs. $2.00.

Joliet, Ill. A Ref. Egyházi ifjuság gyüjtése: Martis György $1.25, Ribóczi József $1.25, id. Kozma László, Bakti Ferenc, Németh Lajosné, Bardi József, Bakti József, Bató István, Csik Károly, N. N., Riba István, Hannus Vencel, Kolovits Antal, Carleson Gusztáv, Mészáros Imre, Tömböl József, Kocsics Lajos, Klafter Ernő, Simon András, Gurnyicz Pálné, Soós Jánosné, Falucskai József, Dr. Goldberg, Dr. Wollak Károly, Ballun András, Kertész Jenő $1.00-1.00; Kévés Mihály 75c, özv. Bárdi Istvánné, Kállay György, Faludi Pál, Járosi Albert, Kiss Péter, József Imre, József József, Márton Kálmán, Zán András, Spivák György, Parócsi József, Pál Imre, Tamás Géza, Bahor Lajos, Benyó János, Gergácz Imre, Szopkó Mihály, Bőti Istvánné, Tóth Györgyné, Gerencsér István, Salamon Rudolfné, Berta Pál, Balogh István, Barczug József, Molnár Gábor, Gruber Károly, Mosolygó József, Bakos Antal, Bahor István, Marjai László, Wawczak Mihály, Fleischer József, Max Miller, Kévés Szilveszter, Petruska János, Horváth Gizella, Sári András, Varga ózsef, Berta Béla, Tóth István Gerencsér Antal, Detár Imre, Gruber András 50-50c, kisebb adományok $6.65. Összesen $55.00. (A gyüjtést Ribóczi József, Kozma Béla, ifj. Kozma László és Mészáros Imre ifjak végezték.)

Kalamazoo, Mich. Ref. Egyházból: Nőegylet és Énekkar estélye $22.16, Veres András és cs. $2.00, Varga András és cs. $2.00, Kerekes Béla lelkészné $1.00, Varga Menyhért és cs. $1.00, ösz-

BURNSIDE COAL CO.

FORRÓ SZIV **MELEG OTTHON**

JÓZSA BÁLINT ÉS JÓZSA GÉZA
tulajdonosok

mindig arra törekednek, hogy a vásárló közönség igényeit mindenben kielégitsék.
Rendelje hát szenét a BURNSIDE COAL COMPANY-nál!

Office: 9256 Cottage Grove Avenue

PHONE: STEWART 8500

Yard: 94th Street & Kenwood Ave.

PHONE: REGENT 5030

CHICAGO - ILLINOIS

Kitünő anyagról s pontos mértékről mindig biztos lehet!

szes $28.16. Kozora Zsuzsánna $1.00, Kósa Julianna $1.00, Veres András és cs. $5.00.

Kent. O. Pánczél Jánosné $1.00, Pánczél Józsefné $4.00.

Kingston, Pa. Mazalon Ferenczné $1.00.

Kossuthville, Fla. Rákóczi Egylet 99. osztálya $1.00.

Kreischerville, S. I., N. Y. A Független Ref. Egyházból: Fazekas Józsefné, Czapp István, Fazekas Margit, Gerék István, Dócs József, Kozma Lajos és cs., Biró József, Mrs. Béres $1.00-1.00; Mrs. Majer, Szücs János, Terjék Károly 50-50c, árvaházi persely $2.90, persely okt. 20-án $2.82, összesen $15.22. Özv. Nagy Mihályné $1.00.

Lackawanna, N. Y. Ref. Egyházból: Persely $10.00, özv. Bodnár Gáborné, Nt. Fürjész Béláné, Bartha József, id. Boda Gyula, Farkas Béla, Miklós Gábor, Papp Géza $1.00-1.00. Összesen $17.00.

Latrobe, Pa. Rusznyák Andrásné $10.00, Gergely Péterné $8.50.

Leechburg, Pa. Ref. Egyházból: Üveges Ferenc (Logans Ferry) $5.00, Baráth Gyula $2.00, Farkas János (Logans Ferry), Ruman Mátyásné, Varga Lajos és cs. $1.00-1.00; Illés István 50c, kisebb adományok 85c, összes $11.35. Független Ref. Egyház $25.00. Összmagyarság március 15-iki ünnepélyen $20.00, Független Ref. Egyház $10.00, Független Ref. Egyház $10.00, Mozga Imre, Nagy Zsigmond, Simon János, Bartha Zsigmond, Szendrei István, Czibát Sámuel, Palczer István, Gregor Mátyás, Kupás Ferenc, Nagy Lajos, özv. Halász Györgyné $1.00-1.00.

Ligonier, Pa. Izsák György és n. $10.00, persely $1.01, $1.35, 70c, $2.60, 26c, 25c, $5.40, $2.35, 78c, 35c, 15c, 5c, Henry W. Rhody $5.00, Szegedy Lajos $100.00, Dr. Kalassay Sándorné $14.00, S. E. Weller $10.00, N. N. $20.00, Nánássy Lajosné és fiai $18.00, Janiga József és cs. $9.00, Gacsályi Imréné $7.00, Babinszky Andrásné és gyerm. $15.00, Botos Ferenc $3.00, Juhász Erzsébet $4.00, Kalassay Károly $2.00.

Linden, N. J. Egy özvegy $1.00.

Logan, W. Va. és vidéke. A Parrag Antalné kollektálásában: Lorántffy Nőegylet $5.00, Tárkányi István és n. $2.00, Nagy Mihály, Kiss József, Kovács Jánosné, Kiss Géza, TuriSándor, Balla János, Diczkó Ferencné, Dull Zsigmond, Mr. Eiland, Mr. Kun, Páll Zsigmondné, Bodó János, Mr. Demjén, Veres János, Varga Ferenc, Gerson Bakery, Sebő Pál $1.00-1.00; Tóth Ferenc 65c, Kemény István, Király József, Luksa Gyula, Luksa Gábor, Béni András, Filep Gusztáv, Dudás Andrásné, Bell Ferenc, Parrag Antalné, Tárkányi János, N. N. 50-50c, kisebb adományok $2.50. Összesen $33.65.

Lorado, W. Va. Juhász Péter $1.00.

Lorain, O. Verhovay 17. fiók $5.00. Ref. Egyházból: Ujhelyi István és n., Kallos Elek és n., Horváth József és cs., Szarka Pál $1.00-1.00;

JOHN W. FELGAR

NAGYKERESKEDÉSE

RUHÁK

CIPŐK

FÜSZERFÉLÉK

W. Main St. közel a Squarehez

LIGONIER, PA.

Telephone: 580

A Bethlen Otthon szállitója.

Az Árvaházban előforduló temetéseket végzi

VIRGIL V. GASKIN

TEMETÉSRENDEZŐ

Elsőrendü Ambulance szolgálat

Phone 4111

138 East Main Street

LIGONIER, PENNA.

Szarka Balázs és cs., Baráth Károly, Indre László és cs., özv. Kovács Józsefné (E. 29 St.) 50-50c, Nőegylet $5.00, Ref. Egyház $10.00, összes $21.00. Ref. Egyházból: Bodor Dániel lelkész és cs. $2.00, Torma István és cs. $1.50, Szakál István és n. Csik István és cs., Virág István lelkészné, Koleszár Márton, Persenyszky Béla, Kanyári István és cs., Torma Viola, ifj. Cseh István és n., Cseh Etelka, Csuha István, Pandy Lajos és cs. $1.00-1.00, id. Iski Jánosné, Csehy József és cs. 50-50c. Összesen $15.50.

Los Angeles, Cal. Mrs. E. Szabó $2.00, Taschler Józsefné $2.00, Mrs. E. Szabó $2.00, Ref. Egyház $5.00, Ref. Nőegylet $5.00, Hady Albert lelkész és n. $2.00, Mrs. Ethel Szabó $2.00, Mrs. E. Szabó $1.00, Hady Albert lelkész és n. $2.00, Szabó Istvánné $2.00.

Lynch, Ky. Verhovay 310. fiók $2.00.

Manville, N. J. Rákóczi 36. oszt. $2.00, Verhovay 292. fiók $5.00, Mészáros Ferenczné $1.00.

Marlette, Mich. Hunyadi Ferenc és n. $1.00.

Martins Ferry-Crescent, O. Női Club $5.00. A Ref. Egyházból: Dr. Várady Arthur lelkész $2.00, id. Albert András, Major Istvánné, id. Pogány Lajos, Hőbe Jánosné, Nagy Pál, Tutos István, Fodor Istvánné $1.00-1.00; Gombos Bertalanné 60c; Gyurics Józsefné, Nagy Istvánné, Márkus Andrásné, Pozsgai Pál 50-50c; Crescenti Nőegylet $3.00, persely és kisebb adományok $3.40, összes $18.00. Horváth Ernő $5.00, özv. Kvaszni Jánosné $1.00, Verhovay 40. fiók $5.00. Ref. Egyházból: Id. László Istvánné, ifj. Pogány Lajosné, Duldi Béláné, Török Imre, 50-50c, összes $2.00. Id. Gergye Mihály és n. $2.00, özv. Tóth Lajosné $2.00, özv. Tóth Lajosné $1.00, özv. Tóth Lajosné $2.00. A Ref. Egyházból: Dr. Várady Arthur lelkész $2.00, id. Pogány Lajos, Nagy Pál, id. Hegedüs József, Sherman Klingersmith $1.00-1.00; id. Pogány György, ifj. Pogány György, Major Istvánné, Horváth Sándorné, id. Gersei Mártonné, id. Laczó István, Kiss Józsefné, Aleva Jánosné, Albert János, Kozma László, Ferenc Géza, Visnyánszky Pálné, id. Turcs István ,id. Pozsgai Pál, Fodor Istvánné 50-50c, Crescenti Nőegylet $3.00, persely $3.62, kisebb adományok $7.40, Gyurics Józsefné 50c, László Erzsike 50c, kisebb adományok 25c. Összes $28.77.

Masontown, Pa. Verhovay 150. $3.00.

Massena-Norfolk, N. Y. Balázs Menyhért és n. $10.00. Árvaházi vasárnap 1940 aug. Balázs Menyhért és n. $7.00, Orosz András és n. $7.00, Csizma László $6.00, Kocsis András és n. Sipos András és n., Bregg József és n., Szabó György és n. $5.00-5.00; Kovács István és n., Mrs. Pofok, Dudás István és n., Dóri Sándorné $3.00-3.00; Gál István és n., Vári János, Pócsi Kálmán, Bocskor Pál és n., Kulacs Lajosné, Teleki János, Oroszi István és n., Dallos Pál, Dudás Mihály, Stutz József, Bocskor István, Molnár Imre, Balázs Gáborné $2.00-2.00; Mayer István és n., Sza-

JOHN HALL

CONTRACTOR

FÜTŐKÉSZÜLÉKEK

BÁDOGOSMUNKA

Telefon: 2221.

LIGONIER, PA.

Telefon: Ligonier 545

LIGONIER MILL

F. B. MUSIK, tulajdonos

Mindenféle állateledel tehénnek, tyuknak

GABONAFÉLÉK

A Bethlen Otthon egyik szállitója

LIGONIER, PENNA.

bad György $1.50-1.50; Vári Mihály, Kusnyér Ernő, Bocskor András, Demeter István, Molnár József, Schwartzkopf Sándor, Medve János, Szabó Lajos, Ruzsilla Péter, Erdélyi Gergely, id. Kiss János, Papp György, Sájbel József, özv. Tockmayer Dezsőné, Dudás Sándor, Pofok Pál, Hudák Péter, Kormányos György, Nezezon István, Balázs György $1.00-1.00; Simon György, Laczi József, Simon János, Schönberger Vendel, Smith György, Francia Mihály, Pollák Lajos, Stoyka János, Révai János, Rákóczi György, Zelenák László, Kriváncsuk László, Mayer János, Hutczel Béla, Szarka Gergely, Tóth György 50-50c, kisebb adományok és persely $2.95, összesen $111.95. Kovács István $1.00.

McKeesport, Pa. Verhovay 163. fiók $5.00, Bogár Károly lelkész $4.00, Urbán József lelkész $5.00, Verhovay 395. fiók $2.00, Egyházak és Egyletek Nagybiz. $2.50, Verhovay 226. fiók $2.00, Bridgeporti Szöv. 9. oszt. $3.00, Független Ref. Egyház $12.50, Első Ref. Egyház árva presely $46.96, Nagy József és n. $1.00, Balogh Mózes és n. $1.00, özv. Marczin Jánosné $5.00, Fedor András $1.00, Debreczeni Ferenc és cs. $2.00, özv. Klimet Andrásné $1.00. A Független Ref. Egyházból: Makkai Péterné, Urbán József lelkészné, Szabó Gáborné, id. Almássy József, Albert Lajosné, Tóth Mihályné és n., Molnár Józsefné, Berényi Mihály és n., özv. Kendy Imréné $1.00-1.00, Németh Sándor és n. $2.00, Tamók Andrásné, Kovács Andrásné 50-50c; N. N. 25c, összes $12.25. Esik Jánosné $2.00, Karikás Lajosné 50c, Első Ref. Egyház I. félévi persely $9.62. A Független Egyházból: Urbán József lelkészné $5.00, Csáji András, Darnay András, Darnay János, Fedor András, Gönczy István, Hadar Benjámin, Fury Dánielné, Juhász Bertalan, Orosz Béla, Pallay Jánosné, Pásztor István, Samok József $1.00-1.00, Baksa András, Fedor Andrásné, Fedor János, Fejes Mihály, Kliment Andrásné, Nagy Benjáminné, Nagy Béla, T. Nagy Sándor, ifj. Orosz Gáborné, Pavuk Irén, Tóth Mihály, Vaszil Miklósné 50-50c, kisebb adományok $5.25, összes $28.25.

Middletown, O. Verhovay 192. fiók $2.00. A Ref. Egyházból: Szentesi József $2.00, Szabó Gábor és cs. $1.25, Mrs Anna Palló, Botos István és cs., Juhász József és cs., Katona Gábor, Kocsis Albert és cs., Kovács József $1.00-1.00, Szabó András, Ujpaál János, özv. Szabó Istvánné, 50-50c, N. N. 25c.

Milwaukee, Wis. Verhovay 275. fiók $2.50, Ref. Nőegylet $10.00, Kuczor Sándor és n. $5.00, Kruger Jenőné $1.00.

Monaville, W. Va. Verhovay 248. fiók $2.00. Bridgeporti Szöv. 373. oszt. $2.00

Monongahela, Pa. Biró Menyhért és cs. $10.00, Ref. Egyház $5.00, Bodnár József $2.00.

Montreal, Que. Beck Oszkár 75 cent.

Morgantown, W. Va. Ref. Egyházból: Per-

JAMES W. RAMSEY

ÉLET, BALESET, TÜZ

ÉS AUTOMOBIL

BIZTOSITÁS

PHONE:

LIGONIER 3741.

LIGONIER, PA.

FORT LIGONIER HOTEL

A magyar ref. Árvaház látogatóinak felajánljuk szállodánkat, ahol s z i v e s e n látjuk őket.

! LIGONIER LEGJOBB HOTELJA !

LIGONIER, PENNA.

Ford Menoher

ÁLLATOKAT ÁRUL.

— A Bethlen Otthon szállitója. —

Cottagekot ad ki bérbe nyárára a fürdőhely mellett.

Cim: Ford Menoher,

LIGONIER, PA.

Telefon: 4554

sely $4.14, Molnár Géza és cs. $3.00, Tusay B. Mihályné, Enyedi Károlyné, Makróczi Ferencné $1.00-1.00, összes $10.14. Molnár Géza és n. $1.00, Tusay Mihály $1.00.

Mount Hope, W. Va. Verhovay 25. fiók $2.00.

Nanty Glo, Pa. Rákóczi 87. oszt. $2.50.

Newark, N. J. Vasmegyei magyarok mulatságából $15.00, Bodnár István $5.00. Ref. Egyház $21.00, Hajdu Béla és cs. $5.00, Papp Lajosné és leánya $1.00, összes $27.00. Doboveczky András és cs. $5.00, Mrs. Elizabeth Schmidt $100.00, Kónya István és n. $3.00.

New Canaan, Conn. Urbán Béla és n. $5.00.

New Brunswick, N. J. Papp Károly lelkész és n. $5.00, New Brunswick Provis. Co. $1.00, Somerset St. Ref. Egyh. Templomsegélyző Nőegyiet $10.00, Somerset Ref. Egyház $25.00, Vajda Pál és cs. $1.00, Rev. Kiss Szaléz $3.00, Ref. Nap perselye $60.00. Az Első Ref. Egyházból: Lorántffy Nőegylet és vasárnapi iskola $10.00-10.00; Papp Károly lelkész és cs., Varró Klub $5.00-5.00; Éles János, Kovács Imre, Orlik József, Galajda Imréné, Török Erzsébet, Török Mariska, Csóbor Ernő, N. N., Bakos János, Daku Ferenc, Takács József $1.00-1.00; Auerbach Lőrincné, Kövér Lajosné, Bagó Kálmán, Varga József, Kiss Géza, Varga Margit 50-50c, kisebb adományok $3.10, összesen $47.10.

New York, N. Y. Magyar Mihály $3.00, Mrs. Herbert $2.00, Luterán János $5.00, Hungarian Relief Soc. $50.00, Luterán János és n. $2.00. Független Ref. Egyházból: Az Egyház $5.00, persely $5.65, Nőegylet $2.00, Ifjusági Kör és Leány egylett $2.00, Hadar Benjámin, Mrs. Fidler Julia, özv. Simkó Jánosné, Novajkai Zsigmondné, Mr. and Mrs. Árvay, Ladányi Zsigmond lelkész, Marcantonis Ferencné $1.00-1.00, összes $21.65. Magyar Baptista egyh. $10.45 és $5.00, Yager L. $2.50, Zizelis Miklósné $1.00, Albert B. Mark $2.00, G. and J. Foods, Inc. $2.00, Dr Bartos Mihály $2.00, Jókay Egylet $2.00, Petró Kálmánné $2.00, Szentmiklóssy Pál $1.00.

Niagara Falls, N. Y. Szabad András $3.00, Szabad József és n. $2.00, Szabad András $1.00.

Niles, O. Lorántffy Zs. Nőegylet $10.00.

Oak Park, Ill. Nagy Lajosné $1.00.

Paulsboro, N. J. Szt. Imre Herczeg Btgs. és Tem. Egylet I. fiók $2.00.

Passaic, N. J. Verhovay 87. fiók és tagok $3.67, Lorántffy Nőegylet $15.00, Mrs. Marcincin $3.50. A Ref. Egyházból: Marcincin Istvánné $6.00, Rácz Győző lelkész, György István, Fonyi János, özv. Szabó Lajosné és gyermekei $2.00-2.00; Mikó Zsigmond, Berzi Gyuláné, Mrs. Mary Berta, Fábján József, Géczi Sándor, Narodne Béla, N. N., Szendy András, Györke József, Smetena Erzsébet, Mrs. Szarka, Simon Józsefné, Sándor József, Goboj Gáborné, Denczi Zsuzsánna, Dudás Mihályné, G. Kovács István, Resh Eszter, Janka család,

Dr. Klein Sándor

MAGYAR ORVOS

328 High Street,

Telephone: P. A. 4-2334

PERTH AMBOY, N. J.

Tel. 4-3239

Tóbiás Ferenc

Magyar üzletében mindenféle hazai dolgok:

kártya, dohány, tajték- és selmeci pipák, imakönyvek és hazai olvasmányok

430 SMITH STREET, PERTH AMBOY, N. J.

Ingyen tanácsért irjon a magyarok közkedvelt patikájába, ahol rendeléseit a legpontosabban és lelkiismeretesen eszközöljük.

EGYEDÜLI KÉSZITŐJE A BE-WELL NŐI KAPSZULÁKNAK

CITY PHARMACY, INC.

THE HOME DRUG STORE

SMITH & OAK STREETS PERTH AMBOY, N. J.

Telephone 4-1712

Mitruska János

MAGYAR TEMETÉSRENDEZŐ ÉS BALZSAMOZÓ

681 Cortland Street,

PERTH AMBOY, N. J.

Szomolya Lajosné $1.00-1.00, J. Szabó, Dull Ernő, Misó István, Pintér János, N. N. Hudák Istvánné 50-50c, kisebb adományok $13.00, összesen $50.00. György István $5.00.

Peekskill, N. Y. I. M. Betegs. Egylet $5.00.

Perth Amboy, N. J. Liberty Camp 65. W. O. W. $5.00, Kucsma Béla $1.00, N. J. Magyar Egyletek Egyes. 9. oszt. $3.00, White Rose W. C. Grove $2.50, Független Ref. Egyház $26.00, Szabó Antal lelkész $2.00, Illés Béláné $1.00, Tóbiás Ferencné $2.00, Dr. Vincze Károly lelkész $3.25, Szabó Antal lelkész $2.00, Tóbiás Ferenc $1.00. A Független Egyházból: özv. Eliás Ferencné és cs. $10.00, Női Kör $5.00, ifj. Bacskai József és cs. $3.00, Tariska Gábor és cs., Tóth Imre és cs., (K. H.), Almássy Jánosné (Woodbridge), Tóbiás Ferenc és cs., Kovács Ferenc és n., Csizy Teréz (N. Y.), Mező L., Balla I. és cs., Edelényi J. és n., Marosi Károly és cs. $2.00-2.00; Kovács János és cs., Szalay Géza és n., id. Hegedüs Kálmán és cs., Literáti Lajos és cs, Árti György és cs., Deák Lajosné, Bolyog Ferenc és n., Czók Mihályné, özv. Szalay Mártonné, id. Szabó Pál, Bányácski Ferenc, id. Cseresznye István és cs., Sebestyén Dániel, Bodnár István, Izsó Antal, özv. Szabó Józsefné, özv. Deák Istvánné, özv Krupa Lajosné, Szerdi Ferenc és cs., Orosz Aladár és cs., Kojsza Károlyné, Szabó Antal, Kish János és n., Berczik Bertalan, Orosz András és cs., Czinu István és n., Kosztura Andrásné, Ifj. Molnár János és n., Andricsák György és cs., Karakó Gyuláné, Kiszti József, özv. Ősz Balázsné, ifj. Deák József, özv. Csorba Lászlóné, Balogh Ferenc, özv. Illés Balázsné, Berecki Sándor, Malom Ádámné, özv. Benkő Imréné, Hodán Péterné, Vass Bálint és cs., Beregi János, Kish István és cs., Trencséni Pál és cs., Abaházi Istvánné, Izsó Antal, Mező László, özv. Szabó Józsefné (N. Br.), Kovács Ferenc és n., Magyar Ferenc és cs., Balla István és n., Czók István és n., Csik Szeréna, Szabó Antal, Czók Mihályné, Rákos József, ifj. Marincsák János, Árti Györgyné, Karmazsin Vilmos, Sebestyén Sándorné, Csik Szeréna, özv. Veres Istvánné, Erdei Pál $1.00-1.00, Andricsák Györgyné kollek. $6.00, özv. Pethő Istvánné, Katkó István és cs., Estók Istvánné, id. Deák Lajos, Mille Gábor 50-50c. Az id. özv. Bálint Antalné gyüjtésében befolyt $27.65 a következőktől: Özv. id. Bálint Antalné, Dr. J. Leichtner, Woodbridge Monumental Works, özv. Gerék Sándorné $2.00-2.00; Mrs. Rotala, Eugene Blau, M. Mombach, Csorcsás Ferencné, A Friend, ifj. Bálint István, Henry Kress, J. S. Mitruska, R. Petrick, J. G. Jones, $1.00-1.00, Mrs. Tilián, Mrs. Bártfay, Mrs. Grumsa, Szücs Eleanor, a Friend, Keller Istvánné, John Kosh, Baka Ferenc, Tóth János, Lipnick Jánosné, M. Szavaszton, id. Halász Józsefné, Matisz János 50-50c, kisebb adományok $3.15. A Rendező Bizottságtól: befolyt $169.15 a következőktől: No-

Eckert János

SIRKŐGYÁRTÓ

Müvésziesen készit sirkövet gránitból, márványból, véséssel és betükkel.

Cor. French and Oxford Street,
NEW BRUNSWICK, N. J.
Phone: 3303

Szivélyes üdvözletét küldi:

Dr. Ragány József

az Amerikai Magyar Református Egyesület Trentoni osztályának orvosa.

A FÉNYKÉP ÖRÖKKÉ ÉL!

Varga Imre

FÉNYKÉPÉSZETI MÜTERME

Elsőrendü képek. — Nagyitások.
Szinezés és rámázás.
Phone: 2-5545
347 GENESEE ST. TRENTON, N. J.

Szivélyes üdvözlet

Maklári Bácsi-tól

a 16 ouncos sörös pohárról jól ismert régi üzlet tulajdonosától.

183 Prospect Street,
SOUTH RIVER, N. J.

vák Sámuelné, Mattó Pálné, Sámuel Kanay, Woolworths $2.00-2.00, Lévay Lajosné, Andricsák Györgyné, özv. Dagonya Istvánné, özv. Buda Sámuelné, Czinkotta Józsefné, Tóbiás Ferencné, ifj. Tóth Lajosné, Dakó Ferencné, Bereczki Miklósné, Román Józsefné, Csipő Lajosné, Ur Bertalanné, Cseresznye Istvánné, Rákos Józsefné, Tóth Györgyné, Dr. Ur Albertné, Dr. Vincze Károlyné, Jenkins Richardné, Arday Lászlóné, Béres Gyuláné, ifj. Seemann Józsefné, id. Szekeres Istvánné, Marosi Károlyné, Matusz Józsefné, $1.00-1.00; az estélyen $142.50, persely ifj. istentiszteleten $12.26, persely felnőtt istentiszteleten $16.39, Dr. Klein Sándor kisorsolásra egy öt dolláros aranyat adományozott. Összes adomány okt. 13-án $340.30.

Phoenixville, Pa. A Ref. Egyházból: Lorántffy Nőegylet $5.00, Templomi persely $8.80, Pete Albert és cs. Márton Bertalan és cs., id. Tóth Lajos és cs., Fodor Károly és cs., Végső János és cs., Huber Ferenc és cs., Bacskai Mihály és cs., Demeter László és cs., id Géczi Sándor és cs., Vircsik P. Mihály és cs., Rohály András és cs., Demján József és cs. $1.00-1.00; Vojcsik Imre és cs., Géczi Lajos és cs., Fekete Albert és cs. 50-50c, kisebb adományok 50c, összes $27.80. Magyarság $38.00. A Ref. Egyházból: Kovács Imre lelkész és n. $5.00, Kurovszky József, Ráthy András, Kocsi Albert, Vircsik P. Mihály $1.00-1.00, id. Magyar János, Kolocs András 50-50c, kisebb adományok 50c, templomi persely $23.48, árvaházi persely $1.05. Összesen $35.03.

Philadelphia, Pa. Verhovay 76. fiók $10.00, Lorántffy Nőegylet $5.00, Első M. Női Btgs. és Templomi Egylet $15.00, Joseph C. Hodik $5.00. Ref. Egyesület 287. oszt. tagjaitól: Vincze Lajos és cs., Korán István és cs., Kallay Józsefné, Mrs. and Mr. W. H. Fetterolf, Dallasta Alfréd és cs. $1.00-1.00, összes $5.00. Magyar Társulata $3.25, Egyéves osztály $3.25, Magyar Egyl. és Egyh. Nagybiz. márc. 15 ünnepélyén $27.55. Ref. Egyházból: Dallasta Alfréd, J. E. Árvay, Korán Péter és cs., Molnár Ernő, persely $5.12, összes $9.12. Dr. Rényi György $5.00, Pécsy Teréz $1.00. A Ref. Egyház Árvaházi Bizottsága $222.00, Árvaházi Bizottság $3.12, Medve Péter $5.00.

Plant City, Fla. Persely husvétkor $5.15.

Pittsburgh, Pa. Varga Lajos lelkész $2.00, Fiók Albert $2.00. A Ref. Egyházból: Lorántffy Zs. Nőegylet $10.00, árvaházi persely $9.00, vas. iskola persely $1.00. Ifj. Varga P. Istvánné és Vetula Miklósné gyüjtése: Ifj. Varga P. Istvánné, Vetula Miklósné, Zákány Albert, id. Varga P. Istvánné, Szabó Jánosné, Rev. Rettman Farkas, Petró István, Kmetz Jánosné, M. Nagy Lajos,, Konyha János $1.00-1.00; id. Nógrády József, özv. Szekeres Istvánné, id. Olasz Józsefné, Csorba Miklósné, Csorba Miklós, Apjok András, Balázs József, Bene testvérek, Varga András, Hajdu Istvánné, Elek Lajosné, Jantek Ferencné, Házi László-

Atlas Photo Engraving Co.

Mindennemü rézmetszetek (cutok) gyors készitője jutányos áron.

210—212 N. Broad Street,
PHILADELPHIA, PA.

Tel. HAzel 2452

H. O. Hornberger

Real Estate Co.

Pénzt ad betáblázásra, vagy building loanra. Biztositás. — Közjegyző.

4737 SECOND AVE., (Hazelwood Sta.)
PITTSBURGH, PA.

Telephone HA 1165

Gyász esetén bizalommal fordulhatnak

FISHER & OWEN

FUNERAL HOME
Temetkezési Vállalkozóhoz

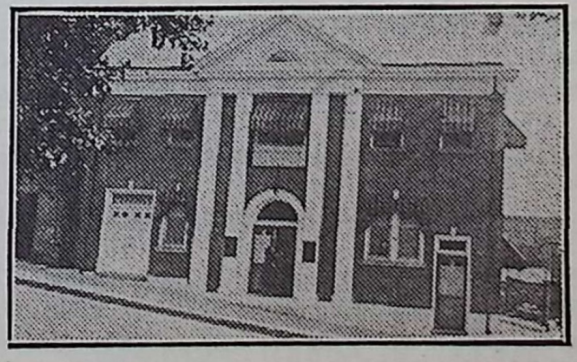

Elsőrendü kápolna és pontos kiszolgálás, mérsékelt árak mellett

126 Hazelwood Ave., Pittsburgh, Pa.
SPENCER A. OWEN.

né, Bene András, Lipóczky Andrásné, ifj. Nagy Sándor, Becze József, Szakál Sándor, ifj. Bene András 50-50c; kisebb adományok 85c. Özv. Balogh Ferencné és Varga Sámuelné gyüjtése: Bulucz Ferenc, Balogh Ferenc, Moczok József, Kardos Gyula, Varga Sámuel, Szardin Sámuel, id. Cseszly István 50-50c, kisebb adományok $1.50. Spisák Istvánné és ifj. Tusay Jánosné gyüjtése: özv. Szabó Lászlóné, Estu András, Samun István $1.00-1.00; Radácsi Pálné, Páll Lajos, Spissák Istvánné, Szalkay Sándor, Pozeranak Ferencné, Bányai István 50-50, kisebb adományok $1.30. T. Kovács Györgyné és Szilassy Jánosné gyüjtése: Tusay Jánosné, Bodák Andrásné, H. Harris, T. Kovács Györgyné 1.00-1.00; Lenárt Andrásné, özv. Estu Jánosné, Andre Istvánné, Fodor Istvánné, id. Andre Mihály, H. Gönczy András, Fecske Imréné, Szilassy Jánosné, A. Nagy Lajosné, ifj. Tóth Istvánné 50-50c, kisebb adományok 25 cent. Szabó Ferencné és Angyal Lajosné gyüjtése: Bán Ferenc, Jaskó Márton, Angyal Lajos, Németh Ferenc $1.00-1.00, Jósvay János, Gergely Sándor, id. Szabó Józsefné, Tóth Mihály, Gáll József, Galambér János, Gáll István, L. Papp Jánosné, Szabó Ferencné 50-50c, kisebb adományok $1.75. Lohr Ferencné és M. Shame gyüjtése: Id. Tóth András, James Grotton, Andre János, Szabó Istvánné $1.00-1.00; Jászai Istvánné, Szakál Józsefné 50-50c, kisebb adományok $1.00. Boriték adományok: Hibó Jánosné, Fiók Albert és n. $2.00-2.00; Szécskay Györgyné, Oláh Mihály, D. Tusay Györgyné, Olasz Ferenc, Szilassy Bálint, H. Gönczy András, H. Tusay Mibály, Téglássy Pál, Oláh Jánosné, Vezendy Imre, Horosz András, Gubás Imre, Kádár Miklós, Péter Albertné, Dorkó Gergely, Vida Miklós, Molnár Gyuláné, Tóth Józsefné Tóth Bálint, Kmezt Mihályné, Kiss András, Varga Istvánné, Bajor János, Estu János $1.00-1.00; Szekeres Károlyné, László Sándorné, Csáky Lajos, Aranyos Józsefné 50-50c, névtelen adományok $1.20, persely istentiszteleten $7.62, összesen 117.22. Pittsburgh és Vid. Ref. Segélyző és Egylet $10.00, Fehérváry Józsefné $1.00, Rákóczi Segélyző Egyesület 74. oszt. $2.00, Pghi Allegheny környéki Nőegylet $11.00, Myer János és n. $5.00, Verhovay 34. fiók $2.00, Magyar Társaskör $5.00, Verhovay 277. fiók $2.00, Óhegyi János $2.00, Varga Lajos lelkész $2.00, Fiók Albertné (P. és K. M. Önk. és Bs. N.) sorsolás $21.40, Kucher Lajosné $1.00, N. N. $1.00, Fiók Albertné $1.00, Egyesült M. Egyh. és Egyl. Nagybiz. $5.00, özv. Déman Dezsőné $2.00, Mrs. Kucher $1.50, Mrs. Fiók, Mrs. Mayer $1.00-1.00, Balla Györgyné, Hibó Jánosné $3.00-3.00, L. Szabó Andrásné, Fiók Albertné, Kovács Miklós $1.00-1.00; Mészáros Ferenc és cs. $3.00, Fiók Albertné $1.00, Bencze Jánosné $1.00, Mrs. L. Havecot $1.00, Mrs. W. Geier $1.00, Fiók Albertné $1.00, Brodnos Dánielné és n. $2.00, Varga Lajos lelkész $3.50, Estu János, Fiók Albert $2.00-2.00, árvaházi vasárnapon 1940 nov. 17-én $102.91.

FRANK POLKE & SON

LADY ATTENDANT

FUNERAL RESIDENCE AND DISPLAY ROOM

Előzékeny és részvéttel teljes kiszolgálás

Telephone: 4=3812 és 3=0685

1546 FAIRFIELD AVENUE
(Cor. Hancock Ave.)
BRIDGEPORT, CONN.

Virágok minden alkalomra

Victor's Flower Shoppe

Phone: 5=9720

1408 State Street,
BRIDGEPORT, CONN.

Ha gyász éri forduljon teljes bizalommal

John S. Lesko & Son

Temetkezési Intézetéhez

Phone: 3=0971

1390 Fairfield Avenue,
BRIDGEPORT, CONN.

Pocahontas, Va. Ref. Nőegylet $5.00, Pocahontasi magyarok $5.00.

Poughkeepsie, N. Y. Független Ref. Egyház $4.50.

Racine, Wis. N. N. $1.00, Ref. Nőegylet $10.00.

Rahway, N. J. Szent Imre Herceg Egylet 4. fiókja $2.00.

Rankin, Pa. Ref. Nőegylet $10.00, Munkácsiék partyján $8.00, Ref. Nőegylet $10.00, Bodor Jánosné $1.00. A Ref. Egyházból: Kish József és n., Csorba Benjámin és n. $2.00-2.00; Géczi János, özv. Tóth Istvánné, Roskovics János, Tóth Sándor és n., Belenszki Péter és n., Bodor János, László Ferencné $1.00-1.00, Juhász 50c, persely $4.23. Összesen $15.73.

Republic, Pa. Rákóczi 39. oszt. $2.00.

Richeyville, Pa. Ádám Ferencné $2.00, Ádám Ferenc és n. $1.00, Ádám Ferenc és n. $2.00, Ádám Ferencné $2.00, Ádám Ferenc és n. 2.00.

Richmond, Ind. Balogh K. Gábor $1.00.

River Rouge, Mich. Hungarian Jr. Butchers and Grocers Ass'n. $10.00.

Riverside, N. J. S. R. Laslocky $5.00.

Rochester, N. Y. Szilágyi Mihály és cs. $2.00.

Rodendo Beach, Calif. Papp Emma $1.00.

Rodman, N. Y. Nyeste Andrásné $2.00.

Roebling, N. J. N. J. M. Egyl. Egyes. 4. oszt. $5.00, Szt. István Egyl. Roeblingi fiók $2.50, Kálváin János Templomegylet $5.00, Lorántffy Zs. Nőegylet $5.00, Független Ref. Egyház Ifjusági Egylet $5.00, Szakács József $2.00.

Roseton, N. Y. Verhovay 269. fiók $1.00.

Rossford, O. Szuhai Gábor $5.00, Verhovay 194. fiók $2.50.

Rossville, S. I., N. Y. A Ref. Egyházból: Ref. Egyház $5.00, persely $3.25, ifj. Tóth Kálmán, Tóth Juliska, Daku Bertalan, Timáry József, Tóth Ottilia $1.00-1.00, Kish Kálmán 50c. Összesen $13.75.

St. Louis, Mo. Magy. Egyl. Nagybiz. és Magyar Ház $5.00, özv. Taschler Józsefné $2.00.

San Bernardino, Cal. A Ref. Egyházból: Hilgert Henrik, Krisik Alajos lelkész $1.00-1.00, Flinta Miklós, Bártfáy János, Németh Ferenc, Szombathy Imre, Szabó Istvánné, Skiba István, özv. Demeter Dénesné, Lidó Gyuláné, Balogh Sándor, Mátyás Demeter 50-50c, N. N. 25c. Összesen $7.25.

Scranton, Pa. Mrs. Mary Vajda $3.00, özv. Patkó Gáborné $2.00, Szilágyi Andrásné 50c., Mrs. Mary Vajda és fia $3.00.

Stamford, Conn. Rákóczi 5. oszt. $5.00, Molnár János $5.00.

Sewaren, N. J. Zserai Mátyás $1.00.

Sharpsburg, Pa. Mészáros Sándor $1.00.

Sharpsville, Pa. Karikás Béla $4.00.

Shelton, Conn. I. M. Egylet $2.50, Rákóczi 10. oszt. $2.50.

So. Bend, Ind. Verhovay 132. fiók $2.50, A. M. Ref. Egyesület 17. oszt. $1.00, N. N. $10.00.

BERNEY BROS.

606—608 Railroad Street,

JOHNSTOWN, PA.

Férfi és női ruhák nagykereskedése

— A Bethlen Otthon szállitója —

Restaurant Phone: Del. 9886
Business Phone: Del. 7814

Juhász István és Fiai

a Riverside Restaurant tulajdonosai
Mészárszék és Élelmiszer Üzlet.
3621 RIVER ROAD BUFFALO, N. Y.
Családomban mindenki tagja a Református Egyesületnek. Nálam nem csak étkezni lehet, hanem az autót is el lehet látni gazolinnal és olajjal.

Első Magyar Temetkezési Vállalat

FRÁZON and YELENIK

tulajdonosok.

519 Ontario St., Buffalo, N. Y.
FRANK J. FRÁZON, Licensed Manager
ALBERT YELENIK, Unlicensed Associate
Impozáns temetések mérsékelt árban.
Gyász esetén hivja fel Riv. 1022

"Virginia Dare"

az American Bottling Co. készitménye

Tulajdonosok: VARGA és VARGA
Bor, sör és szódák a legnagyobb választékban
GYÁR: 87 ELLSWORTH STREET
ÜZLET: 355 HOWARD AVENUE
BRIDGEPORT, CONN.
Phone 4-6139

So. Norwalk, Conn. Csik Sándor $1.00, Rákóczi Egylet 3. oszt. $6.00, Ref. Nőegylet $15.00, Tóth Béláné lelkészné $1.00. A Ref. Egyházból: Ref. Nőegylet $15.00, Urbán Béla és cs. $12.29, Novák Lajos és cs. $3.00, Tóth Béla lelkész és cs., Mándy Julia $2.00-2.00, Kéry József $1.50, Kovács Andor lelkészné, Dohányos Margit, Dókus István, Horváth József, Bányász Jánosné, Horváth Gábor, Lucskay István, Molnár Géza, Mrs. Mary Gál, Balázs Jánosné, Nagy Istvánné $1.00-1.00; Tóth Mihályné, N. N., Nyiri József, Lassu Pálné, Szabó Istvánné 50-50c, persely $10.81, összesen $60.10. Ref. Egyházból: Kardos Jánosné, Kurenszky Jánosné, Németh Istvánné $1.00-1.00, összesen $3.00. Novák Lajos, Mándy Julia $1.00-1.00. Tamás Béla és n. $10.00.

So. River, N. J. Rákóczi Egylet osztálya $2.00, N. J. M. Egyl. Egyes. 11. fiók $5.00, Magyar Női Demokrata Klub $5.00, Presbyterian Egyh. női tagjai $25.00. A Ref. Egyházból: Kovács Istvánné $2.00, id. Hartó István és cs., Dancs Ferencné, Fodor Béla, özv. Ulják Jánosné, Szigeti Sándor és cs., Szendrei Gábor és cs., Csabai Józsefné, Nagy Géza, Fekete József, Perhács Jánosné, Fejes Márton, Orlik István, Hartó E. András lelkész és n., Vas. Iskola, Palkó Istvánné $1.00-1.00; Kovács István, özv. Czeglédi Mihályné, Fekete Gáborné, Szabó Lajos 50-50c, persely $7.00, összesen $26.00.

Springdale, Pa. Verhovay 296. fiók $2.00, Gacsályi Bözsike $1.00, Gacsályi Sándor $3.00. Ref. Egyházból: Lorántffy Nőegylet $3.00, Gacsályi Sándor és n. $3.00, persely és kisebb adományok $2.50, Fóris Ignác és cs., Mándy Árpád és cs., Qveges István, Darika Sándor, Garda Elek $1.00-1.00, Peterman Juliánna 50c, összesen $14.00.

Steubenville, O. A Szt. Imre Herczeg Egyl. 3. fiókból: Szunyog Sándor $1.00, Latics Ferenc, Bende Márton, Széles Imréné, Sebestyén József, Csörgő János 50-50c; Szalváry János, Horváth Pál, Baranyai Ferenc 25-25c, az egylettől 75c, összesen $5.00.

Stratford, Conn. Rákóczi Segélyző Egylet 88. oszt. $2.00.

Stowe, Pa. A Ref. Egyházból: özv. Várady Andrásné, Ref. Nőegylet, Várady Béla és cs., Turóczi Albert és cs., Kiss Albert és cs. $1.00-1.00; kisebb adományok $2.65, persely $2.79, összesen $10.44. Persely $12.11, Bacsó Józsefné, id. Ágoston Sándorné, Ref. Nőegylet $1.00-1.00, özv. Várady Andrásné és gyerm. $2.00, összesen $17.11.

Swissvale, Pa. Bodor Jánosné $2.00.

Taberg, N. Y. Mrs. Ester Nemo $2.00.

Terre Haute, Ind. Verhovay 230. fiók $2.00.

Thorpe, W. Va. Radnóczi József és cs. $2.00, Tasi János $1.50, Kádár György $1.00, Mrs. Nagy 50 cent.

Toledo, O. Nagy József $5.00, Ifjusági Bs. Egylet $5.00, Verhovay 27. fiók $2.50, Simon P.

KLINE'S DEPARTMENT STORE
MINDENFÉLE RUHANEMÜ
férfiaknak, nőknek és gyermekeknek
Jó cipő mindenki részére!
KLINE BLOCK ON THE DIAMOND
LIGONIER, PENNA.

H. E. VANCE BAKERY
A BETHLEN OTTHON SZÁLLITÓJA!
Telephone: 2761
NORTH MARKET STREET
LIGONIER, PENNA.

S. H. SWEENEY
GAZDASÁGI GÉPEK ÁRUSITÓJA.
— A Bethlen Otthon szállitója. —
Telefon: 3771
312 Fairfield Street,
LIGONIER, PA.

MILLER & BIGG CO.
BUTORKERESKEDÉS
Phone Latrobe 542
910 LIGONIER STREET
LATROBE, PENNA.

Gyula $2.00. Ref. Egyházból: Erdei Albertné $1.00, Kálvin Egylet $5.00, persely $1.73, összesen $7.73. Ref. Egyház persely $2.00, Horváth Albert, Buffi József, Krompók János $1.00-1.00. Gyüjtöttek: Bertók Gyuláné és Bellincs Demeterné gyüjtőkönyvén $75.00, özv. Darmó Istvánné és özv. Hunyor Lajosné gyüjtése $20.25, Szücs Istvánné és Fodor Gyuláné gyüjtése $21.95, Visi Sebestyénné és Kovács Lajosné gyüjtése $20.00, Ujlaki Lászlóné és A. Nagy Józsefné $39.45, Bacsó Pálné és Kurucz Zsigmondné $24.05, Répászky Károlyné $9.30, összesen $210.00. Adományok: A. Nagy József és n. $12.95. Öt dollárt adtak: Varga Gyula és n., Dr. Ujlaki Ferenc és n., Dr. Márcus Lajos és neje. $4.$0-t: Kosztyu Károly. $3.00-t: Dr. Farkas Géza és n., Erdélyi Elemér. $2.00-t: Bacsó Pál és n., Komáromy Erzsike, Washington, D. C., Nagy István és n., Kigyóssy István és n., id. A Nagy János és n., özv. Erdélyi Albertné, J. M. Trudeau jr. Egy dollárt adtak: Packó Antal, Fred Gerand, Bacsó András és cs., Stefán Istvánné, Packó János, Bellincs Demeterné, Balázs Erzsike, Washington, D. C., Bertók Gyula, Vörös Csillag Patika, Petró Jánosné, Weizer Zsigmond, Tilimon József, Csobádi Jánosné, Nt. Harsányi Istvánné, Sütő Béla, Kardos Imre, Mestellér Géza, Ifj. Bertók Gyula, ifj. Demeter Lajos, Mitró Jánosné, Snyir András, A. Ondrus, Rihacsek M., Buday Sándor, Bónizs József, Matány József, Majer Pál, Vincze Bertalan, Mrs. Gyurcsik, Molnár Imre, Mestellér József, Balogh Antal és n., Patke Edward, ifj. Tóth István, Nyitray Pál, Nagy József, Horváth István és n., Dr. Winter,Gáspár Vince, Andó János, Farkas Mihály, Zám István, B. Tóth István, Szőr Sámuel, Paczkó néni, névtelen, özv. Szabó Gáborné, özv. Tamás Andrásné, Tamás Imree, Scholl Jánosné, Győri Ferencné, Legeza Sándorné, ifj. A. Nagy János, K. Nagy János, Molnár József, Nagy Sándor, Balázs Ferenc, Ujlaki Lászlóné, Tarczali István, ifj. Molnár István és cs. 75 centet: Oláh Lajosné, Singlár János. 50 centet: Mező András, Bellegrin Ernő, Bertók Vilmos, Kertész István, Laczik József, Goldner M., Opre Lajos, Reed Fred, Mrs. Szücs, Szőllősi Mihály, Doktor András, Szabó Albertné, Kajsza Miklósné, Aszalos Károly, Csehi István, Potocki József, Fabos Imre, Zsigrai István, Szabó János, ifj. Dandár András, G. Doszpoly József, özv. Szabó Gergelyné, id. Demeter Lajos, Dienes János, Árvay Jánosné, Farkas Józsefné, Petők Sándor, Varga György, Varga József, Jáger Jánosné, Tamás Sámuel, Gáll József, özv. N. Varga Istvánné, Májer Béla, id. B. Tóth János, Kupecz Jánosné, Bertók József, Kovács Bertalan, Stzrik Pál, Kavasanszki Istvánné, ifj. Molnár András, Szabó Ferenc, Szabó István, Kigyóssi Istvánné ifj., özv. Kanócz Jánosné, Kohut Albertné, Tóth Mihály, Keller Andrásné, Varju Károlyné, Juhász Pál, Szücs István és cs., Suba Sándor és cs., Tóth

ÜDVÖZLET
KIGYÓSSY ISTVÁN
Egyedüli Magyar Temetés-rendező Toledóban
AMBULANCE SZOLGÁLAT
2001 Consaul Street,
TOLEDO, OHIO

ÜDVÖZLET
COLUMBIA CONCRETE BLOCK AND SUPPLY CO.
Id. NAGY JÁNOS, Ifj. NAGY JÁNOS, A. NAGY JÓZSEF, tulajdonosok
2401 CONSAUL STREET
TOLEDO, OHIO

Isten áldását kéri szeretet-intézményünkre:
Nagy István és családja
Magyar Étterem és Vendéglő
2238 Front Street,
TOLEDO, O.

Lukács István és Fia
Magyar temetésrendezők és balzsamozók
Legnagyobb kápolna a clevelandi magyar negyedben. 300 személy részére ülőhely.
12014 Buckeye Rd. Tel. LOngacre 7524
2728 Woodhill Rd. Tel. CEdar 0593
CLEVELAND, OHIO

József, Balogh Lajos, Árvay Imre, Novák János, Petrilla Mihály, Dávid József, Domonkos István és cs., Sztupák Péter és cs., Perczel Imre, Papp Imre, Molnár András, id., Mrs. Kish, Mártha József, Szekerka, Varga József, Velikoff Péterné, Fábián Dénes, özv. Ákos Jánosné, Lacza Gyula és Erzsébet, Garey Róbert, Takács Lajos, Mrs. Kolibár, Olexo István, Mokri Sándor, Mrs. Radl, Mező József, Orosz Istvánné, Holló József, Kosztyu Ferenc, özv. Bartha Gáborné, ifj. Bartha Gáborné, Kukovics Gyuláné, Dandár József, Gálpál Imréné, L. Nogl, Mészáros Antalné, E. R. Hirzel, Sikes Mihály, Varga Istvánné, Szabó Antal, Hetman Ferenc, Orosz Lajos, Balla Béla, B. Kovács Istvánné, Fodor Gyula, Nagy Sámuelné, Horváth Jánosné, Lakatos István, Polyácskó János, ifj. Tóth János, Szántó Lajosné, Mészáros János, Jakcsy István, Kardos Jánosné, Doszpoly Istvánné, Szabó Endre, Eperjessy Károly, Novák István, Csontos István, özv. Gáll Béniné, Materny János, Materny Ernő, id. Szabó István, Szendy Lajos, Kovács Lajosné, Orosz Ferencné, Mrs. Mary Mészáros, Boray Józsefné, Domonkos Gergely, Kévés Pálné, Boros Bertalan, Kozma Zsigmond, Bertók Károlyné özv., Barta Lajos, Ifj. Barta Lajos, Kövér Istvánné, Tajti Józsefné, Szálkovics Józsefné, Gáncsos György, Polyácskó Pál, Nagy Mihályné, id. Bistay Jánosné, Vékás Gergelyné, Pető Pál, Dombrádi Sándor, Ozsváth Ferenc, Szabó Mártonné. Kisebb adományok $27.05. Összes $210.00

Trauger, Pa. Szallár Ferenc és n. $4.00, id. Suba Ferenc és cs. $5.00.

Tonawanda, N. Y. Fineki Jánosné $2.00, Ref. Egyház $10.50.

Trenton, N. J. N. J. M. Egyletek Egyesülete anyaosztály $2.50, Mrs. Amelia Gasco $1.00, Rákóczi 20. oszt. $2.50, Lorántffy Zs. Nőegylet (Függ. Egyh.) $3.00, Béky Zoltán lelkész $1.50, Samudovszky Mihályné $2.00, Spisák András $1.00, Béky Zoltán lelkész $2.00.

Uniontown, Pa. Ref. Egyházból: Ref. Egyház $5.00, Jesó Ferenc és cs. $2.00, Deli Sándor és cs. $2.00, Németh József, Holló János, Balázsi Bálint, Klaczik György, Hajtó András és cs., Barta Ilona $1.00-1.00; Ifj. Deli Sándor, Deli István, Deli Zsuzsánna, Zsiró Sándor, Visnyai Jolán 50-50c, kisebb adományok 62c, összesen $18.12.

United, Pa. Ifj. Suba Ferenc és cs. $5.00.

Vintondale, Pa. Verhovay 61. fiók $2.50, Tóth Károlyné $2.00.

Walkertown, Pa. I. M. Bs. Egylet $5.00.

Wallingford, Conn. Ref. Egyházi Lorántffy Nőegylet $5.00, Magyar Női Kör $10.00, Rákóczi 4. oszt. $2.50. A Ref. Egyházból: Puskás István, Soltész András, Papp Sándor, Klusovsky Sándorné, Simon Antalné, ifj. Mezey József, Király János, Szegedy Miklós, id. Gere Miklósné, Nehéz Mihály, Kecskeméthy László lelkész, Kocsis Sándor $1.00-1.00; Helmeczy Jenő, Gere András, Ki-

Minden népnek megvannak a sajátos szokásaik, még a temetések rendezésében is. Ha kegyeletes és szép magyar temetést óhajt végeztetni, ugy forduljon

Jakab István és Testvéreihez

A LEGRÉGIBB MAGYAR TEMETÉS-RENDEZŐKHÖZ

2 modern uj kápolna.

8923 Buckeye Rd. 11713 Buckeye Rd.

CE. 0384 — CLEVELAND, O. — WA. 4421

PINE TAVERN

BOROS BOLDIZSÁR NÉPSZERŰ MULATÓJA

ahol nemcsak mindenféle törvényes italt, de nagyszerü ennivalókat is kaphat. - Péteken hal.

2646 East 89th Street
CLEVELAND, OHIO

NEMETH HARDWARE CO.

PITTSBURGH PAINTS
MAYTAG WASHERS

11909 Buckeye Rd. Telephone LO. 4498
CLEVELAND, O.

CAFÉ ROYAL

SZÁSZ PÁL tulajdonos

2669 E. 93rd Street,
CLEVELAND, OHIO

UR LAJOS

VIRÁG ÜZLETE

8933 Buckeye Road Cleveland, Ohio
CEdar 3650

Compliments from

BEN. SCHWARTZ, INC.

Lunch Room and Beer Parlor

12804 Buckeye Road Cleveland, Ohio

rály Sándorné, Koch Sándor, Gönczy István, Szabó Mihály 50-50c, persely és kisebb adományok $3.00, összesen $18.00. Mrs. A. Bai $1.00, Mrs. J. Gesztey $1.00, M. Kiss $1.00.

Washington, D. C. Molnár István és n. $5.00, Király Imre $2.00, Molnár Pál és n. $5.00, Király Imre $5.00, Király Imre $4.00, Harry L. Safir $5.00, Király Imre $3.00, Király Imre $2.00, Bogár István $2.00, Molnár István $2.00, Vasváry Ödön $2.00, Király Imre $2.00, Borsy Kerekes György $1.50, Király Imre $1.00.

Waukegan, Ill. Verhovay Womens Club $1.00.

Webster, Pa. Mrs. Agnes Szabó $2.50.

Westville, Ill. Rozgonyi József $3.00.

Wharton, N. J. A Ref. Egyházból: Vas. Isk. Papp Bertalan és cs. $5.00-5.00, Kósa Gábor és n., File Bertalan és cs. $2.00-2.00, Veres Menyhért és cs., özv. Felföldi Ferencné, Kiss őrzsébet, Nagy Lajos és cs., Garanyi János és n., Tóbiás József és n., Szabari János és cs., Bertha Miklós és n., Kupecz Istvánnnné és cs., Horváth Miklós és cs. $1.00-1.00, Végső Ferenc 60c, Fehér János 50c, kisebb adományok $1.00.

Whiting, Ind. Pavló Andrásné $1.00, Rákóczi 102. fiók $2.00, Pavló Andrásné $1.00, Ref. Nőegylet $12.00. Ref. Egyházból: Valiszka András, Csengery János, Csermák Mihály, Juhász János, Gyüre András, Gyurcsán Mihály, id. Lakatos Sándor, Gyüre Péter, Tóth Gyula, Pavló Andrásné, Péter István, Zahary Jánosné, Gyüre Dániel $1.00-1.00; Sütő István és cs., János György, özv. Drevó Jankó Mihályné, id. Magyar János, N. N., Orbán Istvánné, Jánosi Jánosné, Gábor István és cs., Matyi István, 50-50c, kisebb adományok 75c, összesen $18.20. Kosztyu István $5.00, Gyüre András $1.00.

Williamson, W. Va. Verhovay 343. fiók $4.00.

Williamstown, Pa. Péli Ferenc és n. $2.00, Péli Ferenc és n. $2.00.

Wilmington, Del. Némethy Ferencné $1.00.

Windber, Pa. Rákóczi E. 52. Oszt. $5.00, Hegedüs Sándorné 50c. Első Ref. Egyházból: Ref. Nőegylet $5.00, Fekete András lelkész és cs. $1.00, Turóczy Istvánné, Kovács Istvánné, Kanitur Andrásné, Gyenes János és cs., Balogh Lajos 50-50c, persely $2.16, kisebb adományok $1.05, összesen $11.71. Mrs. Hegedüs 50c, Mártha Ferenc $2.00, Első Ref. Egyház $5.00.

Woodbridge, N. J. Mrs. S. B. Mark $1.00. Ref. Egyházból: Ref. Egyh. és 250. oszt. persely $12.12, Péntek Imre $1.00, Fodor József $1.00, Dobos Jánosné 50c, összesen $14.62, árvaházi persely $10.80, templomi persely $8.54, Egry László lelkész $2.00, Fodor József, Dorkó András, Malom Ádám, Halász Józsefné, özv. Zséfár Andrásné $1.00-1.00; Pócsik Albert, Körmöndi Ferenc, Dorkó Béla, Simon István 50-50c, N. N. 25c, összesen $28.59. Egry László lelkész $2.50.

Wyandotte, Mich. Verhovay 435. oszt. $2.50.

VÁLTOZATLAN ÉS KEGYELETES SZOLGÁLAT AZOK SZÁMÁRA, AKIK GYÁSZBAN VANNAK, SZEREZTE MEG SZÁMUNKRA A JÓ HIRNEVET.

JOSEPH G. VASCHAK INC.

40 Lincoln Avenue,
YOUNGSTOWN, O.

Telefon: 4—0235

Fiókiroda:
CAMPBELLEN, OHIO.

Fazekas István
MAGYAR VENDÉGLŐS
511 Ontario Street,
BUFFALO, N. Y.
Isten áldását kéri a Bethlen Otthon vezetőire és lakosaira.

BUCKEYE PROVISION CO.
FEHÉR LAJOS
2 husüzlete
11604 Buckeye Road 12208 Buckeye Road
Cleveland, Ohio.

Goncy's Service Station
MOBILGAS — MOBILOIL
12205 Buckeye Rd. Tel. WA. 9833
CLEVELAND, OHIO

Youngstown, O. Az Első Egyházból: Bőtty János lelkész $2.00, Ifj. Molnár István, id. Tóth István, id. Molnár István, id. Csernay Lajos, Moenich Viktorné, Küllős Ödönné, Balla Gábor, Juhász Péter, Balázs János, Kajati Andrásné $1.00-1.00; Korán János, Uray Károly, Balogh Jánosné, Kapitány Jánosné 50-50c, kisebb adományok 75c, árvaházi persely $4.33, összesen $19.08. Juhász János $1.00, Potornay János $5.00, Pro Hungaria M. Nők Világszövetsége $10.00, Néh. Móricz Miklós végrendelete $100.00, Egyl. és Egyházak Nagybiz. $5.00, Verhovay 108. fiók $5.00, Ref. Bs. Egylet $5.00, Független Ref. Egyház $5.72, Verhovay 21. fiók $5.00, Lefler Károlyné $1.00, özv. Kajati Andrásné $1.00. A Független Egyházból: Barta Péter, Batáry András, Bogács Erzsébet, Hódory Sándor, Kolozsváry József, özv. Markovics Péterné, Potornay János, Szaday Benjámin, Zsupek Istvánné, Szakács Sámuel, Szalay József $1.00-1.00, Bányász Imre, Demjén János, Demjén Jánosné, Halász Margit, Lengyel Andrásné, Nagy Lajosné, Nagy Lajos, Tatár Pálné, Varga Gyula 50-50c, kisebb adományok $1.75, árvaházi persely $16.91, templomi persely $5.53, összesen $41.69.

Zerbe, Pa. Abary József és n. $2.00.

TÓTH GYULA

MAGYAR VENDÉGLŐS

708 Tonawanda Street,

BUFFALO, N. Y.

A Bethlen Otthonnak a nehéz időkben is áldozatkész barátja. Baráti szeretettel várja a magyarságot jó magyaros étkezésre és barátságos beszélgetésre.

JOSEPH SYNOWIECKI

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ

389 Smith Street Perth Amboy, N. J.
Phone: 4-1790

42 Hudson Street, Carteret, N. J.
Phone: 8-1318

RÁCZ AUTO SUPPLY

A legfinomabb olaj és gáz itt kapható.
Uj gummik, battery-k. Általános javitás.

60 Easton Ave., New Brunswick, N. J.
Phone: 3457

ZAJAC'S BAKERY

Phone. LOngacre 4544

11817 Buckeye Road, Cleveland, O.

Elsőrendü kenyér, torták és sütemények, tejtermékek. Friss vaj és turó.

GERLACK GYULA

HUS ÉS FÜSZER ÜZLETE

2664 Woodhill Road Tel. CEdar 4011

CLEVELAND, OHIO

TAKÁCS JÁNOS

SZÉN ÉS ÉPITŐ ANYAGOK

2972 East Blvd. Tel. CE. 3787

CLEVELAND, OHIO

Üdvözlet az árvaháznak

MORELAND CAFE

Chuhay János, tulajdonos

11902 Buckeye Road, Cleveland, O.

Compliments from

FARKAS BEAUTY SHOPPE

2869 E. 116th St. Tel. CEdar 2782

CLEVELAND, OHIO

HARTMAN GYULA

FÜSZER ÉS ZÖLDSÉG ÜZLETE

Tej, Cream és sütemények.

2633 E. 89th St. Tel. CEdar 9605

CLEVELAND, OHIO

RESKO KALAPÜZLET

Szakértelemmel készit uj kalapokat s garancia mellett végez javitásokat.

12900 Buckeye Rd. Tel. LO. 5916

CLEVELAND, OHIO

BALAZS DAIRY PRODUCTS

WHOLESALE AND RETAIL

2721 E. 90th St. Tel. CEdar 0729

CLEVELAND, OHIO

ADOMÁNYOK AZ ÉPITÉSI ALAPRA

1939 Nov. 1-től 1940 Nov. 1-ig.

Alliance, O. Mozielőadáskor $5.55.

Beckley, W. Va. A. M. Ref. Egyesület 248. oszt. $15.18.

Bethlehem, Pa. A Nagy Emil ker. szervező gyüjtésében: Nagy Emil ker. szervező $5.00, Czeiner Mihályné, Szőke Lajos, Herczeg Gyuláné, Kiss Bertalanné, Hobkó Ferencné, Ternyik Józsefné, Kurody József, Csapó Sándor, Moharos István $1.00-1.00; özv. Balogh Gáborné, Kozák Józsefné, Bednár Józsefné 50-50c, kisebb adományok $4.70.

Brownsville, Pa. Murányi János lelkész $2.50, Mozielőadás $9.27.

Buffalo, N. Y. Sándor Mihály $5.00.

Canton, O. Dókus Gábor lelkész $5.00, Kővecsi Domokos, Dégi József, Ferencz István, Keszeg János, Bodó János $1.00-1.00, előadáskor persely $12.91.

Carteret, N. J. Id. Nagy Dániel $2.00.

.. **Chicago, Ill.** Demeter Jánosné, Elekes Balázsné, Józsa Géza $1.00-1.00, Petneházi Istvánné 50c, persely so. sidei egyházban előadáskor $4.55, Sebestyén József $10.00, Előadáskor west sidei egyházban $4.44, Vajda S. Zoltán lelkész $10.50, Gönczi Mihályné, Györke Józsefné, N. N. $1.00-1.00; Jakab Imre és n. $2.00; Badics Helen, Badics S. Gyula 50-50c. Benkő Ambrus $75.00, Chicagoi Magyar Testvéregylet $10.00, Faragó András $1.50, Protected Home Circle $41.00, a Ref. Egyesület 18. osztályától a Józsa Károly gyüjtésében $61.00, Ref. Magyar Nap jövedelme $307.47, So. Chicagoi I. M. Bs. Egylet $51.19. A So. Sidei Magyar Ref. Egyháznál: Demeter Jánosné gyüjtése: Id. Demeter János $5.00, Demeter Belle, Ifj. Demeter János, Stiszen Berger István, Sako József, Barnai Ferenc, Mrs. Adolph Novotony, Szitás János, Józsa Bálint $1.00-1.00. Bozsvay Benjaminné gyüjtése: Bozsvai Benjamin $2.00, Tar Sándor $5.00, Bacskai Imre, Kun István, Mrs. J. Petike, Mrs. S. Bosvai, Karaszi Pál, H. Németh János $1.00-1.00. Kozora Mihályné gyüjtése: Kerczeli József, Kozora Mihály $1.00-1.00. Gergely Józsefné gyüjtése: Péntek István, Hajrol Balázsné, Punykó Mihály, Bancsi Józsefné, Németh Lajos, Soltész Jánosné, Korpas József, Farkas Gergely, Petrus Istvánné, Sera István $1.00-1.00; Mrs. J. Egyed, Juhász Istvánné, I. Székely, özv. Penke Józsefné, Rezes Jánosné, Mr. anad Mrs. A. Balog 50-50c; Kate Halan, Mary Bottema, Mike Bogie, Simko Andrásné, Kulcsár Sándor, Mrs. Katzbeger, Mrs. Szajkovics, Kulcsár Ferencné 25-25c; Korpás Lajos 60c; Dudics András, Morvaji János és neje $2.00-2.00. Kaldi Pálné gyüjtése: Szabó István $5.00, Gönczy Mihály és n. 4.00, Varga József és n. 2.00, Debreczenyi István és n., Király Ferenc

Carlson Funeral Home

ALBERT E. CARLSON

TEMETÉSRENDEZŐ, BALZSAMOZÓ

304—306 West 119th Street CHICAGO, ILL.

Gyönyörü temetési kápolnák minden külön dij nélkül állanak azoknak rendelkezésére, akiket mi szolgálunk ki gyászesetek alkalmával.

A VÁROS BÁRMELY RÉSZÉBE ELMEGYÜNK.

Csabai Dániel és n., Mrs. Mark Mlukasz, Csatlós Ferenc és n., Alxander Dávidné, Nagy József és neje $1.00-1.00, Mrs. Kosnya 50d. Péter Gyuláné gyüjtése: Péter Gyuláné $1.25, Ifj. Vecsei László, Debreczenyi Róza, Placsko János, Mr. and Mrs. Ferenczi $1.00-1.00, Birtok Miklós 50c, Miss Sztfaka 25c. Dénes Balázsné gyütése: Hada Ilonka $5.00, Szigeti József, Dénes Balázsné $2.00-2.00; Felyes Istvánné, Sary Károlyné, Kósa Miklós $1.00-100, Tolnai Balázs 50c, Dojcsak Jánosné 25c. Nagy Mihályné gyüjtése: Nagy Mihály, Farkas Károlyné $1.00-1.00; Baby József, Schmeider Péter, Mr. and Mrs. Molnár, BogiImréné, Bartos Lőrincz, Emődi István 50-50c; Mrs. Denkovics, Mr. A. Filippo, Robert Preece, Berki Irén 25-25c, Mrs. Vilma Luthern 35c. D. Németh Jánosné gyüjtése: D. Németh Jánosné $2.00, Zakar Pál $1.00, Mrs. Csatlos, Mrs. James Zakhar 30-30c; Mrs. Illő, Tóth Benjamin 25-25c. Kortvely Józsefné gyüjtése: Mrs. Kortvely $1.00, Illés Pall 50c, T. Manymek, Frecske Józsefné 25-25c, Y. C. 10c. Oláh Sándorné gyüjtése: Oláh Sándor és neje $2.00, Mona Pálné, Mr. Felyes, Mrs. Frank Béresh, Petriska László, George Fellar, Mrs. S. Görchös, Mrs. Erdélyi, Id. Berecz Béla 50-50c, Mrs. J. Angel 25c. Józsa Gézáné gyüjtése: Képes András, Józsa Géza $5.00-5.00; Nagy Dénes, Sziven Gergely $2.00-2.00; Rohály József, P. Dembungyi, Ifj. Kortvely Lajos, M. E. Martin, Redvai János, Id. Kortvely Lajos $1.00-1.00; Szücs József, Veger Gyula, Somodi Ferenc, Polyan Mihály, Csillag István, Tisza Kálmán, Urbán Pál, Ronto Róza 50-50c; Kremicski János, Magyar Ilona, Podgarnik János, P. Repura Józsefné, J. Sczurko, Javorszki Istvánné, Mrs. Rose Virág, Alex Eisner, Stephan Zelinka, Hrabar János, Sophic Pudih, Orbán János 25-25c. Kéri Istvánné gyüjtése: Nagy János, Nagy István $2.00-2.00. Kozora Mihályné gyüjtése: Mr. and Mrs. Vajko $1.00. Fogas Istvánné gyüjtése: R. Jackson, J. Valogin 25-25c. Összesen $136.65.

Cleveland, O. Közmüvelődési és Jótékonysági Női Bizottság $747.84, Magyar Nők Jótékonysági Női Bizottsága $50.00, Mrs. B. Angyal $1.00.

Columbus, O. Előadáskor persely $4.75.

Conneaut, O. Előadáskor persely $1.00.

Daisytown, Pa. M. Bs. és Önk. Egylet $9.00, gyüjtés $223.50, Walkertowni Bs. és Önk. Egylet $5.00, adomány $2.50, Silay Sándor lelkész $10.00, Lorántffy Nőegylet $10.00, Medve István $2.50. Lorántffy Zs. Nőegylet $50.00, Ref. Egyház, Christian Endeavor So., Verhovay Segély Egylett 85. oszt., A. M. R. E. 126. oszt., Silay Sándor lelkész $10.00-10.00; Ádám Ferenc és cs., J. F. Timkó, Illár Gyula$. 5.00-5.00; Haluska Péter és cs., Nagy József $3.00-3.00; Kish János és cs. $2.50; Id. Illár Ferenc és cs., Debreczeni Sándor és cs., Medve István és cs., Bodnár István és cs., Illár Lajos

JOHN A. ZIMMERMAN

TEMETÉSRENDEZŐ
ÉS BALZSAMOZÓ

A GYÁSZOLÓ MAGYAROK RÉGI FIGYELMES
ÉS PONTOS KISZOLGÁLÓJA

Telephone: Triangle 1221

9108-10 Cottage Grove Avenue
CHICAGO, ILLINOIS

L. W. DARR & COMPANY

ÉPITKEZÉSI VÁLLALKOZÓ

Lumber Yard
Phone: 2583

Office Phone:
2581

Mindenféle épület anyag a legnagyobb választékban minden időben kapható

A BETHLEN OTTHON SZÁLLITÓI

LIGONIER, PENNSYLVANIA

COMPLIMENTS OF

LIGONIER THEATER

LIGONIER, PENNA.

és cs., Gáll József és cs., Kovács Miklós és cs. $2.00-2.00; Tatár András és cs., ifj. Medve István $1.50-1.50; Id. Tözsér Ferenc, Fazekas István, Brenzovics Elek, Tamás János, Konyik István, Vusinczky János, Szabó Sándor, Popovics Mihály, Magyar János, Illár Ilon, Dzuro János, Varga József, Bodnár Lajos, Maruscsák Mihály, Kotler és Spiegel, Gyure István, Jess Staey, Popovics Margit, Poczky József, R. Silver, Hegedüs Sándor, King Mihály, Abaházi Sándor, Danyi István, Ballan Sándor, id. Szegedi István, Breznák Ferenc, Juhász István, Palágyi János, Vilányi János, Farkas János, Tóth Pál, Boka Áron, Sungela Jánosné, Czető István, Kropog János, Tatár István, Gazdick György, ifj. Kriloszky György, Demeter János, ifj. Kajatin Lajos, Ifj. Medve István, Timár István, ifj. Balogh Sándor, id. Tompos Sándor, Vinay József, id. Balogh Sándor, Szakács József, id. Kajatin Lajos, özv. Szabó Józsefné, Ádám István, ifj. Illár Ferenc, Szilágyi Dániel, Bodnár Mihály, Szakács Ferenc, Hajdu Sándor, Koczák János, Farkas István, Berczik György, Palágyi István $1.00-1.00; Csépes Sándor, Pásztor Lajos, Liska János, Szalay Ferenc, Bojza János, Bojza Ferenc, Belvics Mihály, Gustick Stanley, Tóbiás Mihály, Szepessy János, Szuperák Imréné, Martin Károly, Pollák János, Mazarenno Piciachina, Keder Martin, id. Szakács István, Gyüre Lajos, Csernay András, Mucho Miklós, Farkas Gyula, Jávorszky János, Szabó Mihály, Molnár József, Antal Lajos, Kucsera Lajos, Ifj. Kajatin József, Andy Wallach, John Gallo, Husinszko András, Koscho József 50-50c; Cole Lena 30c; Popovics István, ifj. Ferenczik András, ifj. Szakács István, özv. Gyüre Józsefné, Helen Daniels, Keder Martin, Mr. Laurets, Gregor Mária, Roháj Mihály, Micski András, Krivulicska György, Névtelen 25-25c; Persely $5.90, mozielőadásból $7.00. A gyüjtést végezték: Özv. Szabó Józsefné, Ádám Ferencné, id. Illár Gyula, Nagy József, Szilágyi Dániel és ifj. Illár Ferenc.

Dayton, O. Előadáskor persely $24.50, Azary János lelkész, Baranyi István és cs. $5.00-5.00.

Detroit, Mich. Bingó Party (Pál Lajosné és Kiss Károlyné rendezésében) $225.00.

Donora-Monessen, Pa. Az Ifj. Csicseri Józsefné és Pokol Istvánné gyüjtésében: Turfa Sándor és cs. $5.00, id. Csicseri József és cs., Balogh Imre és cs., Vasas András és cs. $2.00-2.00, ifj. Csicseri József, Pokol István, Lucskai András, Csider András, Barna Györgyné, Nagy Elek, id. Nagy István, Pikor Béla, ifj. Nagy István, Pikor Gyula, Gorondy Sándor, Hajdu András $1.00-1.00; Csider István, Jablankai István, John Sagel, Gyükeri Mihály, Pokol Sándor, Ősleger Ferenc, Gyükéri Károly, Roholy József, Pokol Balázs, Duttini Howard, Strelick Pál 50-50c. A Juhász Pálné és Suka Jánosné gyüjtésében: Suka János, Juhász Pál, id. Pokol János, ifj. Pokol János, Balogh János,

HEINEMANN GYULA
VIRÁGKERESKEDÉSE és KERTÉSZETE
Phone: Pullmann 2829
459 W. 119th STREET, CHICAGO, ILL.

Üdvözlet
BEN. FRANKLIN STORE
MAGYAR 5c to $1.00 STORE
John Demeter, prop.
2810 FRANKLIN AVE., FLINT, MICH.

Üdvözlet
G. B. KOVÁCH'S
ECONOMY DEPT. STORE
2802-04-06 FRANKLIN Ave., FLINT, MICH.

Üdvözlet
JOHN DEMETER
FÜSZERKERESKEDŐ
4059 CARROLL AVE. CHICAGO, ILL.

Dr. ZAVISCA A. JÓZSEF
a Ref. Egyesület egyik vizsgáló orvosa
Phones: Delaware 5769
448 Ontario Street,
BUFFALO, N. Y.

BREINER'S FOOD MARKET
High Grade Meats, Groceries, Fruits, Vegetables, Poultry Feeds
Phone: 3-1014
2336 FAIRFIELD AVE.
BRIDGEPORT, CONN.

Compliments of
DOBEY ELECTRIC CO.
Phone: 3-0633
2145 FAIRFIELD AVENUE
BRIDGEPORT, CONN.

CORNELL NOVELTY CO.
Phone: 4-0207
459 STRATFORD AVENUE
BRIDGEPORT, CONN.

AMERIKA MAGYARSÁGA VÁLASZTOTT!

az Egyesült Államok és az amerikai kontinens legkedveltebb és legnépszerübb, de egyben a legelterjedtebb és legnagyobb napilapja a napról-napra megjelenő

AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVA

Pompás hirszolgálata, kitünő eredeti cikkei, érdekes óhazai tudósitásai, a legjobb magyar irók tolláből származó tárcái, elbeszélései, szépirodalmi és ismeretterjesztő irásai a legkitünőbb magyar napilapok közé sorozzák.

SZEREZZEN KÉNYELMET CSALÁDJÁNAK!

Járassa Ön is házához az AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVÁT. Csatlakozzon a legjobb magyar napilap családi és baráti köréhez. Ez a kényelem naponta csak néhány centjébe kerül, de szórakozást, épülést, örömet jelent családja minden tagjának.

EGÉSZ ÉVRE $6.00 FÉLÉVRE $3.00

Ily kis összegbe kerül, hogy a posta naponta házához hozza Magyar-Amerika vezető napilapját. (New York városában és a külföldre egész évre $9.00, félévre $4.50 az előfizetési dij.) Vegyen még ma egy money ordert, irja le a cimét és küldje erre a cimre:

AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVA KIADÓHIVATALA 380 SECOND AVENUE NEW YORK CITY

Magyar üzletemberek, gyárosok, iparosok, kereskedők, orvosok, ügyvédek és bármi más foglalkozásban levők, EREDMÉNYESEN ÉS SIKERREL használhatják az AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVA hirdetési hasábjait. Apróhirdetéseink gyors és biztos eredményt hoznak, kis költség mellett.

KÉRJEN HIRDETÉSI AJÁNLATOT!

Balogh Jánosné $1.001.00; Mrs. Lovas 50c, N. N. 25c. A Szabó Kelemenné és Szabó Jánosné gyüjtésében: Szabó Kelemenné, Szabó Gyuláné, Visnyánszki János, Frank Straus $1.00-1.00, Szabó Jánosné, Mrs. L. Smith, Varga János, Guy McKnight, George Hupple 50-50c, kisebb adományok $3.80, perselykor 68c.

Elizabeth, N. J. Mozielőadáskor $12.36.

Elyria, O. Ref. Nőegylet $22.50, A. M. Ref. Egyesület 168. oszt. $10.00.

Fairfield, Conn. Péter Antal lelkész $10.00.

Fairport, O. Előadáskor persely $5.66.

Farrell, Pa. Ref. Nőegylet $5.00.

Franklin, N. J. A Ref. Egyházból Harsányi Sándor lelkész, Beregszászy Béla főgondnok, Darvalics Sándor presbiter és árvaatya gyüjtésében: Franklini Ref. Egyház és Dr. Vermes László $5.00-5.00, Békássy Sándor $2.00, Harsányi S. lelk., Beregszászi B., Fazekas S., Darvalics S., Kiss Ferencné, Dávid László, Máj János, ifj. Hete Ferenc, Földessy György, özv. Helmeczy Mihályné, Bendes István $1.00-1.00; Nagy Antal, Pacza Albert, ifj. Őrő Péter, ifj. Buda Kálmán, Ungvári István, Szabó P. György, Vince Gábor, id. Somogyi Mihály, özv. Petró Mihályné, Pamlényi Józsefné, Bene András 50-50c; Hódy Sándor, Cinter István, Antal József, Csuka István, Kajna Tivadar, id. Postás Jánosné és Postás János 25-25c. Az első gyüjtés végösszege $30.25.

Gary Ind. Előadáskor persely $12.10, Nagy Kálmán és cs. $1.00.

Hammond, La. Előadáskor persely $10.40.

Holden, W. Va. Ifj. Bodó János és n. $2.00.

Hudson, N. Y. Boldizsár Menyhért és n. $1.00.

Indiana Harbor, Ind. Előadáskor persely $2.56.

Johnstown, Pa. Előadáskor persely $9.51, Madarász József és cs. $5.00.

Kossuthville, Fla. Előadáskor persely $15.30.

Ligonier, Pa. Henry W. Rhody $100.00, Szuhai Gábor $5.00, banki kamat $139.02, eladott házra ellőeg $100.00, eladott házra törlesztés $100.00, Dr. Kalassay Sándor $10.00, Kiss Mariska $8.00, Nánássy Lajos $10.00, Szegedy Lajos $100.00.

Lorain, O. Előadáskor persely $9.15.

Massena, N. Y. Balázs Menyhért és n. $7.00, Ifj. Császár János $10.00, Csizma László $5.00, Mrs. K. Császár $15.00.

McKeesport, Pa. Őrő Tamás $1.00, Nagybizottság $62.40.

Morgantown, W. Va. és vidéke. Molnár Géza $2.00, előadáskor persely $7.00. Sándor Ferencné és Molnár Miklósné gyüjtésében: Molnár Miklósné, Mrs. Ellis Mitchell, Kiss András, Sándor Ferencné, Orosz Andrásné, Tusai B. Mihályné $1.00-1.00, Ifj. Molnár Mihály 50c, kisebb adományok $3.07, Frank Izabella $1.00, Kurucz József, Tóth János, Fodor János 50-50c, kisebb adományok $1.65, Alex Messiora, Kovács Józsefné $1.00-1.00, Mike Sakalo 50c, kisebb adományok $1.60.

JOHN J. INGLESBY
Temetkezési vállalkozó és balzsamozó.
432 Hamilton Ave., TRENTON, N. J.
Phone: 6546

THE HUB TAVERN
Szabó Ferenc tulajdonos.
Italárusitás nagyban és kicsinyben
114 French St. NEW BRUNSWICK, N. J.
Phone: 7933

MÓNUS JÓZSEF
MAGYAR SZALONOS
64 Main Street,
SOUTH RIVER, N. J.

Telephone: S. R. 1043
AL'S BAR AND BOWLING ALLEYS
ALEX BAGAMARY, Jr., Prop.
16 WILLIAM ST. SOUTH RIVER, N. J.

UR FERENC
Mészáros, Hentes és Füszer üzlete
173 So. Main St., Manville, N. J.
Phone: Somerville 957-W.

Üdvözlet
FARKAS MIHÁLY
Mészáros, Hentes és Füszer Üzlete
2128 CALEDONIA ST., TOLEDO, OHIO
Phone: Taylor 0484

MARY JOURNEY'S INN
Lakodalmak — Banketek — Kitünő konyha
Phone: 5-4202
3336 FAIRFIELD AVENUE
BRIDGEPORT, CONN.

ÜDVÖZLET
az "EGYETÉRTÉS"-től
CONNECTICUT ÁLLAM EGYEDÜLI
MAGYAR HETILAPJÁTÓL

Newark, N. J. Doboveczky András és neje $10.00.

New Brunswick, N. J. Varga Tamás $10.00.

New Kensington, Pa. Szücs József $2.50.

New York, N. Y. Nagybizottság $300.00, Takács József $5.00, Rákóczi 23. osztálya $10.00.

Niles, O. Mozielőadáskor $4.00.

Plant City, Fla. Előadáskor persely $11.00.

Phoenixville, Pa. Májusi előadáskor persely $12.18, novemberi előadáskor persely $3.53.

Pittsburgh, Pa. Fiók Albert $5.00, Téglássy Pál $8.00, Mrs. Agnes Demann $5.00, Balla Györgyné $25.00, mozielőadáskor $6.15.

Rankin, Pa. Előadáskor persely $8.10.

Richeyville, Pa. Zavorszky István $2.50.

So. Norwalk, Conn. Előadáskor persely $10.28.

Stowe, Pa. özv. Várady Andrásné és gyerm. $4.00.

Toledo, O. özv. Tamás Andrásné, Tamás Imre $1.00-1.00, Hetman Ferenc 50c, Dr. Ujlaki Ferenc $25.00.

Trenton, N. J. özv. Kovács Józsefné és családja $5.00.

Uniontown, Pa. Előadáskor persely $2.30.

Washington, D. C. Murányi Piroska $2.00, Király Imre $15.00.

Wharton, N. J. Előadáskor persely $3.53.

Whiting, Ind. Előadáskor persely $2.52, Am. M. Ref Egyesület 83. oszt. $134.70.

Windber, Pa. Hegedüs Sándorné $4.00, előadáskor persely $14.70, Ref. Bs. Egylet $10.00.

Youngstown, O. Marton Sándor lelkész $25.00, Potornay János $10.00, mozielőadás $7.31.

Fenti tételeket az Intéző Bizottság, melynek tagjai Dr. Ujlaki Ferenc elnök, Király Imre pénztáros és Ádám Ferencné, a negyedévi gyüléseken a többi bevételi és kiadási tételekkel együtt felülvizsgálták.

SÖLLÖSY'S
STATE PAINT & HARDWARE COMPANY
Phone: 3-1872
1349 STATE STREET
BRIDGEPORT, CONN.

A legrégibb magyar vállalkozó:
KLEIN JÓZSEF
FESTÉS — PAPIROZÁS — DISZITÉS
Egytől három évig fizethet.
Hivja telefonon árlejtésért: GL. 9638
10925 Grantwood Ave. Cleveland, O.

E. 79 & GRAND SERVICE STATION
2749 E. 79 St. Cleveland, O. — ENdicott 9463
GULF PRODUCTS — REPAIRING
GOODRICH TIRES & BATTERIES
J. S. TOMORY J. J. KLIMEK

GREENSBURG PRODUCE CO.
Telephone 97
Gyümölcs és főzelékfélék
Az árvaház szállitója.
220 DEPOT STREET, GREENSBURG, PA.

BUCKEYE TAVERN
IMPORTED WINES — LIQUORS — BEERS
Hungarian Cooking
12609 Buckeye Road Cleveland, Ohio

RAWLINGS DAIRY CO.
PRODUCTS. — WHOLESALE and RETAIL
2889 Woodhill Road Tel. CE. 3360
CLEVELAND, OHIO

ÖZV. VARGA J. JÁNOSNÉ
HUS ÉS FÜSZER ÜZLETE
9601 Cumberland Ave. Cleveland, Ohio

Keresztessy Imre lelkész

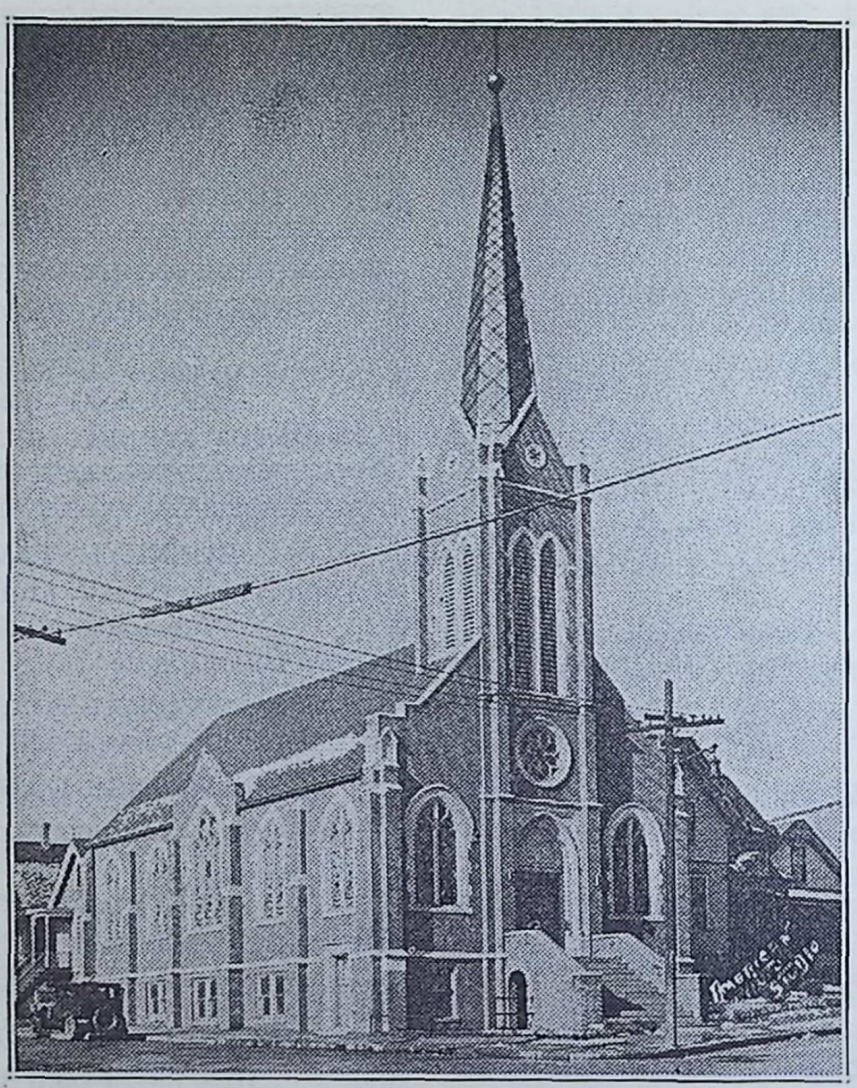

Kálvin János ref. temploma, Perth Amboy, N. J.

id. Nagy Emil lelkész, kerületi szervező.

Hady Albert lelkész Los Angeles, Cal.

Kerekes Béla lelkész és családja

Ref. templom és lelkész lakás, Gary. Ind.

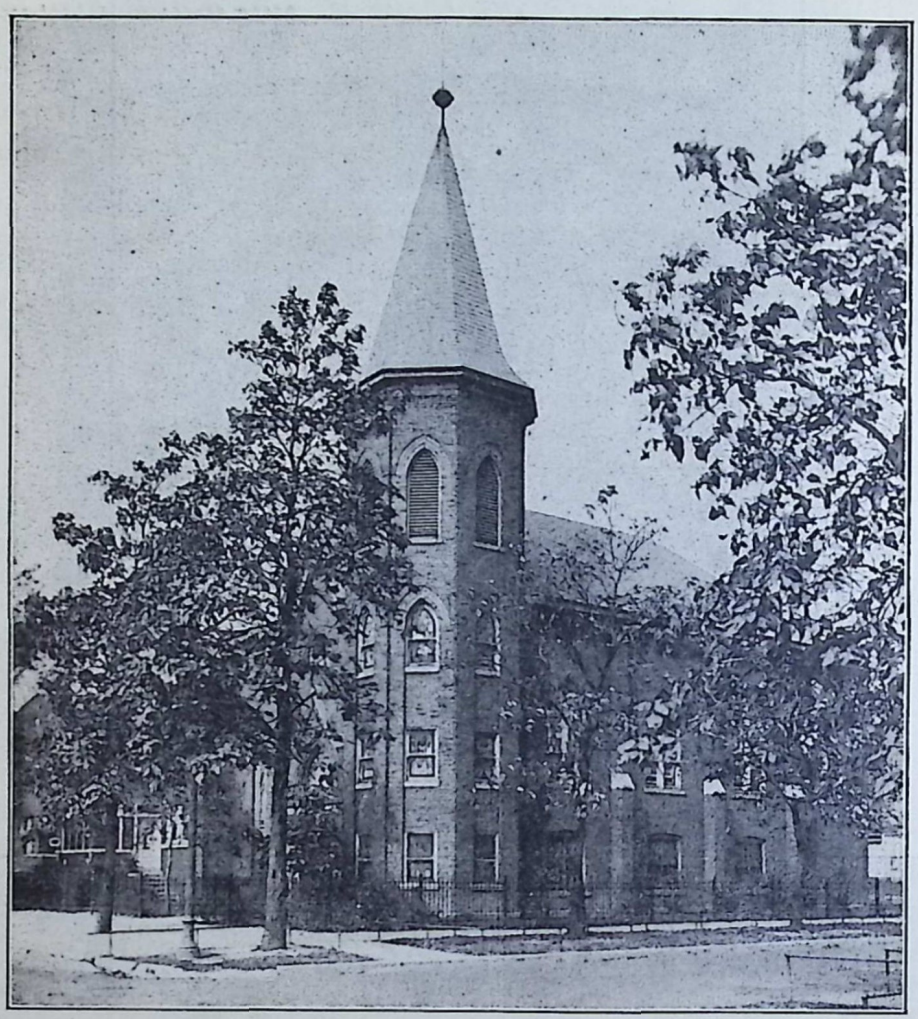

Ref. Templom, Chicago, Ill., Southside

A clevelandi 79. utcai templom.

Papmeder István Vintondale, Pa.

Bethlen-terem Cleveland, O. a tervezett templommal

A NÉHAI BENKŐ FERENC ALKOTÁSA!

STEVENSON - BENKŐ CO.

FÜSZER-NAGYKERESKEDÉS

ELSŐRENDŰ ÁRUK GAZDAG VÁLASZTÉK

SUMMIT, BELMORE, ANVIL VÉDJEGYES
TISZTA ÉLELMISZEREK

TELEPHONES:
South Chicago 0675, 0676, 0677

9130-9140 BALTIMORE AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS

NYUGAT-PENNSYLVANIA LEGNAGYOBB MAGYAR
IRODALMI INTÉZETE AZ

EXPERT PRINTING COMPANY

LEGUJABB RENDSZERŰ LINOTYPE SZEDŐGÉPEK.
MODERN FELSZERELÉSE A LEGTÖKÉLETESEBB
KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT ÁLLITJA ELŐ
EGYSZERŰ ÉS DISZES KIVITELBEN.

KÖNYVNYOMDÁNKAT

Pittsburgh környéke magyar egyletei, egyházai mindenkor szivesen veszi igénybe, ugyszintén számos amerikai is.

Telefon: JAckson 0515
103 HAZELWOOD AVENUE PITTSBURGH, PA.
FIÓK ALBERT, tulajdonos.

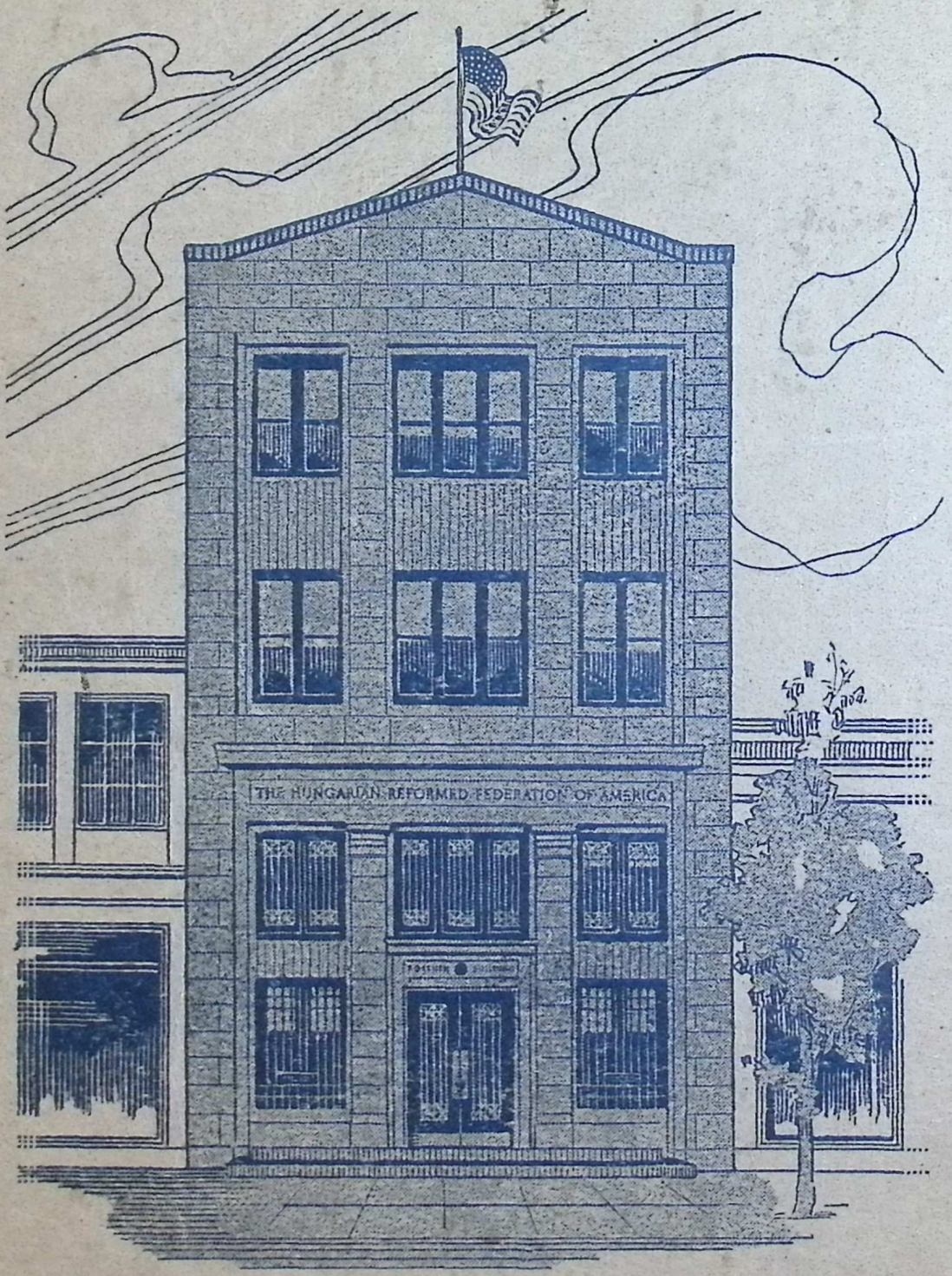

KOSSUTH BUILDING
AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUSOK FEHÉR HÁZA
WASHINGTON, D. C.
1726 Pennsylvania Avenue, N. W.